

Általános iskolások pályaválasztása 2021

*Elemzés a
Magyar Kereskedelmi és Iparkamara
számára*

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet

Budapest, 2021. november 30.

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet olyan non-profit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI – Institute for Economic and Enterprise Research
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

Általános iskolások pályaválasztása 2021 Elemzés a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara számára

Az elemzést írták:

Magyar Éva (elemző)

Szell Krisztián, PhD (elemző, MKIK GVI)
e-mail: krisztian.szell@gvi.hu

Tóth Katalin (elemző, MKIK GVI)
e-mail: katalin.toth@gvi.hu

Kutatásvezető:

Nábelek Fruzsina
ügyvezető igazgató, MKIK GVI
e-mail: fruzsina.nabelek@gvi.hu

Kézirat lezárva: 2021. november 30.

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet
Cím: 1054 Budapest, Szabadság tér 7.
Tel: 235-0584
e-mail: gvi@gvi.hu
internet: <http://www.gvi.hu>

Tartalom

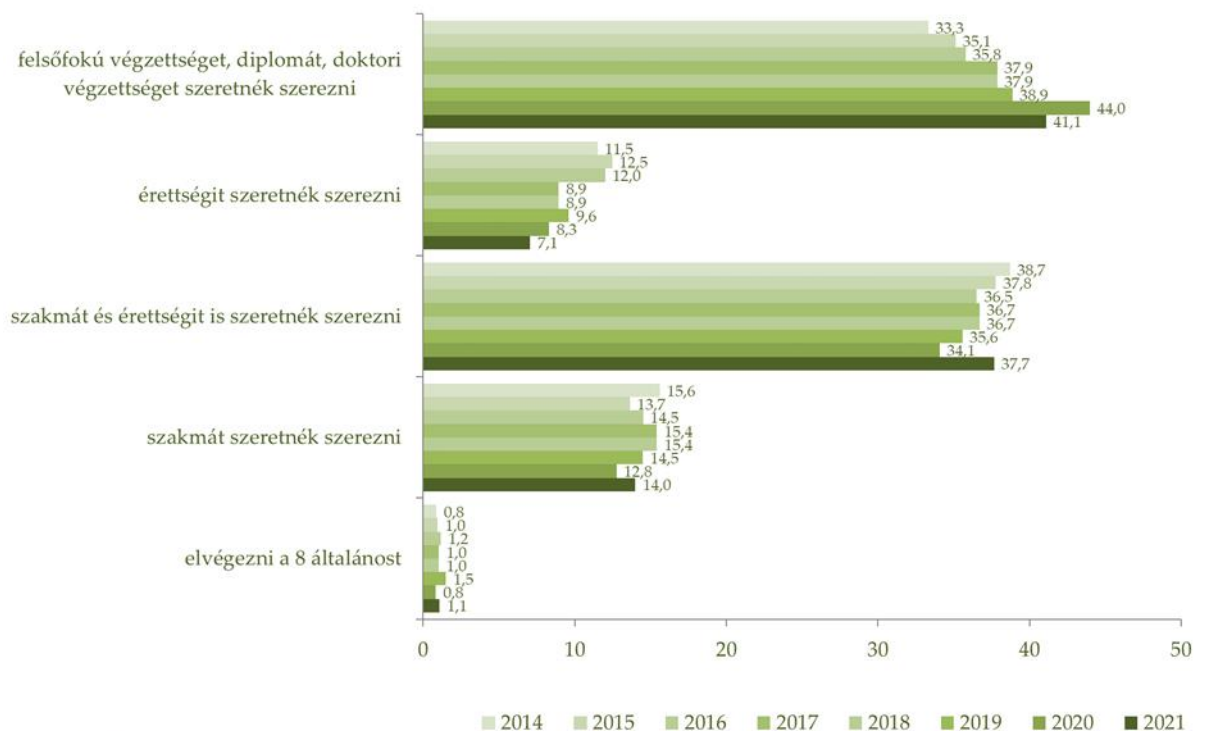
Összefoglaló	4
Bevezetés.....	9
1. A tanulói minta jellemzői	11
2. Továbbtanulási tervek, célok	28
2.1. Továbbtanulásról való tájékozódás.....	30
2.2. Továbbtanulási tervek és megvalósulásuk	39
2.2.1. Iskolatípus-választás.....	39
2.2.2. Legmagasabb iskolai végzettségre vonatkozó tervek	48
2.2.3. A továbbtanulási tervek megvalósulása.....	70
3. Szakma- és pályaválasztás	75
3.1. Érdeklődési kör, tehetség	77
3.2. Szülői tanácsok.....	98
3.3. Munkával kapcsolatos tervek	108
4. Pályaorientációs profilok elemzése.....	129
4.1. Gép- és fémipar	135
4.2. Építészet, tervezés, faipar	137
4.3. Mezőgazdaság.....	139
4.4. Humánszolgáltatás.....	141
4.5. Fehérgalléros munkakörök	143
4.6. Művészet és szórakoztatás	145
4.7. Szolgáltatás	147
5. Következtetések.....	150
Ábrajegyzék.....	153
Melléklet 1: Mintavétel és súlyozás	162
Melléklet 2: A 2021. évi adatfelvétel kérdőíve.....	164

Összefoglaló

- A tanulmány a pályaválasztás előtt álló, nyolcadik osztályos általános iskolás tanulók továbbtanulással, szakma- és pályaválasztással kapcsolatos terveit, céljait, valamint szüleik ehhez kapcsolódóan felmerülő tanácsait, szándékait vizsgálja. Az eredmények a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara 2021-es országos pályaaorientációs vizsgálatán alapulnak.
- Az előző évi felméréssel ellentétben 2021-ben minden területi kamarában papír-alapú kérdőíves felmérésre került sor. A járványhelyzet következtében (hasonlóan az előző évi felméréshez, de az azt megelőző évektől eltérően) a kérdésre nem a tavaszi, hanem az őszi félévben, és nem a hetedik, hanem a nyolcadik évfolyamos általános iskolai tanulók körében került sor. Az adatfelvétel változásait fontos figyelembe venni az idősoros eredmények összehasonlításakor és értelmezésekor.
- A pályaaorientációs vizsgálat adatfelvételének keretében 9 197 nyolcadik osztályos tanuló töltötte ki a kérdőívet. A tervezett mintát a 2020–2021-es tanév nappali tagozatra járó 7. évfolyamos általános iskolai tanulóinak – akik a felmérés idején túlnyomó többségben már 8. osztályba jártak – megye és településtípus szerinti megoszlása alapján alakítottuk ki. A mintát utólag súlyoztuk, figyelembe véve (1) az iskola elhelyezkedését megyei bontásban, (2) az iskola településének típusát, (3) az iskolának a 2019. évi kompetenciamérésen elért átlagos eredményét (mivel 2020-ban elmaradt a mérés), (4) valamint az iskolában tanuló hetedikes tanulók létszámát. A rendelkezésre álló adatok 9 070 tanuló esetében tették lehetővé a súlyozást, így eredményeink 9 070 fő adatain alapulnak.

- A nyolcadik osztályos tanulók túlnyomó többsége (95%) foglalkozott már a továbbtanulás kérdéseivel. Közülük a legtöbben (88%) a szülőikkel való beszélgetést választották a tájékozódásra, 58%-uk osztályfőnöki órán, 54%-uk barátokkal, ismerősökkel beszélgetett a továbbtanulásról. 36%-uk használja az internetet, mint pályaválasztással kapcsolatos információforrást. Pályaválasztási rendezvényeken a tanulók alacsony arányban vettek részt. Általános iskolai pályaválasztói rendezvényen a diákok 16%-a, középiskolai tájékoztatón, nyílt napon 14%-uk és kamarai rendezvényeken (Szakmavilág, Szakma Sztár Fesztivál, roadshow, pályaorientációs táborok) a tanulók 8%-a beszélgetett a pályaválasztás kérdéséről.
- A tanulók 36%-a az általános iskola után gimnáziumban szeretne tovább tanulni. Körülbelül felük szeretne szakmát szerezni: 31%-uk szakgimnáziumban/technikumban, 24%-uk pedig szakképző iskolában tanulna tovább. A nyolcadik osztályos tanulók 9%-a ugyanakkor még nem gondolkozott a továbbtanuláson.
- A tanulók 31%-a felsőfokú végzettséget, diplomát, 6%-uk doktori végzettséget szeretne szerezni. 34%-uk szakmát és érettségét, 13%-uknak a szakmaszerzés, 6%-uknak pedig az érettségi megszerzése a célja. A tanulók 1%-a gondolja úgy, hogy legfeljebb a 8 általánost szeretné befejezni, 10%-uk pedig azt válaszolta, hogy még nem tudja, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit szeretne elérni. A tanulók iskolai végzettségre vonatkozó terveit tekintetében 2014 óta folyamatosan nő azoknak a tanulóknak aránya, akik felsőfokú végzettséget szeretnének elérni míg idén ez az arány kis mértékben csökkent. Az előző évhez képest idén növekedett azok aránya, akik szakmát és érettségét szeretnének szerezni.
- A szülői tanácsok a gyermekeik pályaválasztásával kapcsolatban összefüggésben vannak a saját iskolai végzettségükkel, a szülők hasonló végzettséget javasolnak a gyermekeiknek, mint amilyen nekik van.

Ö1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2014–2021

Forrás: GVI, 2014–2021

- A legtöbb diák idegen nyelvek tanulásában (33%), számítógép kezelésében, informatikában (30%), csapatsportban (30%), rajzolásban, festésben (29%), illetve emberi kapcsolatok kialakításában, kommunikációban (29%) mondta magát tehetségesnek.
- A tanulók többségének (68%) azt a tanácsot adták a szülei, hogy szerezzen olyan szakmát, amivel szívesen foglalkozna. A tanulók több mint kétötödének (45%-ának) pedig azt javasolták szülei, hogy olyan szakmát szerezzen, amivel jól tud majd keresni. Az adatok arra is rámutatnak, hogy minél magasabb a családban tapasztalt legmagasabb szülői iskolai végzettség, annál valószínűbb, hogy a szülők a gyerekekre bízzák a szakmaválasztással kapcsolatos döntés meghozatalát.

- A jövőbeli foglalkozások tekintetében az informatika (21%), a sütés-főzés (21%), a sportolás (20%), a művészeti ágak (20%) a legnépszerűbbek a diákok körében. Az elmúlt években rendre a sport, a művészet, az informatika, sütés-főzés és az állatokkal való foglalkozás volt a legnépszerűbb irány a tanulók számára, míg a bútorkészítés, a fémekkel való foglalkozás és a növénytermesztés a legkevésbé népszerű.
- Az előző évek felméréseiben is tapasztalható tendenciákhoz hasonlóan a munkával, hivatással kapcsolatos tervek jelentős, megyék, településtípus és nemek szerinti eltéréseket mutatnak, továbbá a szülők iskolai végzettsége is fontos befolyásoló tényező. Az elmúlt évekhez hasonlóan az látható, hogy a tanulók általában olyan foglalkozásokat szeretnének űzni, amelyhez olyan szintű iskolai végzettség szükséges, ami igazodik a családjukban tapasztalható legmagasabb szülői végzettséghez: a szellemi foglalkozásokat általában a magasabb iskolai végzettségűek gyermekei tartják vonzónak, a fizikai foglalkozásokat az alacsonyabb végzettségűeké.
- Kiemelkedő azon diákok aránya, akik a jövőbeli munkájukkal kapcsolatban a magas keresetet tartják fontosnak: nagyjából felük ezt választotta a három legfontosabb szempont egyikeként (51%). Emellett a második legfontosabb tényezőként a munka szeretete jelent meg, ezt a diákok bő kétötöde választotta (45%), míg harmadikként a munkatársakkal való jó kapcsolat (37%).
- A diákoknak tág elképzelésük van jövőbeli szakmájukról, és jellemzően ehhez az elképzeléshez illeszkedő, egymáshoz hasonló 3 szakma-, illetve foglalkozástípust tartanak vonzónak.

- Elemzésünk szerint 7 fő foglalkozási terület (gép- és fémipar; építészet, tervezés, faipar; mezőgazdaság; humánszolgáltatás; fehérgalléros munkakörök; művészet és szórakoztatás; szolgáltatás) körvonalazható a tanulók együttes jelölései alapján. Ezen felül 4 további olyan foglalkozástípus is van (informatika; kutatás, tudomány; sport; rendvédelem), amelyek vagy önmagukban egy jól elkülönülő foglalkozásterületet jelölnek, vagy teljes mértékben függetlennek mutatkoztak bármely más foglalkozás választásától.
- A fehérgalléros munkakörök, illetve a művészet és szórakoztatás területét az előnyösebb családi háttérrel rendelkező, az iskolában jobban teljesítő tanulók választják nagyobb arányban. A gép- és fémipar, illetve a szolgáltatás foglalkozási terület a kevésbé előnyös körülmények közül érkező, az iskolában rosszabb eredményeket elérő tanulók számára vonzóbbak. Az építészet, tervezés, faipar, illetve a szolgáltatás foglalkozásterületre többféle szempontból tekintenek a tanulók (és szüleik), ezzel összefüggésben elsősorban a legkevésbé, illetve a leginkább jó kulturális családi háttérrel rendelkezők látnak benne nagyobb perspektívát. A mezőgazdasági terület választók csoportja kevésbé jól leírható a családi háttér és az iskolai teljesítmény alapján, összességében annyi mondható el róluk, hogy a lányok és diplomás szülők gyermekei körében némileg gyakrabban találkozhatunk ilyen preferenciájú tanulóval.
- Az adatok alapján összességében kijelenthető, hogy a szülők kulturális tőkéje, tapasztalatai és tanácsai jelentősen befolyásolják a fiatalok továbbtanulásra, szakmaválasztásra vonatkozó döntéseit.

Bevezetés

A 2014 óta minden évben sorra kerülő országos pályaaorientációs vizsgálat a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) szervezésében valósul meg. A 2021. évi kutatás során a tanulói kérdőívek nem módosultak, valamint a kutatás alapkonceptiója sem változott. Az előző évi felméréssel ellentétben 2021-ben minden területi kamarában papír-alapú kérdőíves felmérésre került sor. Hozzáteve, hogy a járványhelyzet következtében – hasonlóan az előző évi felméréshez, de az azt megelőző évektől eltérően – a kérdezésre nem a tavaszi, hanem az őszi félévben, és nem a hetedik, hanem a nyolcadik évfolyamos általános iskolai tanulók körében került sor. A korábbi évek kérdőíves felméréseinek tartalmi és módszertani változásai következtében az előző évek adatfelvételeivel való összevetés nem lehet teljes körű, így csak néhány fő trendet emelhetünk ki az elmúlt évek adatfelvételi eredményeiből. A tartalmi és módszertani változásokat fontos figyelembe venni az összehasonlító eredmények értelmezése kapcsán.

Az MKIK területi hálózata segítségével a kérdőíves adatfelvétel az egész ország területén 2021. szeptember 13. és november 8. között zajlott. Összesen 9 197 nyolcadik osztályos tanuló töltötte ki a kérdőívet. A tervezett minta a 7. évfolyamos tanulók iskoláinak megyéje és településtípusa szerint került kialakításra, melynek kiszámításához a kérdőíves adatfelvétel előkészítésének időpontjában rendelkezésre álló 2020 októberi köznevelési statisztikai adatgyűjtés (KIRSTAT) adatait használtuk. A tervezett mintát tehát úgy alakítottuk ki, hogy a 7. évfolyamos tanulókra országosan reprezentatívnak legyen tekinthető. A mintát utólag súlyoztuk, figyelembe véve (1) az iskola elhelyezkedését megyei bontásban, (2) az iskola településének típusát, (3) az iskolának a 2019. évi kompetenciamérésen elért átlagos eredményét (mivel 2020-ban elmaradt a mérés), (4) valamint az iskolában tanuló hetedikes tanulók létszámát, mivel a 2020 októberi köznevelési statisztikai adatgyűjtésben (KIRSTAT) szereplő hetedikes tanulók száma – nem pedig a nyolcadikos tanulók száma – határozza meg a 2021 őszi tanévben megjelenő nyolcadikos tanulók számát. A rendelkezésre álló adatok 9 070

tanuló esetében tették lehetővé a súlyozást, így eredményeink 9 070 fő adatain alapulnak.¹

Jelen tanulmány célja feltérképezni a pályaválasztás előtt álló általános iskolás tanulók továbbtanulással, szakma- és pályaválasztással kapcsolatos terveit, céljait, valamint feltárni szüleik ehhez kapcsolódóan felmerülő tanácsait, szándékait.

A tanulmány első fejezete a kérdőíves vizsgálat tanulói mintájának azon legfontosabb jellemzőit, háttértényezőit ismerteti, amelyek befolyásolhatják a tanulók pályaaorientációját is. Így kitér a minta megyei, regionális és településtípus szerinti megoszlására, a megkérdezett tanulók nem és kor szerinti eloszlására, életkörülményeikre és iskolai teljesítményükre, valamint szüleik iskolai végzettségére és munkaerőpiaci státuszára is.

A tanulmány második fejezetében a továbbtanulási terveket és célokat vizsgáljuk. A fejezetben feltérképezzük a tanulók továbbtanulási terveit és azok megvalósulását.

A harmadik fejezet a szakma- és pályaválasztás témaköreit elemzi. A fejezet körüljárja az általános iskolások érdeklődési területeit, a szakma- és pályaválasztással kapcsolatos szülői tanácsokat, valamint a diákok munkáról alkotott elképzeléseit.

A negyedik fejezet azt vizsgálja, hogy a tanulók milyen jövőbeli foglalkozásokat jelöltek meg jellemzően együtt, s elemzi, hogy milyen jellegzetességgel bírnak az így kialakított, eltérő pályaaorientációs profillal rendelkező tanulói csoportok.

A tanulmányt a főbb következtetések levonásával és az esetleges további, jövőbeli kutatási irányok felvázolásával zárjuk.

¹ A mintavétel és a súlyozás alapelveit lásd az 1. számú mellékletben.

1. A tanulói minta jellemzői

A tanulók továbbtanulási szándékait, szakma- és pályaválasztását számos tényező befolyásolhatja. Jelen fejezet a minta azon jellemzők, háttértényezők szerinti megoszlását vizsgálja, amely alapvetően meghatározhatja a tanulók pályaeorientációját, és amelyet az elemzés későbbi fejezeteiben is részletesen vizsgálunk.

Az országos pályaeorientációs kutatás az MKIK területi hálózata segítségével valósult meg. Az 1.1. táblázat az egyes területi kamarák által megkérdezett tanulók, valamint a súlyozott minta – amely az elemzés alapja – számát és megoszlását mutatja.

1.1. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya kérdező kamaránként, 2021

Kamara	Válaszadók tényleges száma		Válaszadók (súlyozott)	
	elemszáma	%-os aránya	elemszáma	%-os aránya
Bács-Kiskun KIK	462	5,0	456	5,0
Baranya KIK	331	3,6	336	3,7
Békés KIK	294	3,2	296	3,3
Borsod-Abaúj-Zemplén KIK	643	7,0	662	7,3
Budapest KIK	1420	15,4	1389	15,3
Csongrád-Csanád KIK	394	4,3	345	3,8
Dunaújváros KIK	175	1,9	158	1,7
Fejér KIK	240	2,6	226	2,5
Győr-Moson-Sopron KIK	314	3,4	308	3,4
Hajdú-Bihar KIK	506	5,5	514	5,7
Heves KIK	288	3,1	315	3,5
Jász-Nagykun-Szolnok KIK	381	4,1	363	4,0
Komárom-Esztergom KIK	297	3,2	297	3,3
Nagykanizsa KIK	73	0,8	72	0,8
Nógrád KIK	170	1,8	167	1,8
Pest KIK	1263	13,7	1298	14,3
Somogy KIK	322	3,5	279	3,1
Sopron KIK	90	1,0	92	1,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg KIK	577	6,3	588	6,5
Tolna KIK	211	2,3	180	2,0
Vas KIK	226	2,5	232	2,6
Veszprém KIK	351	3,8	337	3,7
Zala KIK	169	1,8	158	1,7
Összesen	9197	100,0	9070	100,0

Forrás: GVI, 2021

Az 1.2. táblázatból látható a tanulók megyék szerinti megoszlása. Az arányok tükrözik az egyes megyékben tanuló nyolcadik osztályos általános iskolai diákok országos szintű arányait, feltételezve, hogy a rendelkezésünkre álló 2020–2021-es tanév hetedik évfolyamos tanulói adatai jól közelítik a jelenleg nyolcadik osztályba járók adatait.

1.2. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya megyénként, 2021

Megye	Válaszadók	
	száma	százalékos aránya
Budapest	1389	15,3
Baranya	336	3,7
Bács-Kiskun	456	5,0
Békés	296	3,3
Borsod-Abaúj-Zemplén	662	7,3
Csongrád-Csanád	345	3,8
Fejér	383	4,2
Győr-Moson-Sopron	400	4,4
Hajdú-Bihar	514	5,7
Heves	296	3,3
Jász-Nagykun-Szolnok	383	4,2
Komárom-Esztergom	297	3,3
Nógrád	167	1,8
Pest	1298	14,3
Somogy	279	3,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg	588	6,5
Tolna	180	2,0
Vas	232	2,6
Veszprém	337	3,7
Zala	230	2,5
Összesen	9070	100,0

Forrás: GVI, 2021

A tanulói minta regionális megoszlását tekintve a legtöbb tanuló Közép-Magyarországról került be (30%), melyet Észak-Alföld követ (16%). Az Észak-Magyarország, Dél-Alföld és Közép-Dunántúl régiókban tanuló diákok aránya meghaladja a 10%-ot, míg Dél-Dunántúl és Nyugat-Dunántúl esetében alatta marad. (1.3. táblázat)

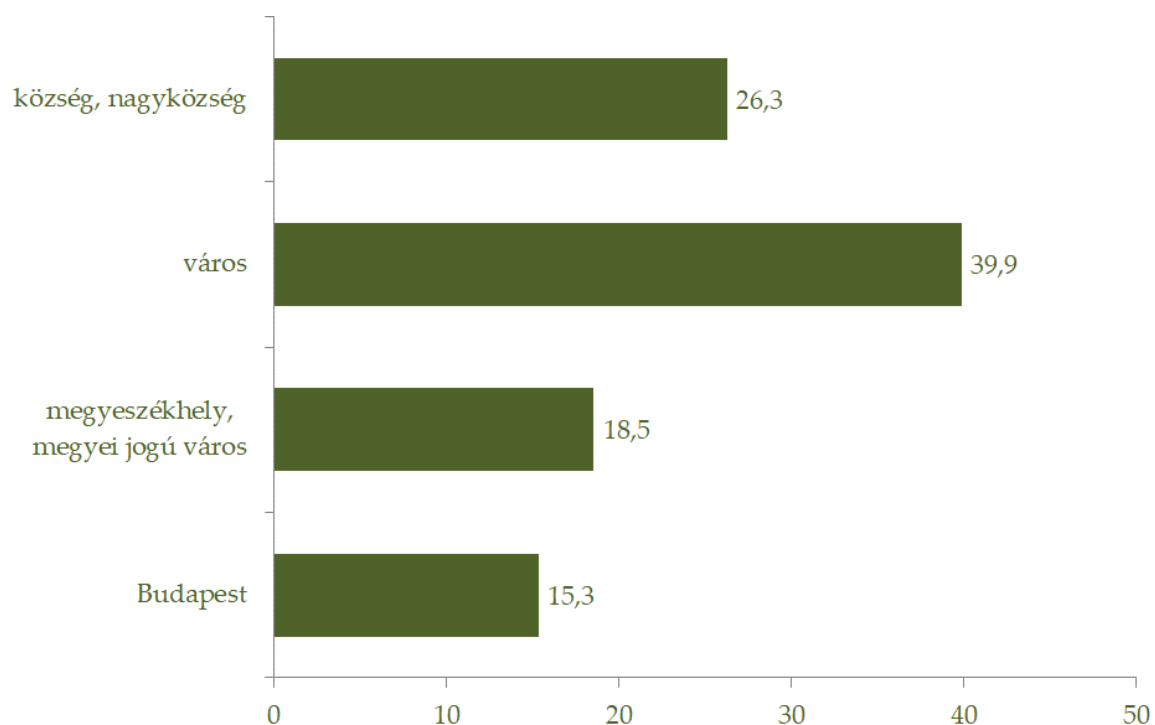
1.3. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya régióként, 2021

Megye	Válaszadók	
	száma	százalékos aránya
Közép-Magyarország	2687	29,6
Közép-Dunántúl	1018	11,2
Nyugat-Dunántúl	862	9,5
Dél-Dunántúl	795	8,8
Észak-Magyarország	1124	12,4
Észak-Alföld	1486	16,4
Dél-Alföld	1098	12,1
Összesen	9070	100,0

Forrás: GVI, 2021

A mintába kerülő tanulók többsége (40%-a) városi iskolában tanul, míg egynegyedük (26%) községi, egyötödük (19%) megyeszékhelyen vagy megyei jogú városban található iskolában, több mint egyhetedük (15%) pedig fővárosi iskolában. Ezek az arányok megfelelnek a nyolcadik osztályos általános iskolai tanulók iskolájának településtípusa szerinti országos arányoknak. (1.1. ábra)

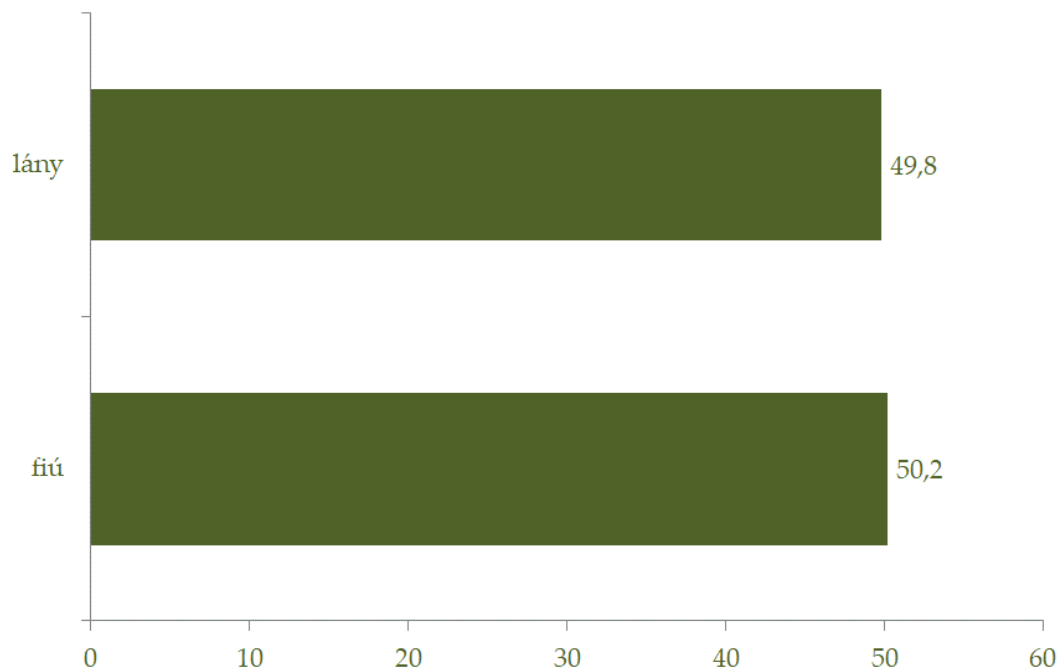
1.1. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa szerint (százalék), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=9070)

Az 1.2. ábrán látható, hogy a mintába közel egyenlő arányban kerültek be lányok és fiúk, ami így reprezentálja a nemek arányát az elmúlt tanévben még hetedik, jelenleg már nyolcadik osztályosok körében.

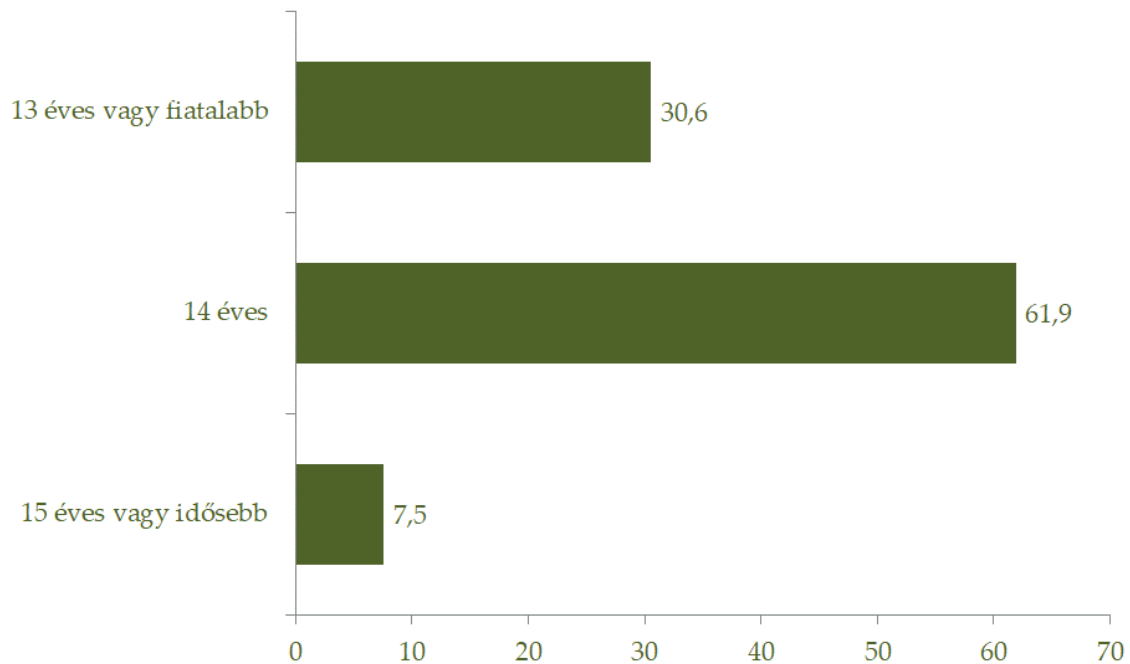
1.2. ábra: A tanulók megoszlása nemük szerint (százalék), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8962)

A mintába került tanulók többsége (62%-a) 14 éves volt a kérdés idején, közel egyharmaduk (31%) 13 éves vagy fiatalabb, míg kevesebb mint egytizedük (7%) 15 éves vagy idősebb. (1.3. ábra)

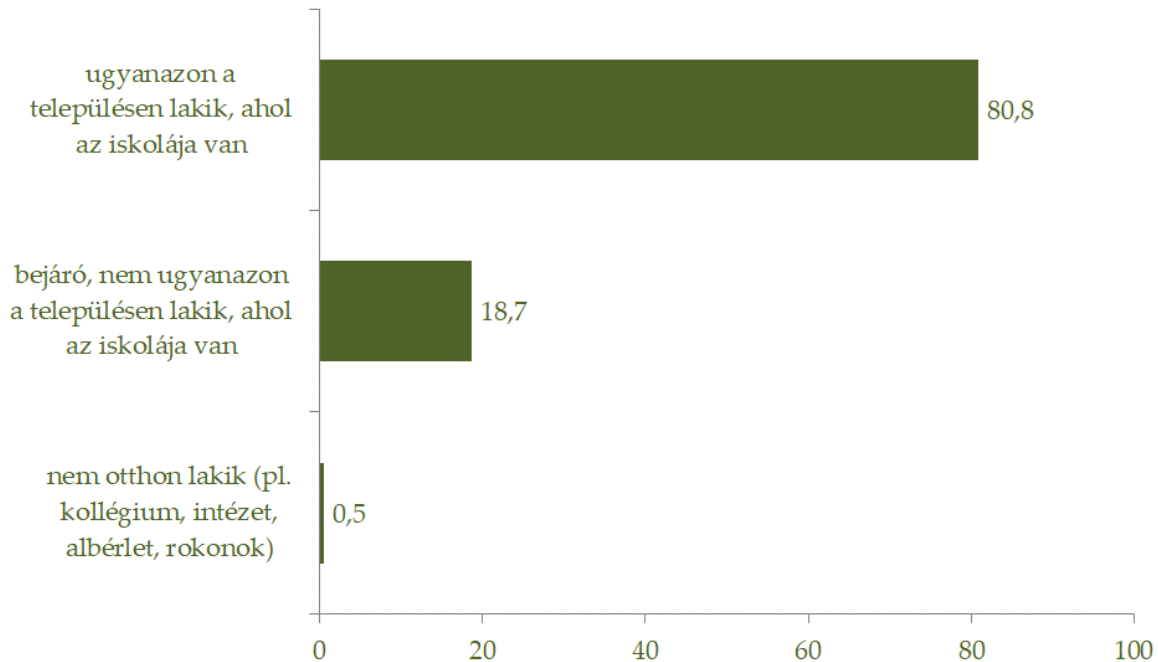
1.3. ábra: A tanulók megoszlása életkoruk szerint (százalék), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=9016)

A mintába került tanulók többsége (81%) ugyanazon a településen lakik, ahol az általános iskolája van, míg közel egyötödük (19%) bejáró, azaz naponta utazik a két település között. Nagyon alacsony a mintában azoknak a diákoknak az aránya (0,5%), akik nem otthon laknak. (1.4. ábra)

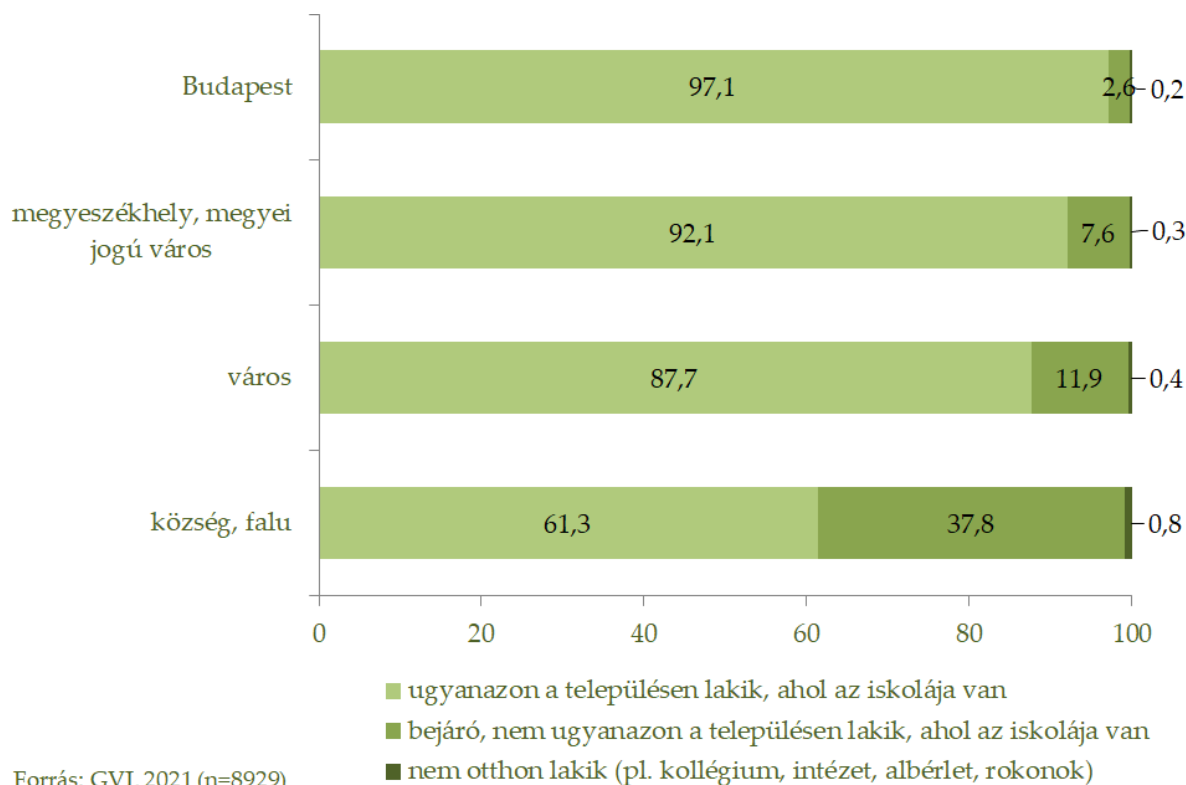
1.4. ábra A tanulók megoszlása lakóhelyük és iskolájuk elhelyezkedése szerint (százalék), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8993)

Településtípustól függetlenül jellemző, hogy a diákok legnagyobb arányban ugyanazon a településen járnak általános iskolába, ahol laknak. Legnagyobb arányban a községben, faluban lakó diákok azok, akik minden nap bejárnak egy másik településen lévő iskolába (38%). Városban lakó tanulók esetén a bejárók aránya 12 százalék, míg megyeszékhelyen és Budapesten ez az arány 10 százalék alatti. Községben, faluban lakó általános iskolások esetén sem jellemző, hogy a tanulók az iskola miatt máshol (pl. kollégiumban, albérletben, intézetben, rokonoknál) laknak (0,8%). (1.5. ábra)

1.5. ábra A tanulók megoszlása lakóhelyük és iskolájuk elhelyezkedése településtípus szerint (százalék), 2021

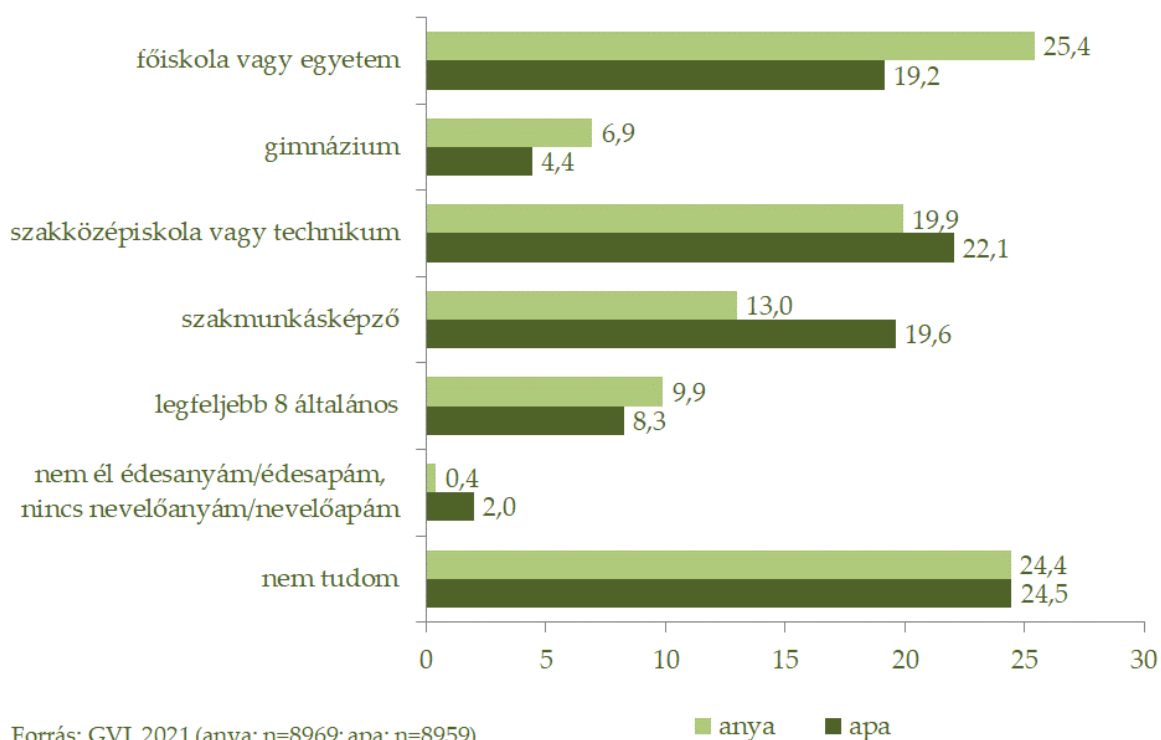

A mintába került gyerekek több mint egytizedének (14%) nincs testvére, közel négytizedének (39%) egy, több mint egynegyedüknek (26%) kettő testvére van. Három van annál több testvére a tanulók bő egyötödének (21%) van. A kisebb községben, falun lakó tanulóknak több testvérük van, mint a Budapesten vagy megyeszékhelyen lakó diákoknak.

A tanulói kérdőívben mindkét szülő iskolai végzettségére rákérdeztünk. A mintában 25% azon tanulók aránya, akik édesanyja/nevelőanyja valamilyen felsőfokú végzettséggel rendelkezik. 20%-uk esetében szakközépiskolai érettségi, 13%-uk esetében pedig szakmunkásképző bizonyítvány az anya legmagasabb iskolai végzettsége. A tanulók 10%-ának édesanyja/nevelőanyja legfeljebb a 8 általános iskolai osztályt fejezte be, míg 7%-uk esetében gimnáziumban szerzett érettségit. Az apa iskolai végzettségét vizsgálva a mintába került tanulók között a legnagyobb arányban olyanokat találunk, akik édesapja/nevelőapja szakközépiskolában szerzett érettségit (22%). A tanulók egyötödének (20%) édesapja/nevelőapja szakmai végzettséggel

rendelkezik, de nincs érettségije. A diákok 19%-ának édesapja/nevelőapja főiskolai vagy egyetemi diplomát szerzett, 8%-ának viszont csak 8 általános iskolai osztályt végzett el. A legkevesebben azok a diákok vannak a mintában (4%), akiknek az édesapja/nevelőapja gimnáziumban érettségizett. Az adatok alapján az is kijelenthető, hogy a megkérdezett 8. évfolyamos tanulók közel egynegyede nem ismeri az édesanyja/nevelőanyja (24%), illetve az édesapja/nevelőapja (25%) iskolai végzettségét. (1.6. ábra)

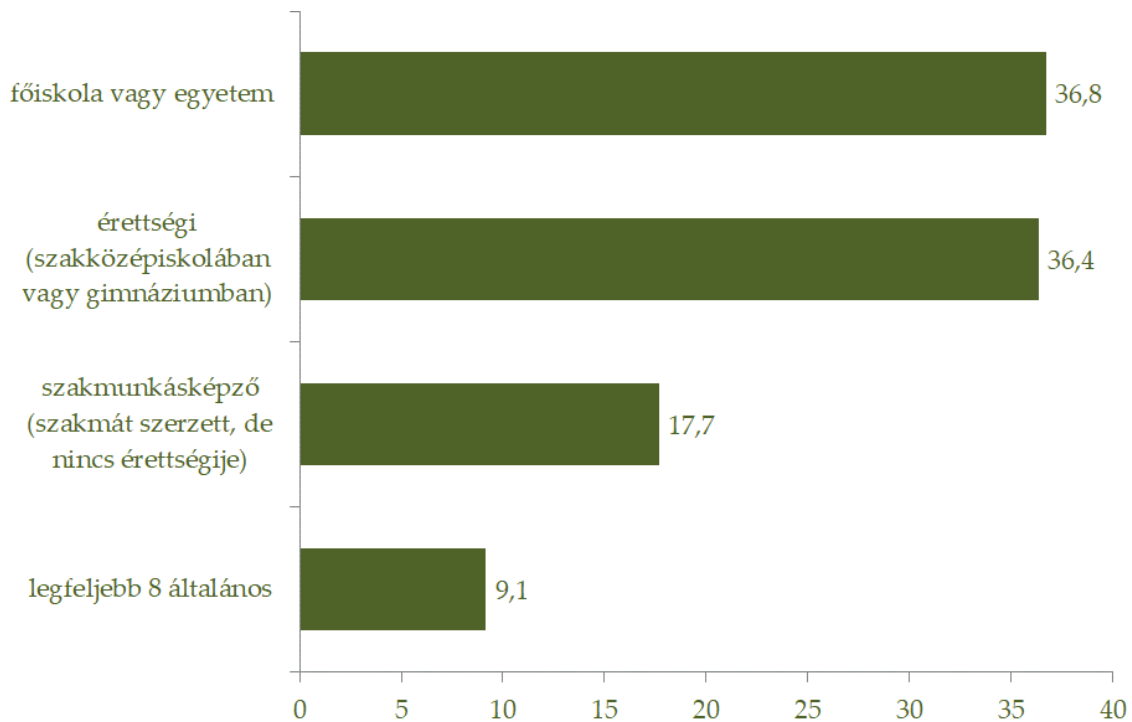
1.6. ábra A tanulók megoszlása szülei legmagasabb iskolai végzettsége szerint (százalék), 2021

Amennyiben a két szülő iskolai végzettségét úgy vetjük össze, hogy a szülők között mi a legmagasabb iskolai végzettség – mely esetben az érettségizett szülőket összevontuk függetlenül attól, hogy gimnáziumban vagy szakközépiskolában érettségiztek –, akkor látható, hogy a válaszadó tanulók 37%-a esetében a családban legalább az egyik szülő rendelkezik felsőfokú végzettséggel. A megkérdezett tanulók között közel ugyanekkora arányban (36%) vannak azok, akik esetében vagy az egyik, vagy mindkét szülő legfeljebb gimnáziumi vagy szakközépiskolai érettségivel

rendelkezik (de nincs felsőfokú végzettségű a családban). Ennél lényegesen kevesebb azon tanulók aránya, akik szülei között a legmagasabb iskolai végzettség a szakmunkás bizonyítvány (18%), illetve akiknek mindkét szülője legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezik (9%). (1.7. ábra)

1.7. ábra: A tanulók megoszlása aszerint, hogy mi a legmagasabb iskolai végzettség a (velük együtt élő) szülei között (százalék), 2021

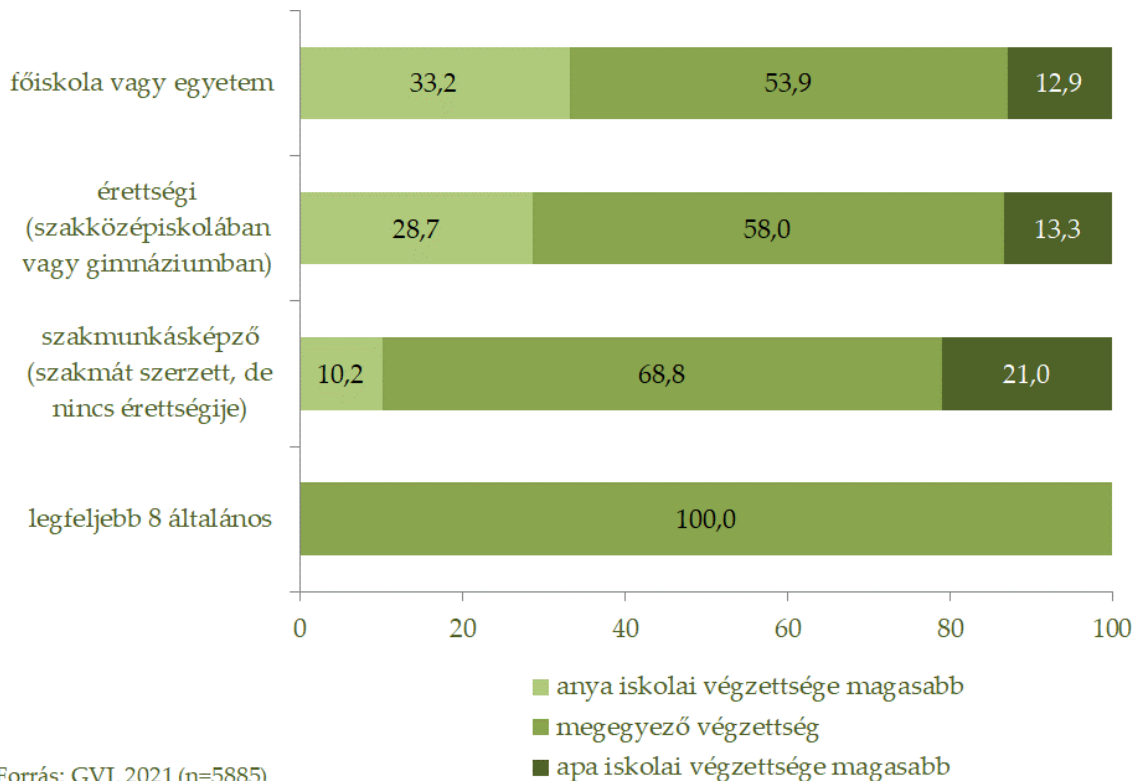

Forrás: GVI, 2021 (n=7446)

A rendelkezésre álló adatok alapján a megkérdezett tanulók bő hattizedénél (61%) megegyezik a szülők legmagasabb iskolai végzettsége, egynegyedüknél (25%) az anyák, 13%-uk esetében pedig az apák iskolai végzettsége magasabb. Azokban a családokban, ahol a felsőfokú végzettség, illetve az érettségi a legmagasabb iskolai végzettség a szülők körében, ott nagyobb arányban az anyák végzettsége határozza meg a családban tapasztalt legmagasabb iskolai végzettséget: diploma esetén a családok egyharmadában (33%), érettségi esetén több mint egynegyedében (29%) az anyák végzettsége magasabb, mint az apáké. Ezzel szemben, ahol a szakmunkásképző bizonyítvány a legmagasabb iskolai végzettség, ott az apák végzettsége a

meghatározóbb: ezen családok több mint egyötödében (21%) az apák végzettsége magasabb az anyákénál. (1.8. ábra)

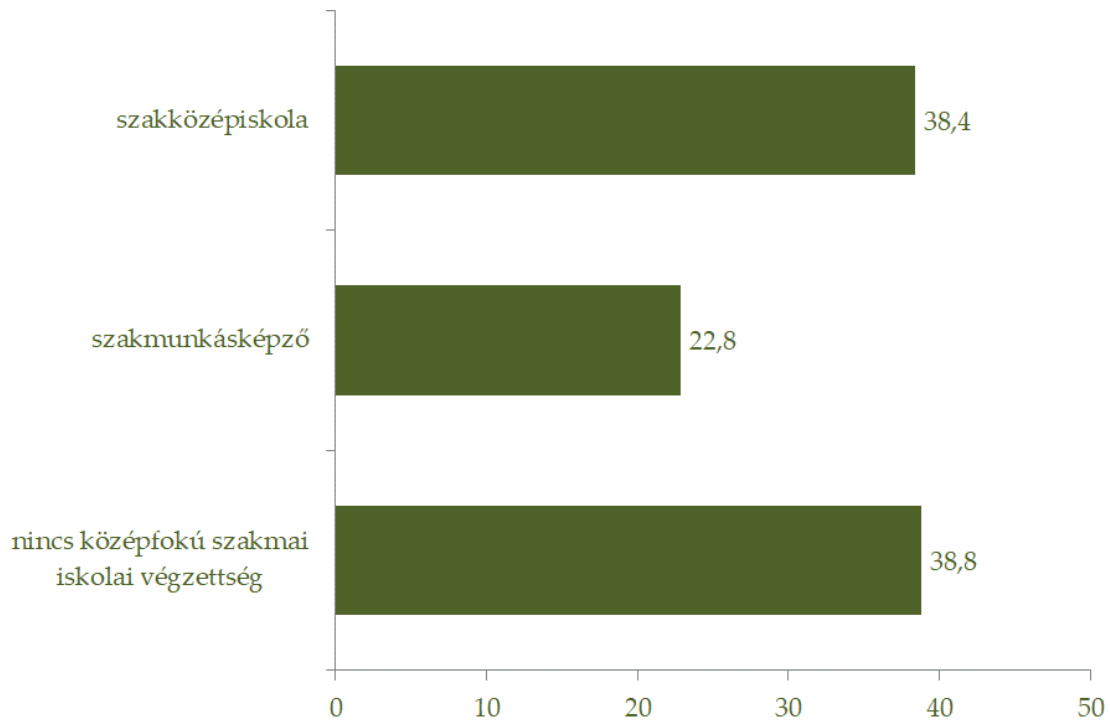
1.8. ábra: A tanulók megoszlása aszerint, hogy mi a legmagasabb iskolai végzettség a (velük együtt élő) szülei között figyelembe véve a szülők végzettségbeli különbségét (százalék), 2021

A családban tapasztalható legmagasabb iskolai végzettség némiképp elrejtí a szakmai végzettség jelenlétét a családban. Ezért azt is megvizsgáltuk, hogy van-e középfokú szakmai iskolai végzettség az egy háztartásban élő szülők között, és ha igen, akkor mi a legmagasabb ilyen végzettség, szakmunkásképző vagy szakközépiskola. Fontos tehát kiemelni, hogy ebben az esetben nem a családban tapasztalt legmagasabb iskolai végzettséget, hanem a legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettséget vizsgáljuk. A megkérdezett tanulók közel négytizede (39%-a) esetében nincs középfokú szakmai iskolai végzettség a velük együtt élő szülők körében (azaz a szülők 8 általánossal és/vagy felsőfokú diplomával rendelkeznek), 38%-uknál szakközépiskolai érettségi, közel egynegyedüknél (23%) szakmunkás

bizonyítvány a szülők között a legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettség.
(1.9. ábra)

1.9. ábra: A tanulók megoszlása aszerint, hogy van-e és ha igen, akkor mi a (velük együtt élő) szülei között a legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettség (szakmunkásképző vagy szakközépiskola) (százalék), 2021

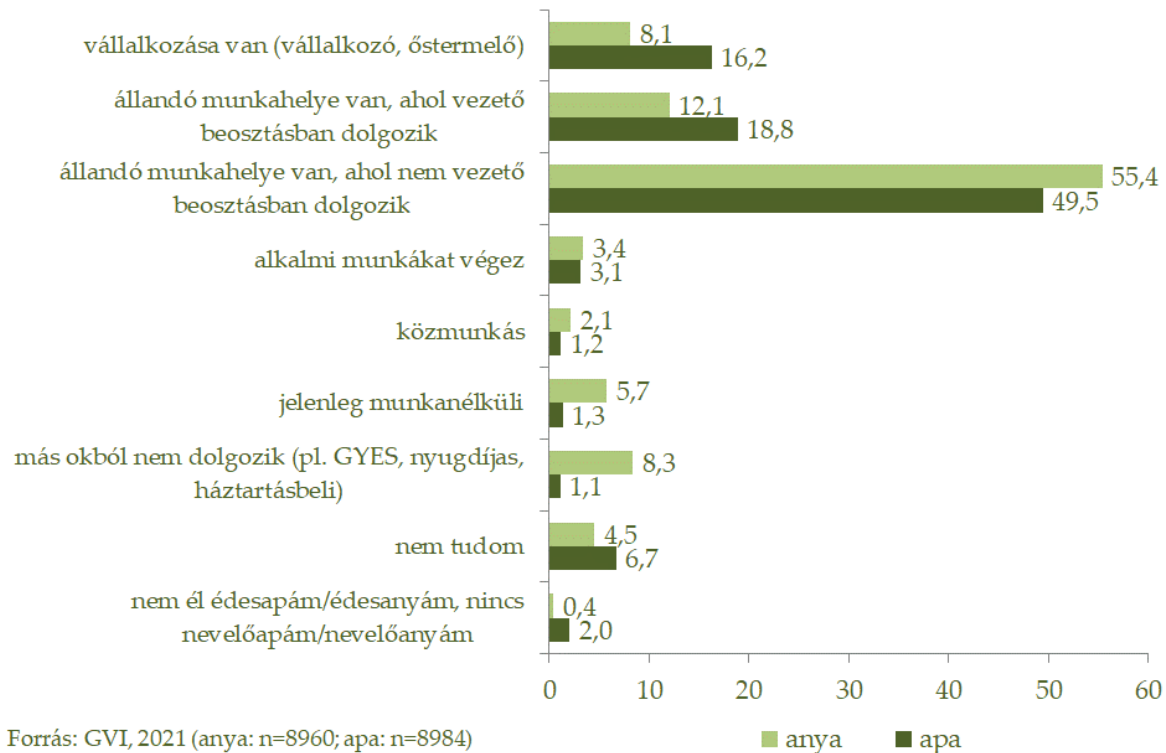

Forrás: GVI, 2021 (n=7446)

A tanulói kérdőívben szintén mindkét szülő foglalkozási státuszára irányultak kérdések. A legtöbb tanuló édesanyja/nevelőanyja állandó munkahelyen, nem vezetőként (55%) dolgozik. Ennél jóval kevesebb azon tanulók aránya, akiknek édesanyja/nevelőanyja vezető beosztásban dolgozik (12%). A tanulók között alacsony arányban vannak azok, akiknek édesanyja/nevelőanyja vállalkozó (8%), illetve alkalmi munkákat végez (3%) vagy közmunkás (2%). A mintába került tanulók 14%-ának édesanyja/nevelőanyja nem dolgozik, vagy azért, mert munkanélküli (6%), vagy egyéb ok miatt (8%). A tanulók édesapjának, nevelőapjának körében az anyákhoz hasonlóan a legmagasabb az állandó munkahellyel és nem vezetői beosztással rendelkezők (50%) aránya. A tanulók édesapjának/nevelőapjának közel egyötöde dolgozik vezetőként (19%), és 16%-uk vállalkozóként. A mintába kerülő tanulók

édesapjának/nevelőapjának körében a munkanélküliek aránya és az egyéb ok miatt nem dolgozók aránya is 1–1%. Azon tanulók aránya, akik nem tudták bekegategorizálni, hogy mit dolgoznak szüleik az anya foglalkozását tekintve 5%, az apa foglalkozását tekintve pedig 7%. (1.10. ábra)

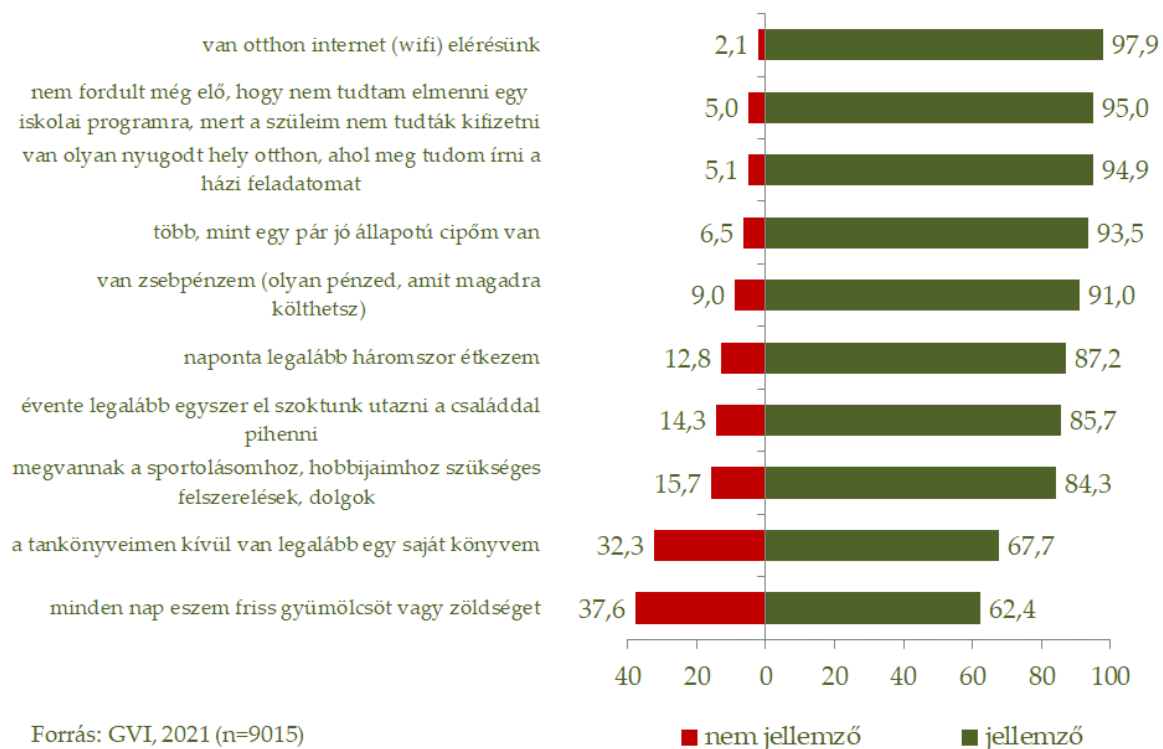
1.10. ábra: A tanulók megoszlása a szülők foglalkozása szerint (százalék), 2021

Kérdőívünkben tíz alapvető szükségletre vonatkozó állítást szerepeltettünk, melyek az 1.11. ábrán láthatók. Az eredmények azt mutatják, hogy a megkérdezett diákok között 95% körül van azok aránya, akikre igaz az, hogy: van otthon internet (wifi) elérésük, van egy olyan nyugodt helye otthon, ahol meg tudja írni a házi feladatát, illetve akikkel még soha nem fordult elő, hogy a szüleik anyagi helyzete miatt ne tudtak volna elmenni egy iskolai programra. 90% felett van azok aránya is, akiknek több, mint egy pár jó állapotú cipője van, és akik rendelkeznek zsebpénzzel. A diákok szintén közel kilenctizedére (87%) jellemző az, hogy naponta legalább háromszor étkezik. A tanulók 86 százalékára jellemző, hogy évente legalább egyszer el szoktak utazni a családjukkal pihenni, és 84 százalékra jellemző, hogy megvannak

a sportoláshoz, hobbijaihoz szükségesek dolgai, felszerelései. Ugyanakkor már csak 68% azon tanulók aránya, akiknek van a tankönyvein kívül legalább egy saját könyve, és érezhetően kevesebb az olyan diák, aki minden nap eszik friss gyümölcsöt vagy zöldséget (62%).²

1.11. ábra: A tanulók megoszlása az alapvető szükségletre vonatkozó állításokra adott válaszai szerint (százalék), 2021

Ha megvizsgáljuk, hogy a felsorolt tíz alapvető szükséglet közül mennyi elégül ki, illetve mennyiben szenvednek hiányt („depriváció”³) a diákok, láthatjuk, hogy a tanulók 36%-a mindegyik felsorolt szükséglet⁴ esetében pozitív választ adott, tehát egyiktől sincs megfosztva, további 31%-uk egy, 18%-uk két, 9%-uk pedig három olyan szükségletet említett, amelyben hiányt szenved. Négy vagy annál több szükséglet a tanulók 6%-ánál marad kielégítetlenül. Elemzésünkben utóbbiakat tekintjük

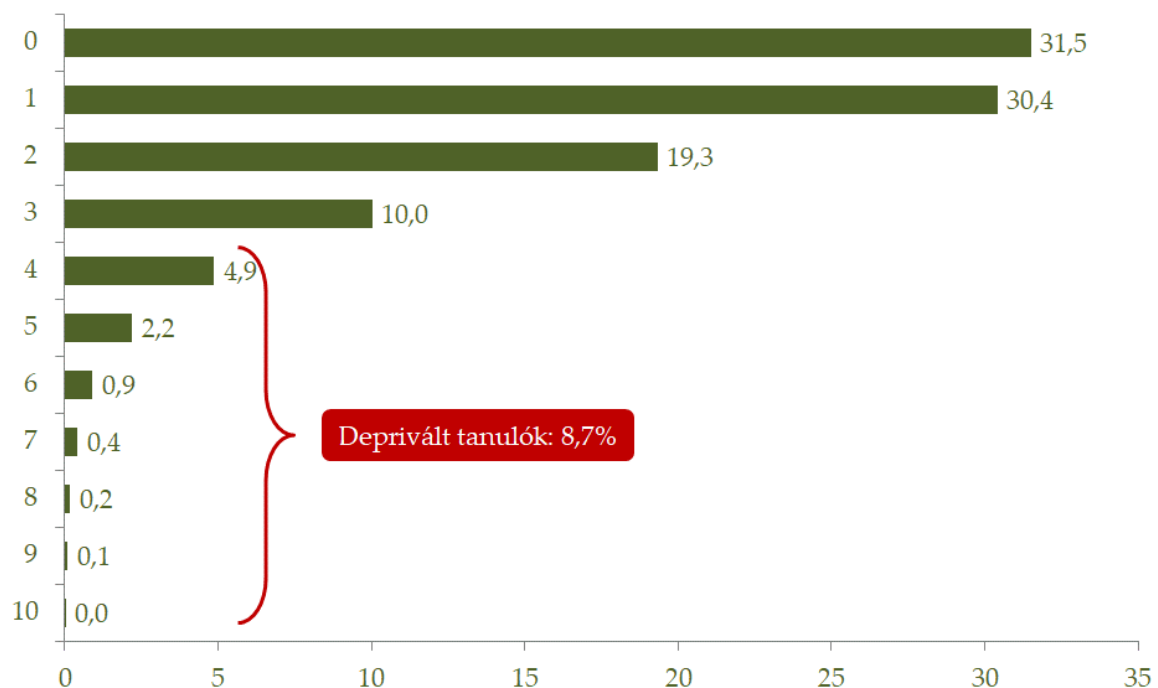
² Megjegyezzük, hogy itt csak a tényeket vizsgáltuk, a lehetőségek vizsgálata ennél magasabb arányt mutathat.

³ A depriváció valamitől való megfosztottságot jelent.

⁴ A válaszhiányokból adódó torzítás kiküszöbölése érdekében csak azokkal a tanulókkal számoltunk, akik a felsorolt 10 szükséglet mindegyikére érdemi választ adtak.

szegényeknek (depriváltaknak), hozzáátve, hogy ez egy nem túl szigorú definíció, hiszen a felsorolt alapszükségletekből már akár 2–3 hiányzó is elégséges indikátora lehet a nélkülözésnek. Tehát azokat, akik 0–3 közötti szükségletet jelöltek meg kielégítetlenként nem tekintjük depriváltaknak, míg azokat igen, akik négyet vagy többet. Így az érdemben válaszoló diákok 9%-a (783 fő) depriváltaknak tekinthető, 91%-uk pedig nem. (1.12. ábra)

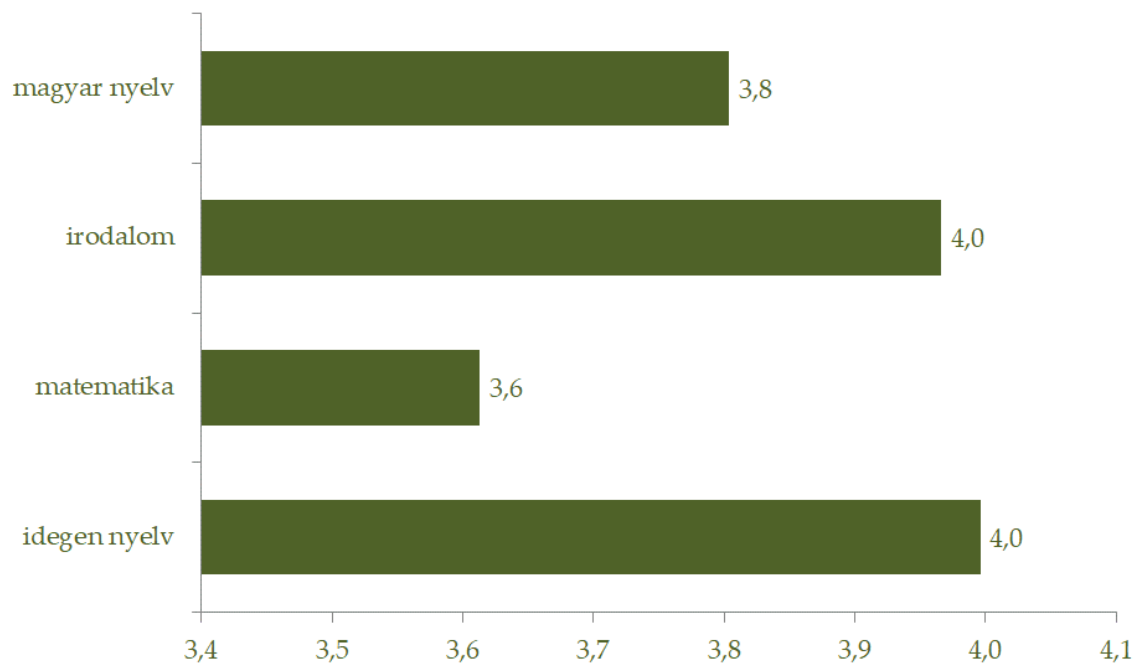
1.12. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hány alapvető szükséglet esetében tekinthetők depriváltak (százalék), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=9015)

A tanulók pályaaorientációját nagymértékben befolyásolhatják az iskolában elért tanulmányi eredményeik is. A megkérdezett tanulók a legrosszabb félévi tanulmányi eredményt matematikából (3,6) és magyar nyelvből (3,8) érték el, míg az irodalom és az idegen nyelvi félévi érdemjegyek már elérik a négyes átlagot (egyaránt 4,0). (1.13. ábra)

1.13. ábra: A tanulók félévi eredményei a főbb tantárgyakból (átlag), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8565-8753)

Az iskolai teljesítmény szubjektív értékelése kapcsán a válaszok azt mutatják, hogy a tanulók csaknem háromnegyede (72%) inkább vagy teljes mértékben elégedett az iskolai teljesítményével, míg bő egynegyedük (28%) inkább vagy teljesen elégedetlen (1.14. ábra). Az iskolában kapott érdemjegyek erősen tükrözik az iskolai teljesítménnyel kapcsolatos szubjektív elégedettséget. Vagyis igen erős az érdemjegyek és a szubjektív elégedettség közötti pozitív összefüggés: minél jobb a tanuló félévi átlaga, annál elégedettebb az iskolai teljesítményével.

1.14. ábra: A tanulók elégedettsége az iskolai teljesítményükkel (százalék), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8941)

A mintába került tanulók 12%-a bukott már meg általános iskolai tanulmányai során félévkor vagy év végén. 7%-uk félévkor bukott meg; 4%-uk év végén, de pótvizsgálással teljesítette az évet, és 3% azoknak az aránya, akik év végén megbuktak és évet is ismételték.

2. Továbbtanulási tervek, célok

A fejezetben a tanulók szemszögéből mutatjuk be a továbbtanulásról való tájékozódás forrásait és a továbbtanulás témakörét. Utóbbi kapcsán kitérünk arra, hogy a tanulók milyen továbbtanulási utakban gondolkodnak, illetve, hogy az előző év felmérése alapján körvonalazódott továbbtanulási tervek, iskolai utak mennyiben valósultak meg.

Főbb eredmények

- A nyolcadik osztályos tanulók túlnyomó többsége (95%) foglalkozott már a továbbtanulás kérdéseivel. Közülük a legtöbben (88%) a szülőkkel való beszélgetést választották a tájékozódásra, 58%-uk osztályfőnöki órán, 54%-uk barátokkal, ismerősökkel beszélgetett a továbbtanulásról. 36%-uk használja az internetet, mint pályaválasztással kapcsolatos információforrást. Pályaválasztási rendezvényeken a tanulók alacsony arányban vettek részt. Általános iskolai pályaválasztási rendezvényen a diákok 16%-a, középiskolai tájékoztatón, nyílt napon 14%-uk és kamarai rendezvényeken (Szakmavilág, Szakma Sztár Fesztivál, roadshow, pályaorientációs táborok) a tanulók 8%-a beszélgetett a pályaválasztás kérdéséről.
- A tanulók 36%-a az általános iskola után gimnáziumban szeretne tovább tanulni. Körülbelül felük szeretne szakmát szerezni: 31%-uk szakgimnáziumban/technikumban, 24%-uk pedig szakképző iskolában tanulna tovább. A nyolcadik osztályos tanulók 9%-a ugyanakkor még nem gondolkozott a továbbtanuláson.
- A budapesti diákok fele gimnáziumba szeretne menni, míg a szakképző iskolát többségében a községi iskolában tanuló diákok választanák. A szakgimnáziumot/technikumot tervezők aránya településtípus szerint hasonló.

- A szülők legmagasabb iskolai végzettsége a megkérdezettek körében nagyrészt tükrözik a tanulók általános iskola utáni továbbtanulási terveit: a diplomás szülők gyermekeinek többsége gimnáziumban szeretne továbbtanulni, míg a szakközépiskola a szakmunkásképzőt vagy legfeljebb a 8 általánost befejező szülők gyermekei körében népszerű. Hasonló összefüggés figyelhető meg a tanulók által tervezett legmagasabb iskolai végzettség esetében is.
- A tanulók 31%-a felsőfokú végzettséget, diplomát, 6%-uk doktori végzettséget szeretne szerezni. 34%-uk szakmát és érettségit, 13%-uknak a szakmaszerzés, 6%-uknak pedig az érettségi megszerzése a célja. A tanulók 1%-a gondolja úgy, hogy legfeljebb a 8 általánost szeretné befejezni, 10%-uk pedig azt válaszolta, hogy még nem tudja, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit szeretne elérni. A tanulók iskolai végzettségre vonatkozó terveit tekintetében 2014 óta folyamatosan nő azoknak a tanulóknak aránya, akik felsőfokú végzettséget szeretnének elérni, míg idén ez az arány kis mértékben csökkent. Az előző évhez képest idén növekedett azok aránya, akik szakmát és érettségit szeretnének szerezni.
- A szülők 30%-a azt tanácsolja a gyermekének, hogy szerezzen szakmát és érettségit is. A szülők 21%-a szeretné, hogy gyermeke diplomás legyen, 2%-uk doktori végzettséget szeretne gyermekének. 10% javasolja azt a gyermekének, hogy tanuljon szakmát, 7% pedig azt, hogy szerezzen érettségit. A szülők kevesebb mint 1%-a szeretné, ha gyermeke az általános iskolát végezné el. A szülők 20%-a gyermekére bízta a választást, míg a tanulók 10%-a mondta azt, hogy még nem beszélgettek otthon a továbbtanulásról.
- A szülői tanácsok összefüggésben vannak a szülők iskolai végzettségével, a szülők hasonló végzettséget javasolnak a gyermekeiknek, mint amilyen nekik van.

2.1. Továbbtanulásról való tájékozódás

Vizsgálatunk kitért arra, hogy hol került szóba a tanulók pályaválasztása. A diákok 95%-a válaszolt úgy, hogy már szóba került a pályaválasztása, mindössze 4%-uk esetében nem került elő ez a téma, 1%-uk nem válaszolt a kérdésre. Azon diákok közül, akiknél már szóba került a pályaválasztás témája, a túlnyomó többség (88%) szüleivel, családtagjaival beszélt erről. A válaszadók több mint fele osztályfőnöki órán (58%), illetve osztálytársaival, barátaival (54%) beszélgetett továbbtanulással kapcsolatos dolgokról. Az iskola és pályaválasztás kapcsán több mint harmaduk (36%) használta az internetet mint információforrást, míg több mint negyedük (28%) osztályfőnökén kívül más tanárral is beszélgetett a témáról. 16%-uk általános iskolai pályaválasztási rendezvényen, 14%-uk középiskolai tájékoztatón, nyílt napon vett részt, míg 12%-uk pályaválasztási tanácsadó segítségét is kérte. Kamarai pályaválasztási rendezvényeken (Szakmavilág roadshow, Szakma Sztár Fesztivál, pályaorientációs táborok) a válaszolók 8%-a ismerkedett a továbbtanulás kérdéseivel, ami a tavalyi adatokhoz képest 3 százalékponttal magasabb. A televíziót, rádiót, újságokat 6%-uk említette mint információforrás. (2.1.1. ábra)

2.1.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. A százalékokat azon diákok arányában közöljük, akiknél már szóba került a pályaválasztás témája.

A 2.1.1. táblázat első oszlopában látható, hogy Nógrád megye kivételével (82%) minden megyében a diákok több mint kilenctizede foglalkozott már a pályaválasztás kérdésével, Vas megyében arányuk meghaladja a 99%-ot. Szülőikkel, családtagokkal legkisebb arányban Pest megyében (77%), leginkább pedig Tolna megyében (94%) került szóba a téma. Osztályfőnöki órán, valamint osztálytársakkal és barátokkal legnagyobb arányban egyaránt Csongrád-Csanád megyében (74, illetve 61%), legkisebb arányban pedig Nógrád megyében (26, illetve 41%) beszélgettek a diákok pályaválasztási kérdésekről. Interneten a legtöbben Vas megyében (43%), legkevesebben Nógrád megyében (13%) néztek utána a pályaválasztásnak. Kamarai pályaválasztási rendezvényen a különböző megyékben tanuló diákok nagyon eltérő arányban vettek részt: Somogy és Tolna megyében a tanulók 1%-a, míg Heves megyében a válaszadók több mint kétharmada (67%).

2.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása megyék a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (százalék), 2021

	Szóba került a pályaválasztás	Szüleimmal, családtagjaimmal	Osztályfőnöki órán	Osztálytársaimmal, barátaimmal, ismerőseimmal	Interneten (pl. honlapok, facebook)	Más tanárommal
Budapest	94,8	90,5	53,9	56,9	39,3	23,1
Baranya	92,5	81,5	54,4	51,3	41,8	23,0
Bács-Kiskun	96,0	92,3	52,8	56,7	36,6	25,0
Békés	95,2	87,0	61,5	50,1	30,6	27,5
Borsod-Abaúj-Zemplén	95,9	86,2	65,1	57,4	34,9	30,9
Csongrád-Csanád	98,3	91,5	73,5	61,4	40,7	36,6
Fejér	98,2	89,4	65,6	55,0	39,0	35,2
Győr-Moson-Sopron	98,3	89,1	56,0	55,2	35,5	31,5
Hajdú-Bihar	96,9	87,0	63,3	60,4	42,4	35,3
Heves	97,0	84,6	49,5	52,9	34,3	21,7
Komárom-Esztergom	93,3	85,6	57,4	49,7	34,8	23,6
Nógrád	81,6	78,4	25,5	41,4	13,4	10,8
Pest	95,9	77,4	59,3	58,6	38,4	18,9
Somogy	95,8	89,3	57,0	51,0	36,0	33,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg	96,8	90,9	64,0	55,0	33,6	32,7
Jász-Nagykun-Szolnok	96,0	79,1	58,1	52,1	33,9	30,4
Tolna	98,9	93,6	56,4	52,0	32,4	25,8
Vas	99,1	92,3	71,5	55,6	43,3	31,5
Veszprém	97,9	89,2	64,6	54,1	32,5	29,1
Zala	96,3	90,9	58,3	52,8	25,7	19,6

Forrás: GVI, 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. Az első oszlopban N=9010, a további oszlopokban N=8618.

2.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása megyék a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (százalék), 2021 (folyt.)

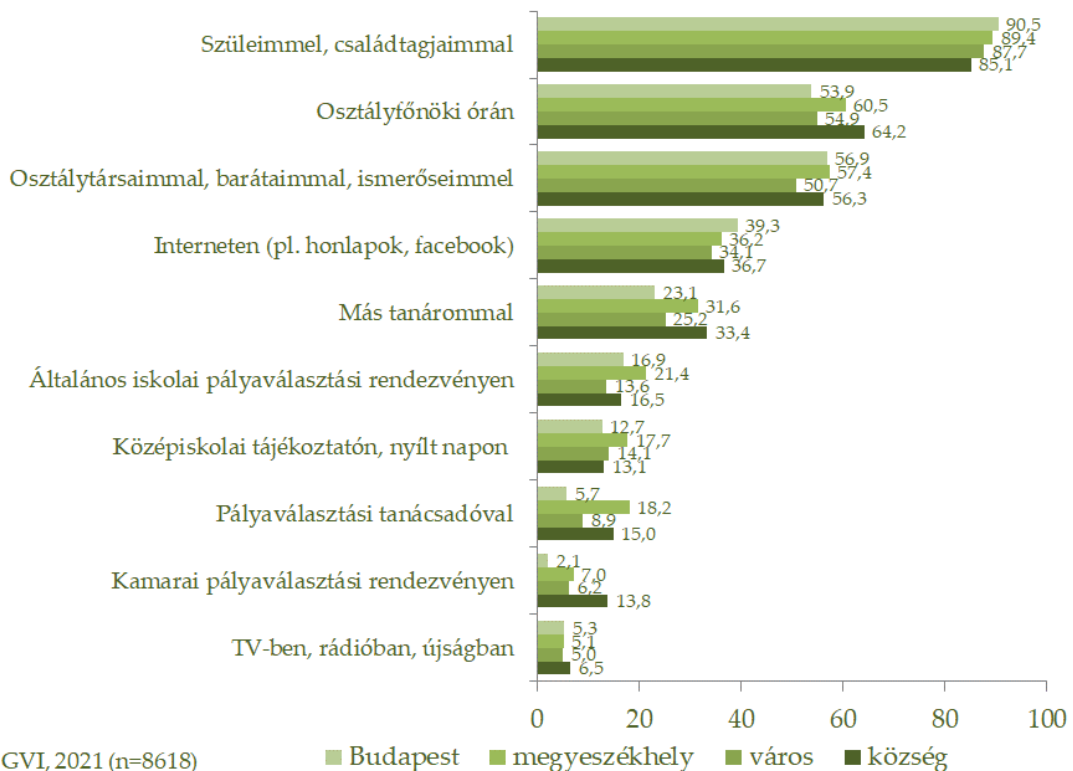
	Általános iskolai pályaválasztási rendezvényen	Középiskolai tájékoztatón, nyílt napon	Pályaválasztási tanácsadóval	Kamarai pályaválasztási rendezvényen	TV-ben, rádióban, újságban
Budapest	16,9	12,7	5,7	2,1	5,3
Baranya	11,1	13,9	3,0	4,4	4,9
Bács-Kiskun	18,7	8,1	23,5	5,8	11,5
Békés	5,2	3,5	23,7	2,2	3,3
Borsod-Abaúj-Zemplén	16,5	17,4	9,4	5,2	7,9
Csongrád-Csanád	23,1	28,4	27,3	5,2	9,1
Fejér	21,4	20,5	34,0	14,0	5,2
Győr-Moson-Sopron	13,5	10,1	17,1	4,0	4,1
Hajdú-Bihar	31,2	24,9	12,7	12,9	7,5
Heves	16,6	7,6	17,1	67,0	4,4
Komárom-Esztergom	20,2	5,1	18,9	10,9	6,6
Nógrád	2,6	0,8	1,8	1,5	2,6
Pest	14,8	2,6	26,5	35,5	8,5
Somogy	9,2	9,3	6,2	0,7	3,2
Szabolcs-Szatmár-Bereg	20,8	22,9	4,0	9,5	5,3
Jász-Nagykun-Szolnok	5,4	23,6	4,3	1,9	4,7
Tolna	7,2	18,4	2,7	0,9	2,2
Vas	24,0	20,1	10,1	3,7	4,0
Veszprém	41,8	30,1	9,8	15,5	6,6
Zala	12,6	1,5	6,1	6,9	1,7

Forrás: GVI, 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. Az első oszlopban N=9010, a további oszlopokban N=8618.

A tanulók iskolájának településtípusa szerint az látható, hogy a községekben általános iskolába járó tanulók alacsonyabb arányban beszélgetnek szüleikkel, családtagjaikkal a pályaválasztásukról, mint nagyobb településeken tanuló diákok, de ez az arány az ő esetükben is 85% feletti. A budapesti és a városi általános iskolákban a tanulók kisebb arányban találkoztak a témával az osztályfőnöki órán (54, illetve 55%), mint a megyeszékhelyen (61%) és községben (64%) tanulók. Pályaválasztási tanácsadóval való beszélgetés jellemzőbb volt megyeszékhelyeken (18%) és községekben (15%). Kamarai pályaválasztási rendezvényeken is nagyobb arányban vettek részt a tanulók községekben (14%), mint Budapesten (2%), megyeszékhelyen (7%) vagy városban (6%) (2.1.2. ábra).

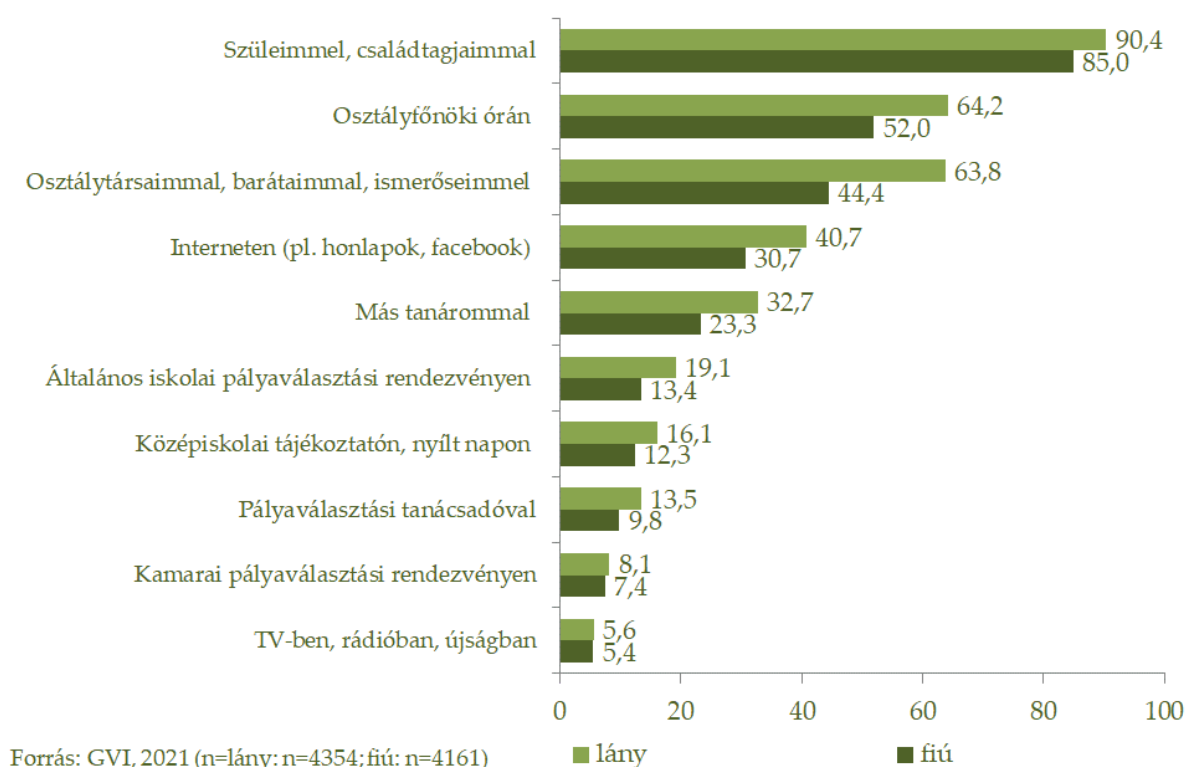
2.1.2. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya). 2021

Nemenkénti bontásban az látható, hogy a lányok az összes vizsgált információforrást nagyobb arányban jelölték meg, mint a fiúk. A legnagyobb különbség a lányok és a fiúk között a szerint mutatkozik, hogy az osztálytársaikkal,

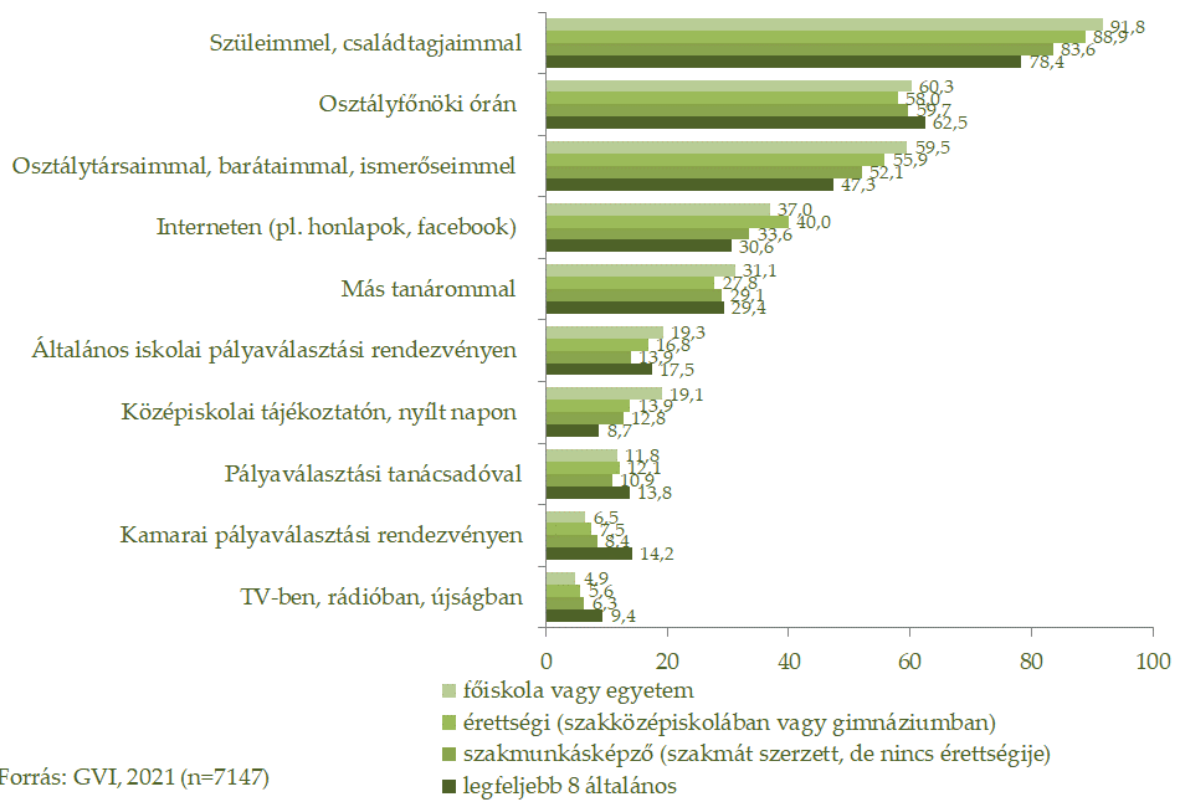
barátaikkal beszélgettek-e a pályaválasztásról (19 százalékpont). Emellett osztályfőnöki órán (12 százalékpont különbség) és más tanárokkal (10 százalékpont különbség) is lényegesen többször merült fel a lányok esetén a pályaválasztás témája, és ugyanez mondható el az Interneten történő tájékozódás esetében is (10 százalékpont különbség). (2.1.3. ábra)

2.1.3. ábra: A tanulók megoszlása nem és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2021

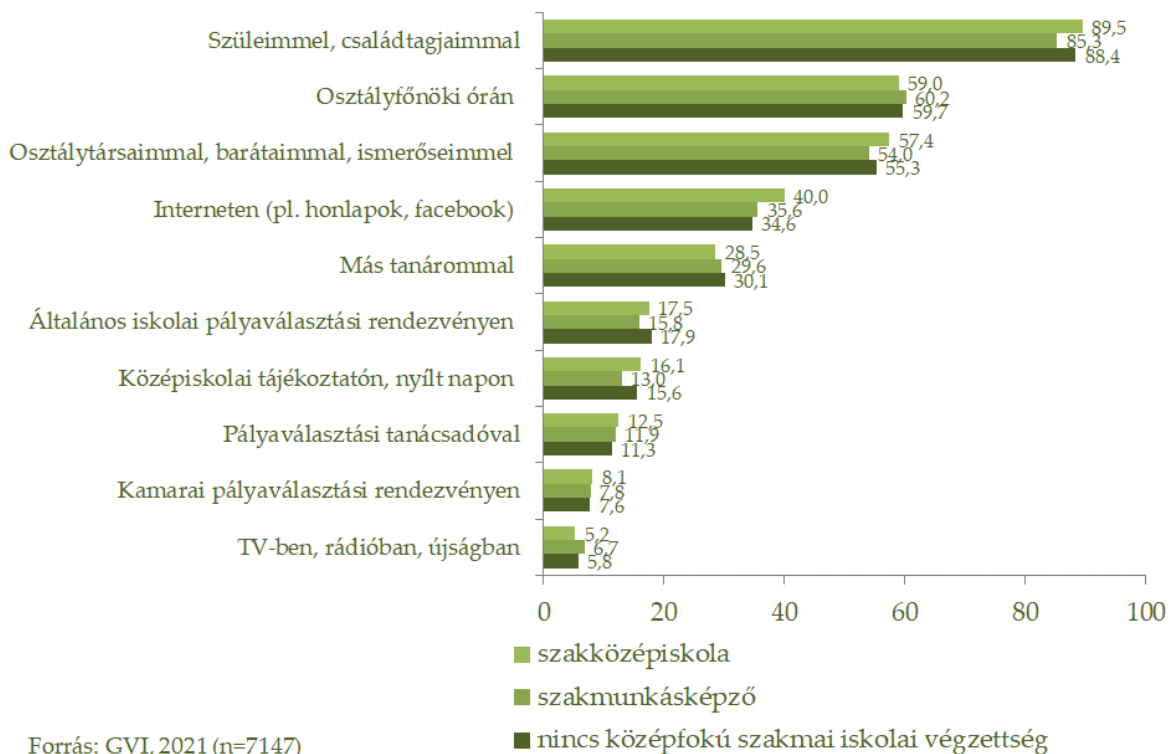
Az alacsonyabb végzettséggel rendelkező szülők gyermekei szüleikkel, családtagjaikkal és kortársaikkal is alacsonyabb arányban beszélgetnek a továbbtanulásról. Középiskolai tájékoztatón, nyílt napon a főiskolai vagy egyetemi végzettséggel rendelkező szülők gyermekei magasabb arányban vettek részt, mint az alacsonyabb végzettséggel rendelkező szülők gyermekei. Kamarai pályaválasztási rendezvényeken a legfeljebb 8 általános végzettséggel rendelkező szülők gyerekei vettek részt a legnagyobb arányban (14%). Más intézményi megoldások (osztályfőnöki óra, pályaválasztási rendezvények) esetén a szülők iskolai végzettsége szerint nem látható jelentős különbség. (2.1.4. ábra)

2.1.4. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szüleik legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2021

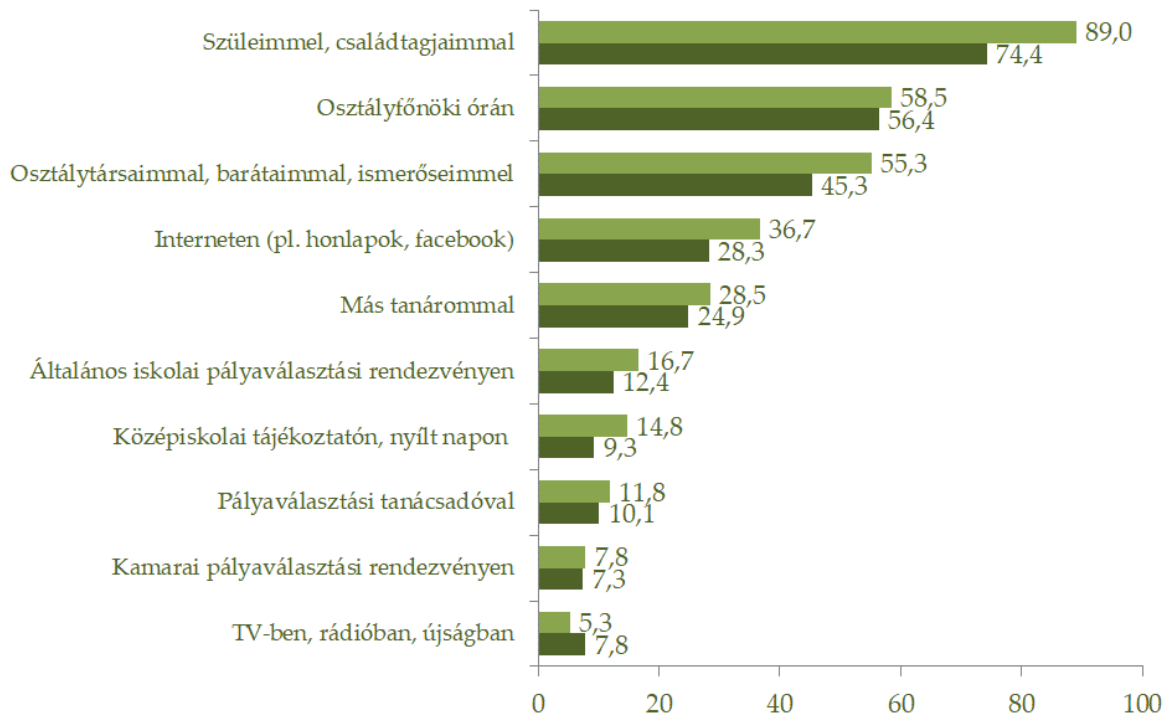
Ha a szülők részletesebb képzettségi háttere szerint, a középfokú szakmai végzettség összefüggésében vizsgáljuk azt, hogy a tanulók pályaválasztása milyen fórumokon került már szóba, nem rajzolódnak ki egyértelmű különbségek. (2.1.5. ábra)

2.1.5. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szülei legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettsége és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2021

A deprivált helyzetű gyerekekkel családon belül ritkábban beszélnek a pályaválasztásról, a különbség 15 százalékpont a nem deprivált társaikhoz viszonyítva. Barátaikkal való beszélgetéseikben is ritkábban merül fel a továbbtanulás témája (10 százalékpont a különbség), és az interneten is alacsonyabb arányban tájékozódnak a pályaválasztásról (9 százalékpont különbség), valamint középiskolai tájékoztatón vagy nyílt napon (6 százalékpont különbség) és általános iskolai pályaválasztási rendezvényeken is alacsonyabb arányban vesznek részt (4 százalékpont különbség), mint a nem deprivált helyzetű tanulók. Egyéb intézményi keretek között (osztályfőnöki óra, tanárral való beszélgetés, kamarai pályaválasztási rendezvények) és TV-ből, rádióból, újságból hasonló arányban tájékozódnak a pályaválasztás témájáról a deprivált és a nem deprivált helyzetű gyerekekkel. (2.1.6. ábra)

2.1.6. ábra: A tanulók megoszlása deprivált helyzetük és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2021

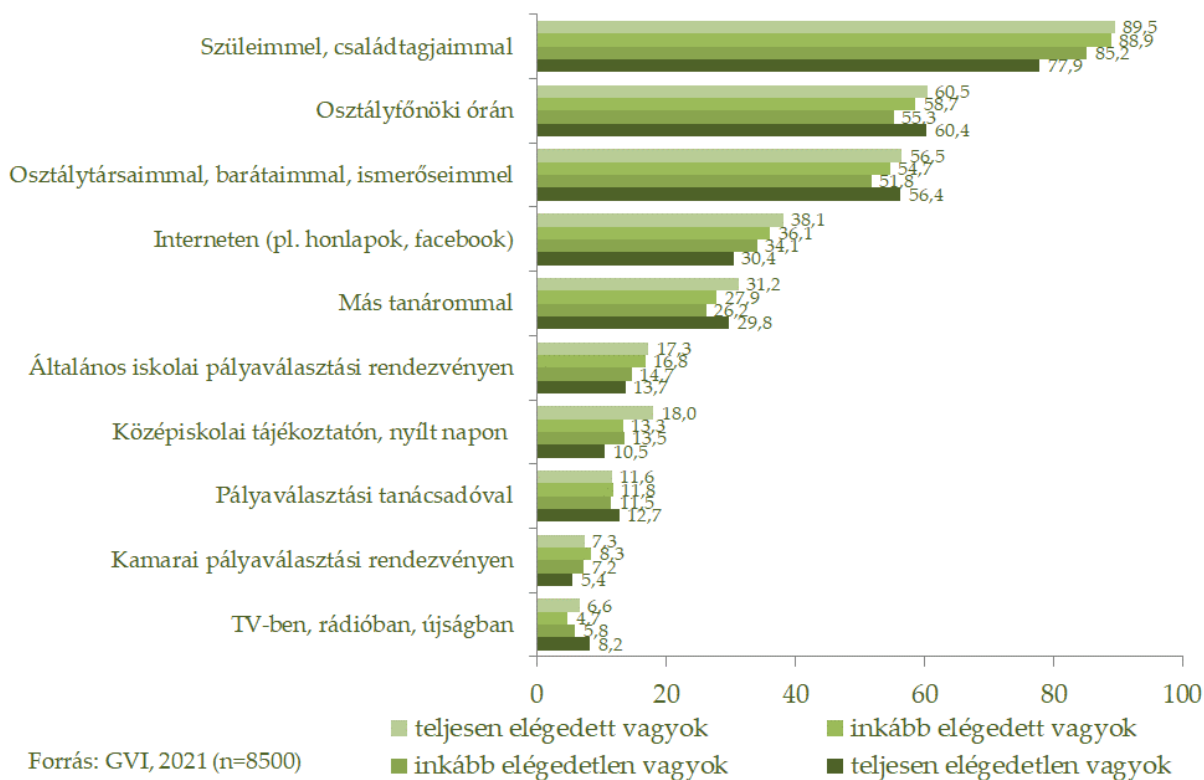

Forrás: GVI, 2021 (n=nem deprivált: n=7885; deprivált: n=690)

■ nem deprivált ■ deprivált

A tanulók iskolai teljesítményének önértékelését összevetve azzal, hogy milyen módon került szóba pályaválasztásuk kérdése, látható, hogy minél inkább elégedettek a diákok teljesítményükkel, annál jellemzőbb, hogy családjukban beszélgettek a pályaválasztásról. Interneten, facebookon a tanulmányi teljesítményükkel elégedett tanulók nagyobb arányban olvasnak a pályaválasztásról, és magasabb arányban vesznek részt általános iskolai vagy középiskolai pályaválasztási rendezvényeken. Azokkal a diákokkal, akik teljesítményükkel teljesen elégedetlenek hasonló arányban beszélgetnek a tanárok és kortársaik a pályaválasztásukról, mint az iskolai teljesítményükkel teljesen elégedett tanulókkal. A médiából való tájékozódás a pályaválasztás témakörében, a pályaválasztási tanácsadóval konzultálás és a kamarai rendezvényeken való részvétel viszont nem függ össze az iskolai önértékeléssel. (2.1.7. ábra) Ezek az eredmények összefüggenek a 2.1.4. ábrán fentebb bemutatott, a szülői iskolai végzettség és a pályaválasztás kommunikációs színterei közötti összefüggésre vonatkozó tapasztalatokkal is, vagyis nem pusztán önmagukban értelmezhetők.

2.1.7. ábra: A tanulók megoszlása iskolai teljesítményükkel való elégedettségük és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2021

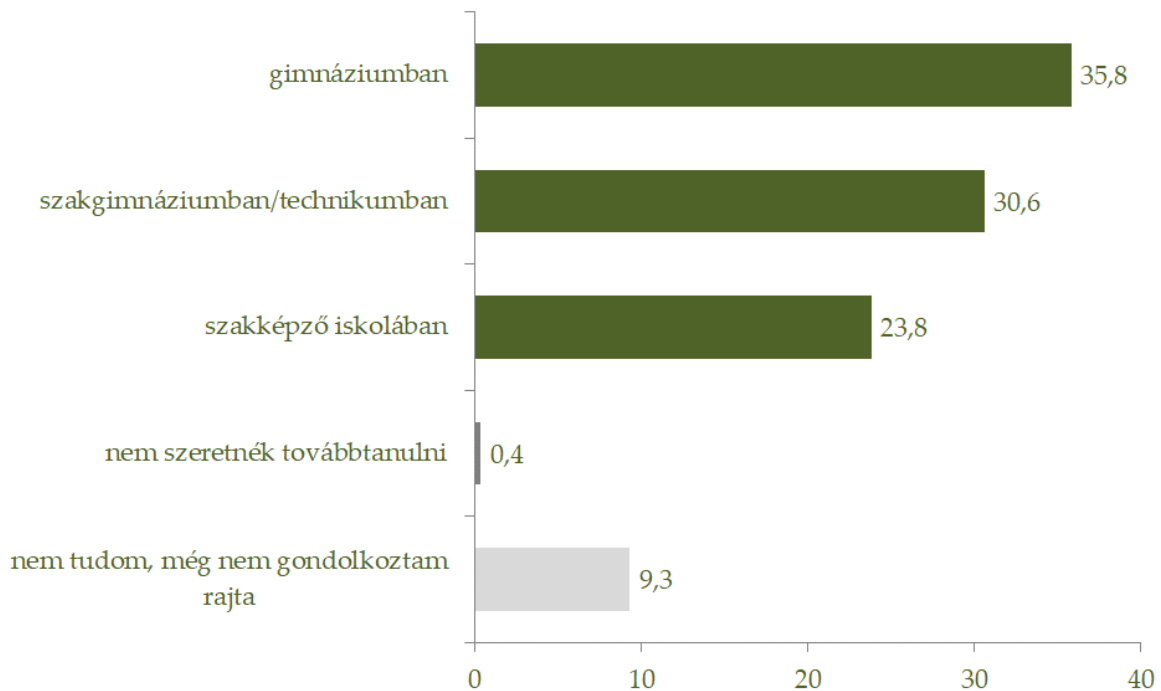
Nem figyelhetőek meg jelentős különbségek a tanulók életkora alapján és a szerint, hogy hol került eddig szóba a pályaválasztásuk, és ugyanez mondható el a diákok átlagos félévi érdemjegyei kapcsán is.

2.2. Továbbtanulási tervek és megvalósulásuk

2.2.1. Iskolatípus-választás

A kérdés kitért a tanulók saját továbbtanulási terveire is. A megkérdezettek többsége (36%) az általános iskola után gimnáziumban szeretne tovább tanulni. Kicsit több, mint felük szeretne szakmát szerezni: 31%-uk szakgimnáziumba/technikumba, 24%-uk pedig szakképző iskolába menne tovább. A tanulóknak kevesebb, mint 1%-a válaszolta azt, hogy nem szeretne tovább tanulni az általános iskola elvégzése után. A nyolcadik évfolyamosok viszonylag jelentős része, 9%-uk ugyanakkor még nem gondolkozott a továbbtanuláson. (2.2.1. ábra)

2.2.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2020

Forrás: GVI, 2021 (n=9003)

A továbbtanulási tervek tekintetében szignifikáns különbségek figyelhetők meg az egyes megyék tanulói között. A budapesti végzős évfolyamba járók több, mint fele (52%), a Komárom-Esztergom megyei tanulók 43%-a gimnáziumban szeretne továbbtanulni, míg Bács-Kiskun (25%), Győr-Moson-Sopron (24%) és Nógrád (24%) megyében negyedük. A szakgimnáziumot/technikumot a legnagyobb arányban (a tanulók 44%-a) Bács-Kiskun megyében választanák, míg a legkisebb arányban (11%) Komárom-Esztergom megyében. Ezzel párhuzamosan a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei diákok 37%-a tanulna általános iskola után szakképző iskolában, míg Budapesten ez az arány 9%. A továbbtanulást nem tervezők aránya Zala megyét leszámítva (2%) minden megyében 1% alatti. Azoknak az aránya, akik nem gondolkodtak még a továbbtanuláson Komárom-Esztergom (22%) megyében a legmagasabb, míg Csongrád-Csanád és Hajdú-Bihar megyében a legalacsonyabb (mindkét megyében 6%). (2.2.1. táblázat)

2.2.1. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék, N=9002), 2021

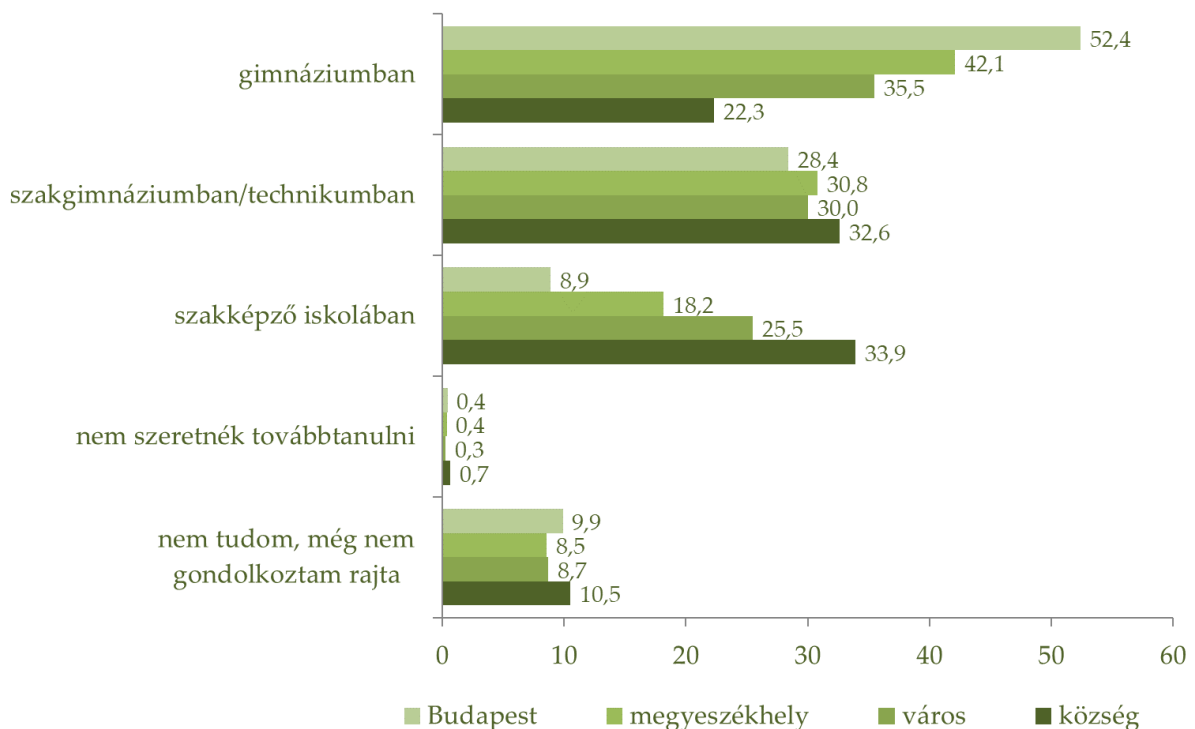
	gimnáziumban	szakgimnáziumban/ technikumban	szakképző iskolában	nem szeretnék továbbtanulni*	nem tudom, még nem gondolkoztam rajta
Budapest	52,4	28,4	8,9	0,4	9,9
Baranya	38,4	14,7	38,4	0,3	8,1
Bács-Kiskun	24,6	43,5	22,2	0,2	9,5
Békés	27,8	35,9	28,1	0,3	7,8
Borsod- Abaúj- Zemplén	30,3	24,1	36,5	0,6	8,5
Csongrád- Csanád	40,9	39,7	13,9	0	5,5
Fejér	28,2	41,2	23,4	0,3	6,9
Győr-Moson- Sopron	24,9	39,3	28,2	0,3	7,3
Hajdú-Bihar	42,3	31,8	19,9	0,6	5,5
Heves	33,6	22,7	29,5	0,3	13,9
Jász- Nagykun- Szolnok	39,8	24,5	24,8	0,5	10,3
Komárom- Esztergom	43,4	11	22,8	0,7	22,1
Nógrád	24,2	26,7	37,6	0	11,5
Pest	33,3	30,6	27,4	0,1	8,7
Somogy	33,0	28,7	29,4	0,7	8,2
Szabolcs- Szatmár- Bereg	31,1	32,1	25,0	0,9	10,9
Tolna	34,8	32	23,0	0,6	9,6
Vas	33,3	35,5	19,7	0	11,4
Veszprém	26,6	39	26,0	0	8,5
Zala	32,0	32,5	24,7	2,2	8,7

Forrás: GVI, 2021

A továbbtanulási tervek területi különbségei településtípus szerint is megmutatkoznak. A Budapesten, megyeszékhelyen és városokban tanulók jelentősen magasabb arányban mennének gimnáziumba (Budapest: 52%, megyeszékhely: 42%, város: 36%), mint a községekben (22%) tanuló diákok. A szakgimnáziumot vagy

technikumot tervezők aránya településtípus szerint hasonló. Ellenben a szakképző iskolát legnagyobb arányban a falusi diákok választanák (34%), míg a megyeszékhelyen 26%, városokban 19% és Budapesten 9% a szakképző iskolát megcélzók aránya. Nincsenek jelentős eltérések településtípus szerint abban, hogy az általános iskolások közül kik nem gondolkodtak még továbbtanuláson. (2.2.2. ábra)

2.2.2. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=9002)

A fiúk és a lányok továbbtanulási tervei között az előző évekhez hasonlóan szignifikáns különbségek figyelhetők meg. A lányok többsége, 45%-uk gimnáziumban szeretne továbbtanulni, míg a fiúknál ez az arány 27%. A fiúk körében népszerűbb cél a szakmaszerzés, 33%-uk szakgimnáziumban/technikumban (a lányok körében ez az arány 28%), 28%-uk pedig szakképző iskolában (a lányok esetében 20% ez az arány) tanulna tovább az általános iskola után. Emellett a fiúk 11%-a azt válaszolta, hogy még nem gondolkozott az általános iskola utáni tervein, míg a lányoknál ez az arány 8%. (2.2.3. ábra)

2.2.3. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2021

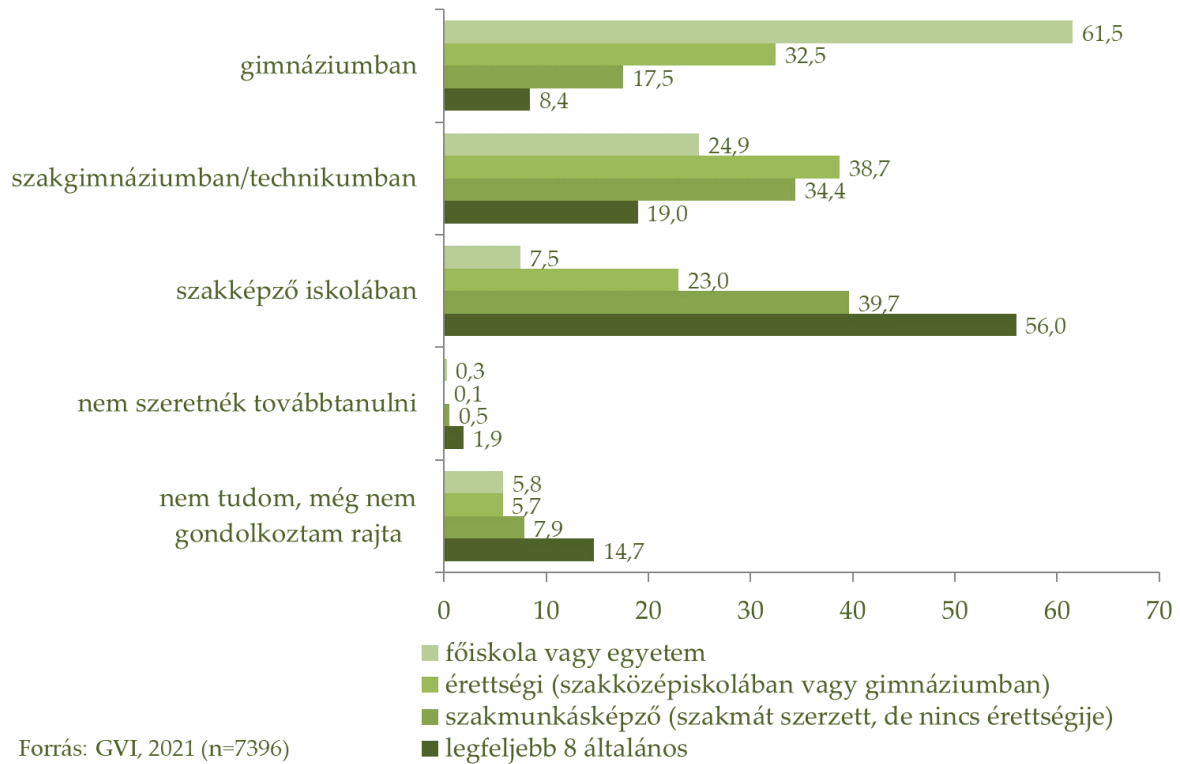

Forrás: GVI, 2021 (lány: n=4440; fiú: n=4454)

A szülők legmagasabb iskolai végzettsége a megkérdezettek körében nagyrészt tükrözi a tanulók általános iskola utáni továbbtanulási terveit. A főiskolát vagy egyetemet szerzett szülők gyermekeinek 62%-a gimnáziumban szeretne továbbtanulni, további 25%-uk pedig szakgimnáziumban/technikumban. Az érettségit szerzett szülők gyermekeinek 33%-a, a szakmunkás végzettségűek 18%-a, a legfeljebb 8 általánossal rendelkező szülők gyermekeinek pedig mindössze 8%-a választaná a gimnáziumot. A szakgimnáziumot/technikumot a legnagyobb arányban az érettségivel rendelkező szülők gyermekei választanák (39%), míg a legfeljebb 8 általánossal rendelkező szülők gyermekeinek csak 19%-a. Szakképző iskolába elsősorban az alacsonyabb végzettségű szülők gyermekei mennének: azoknak a gyerekeknek, akinek a szülője legfeljebb 8 általánossal rendelkezik 56%-a választaná ezt az iskolatípust, a szakmunkás szülők gyermekeinek pedig 40%-a, míg az érettségizett szülők gyermekeinek csak 23%-a, a diplomások gyermekeinek pedig mindössze 8%-a menne szakképző iskolába. Szintén az alacsonyabb végzettségű

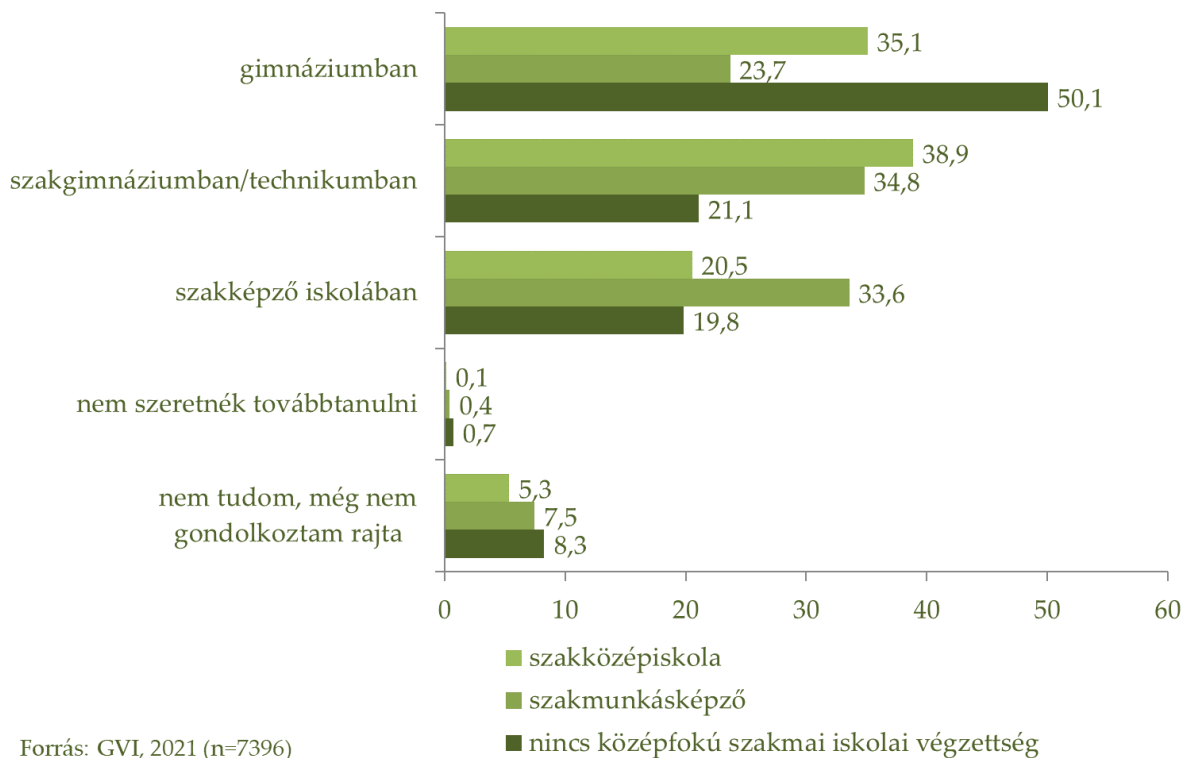
szülők gyermekei között a legmagasabb azoknak az aránya, akik még nem gondolkoztak a továbbtanuláson. (2.2.4. ábra)

2.2.4. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2021

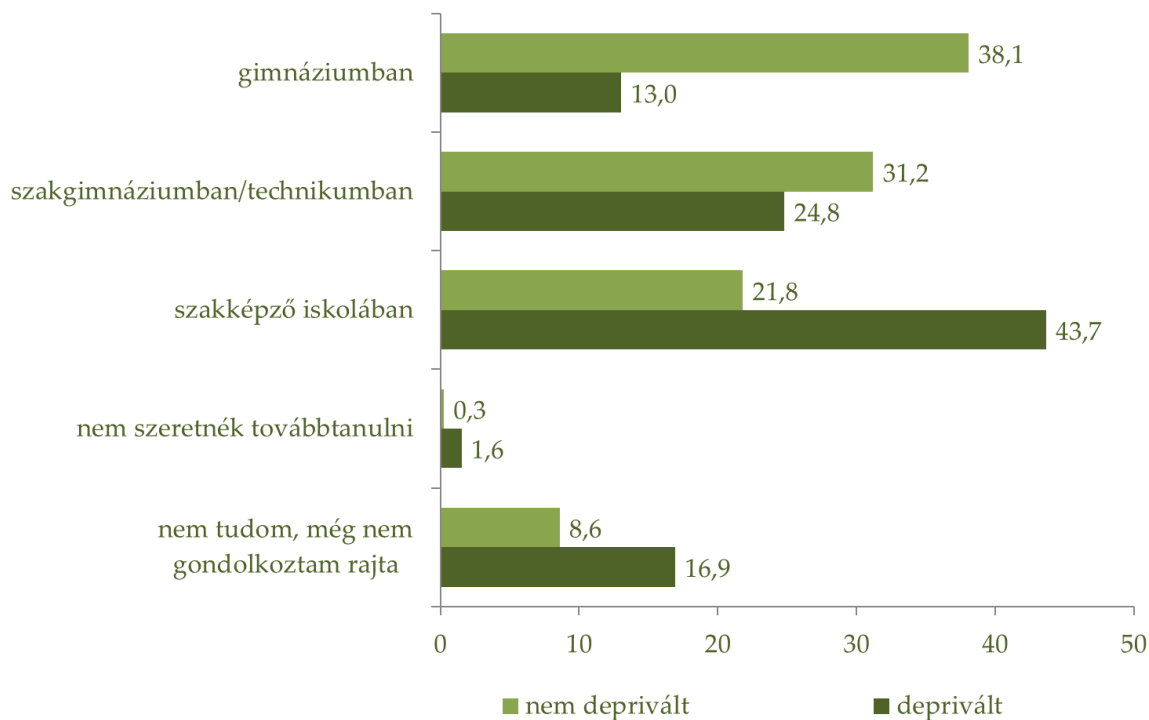
Látható tehát, hogy a gimnáziumot többségében azok a tanulók választanák, akiknek a szüleinek nincs középfokú szakmai végzettsége (diplomás, gimnáziumi érettségivel vagy legfeljebb 8 általánossal rendelkezők), míg a szakgimnáziumot vagy technikumot a szakközépiskolát végzett szülők gyermekei, a szakképző iskolát pedig a szakmunkásképzőt végzettek gyermekei választanák a legnagyobb arányban az általános iskola befejezése után. (2.2.5. ábra)

2.2.5. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szülei legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettsége és a szerint, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2021

Szignifikáns különbség van a deprivált és nem deprivált helyzetű gyerekek között a szerint is, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után. A deprivált helyzetű gyerekeknek csupán 13%-a tervezi, hogy gimnáziumban folytatja tanulmányait, ami a nem deprivált tanulókhoz képest 25 százalékpontos eltérés. A deprivált helyzetű tanulók legnagyobb arányban szakképző iskolában képzelik el a jövőjüket (44%), körükben magasabb azok aránya is, akik még nem gondolkodtak a pályaválasztáson (17%). (2.2.6. ábra)

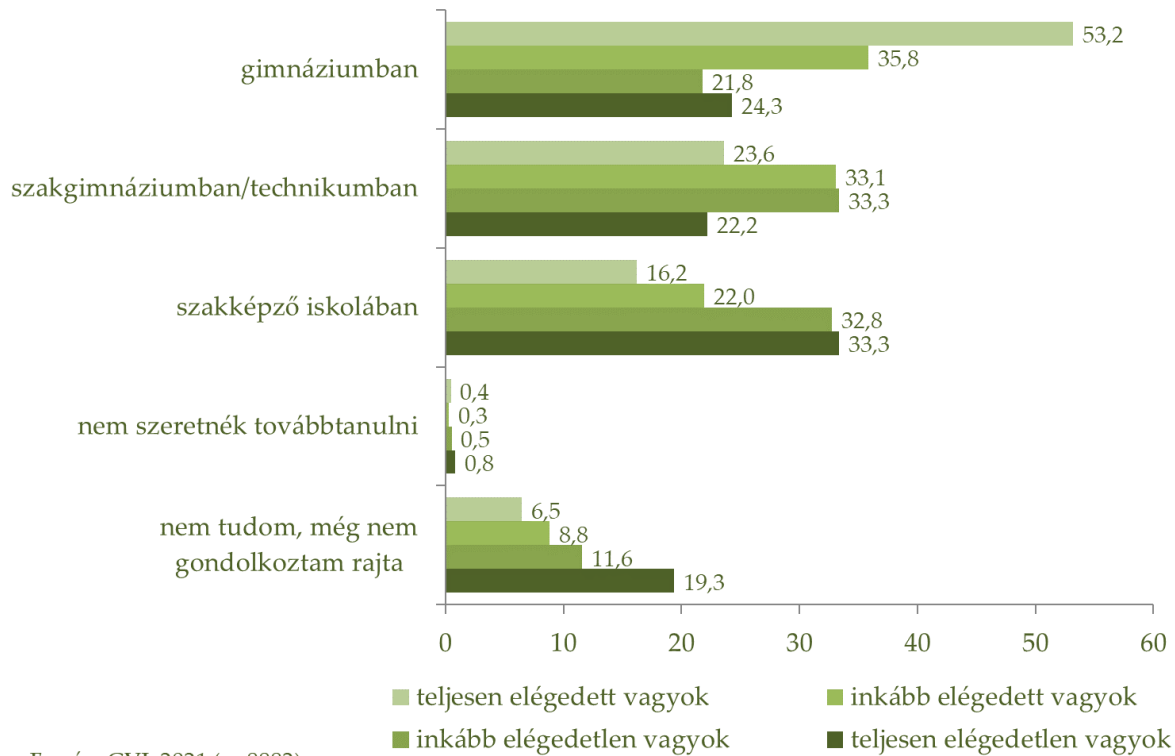
2.2.6. ábra: A tanulók megoszlása deprivált helyzetük és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2021

Forrás: GVI, 2021 (nem deprivált: n=8178, deprivált: n=774)

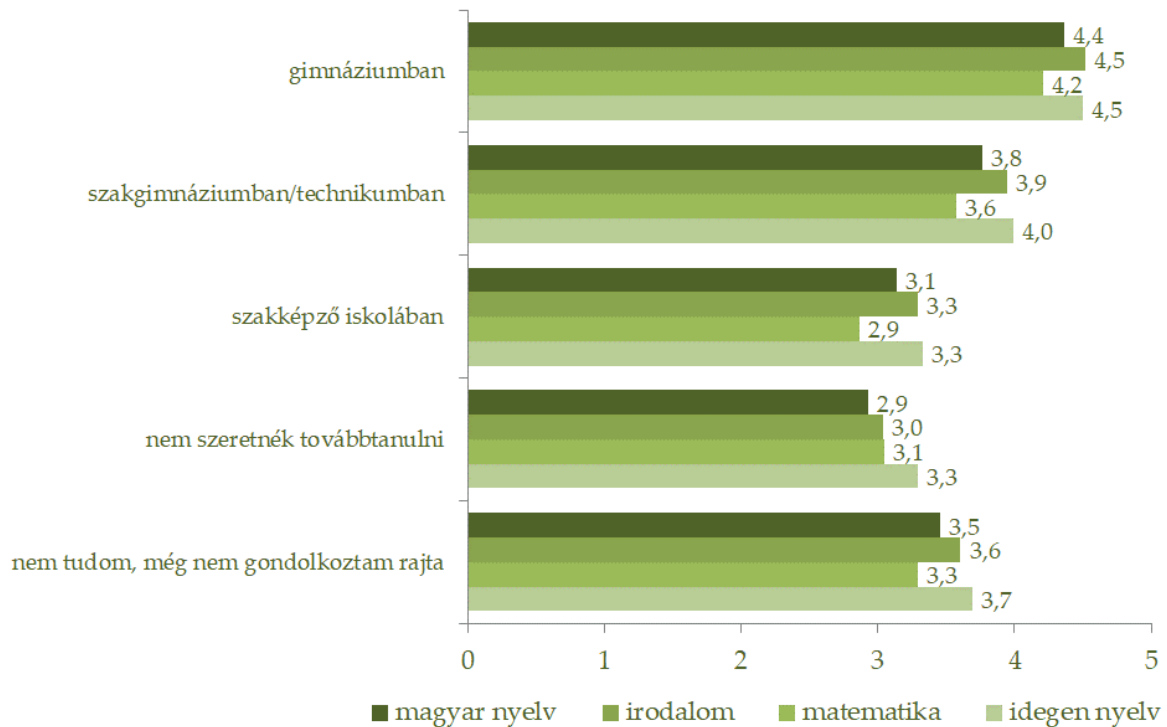
A továbbtanulási tervek összefüggést mutatnak azzal is, hogy mennyire elégedettek a tanulók az iskolai teljesítményükkel. Azoknak, akik teljesen elégedettek a teljesítményükkel 53%-a gimnáziumban szeretne továbbtanulni, míg a kevésbé elégedett tanulók alacsonyabb arányban választanák ezt az iskolatípust, az inkább elégedetlen tanulók 22, a teljesen elégedetleneknek 24%-a gondolkozik gimnáziumi továbbtanuláson. A szakgimnáziumi/technikumi továbbtanulást a teljesítményükkel inkább elégedett vagy inkább elégedetlen diákok választanák legnagyobb arányban (mindkét kategória esetén 33%). Szakképző iskolába ezzel szemben egyértelműen inkább azok mennének, akik teljesen elégedetlenek, vagy inkább elégedetlenek az iskolai teljesítményükkel (mindkét kategória esetén 33%). A teljesítményükkel teljesen elégedetlenek körében magasabb azoknak az aránya is, akik még nem gondolkoztak az általános iskola utáni továbbtanuláson (20%), mint azok körében, akik elégedettebbek a teljesítményükkel. (2.2.7. ábra)

2.2.7. ábra: A tanulók megoszlása iskolai teljesítményükkel való elégedettségük és a szerint, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2021

A 2.2.8.-as ábra alapján jól látható, hogy a jobb osztályzatokkal rendelkező diákok inkább gimnáziumba, míg a rosszabb érdemjegyekkel rendelkezők szakképző iskolába szeretnének menni, vagy egyáltalán nem szeretnének továbbtanulni. A gimnáziumot célul tűző tanulókhöz képest azoknak a tanulóknak is rosszabbak az átlagos félévi érdemjegyeik, akik még nem gondolkodtak el a pályaválasztáson.

2.2.8. ábra: A tanulók átlagos félévi érdemjegyei a szerint, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után, 2021

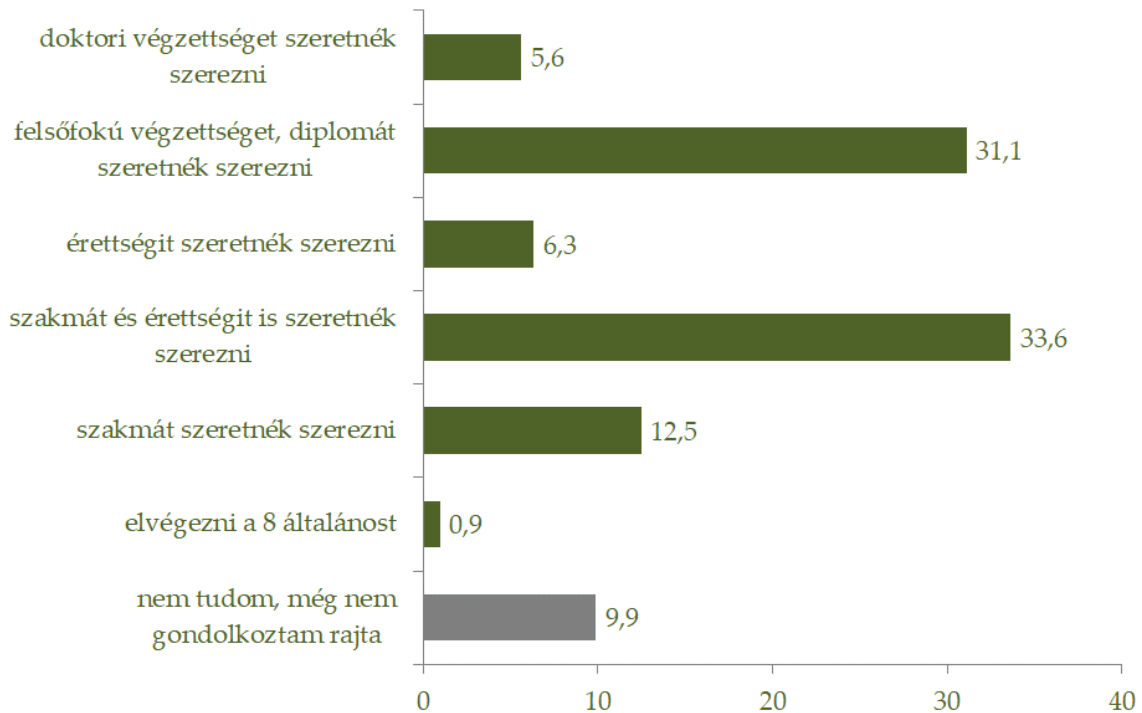

Forrás: GVI, 2021 (n=8509–8697)

2.2.2. Legmagasabb iskolai végzettségre vonatkozó tervek

A tanulókat kérdeztük arról is, hogy mi az a legmagasabb iskolai végzettség, amit szeretnének elérni. Többségük (34%) szakmát és érettségét szeretne, és hasonló arányban vannak azok az általános iskolások is, akik felsőfokú végzettséget, diplomát céloznak meg (31%). 13%-uknak a szakmaszerzés, 6%-uknak pedig az érettségi megszerzése a célja. 6%-uk pedig doktori végzettséget szeretne szerezni. A tanulók 0,9%-a gondolja úgy, hogy legfeljebb a 8 általánost szeretné befejezni, 10%-uk pedig azt válaszolta, hogy még nem tudja, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit szeretne elérni. (2.2.9. ábra)

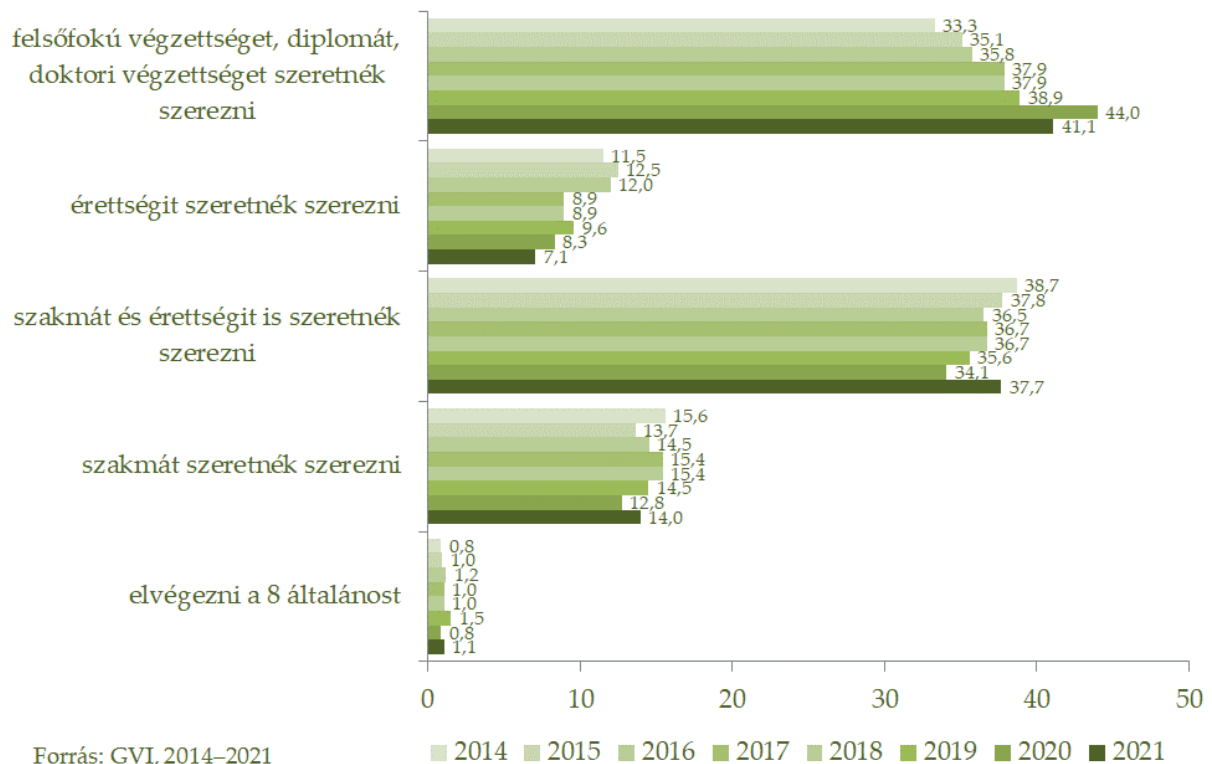
2.2.9. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8994)

A tanulók iskolai végzettségre vonatkozó tervei tekintetében 2014 óta folyamatosan nőtt azoknak a tanulónak aránya, akik felsőfokú végzettséget szeretnének elérni (2014-ben 33%, 2020-ban 44% volt a diplomát célként megjelölők aránya), míg idén ez az arány kis mértékben csökkent (41%). Az előző évhez képest idén növekedett azok aránya, akik szakmát és érettségit szeretnének szerezni (2020-ban 34% volt, 2021-ben 38%). A szakmaszerzést célként megjelölők aránya a vizsgált években 13–16% között mozgott, míg a 8 osztály elvégzésével megelégedő diákok aránya minden évben 1–2% volt. Az érettségi megszerzését célként kitűzők aránya 2014 és 2016 között 12% körül alakult, 2017 után azonban 7–10% közé csökkent. (2.2.10. ábra)

2.2.10. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2014–2021

Megjegyzés: 2019 előtt a tanulókat arról kérdeztük, hogy mennyi ideig szeretnének továbbtanulni általános iskola után, mely kérdés válaszaival megfeleltethetők a 2019-ben kért legmagasabb elérendő iskolai végzettségre vonatkozó kérdés válaszaival. A „kb. 5–6 évig, hogy szakmunkás bizonyítványom és érettségim legyen” és a „kb. 4–5 évig, hogy szakközépiskolai érettségim legyen” válaszlehetőségeket a 2019-es „szakmát és érettségit szeretnék” válasz alatt összesítettük. A „kb. 5–7 évig, hogy technikus végzettségem legyen” és a „nem tudom” válaszlehetőségeket nem vettük bele az összehasonlításba, ezeket a válaszokat itt hiányzó válaszként kezeltük. Ennek megfelelően a súlyozott érvényes válaszok száma a vizsgált évekre vonatkozóan a következőképpen alakulnak: $N_{2014}=8851$, $N_{2015}=8401$, $N_{2016}=8593$, $N_{2017}=8709$, $N_{2018}=8443$, $N_{2019}=8145$, $N_{2020}=8034$, $N_{2021}=8015$. 2020-ban a válaszlehetőségek közé került az, hogy „doktori végzettséget szeretnék szerezni”, amit összevontan, a „felsőfokú végzettséget, diplomát szeretnék szerezni” válaszokkal együtt szerepeltetünk.

A legmagasabb megcélzott iskolai végzettség esetében is megmutatkozik a megyei szintű különbségek. A Budapesten tanuló diákok 48%-a szeretne diplomát vagy doktori végzettséget szerezni, Hajdú-Bihar megyében 46%, Csongrád-Csanád megyében 42%, míg Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád megyében 30% alatti ez az arány, a legalacsonyabb pedig Nógrád megyében (26%). Szakmát és érettségit a Nógrád megyében tanulók szereznének a legnagyobb arányban (42%), de ez a célja a Veszprém megyei diákok 41%-ának is. Ezzel szemben a Budapesten (27%) és Hajdú-Bihar megyében (28%) tanulóknak csak kicsivel több mint negyede tervezi, hogy

szakmát és érettségit is szerez. Csak szakmát a Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád és Heves megyében tanuló nyolcadikosok valamivel több, mint 20%-a szeretne, míg a budapestieknek mindössze 4%-a. Azok aránya, akik még nem tudják, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit szeretnének elérni, Tolna, Heves és Komárom-Esztergom megyében a legmagasabb (mindhárom megyében 14%). (2.2.2. táblázat)

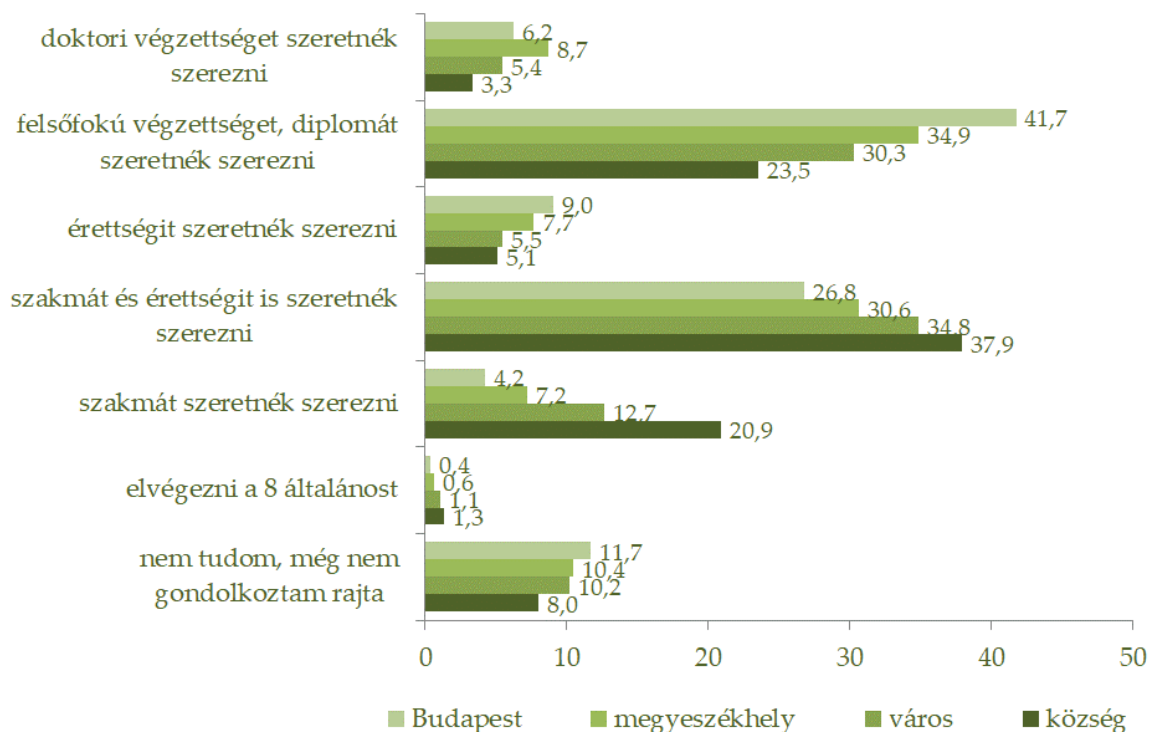
2.2.2. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék, N=8993), 2021

	elvégezni a 8 általánost	szakmát szeretnék szerezni	szakmát és érettségit is szeretnék szerezni	érettségit szeretnék szerezni	felsőfokú végzettséget, diplomát szeretnék szerezni	doktori végzettséget szeretnék szerezni	nem tudom, még nem gondolkodtam rajta
Budapest	0,4	4,2	26,8	9,0	41,7	6,2	11,7
Baranya	1,8	18,5	35,5	6,4	26,4	3,9	7,6
Bács-Kiskun	0,4	11,6	39,4	7,0	26,3	3,9	11,4
Békés	0,0	16,9	38,9	4,1	25,0	6,8	8,4
Borsod-Abaúj-Zemplén	2,0	21,5	35,7	5,6	22,5	5,2	7,6
Csongrád-Csanád	0,0	5,6	33,7	8,2	32,8	9,4	10,3
Fejér	0,8	12,9	36,6	6,1	29,2	5,3	9,2
Győr-Moson-Sopron	0,8	14,5	32,7	8,4	29,4	5,6	8,6
Hajdú-Bihar	1,0	11,3	28,0	5,6	37,7	8,2	8,2
Heves	0,7	20	30,8	6,4	20,7	7,8	13,6
Jász-Nagykun-Szolnok	0,5	16,5	29,3	4,3	32,2	6,6	10,6
Komárom-Esztergom	1,0	10,3	30,3	7,9	32,4	4,5	13,4
Nógrád	0,6	20,8	41,7	5,4	20,8	4,8	6,0
Pest	0,8	10,7	35,9	5,4	32,7	4,9	9,6
Somogy	1,4	18,1	37,2	4,0	27,8	5,4	6,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg	2,6	17,9	32,1	5,3	28,4	2,7	11,0
Tolna	0,6	8,3	37,2	2,8	28,3	8,9	13,9
Vas	0,0	11,4	37,1	4,4	31,4	5,2	10,5
Veszprém	0,6	10,5	41,1	6,0	30,0	3,0	8,7
Zala	3,1	11,0	36,8	6,1	28,1	6,6	8,3

Forrás: GVI, 2021

A nagyobb településeken jellemzően magasabb azoknak az aránya, akik felsőfokú végzettséget szeretnének szerezni. Budapest mellett a megyeszékhelyeken tanulók esetében a legmagasabb azoknak az aránya, akik diplomát szeretnének (42% és 35%), míg a községi iskolákban tanulók esetében a legalacsonyabb (24%). Doktori végzettséget is a megyeszékhelyen tanulók szeretnének legnagyobb arányban szerezni (9%). Szakmát és érettségit jellemzően a községi (38%) és városi (35%) iskolák tanulói szeretnének szerezni, míg a megyeszékhelyeken tanulóknál (31%) és a budapesti diákoknál (27%) ez a cél kevésbé jellemző. A szakmaszerzés esetében is hasonló tendencia látható: a községi diákok 21%-a szeretne szakmát szerezni, a budapestiekénél 4% ez az arány. Ezzel szemben azok aránya, akik még nem tudják, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit szeretnének elérni Budapesten a legmagasabb (12%), és a községi általános iskolákban tanulók esetében a legalacsonyabb (8%). (2.2.11. ábra)

2.2.11. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2021

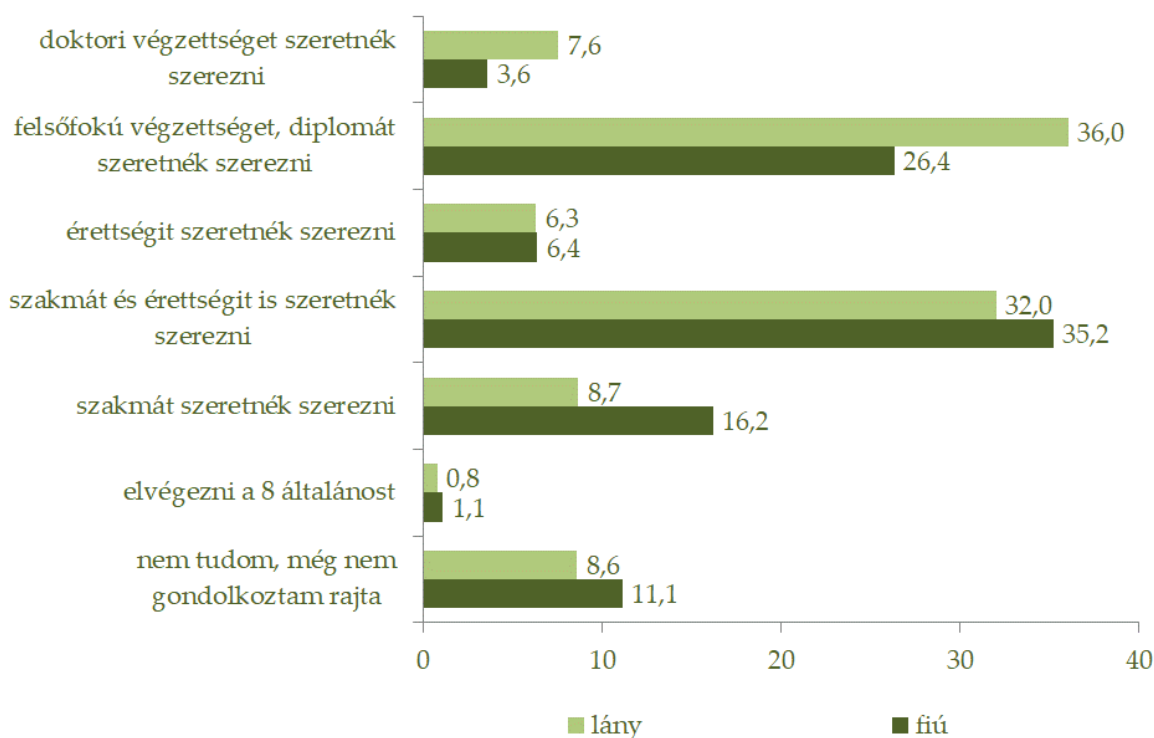

Forrás: GVI, 2021 (n=8993)

Megfigyelhető az is, hogy a lányok magasabb arányban szeretnének diplomát szerezni (36%), mint a fiúk (26%), és a doktori végzettség megszerzését is nagyobb

arányban tervezik (lányok: 8%, fiúk: 4%). Érettségit, illetve szakmát és érettségit a lányok (6, illetve 32%) és a fiúk (6, illetve 35%) is hasonló arányban szeretnék, ezzel szemben a fiúk magasabb arányban gondolkoznak érettségi nélküli szakmaszerzésen (lányok: 9%, fiúk: 16%). A 8 osztály elvégzésével megelégedők arányában nincs lényegi különbség a lányok (0,8%) és a fiúk (1,1%) között, és ugyanez mondható el azok esetében is, akik még nem gondolkoztak azon, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit szeretnék elérni életük során (lányok: 9%, fiúk: 11%). (2.2.12. ábra)

2.2.12. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnék elérni életük során (százalék), 2021

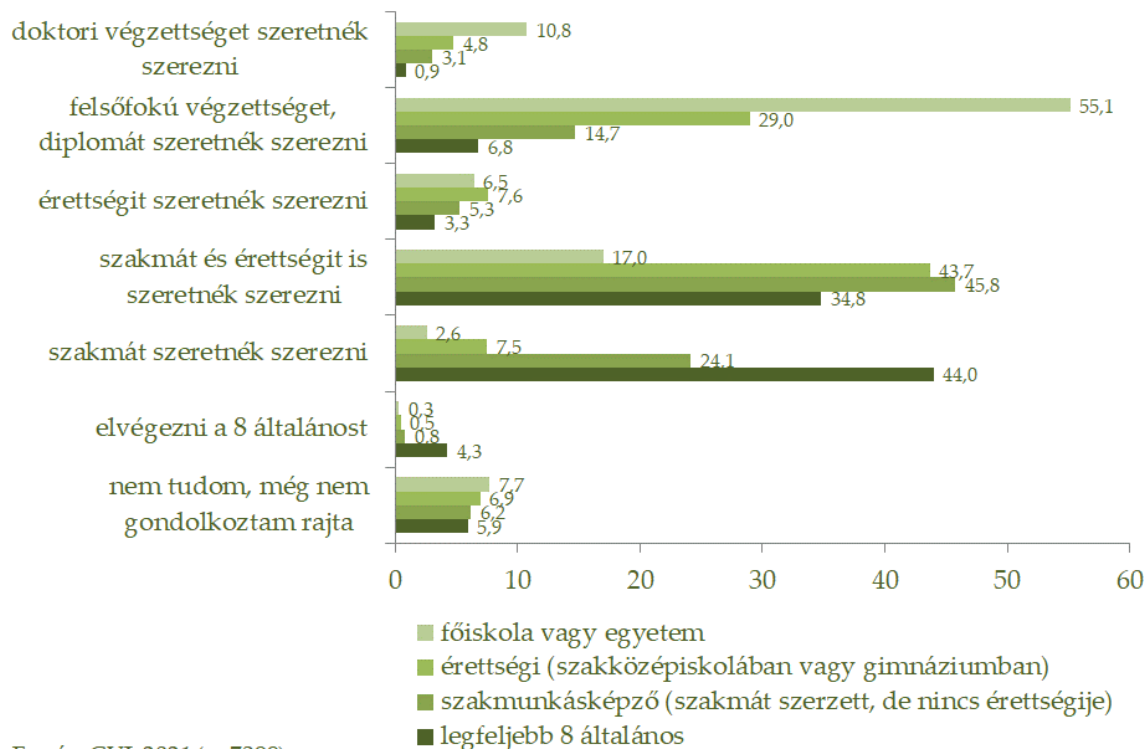

Forrás: GVI, 2021 (lány: n=4431 fiú: n=4454)

A tanulók legmagasabb végzettségre vonatkozó tervei az előző évekhez hasonlóan összefüggést mutatnak a szüleik legmagasabb iskolai végzettségével. A diplomás szülők gyermekeinek 55%-a szintén diplomát, 11%-uk pedig doktori végzettséget szeretne szerezni. A diplomás szülők gyermekeinek 17%-a szakma és érettségi szerzésen gondolkodik, míg csak érettségi megszerzésén 7%-uk, csak szakmaszerzésen pedig mindössze 3%-uk. Azoknak az aránya pedig, akik nem szeretnék általános iskola után továbbtanulni elhanyagolható (0,3%). Azok között,

akiknél a szülők legmagasabb végzettsége szakközépiskolai vagy gimnáziumi érettségi, a legtöbbben szakmát és érettségit szeretnének szerezni (44%-uk), de közöttük a legmagasabb azoknak az aránya is, akik csak érettségit szeretnének (8%). Emellett 29%-uk gondolkozik diplomaszerzésen, 5%-uk pedig doktori végzettség elérésén. 3%-uk szerezne szakmát, és esetükben is elenyésző azoknak az aránya, akik csak az általános iskola befejezését célozzák meg (0,5%). A szakmunkásképzőt végzett szülők gyermekeinek többsége a szülőknél magasabb végzettséget szeretnének elérni: 15%-uk egyetemi vagy főiskolai diplomát, 3%-uk doktori végzettséget szeretne szerezni, legtöbbjük (46%-uk) szakmát és érettségit szerezne, 5%-uk pedig érettségi megszerzésén gondolkozik. Szakmát érettségi nélkül 24%-uk kíván majd szerezni és 0,8%-uk gondolja úgy, hogy nem szeretne az általános iskola után továbbtanulni. A legfeljebb 8 általánost végzett szülők gyermekeinek 44%-a szakmát, 34%-uk pedig szakmát és érettségit szeretne szerezni. Mindössze 7%-uk tervezi azt, hogy főiskolán vagy egyetemen fog tanulni, és 1%-uk szeretne doktori végzettséget szerezni. A legfeljebb 8 általánost végzett szülők gyermekeinek 4%-a azt gondolja, hogy az általános iskola után nem szeretne továbbtanulni. Azoknak az aránya, akik még nem tudják, hogy milyen végzettséget szeretnének elérni, a magasabb végzettségű szülők gyermekeinél a legmagasabb. (2.2.13. ábra)

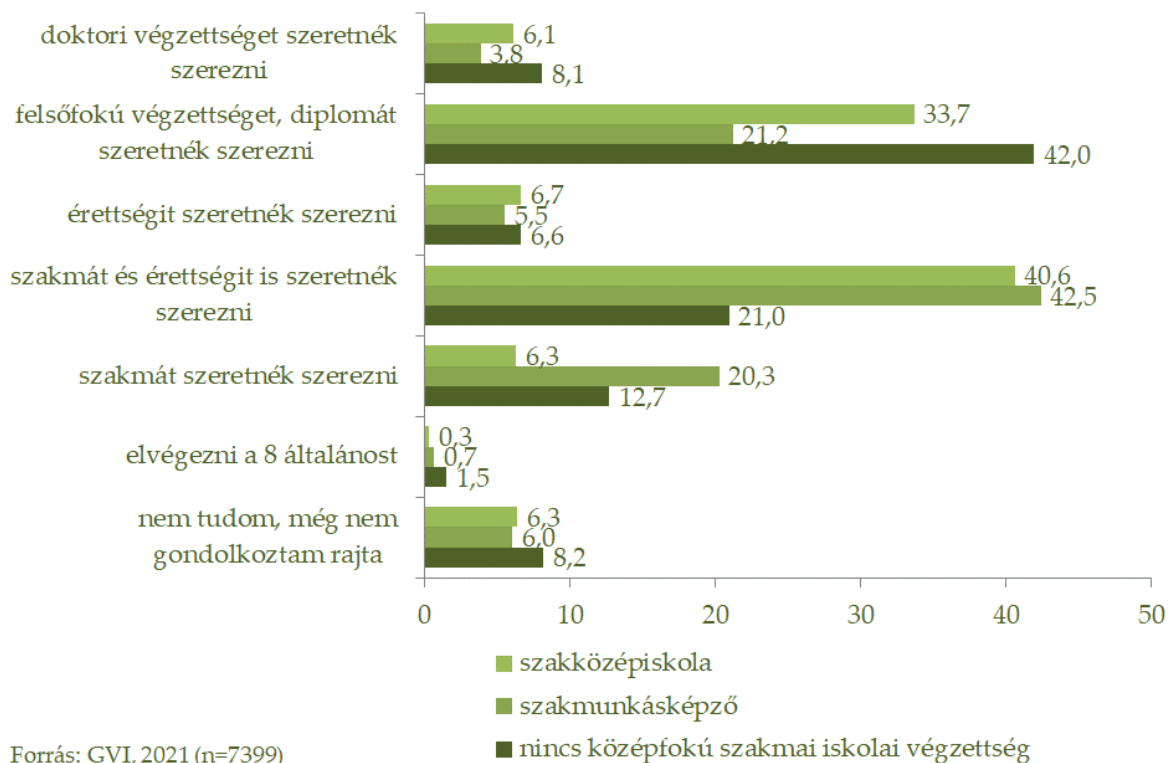
2.2.13. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szüleik legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=7399)

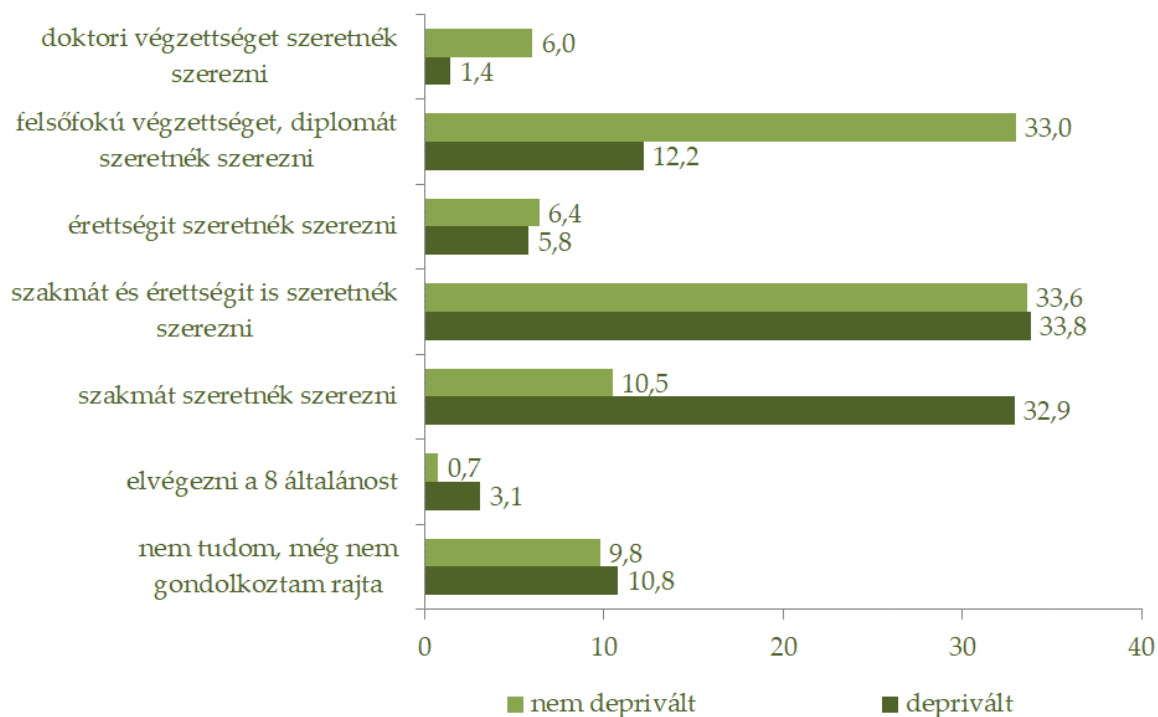
A szakközépiskolát végzett szülők gyermekeinek 34%-a, a szakmunkásképzőt végzetteknek 21%-a szeretne felsőfokú végzettséget, míg azok esetében, akiknél a szülőknek nincs szakmai végzettsége 42% ez az arány. Azon szülők gyermekei, akiknek nincs szakmai végzettsége doktori végzettséget is magasabb arányban szeretnének elérni (8%, míg szakközépiskolai végzettségű szülők gyerekei esetén 6%, szakmunkásképzőt végzett szülők gyerekei között 4% ez az arány). Szakmát és érettségit a szakközépiskolát végzett szülők gyermekeinek 41%-a, a szakmunkásképzőt végzetteknek 43%-a, a szakképzettséggel nem rendelkező szülők gyermekeinek pedig 21%-a szeretne. A szakmaszerzést érettség nélkül leginkább a szakmunkásképzőt végzett szülők gyermekei tekintik célnak (20%). (2.2.14. ábra)

2.2.14. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szüleik legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettsége és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2021

A deprivált és a nem deprivált helyzetű tanulók között jelentős különbség tapasztalható a szerint is, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során. Felsőfokú végzettséget a deprivált helyzetű tanulóknak csupán 12%-a tervez elérni, ami 21 százalékpontnyi különbség a nem deprivált helyzetű tanulókhöz képest. Doktori végzettség elérését a deprivált helyzetű tanulók 2%-a tervezi, míg a nem deprivált helyzetű tanulók 6%-a. A deprivált helyzetű tanulók közül legtöbben szakmát és érettségit (34%) szeretnének szerezni. Szakmát a deprivált helyzetű tanulók 33%-a szeretne, ezzel szemben a nem deprivált helyzetű tanulók 11%-a tűzte ki ezt célul, ami 22 százalékpontnyi különbséget jelent. A deprivált helyzetű tanulók körében 3% azok aránya, akik számára elegendő a 8 osztály elvégzése, míg 11%-uk még nem gondolkodott ezen a kérdésen. (2.2.15. ábra)

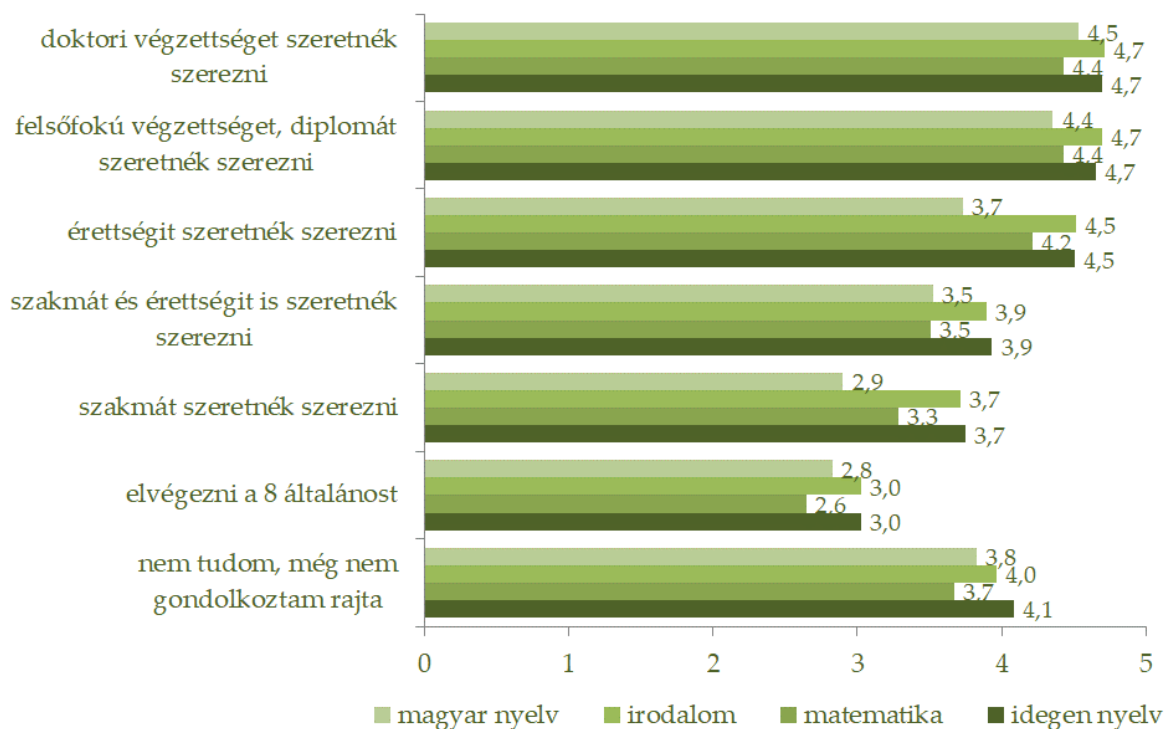
2.2.15. ábra: A tanulók megoszlása deprivált helyzetük és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2021

Forrás: GVI, 2021 (nem deprivált: n=8172 deprivált: n=778)

A tanulók által megcélzott legmagasabb iskolai végzettség összefüggést mutat a tanulmányi eredményekkel is. Doktori és felsőfokú végzettséget jellemzően a továbbtanulás szempontjából kulcsfontosságú tárgyakból (magyar nyelv, irodalom, matematika, idegen nyelv) jobb eredményeket (4,5–4,7 közötti átlagok) elérő nyolcadik évfolyamosok szeretnének, míg azoknak az átlageredménye, akik legfeljebb a 8 általánost szeretnék befejezni 3-as vagy az alatt. Az érettségit megcélzó diákok átlaga 3,7–4,5 között, a szakmát és érettségit célként kitűzőké pedig 3,4–3,9 között alakul a vizsgált tantárgyak esetében. Azoknak, akik szakmát szeretnének szerezni matematikából 3,3, nyelvtanból 2,9, irodalomból és idegen nyelvből 3,7 az átlaga. (2.2.16. ábra)

2.2.16. ábra: A tanulók átlagos félévi érdemjegyei a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2021

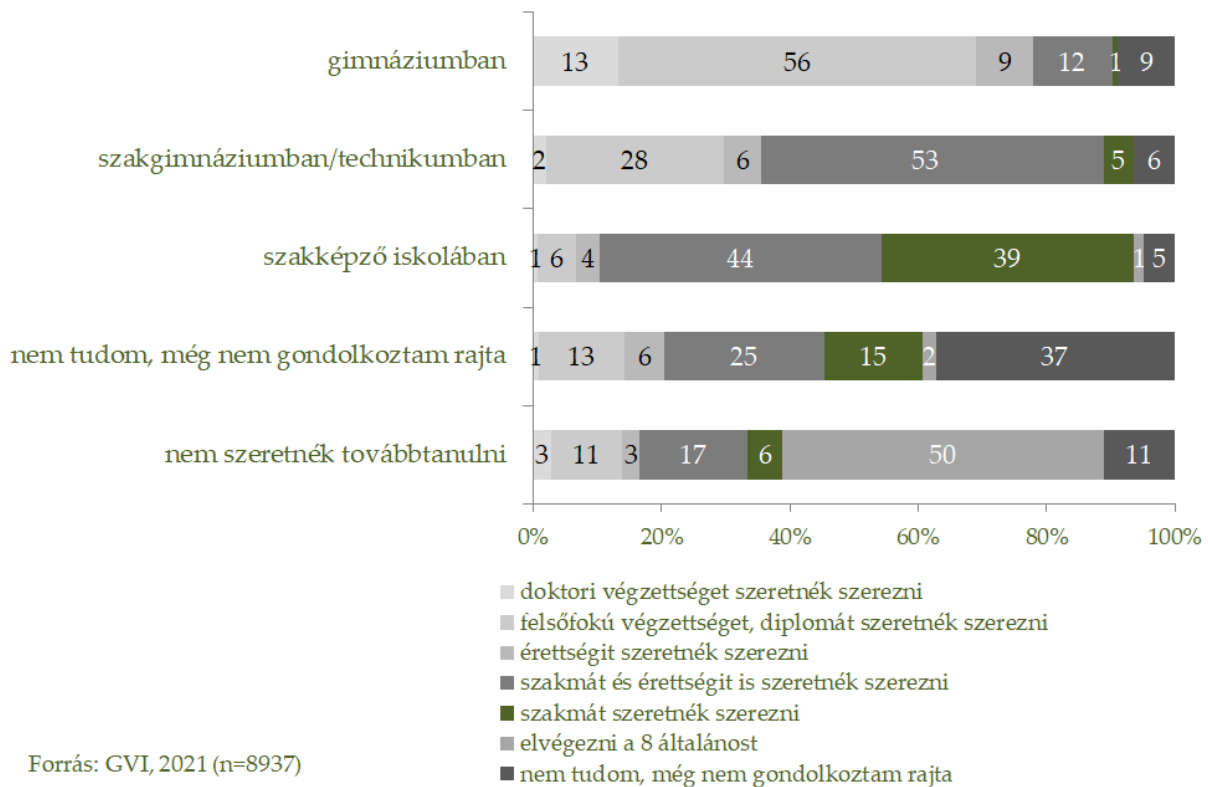

Forrás: GVI, 2021 (n=8506-8675)

Azoknak a tanulóknak a többsége (56%-a), akik az általános iskola után gimnáziumba szeretnének menni, később felsőfokú végzettséget szeretne szerezni, 13%-uk pedig a doktori végzettséget célozza meg. További 9%-uk gondolja úgy, hogy érettségit, 12%-uk érettségit és szakmát is, 1%-uk pedig csak szakmát szeretne szerezni. A szakgimnáziumot/technikumot tervezők 30%-a gondolkodik továbbtanuláson a középiskola után, 6%-uk érettségi, 53%-uk szakma és érettségi, 5%-uk pedig szakma megszerzésén gondolkodik. Azoknak, akik az általános iskola után szakképző iskolába mennének tovább, 44%-a szakmát és érettségit is szeretne, 39%-uk viszont csak szakmát akar szerezni. Emellett az ilyen iskolatípusban tanulni szándékozók 4%-a gondolja azt, hogy érettségit, 7%-a pedig azt, hogy felsőfokú végzettséget vagy doktorit szeretne szerezni. Azok között, akik még nem tudják, hogy milyen iskolatípusban tanulnának tovább, 37% még azt sem döntötte el, hogy milyen végzettséget szeretne elérni az élete során. 25%-uknál azonban célként jelenik meg a

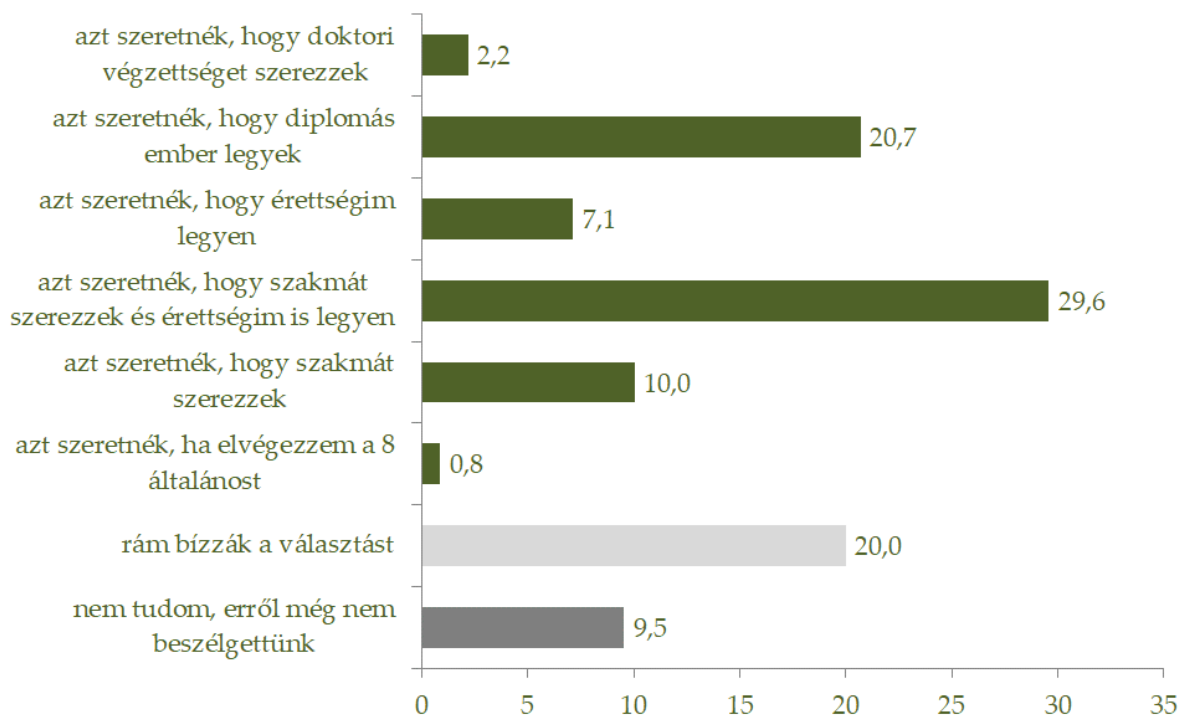
szakma és az érettségi együttes megszerzése, míg 13%-uknál diploma, 15%-uknál pedig szakvizsga a megvalósítandó célkitűzés. (2.2.17. ábra)

2.2.17. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után, illetve, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnék elérni életük során (százalék), 2021

A szülők 30%-a azt tanácsolja a gyermekének, hogy szerezzen szakmát és érettségit is. A diákok elmondása alapján 21%-uk szeretné, hogy gyermekük diplomás legyen, 2%-uk doktori végzettséget szeretne gyermekének. 10% javasolja azt a gyermekének, hogy tanuljon szakmát, 7% pedig azt, hogy szerezzen érettségit. Kevesen, a szülők 0,8%-a szeretné, ha a gyermeke csak az általános iskolát végezné el. A szülők 20%-a gyermekére bízta a választást, míg a tanulók 10%-a mondta azt, hogy még nem beszélgettek otthon arról, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit szüleik szeretnének számukra. (2.2.18. ábra)

2.2.18. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szülei szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8970)

A végzettségre vonatkozó szülői tanácsok között jelentős eltérések figyelhetők meg megyei bontásban. A diplomaszerezést leginkább a hajdú-bihari (28%) és a budapesti (27%) gyerekeknek javasolják a szülei. Ezzel szemben Vas és Békés megyében a gyerekek mindössze 15%-ának javasolták a szülei, hogy diplomát szerezzek. Doktori végzettség megszerzését a legnagyobb arányban a Heves és a Nógrád megyei szülők javasolják gyermekeiknek (mindkét megye esetén 4%). Az érettségi megszerzését legkisebb arányban Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (3%) tanácsolják a tanulók számára a szülők. A legtöbb megyében a tanulók többsége azt a tanácsot kapta, hogy szakmát és érettségit is szerezzek, a legnagyobb arányban a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei (35%), a Bács-Kiskun megyei (34%) és a Veszprém megyei (34%) gyerekeknek tanácsolták ezt a szülők, a legkisebb arányban pedig a budapesti (22%) tanulóknak. Azt, hogy a gyermek csak szakmát szerezzek a legnagyobb arányban Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (18%) tanácsolták a szülők, míg a legkisebb arányban a fővárosban (4%). Azon tanulók aránya, akiknek szülei azt

tanácsolták, hogy csak az általános iskolát fejezze be minden megyében nagyon alacsony. Azok aránya, akik nem beszélgettek még otthon a legmagasabb végzettségről, Komárom-Esztergom megyében a legmagasabb (20%) és Somogy megyében (5%) a legalacsonyabb. A budapesti általános iskolai tanulók közül vannak a legtöbben, akik úgy érzik, hogy szüleik a továbbtanulással kapcsolatban rájuk bízják a választást (26%). (2.2.3. táblázat)

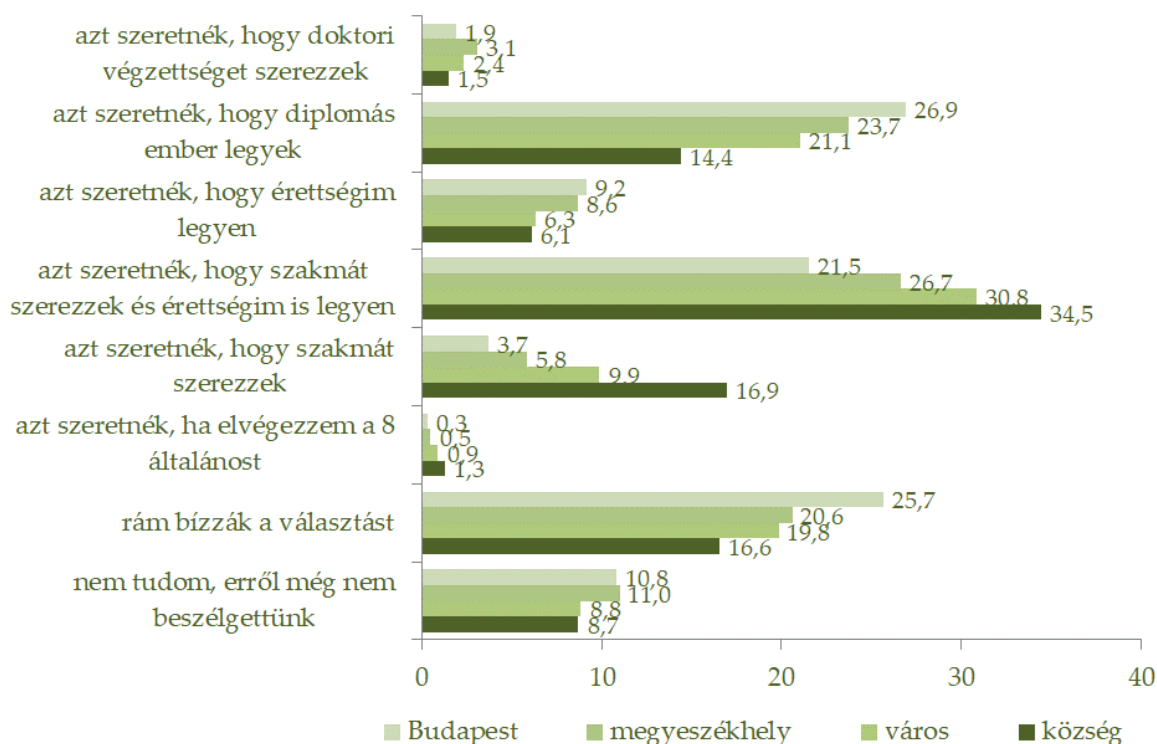
2.2.3. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék, N=8969), 2021

	azt szeretnék, hogy elvégezzem a 8 általánost	azt szeretnék, hogy szakmát szerezzek	azt szeretnék, hogy szakmát szerezzek és érettségim is legyen	azt szeretnék, hogy érettségim legyen	azt szeretnék, hogy diplomás ember legyek	azt szeretnék, hogy doktori végzettséget szerezzek	rám bízzák a választást	nem tudom, erről még nem beszélgettünk
Budapest	0,3	3,7	21,5	9,2	26,9	1,9	25,7	10,8
Baranya	1,2	14,0	31,3	10,0	18,2	1,5	15,2	8,5
Bács-Kiskun	0,7	10,5	34,4	6,6	19,3	1,5	17,8	9,2
Békés	0,3	13,3	31,6	6,8	15,3	1,4	21,4	9,9
Borsod-Abaúj-Zemplén	1,7	17,6	35,4	4,1	18,2	3,2	13,7	6,2
Csongrád-Csanád	0,3	3,5	29,8	6,1	21,6	2,6	23,7	12,3
Fejér	1,3	8,8	30,8	6,9	19,1	1,9	21,0	10,3
Győr-Moson-Sopron	0,5	13,1	31,0	9,8	16,9	1,3	19,1	8,3
Hajdú-Bihar	1,4	8,8	25,0	7,2	28,1	2,9	18,4	8,2
Heves	0,3	17,3	31,3	5,8	10,5	3,7	19,0	11,9
Jász-Nagykun-Szolnok	0,5	12,2	25,4	10,0	18,6	1,4	22,7	9,2
Komárom-Esztergom	0,3	6,5	23,0	8,2	18,9	2,4	21,0	19,6
Nógrád	3,0	15,9	31,1	5,5	17,7	3,7	13,4	9,8
Pest	0,5	8,0	31,8	7,3	21,8	1,7	20,0	8,9
Somogy	1,4	15,4	32,6	5,0	19,7	3,2	17,2	5,4
Szabolcs-Szatmár-Bereg	1,4	14,4	31,8	3,4	20,3	2,4	18,0	8,2
Tolna	1,7	6,2	31,5	9,6	18,0	3,4	18,5	11,2
Vas	0,4	9,2	32,8	7,4	14,8	3,1	19,2	13,1
Veszprém	0,3	9,6	34,2	6,0	21,0	2,4	20,4	6,0
Zala	1,3	9,7	30,8	6,6	19,8	1,3	22,0	8,4

Forrás: GVI, 2021

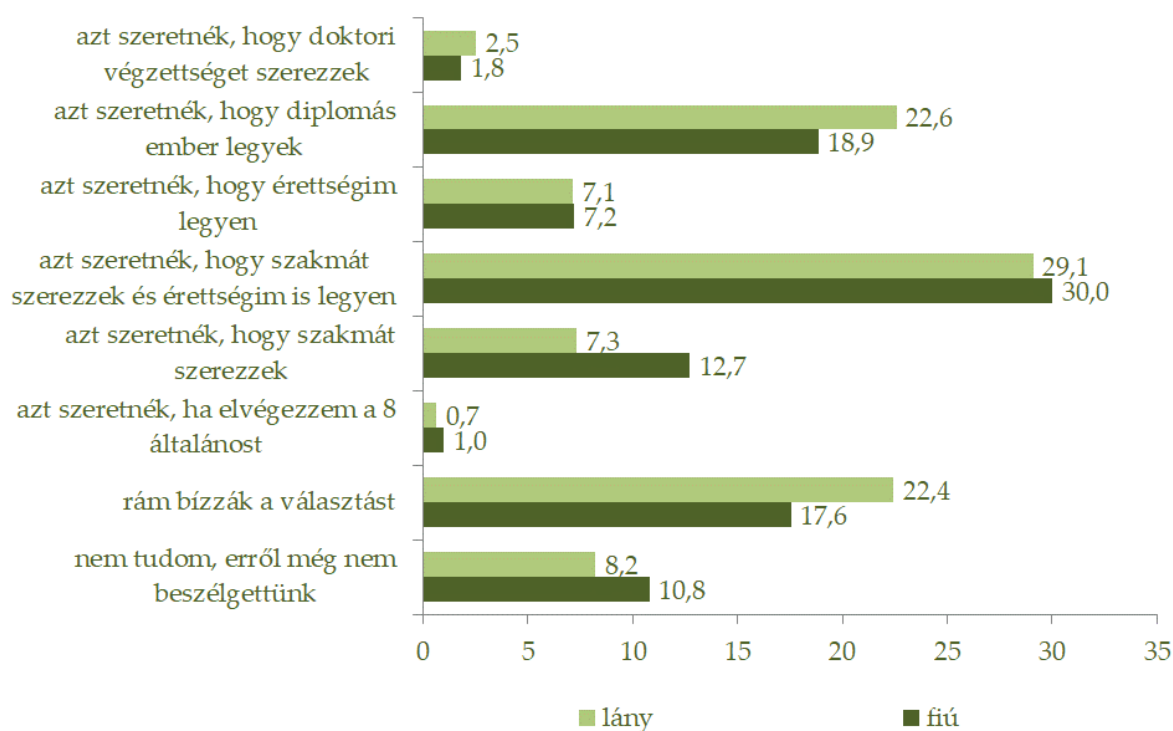
A szülők tanácsai a végzettségre vonatkozóan eltérnek attól függően is, hogy a tanulók milyen településen járnak iskolába. A Budapesten működő iskolába járó gyerekeknek a legnagyobb arányban azt javasolják a szülők, hogy szerezzenek diplomát (27%), illetve rájuk bízják a választást (26%). A megyeszékhelyen tanulók 24%-ának azt javasolják, hogy szerezzenek diplomát, 31%-ának azt, hogy szakmát és érettségit is szerezzenek. A városi iskolába járók esetében 27%-nak azt tanácsolják a szülei, hogy szerezzenek érettségit és szakmát, 10%-uknak pedig azt, hogy szerezzenek szakmát (érettségi nélkül). A diplomázást 21%-uknak javasolják. A községi iskolába járó gyerekek többségének, 35%-ának azt javasolják a szülei, hogy szerezzenek szakmát és érettségizzenek is, 17%-uknak azt, hogy szakmát tanuljanak, és 14%-uknak azt, hogy diplomás emberek legyenek. Abban, hogy a doktori végzettség elérését a szülők milyen arányban javasolják nincsenek településtípus szerint jelentős eltérések. (2.2.19. ábra)

2.2.19. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szülei szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2021

A fiúk és a lányok a továbbtanulást illetően némileg eltérő tanácsot kapnak a szüleiktől. A lányoknak nagyobb arányban javasolják, hogy szerezzenek diplomát (4 százalékpont különbség). A lányok esetében nagyobb az aránya azoknak is, akikre a szülők rábízzák a döntést (lányok: 22%, fiúk: 18%), és kisebb azoké, akik még nem beszélgettek otthon az elérendő legmagasabb végzettségről (lányok: 8%, fiúk: 11%). Ugyanakkor jelentősen több fiúnak javasolják a lányokhoz képest azt, hogy szerezzon szakmát (lányok: 7%, fiúk: 13%). (2.2.20. ábra)

2.2.20. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2021

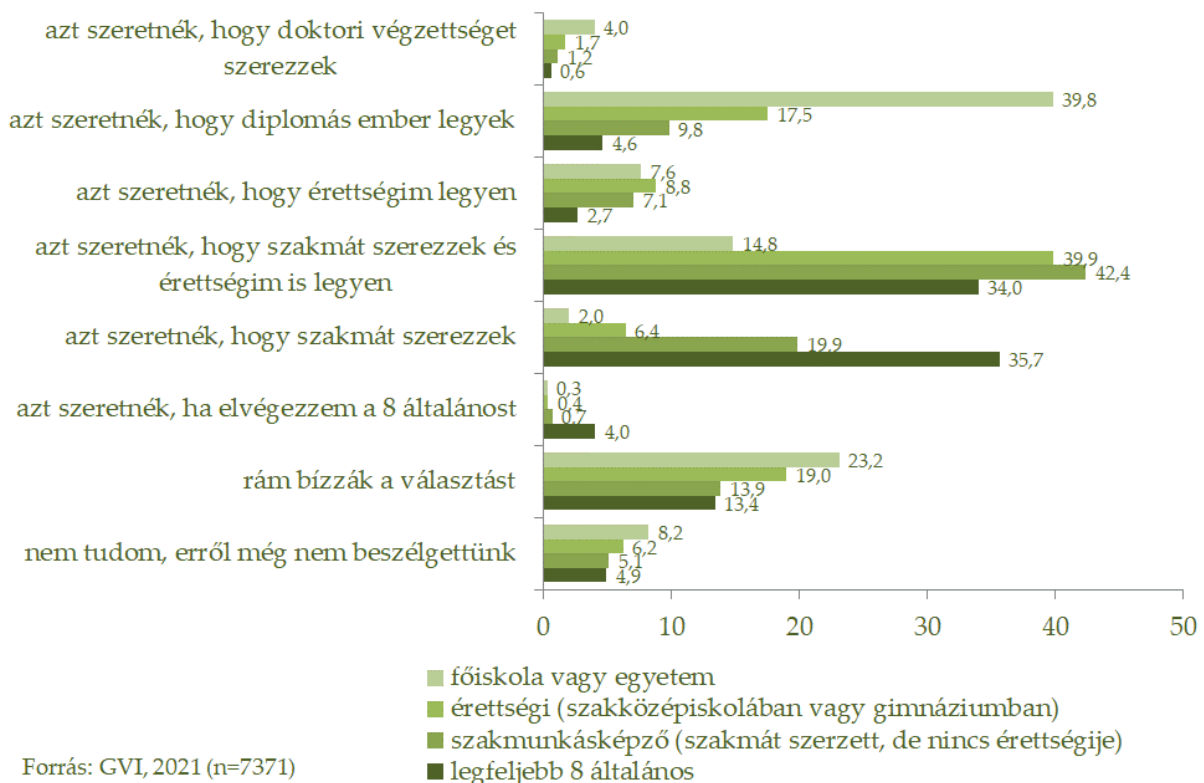

Forrás: GVI, 2021 (lány: n=4434; fiú: n=4430)

A szülők iskolai végzettsége összefüggést mutat azzal, hogy milyen továbbtanulásra vonatkozó tanácsot adnak a gyermeküknek. A diplomás szülők 40%-a gyermekének is felsőfokú végzettséget tanácsol, 4%-uk doktori végzettséget szeretne gyermekének. 8%-uk szeretné, ha gyermeküknek legalább érettségije lenne, 15%-uk pedig azt, ha szakmát és érettségit is szerezne. A diplomás szülők 2%-a elégedne meg azzal, ha gyermeke szakmát szerezne, és 0,3%-uk azzal, ha csak az általános iskolát fejezné be. Emellett magas esetükben azoknak az aránya (23%), akik

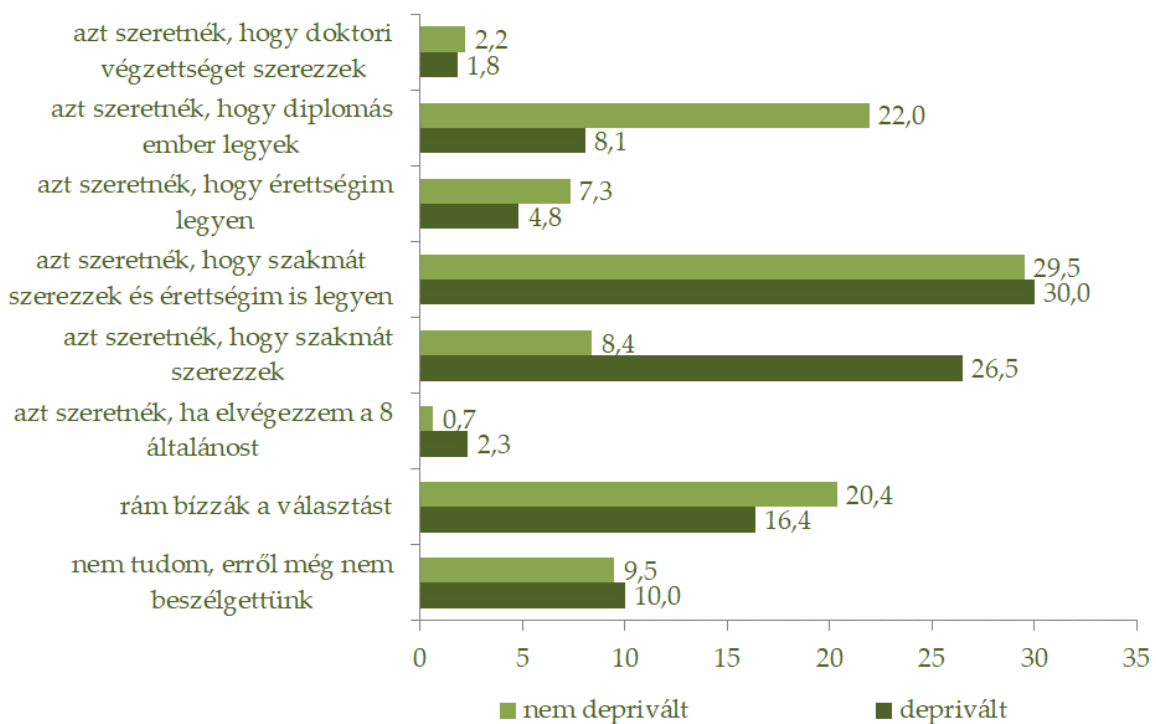
a gyermekükre bízzák a döntést. A szakközépiskolai vagy gimnáziumi érettségivel rendelkező szülők gyermekeinek többségében azt javasolják a szülők, hogy szerezzenek szakmát és érettségit is (40%), 18%-uknak azt javasolják, hogy legyenek diplomások, 8%-uknak azt, hogy szerezzenek érettségit, 6%-uknak pedig, hogy tanuljanak szakmát. 19%-ukra a szülők rábízzák a választást. A szakmunkásképzőt végzett szülők többsége (42%) szintén a szakmatanulást és érettségizést javasolja, de elmondható az is, hogy a szakmunkás végzettségű szülők gyermekeinek ötöde kapja azt a tanácsot, hogy szakmát szerezzen érettségi nélkül. A legfeljebb 8 általánossal rendelkező szülők gyermekeinél fordul elő leggyakrabban az a tanács, hogy csak szakmát szerezzenek (36%) és az, hogy az általános iskola befejezését célozzák meg (4%), a legkisebb arányban pedig az, hogy diplomaszerzésig (5%) vagy érettségiig (3%) jussanak el. A legfeljebb 8 általánost befejező szülők gyermekei körében 0,6% azok aránya, akik gyermeküket doktori végzettség szerzésére ösztönzik. (2.2.21. ábra)

2.2.21. ábra: A tanulók megoszlása szülei a (velük együtt élő) szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szülei szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2021

Deprivált helyzet szerint is jelentős eltérés mutatkozik a tanulók között a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit szüleik szeretnének, hogy elérjenek. A deprivált helyzetű tanulókat szüleik sokkal kisebb arányban szánják diplomásnak, a különbség a deprivált és nem deprivált helyzetű tanulók között 14 százalékpont. A deprivált helyzetű tanulók szülei legnagyobb arányban (30%) azt kívánják gyermeküknek, hogy szakmát és érettségit is szerezzenek. Ez az arány megegyezik a nem deprivált helyzetű tanulókéval. Ezzel szemben a szakma elérését a deprivált helyzetű tanuló szülei inkább szeretnék gyermeküknek (deprivált helyzetű tanulók esetén 27%, míg nem deprivált helyzetűek esetén 8% az arány). A deprivált helyzetű tanulók esetében 16% azok aránya, akiknél a szülő rájuk bízta a választást, míg ez az arány a nem deprivált helyzetű tanulóknál némivel magasabb (20%). Ugyanakkor azoknak a tanulóknak az aránya, akik még nem beszélgettek szüleikkel az általuk vágyott legmagasabb végzettségükről a deprivált és nem deprivált helyzetű tanulók körében is 10%. (2.2.22. ábra)

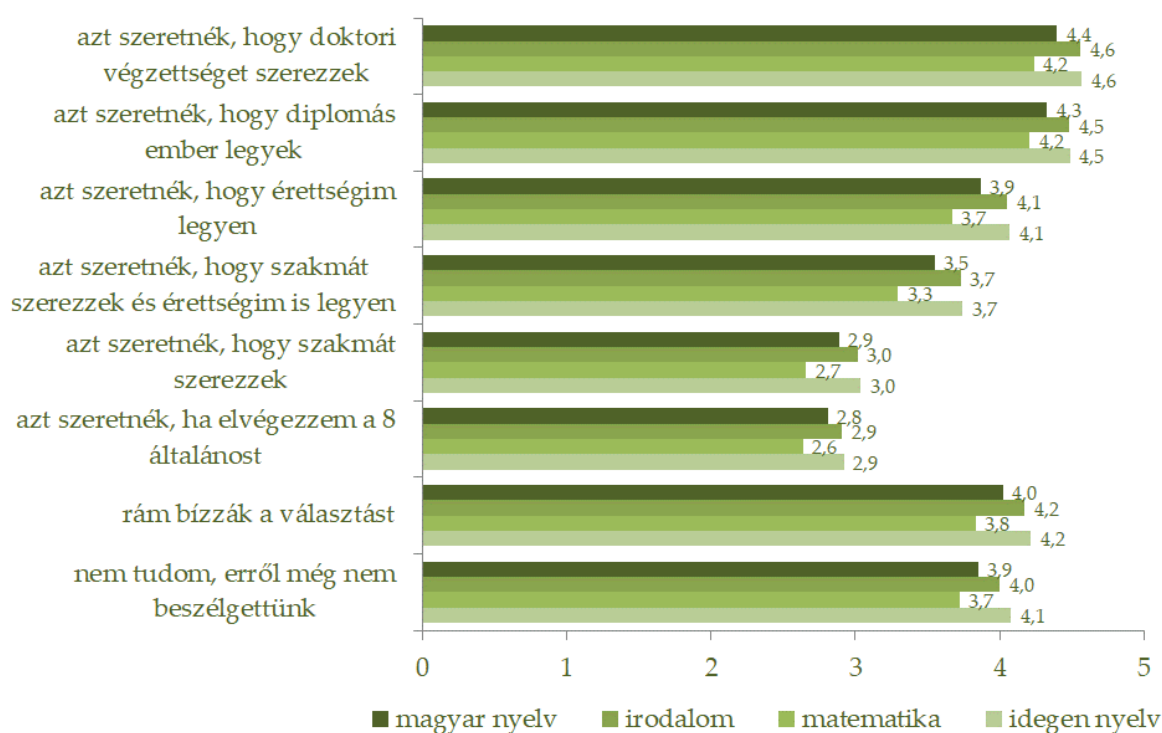
2.2.22. ábra: A tanulók megoszlása deprivált helyzetük és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2021

Forrás: GVI, 2021 (nem deprivált: n=8157 deprivált: n=769)

Megfigyelhető, hogy azoknak, akiknek a szülei diplomaszerezést javasolnak és azoknak, akikre a szülők rábízják a választást a továbbtanulás kapcsán kulcsfontosságú tantárgyakat tekintve magasabb a tanulmányi eredménye, mint az egyéb tanácsot kapó diákoknak. Azoknak, akiknek az érettségizést javasolják a szülei 3,7–4,1 közötti átlaggal rendelkeznek a legfontosabb tantárgyakból, akiknek pedig az érettségizést és a szakmaszerzést is 3,3–3,7 közötti átlaguk van nyelvtanból, irodalomból, matematikából és idegen nyelvből. A szakmatanulást és a 8 általános befejezését a hármas vagy hármas alatti átlagokkal rendelkező diákoknak tanácsolják. Azoknak az átlaga, akikkel otthon még nem beszélgettek a továbbtanulásról 3,7 és 4,1 mozog. (2.2.23. ábra)

2.2.23. ábra: A tanulók átlagos félévi érdemjegyei a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szülei szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2021

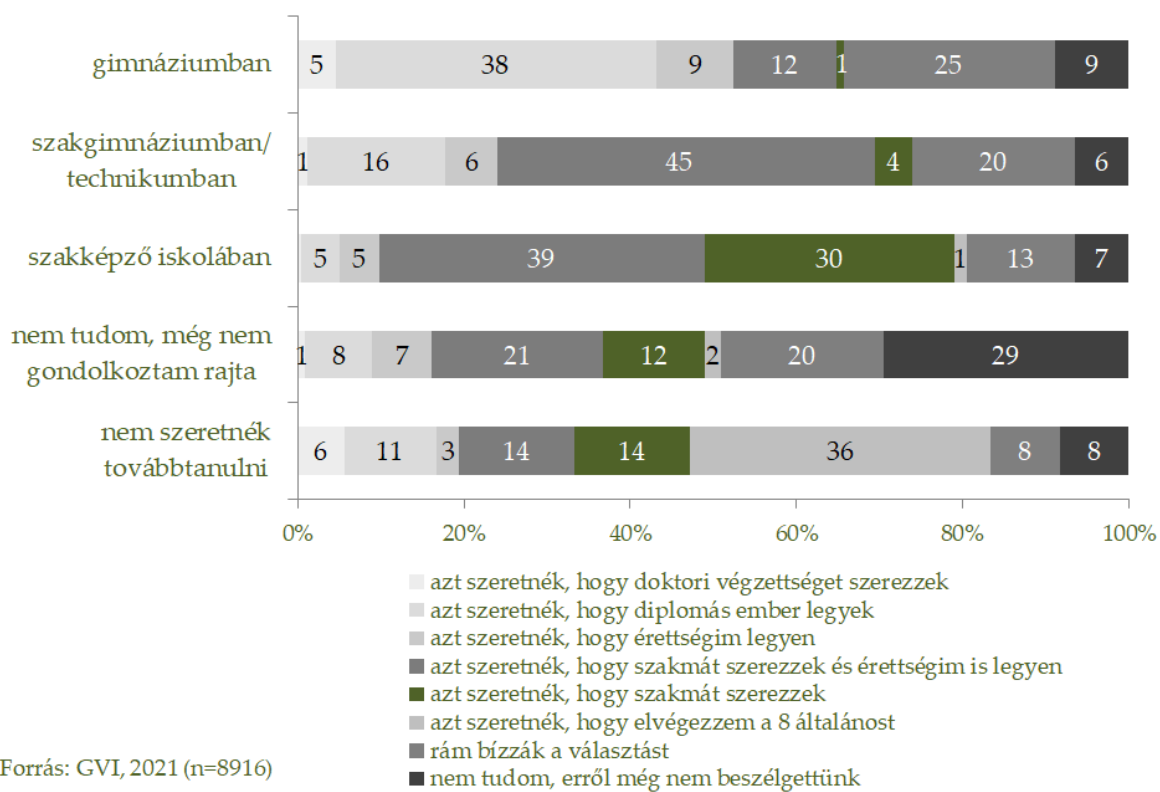

Forrás: GVI, 2021 (n=8488–8674)

Az, hogy a diák milyen iskolatípust választana általános iskola után, nagyrészt követi a legmagasabb végzettségre vonatkozó szülői tanácsokat. A gimnáziumba készülők 38%-ánál a szülők azt szeretnék, ha gyermekük diplomás ember lenne, 5%-uknál azt, hogy doktori végzettséget szerezzen. A gimnáziumot választók 9%-ánál

a szülők azt szeretnék, hogy gyermekük érettségét, 12%-ánál azt, hogy szakmát és érettségét szerezzon, a szakmaszerzést viszont csak 1%-uk esetében javasolnák. Emellett a gimnáziumot választó tanulók 25%-ára a szülők rábízzák a választást. A szakgimnáziumi/technikumi továbbtanuláson gondolkodók 16%-ának a szülők azt javasolják, hogy legyen diplomája, 1%-ának pedig azt, hogy jusson el a doktori végzettségi. További 6%-nak azt, hogy érettségizzen, többségüknek, 45%-uknak pedig azt, hogy szerezzenek érettségét és szakmát is. 20%-ukra a szülők rábízzák a döntést. A szakképző iskolába készülők esetében már csak 5% a felsőfokú végzettséget vagy érettségét javasoló szülők aránya. 30%-uknak javasolják a szülők a gyermek által választott iskolatípusnak megfelelő végzettséget, azaz a szakmaszerzést, 39%-uk esetében azonban a szülők azt is szeretnék, ha a gyermekük a szakma mellett érettségét is szerezzene. Azoknak a gyerekeknek, akik nem szeretnék továbbtanulni, a szüleik is legmagasabb arányban a 8 általános elvégzését javasolják. 14%-uknál viszont azt javasolja a szülő, hogy szakmát vagy szakmát és érettségét is szerezzenek. Azok körében, akik még nem tudják, hogy általános iskola után hol szeretnék továbbtanulni a legmagasabb (29%) azok aránya, akik még nem beszélgettek róla, azaz nem tudják, hogy szüleik milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnék számukra. (2.2.24. ábra)

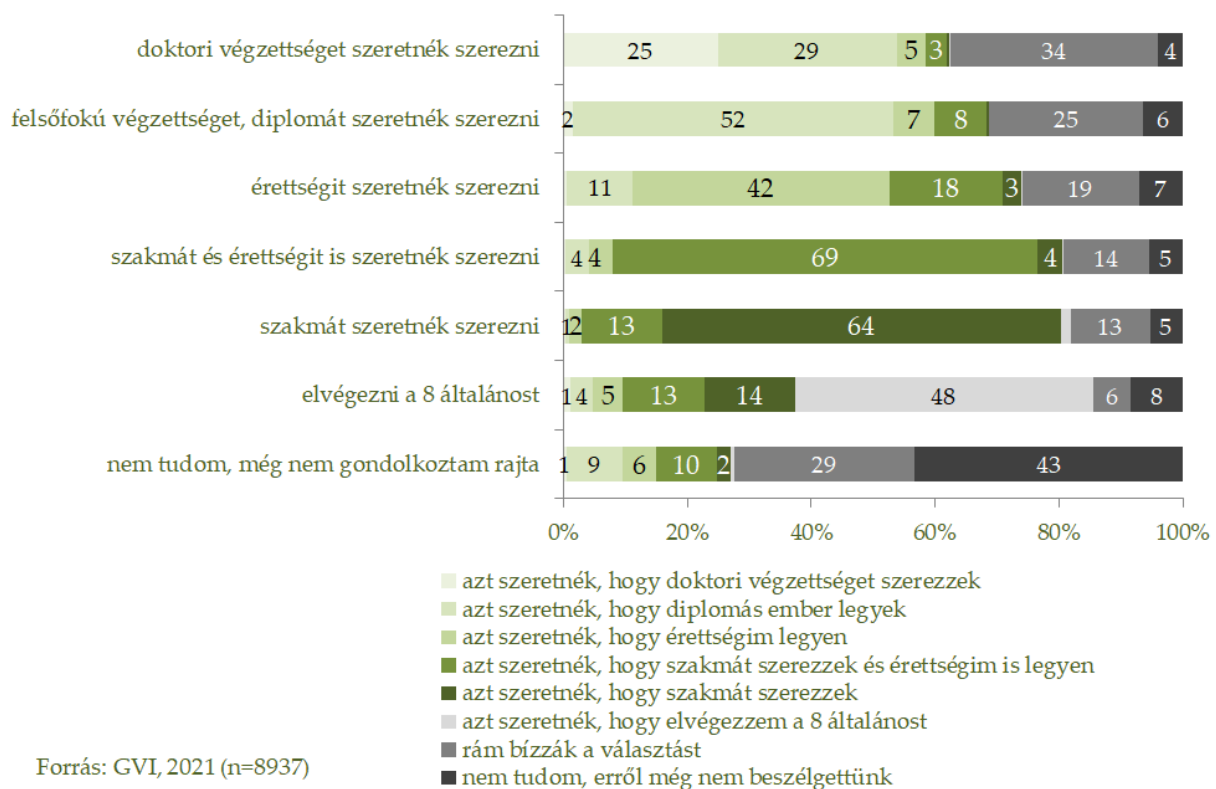
2.2.24. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol szeretnék továbbtanulni az általános iskola után, illetve, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének a szülei, hogy elérjenek életük során (százalék), 2021

Emellett azoknak a gyerekeknek, akik doktori végzettséget szeretnének szerezni, a szülők 25%-a ezt támogatja, 29%-uk a diploma megszerzését javasolja, 34%-uk a gyerekre bízta a választást. Akik felsőfokú végzettséget szeretnének szerezni azoknak a szülei 52%-a is a diplomaszerzést támogatja, 2%-uk doktori végzettséget szeretne gyermekének, 25%-ukra a szülők rábízák a választást, és 16%-uknak javasolnak a szülők ennél alacsonyabb végzettséget. Az érettségit célként kitűző tanulók 42%-ának a szülők is az érettségit javasolják legmagasabb végzettségként, 11%-uknak a diplomaszerzést, 18%-uknak pedig az érettségi mellett a szakmatanulást is javasolják. Az ilyen tanulók 19%-ára a szülők rábízák a választást. Azok esetében, akik szakmát és érettségit is szeretnének, a szülők 69%-a támogatja ezt a célt, 8%-uknak magasabb végzettséget javasolnak, 14%-ukra pedig rábízák a választást. A szakmaszerzést az ezt megcélzó gyerekek szüleinek 64%-a támogatja, 13% esetében azonban a szülők szeretnék, ha gyermekük szakma mellett érettségit is szerezne. A 8 általános befejezését megcélzók szüleinek 48%-a szintén ezt a célt javasolja, 14% azonban

szeretné, ha gyermeke szakmát, és 13%-uk pedig, hogy szakmát és érettségit is szerezne. Azok között a tanulók között, akik még nem gondolkodtak azon, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni, 43% válaszolta azt, hogy nem tudja, hogy szüleik milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének számára, 29%-uk pedig azt, hogy rábízzák a döntést. (2.2.25. ábra)

2.2.25. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során, illetve, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2021

2.2.3. A továbbtanulási tervek megvalósulása

A továbbtanulási tervek megvalósulásáról az előző évekhez hasonlóan a felmérés tavalyi hullámának utánkövetési eredményei alapján van információnk. Az adatok nem a kérdőíves felvételtől származnak, hanem közvetlenül a felmérés előző hullámában részt vevő iskoláktól. Az egyes iskolákból gimnáziumba, szakgimnáziumba/technikumba és szakképző iskolába felvételt nyert tanulók arányát tartalmazza a 2.2.4. táblázat. Gimnáziumba legtöbbször Heves (49%) és Zala megyében (47%), valamint Budapesten (46%) nyertek felvételt, legkevesebben Fejér megyében

(17%). A szakgimnáziumi/technikumi képzésre Győr-Moson-Sopron megyében kerültek be a legnagyobb arányban (58%), míg legkisebb arányban Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (36%). A szakképző iskolai képzésre kerülők aránya Komárom-Esztergom megyében a legmagasabb (39%), és Budapesten a legalacsonyabb (5%).

2.2.4. táblázat: Az adatfelvétel előző hullámában részt vevő iskolák nyolcadik évfolyamra vonatkozó beiskolázási adatai az iskolák által szolgáltatott utánkövetési adatok alapján (százalék)

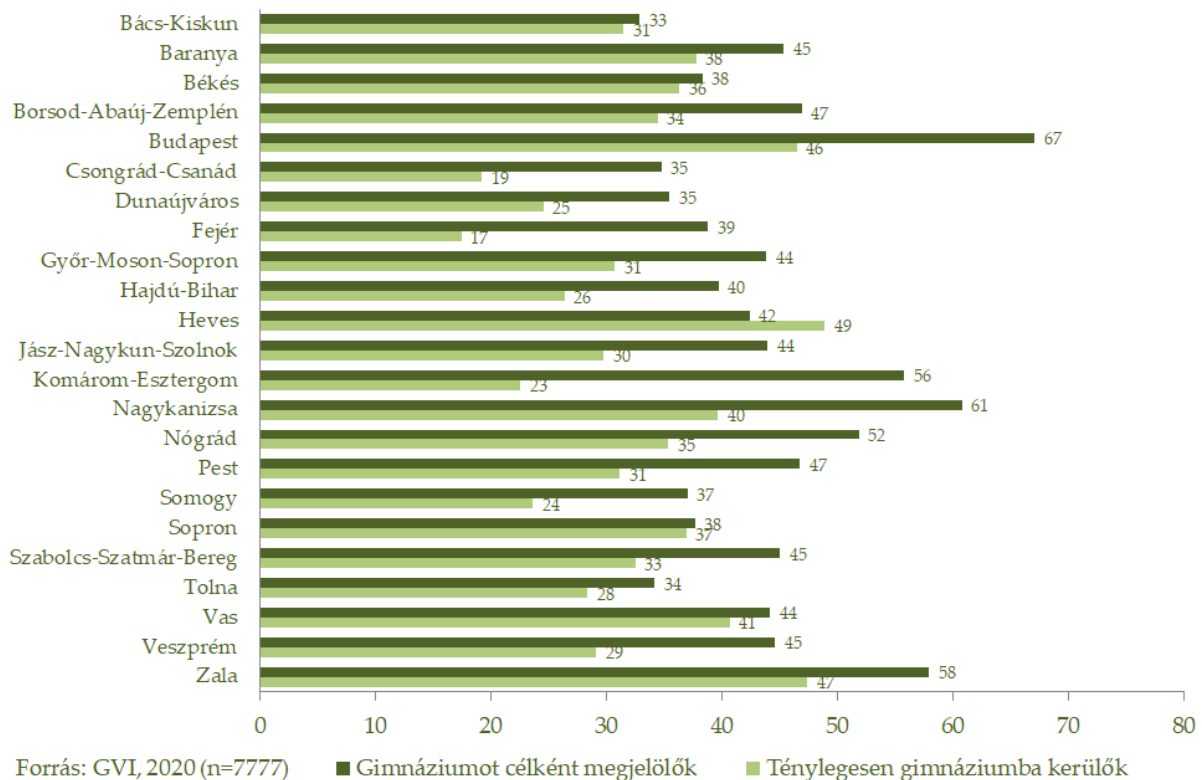
	Gimnázium	Szakgimnázium/ technikum	Szakképző iskola	Nem tanul tovább
Bács-Kiskun	31	42	24	2
Baranya	38	42	20	0
Békés	36	42	21	0
Borsod-Abaúj-Zemplén*	34	43	22	0
Budapest	46	49	5	0
Csongrád-Csanád*	19	56	25	0
Dunaújváros	25	51	24	0
Fejér**	17	58	24	1
Győr-Moson-Sopron	31	57	12	1
Hajdú-Bihar	26	55	19	0
Heves	49	34	17	0
Jász-Nagykun-Szolnok	30	44	26	0
Komárom-Esztergom	23	39	39	0
Nagykanizsa	40	41	19	0
Nógrád	35	40	23	2
Pest	31	49	20	1
Somogy	24	44	31	1
Sopron	37	57	6	0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	33	36	32	0
Tolna	28	49	22	1
Vas	41	46	13	0
Veszprém	29	43	27	0
Zala	47	40	11	1

Forrás: GVI, 2021

*Megjegyzés: A táblázat a tanulmány többi részétől eltérően nem a lekérdezéssel felvett adatokon alapul, hanem az iskolák által szolgáltatott utánkövetési adatokon. *Csongrád-Csanád megyében 1 tanuló külföldre költözött. **Fejér megyében 2 tanuló nem nyert felvételt.*

A beiskolázási adatokat összevetettük a felmérés tavalyi hullámában lekérdezett továbbtanulási tervekkel. A gimnáziumot választók arányát összevetve a ténylegesen gimnáziumba kerülők arányával azt láthatjuk, hogy az összes megyében kevesebb tanuló kerül gimnáziumba, mint ahányan terveik alapján eredetileg szerettek volna. A legnagyobb különbség Komárom-Esztergom megyében van, ahol a gyerekek célja a tényleges gimnáziumba kerülésnél 33 százalékponttal alacsonyabb, a legkisebb különbség pedig Bács-Kiskun megyében és Sopronban látható (1–1 százalékpont). (2.2.26. ábra)

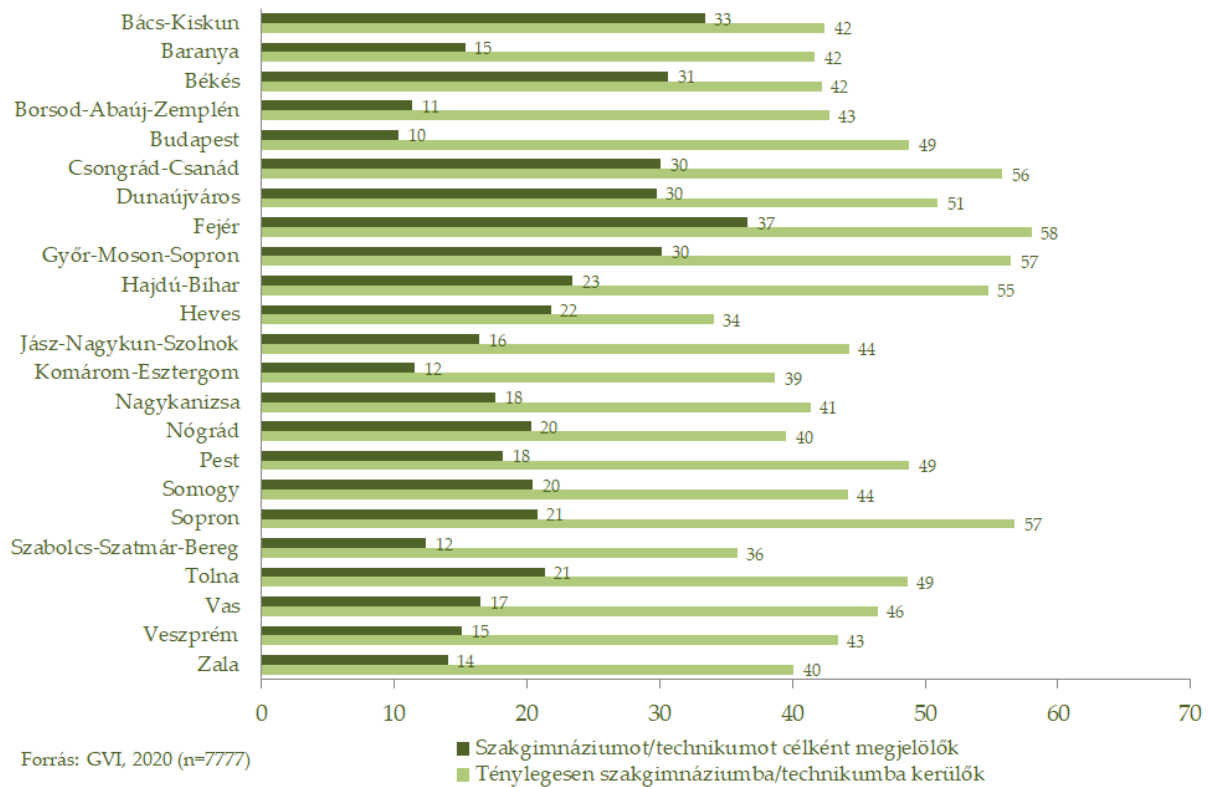
2.2.26. ábra: A gimnáziumot továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen gimnáziumba kerülők aránya (százalék), 2020

A szakgimnáziumot/technikumot választók arányát összevetve a ténylegesen szakgimnáziumba/technikumba kerülők arányával azt láthatjuk, hogy minden megyében magasabb azok aránya, akik ténylegesen szakgimnáziumba/technikumba mentek, mint akik célként jelölték meg azt. A legnagyobb különbség Budapesten tapasztalható, ahol a tanulók 10%-a jelölte meg a szakgimnáziumot/technikumot

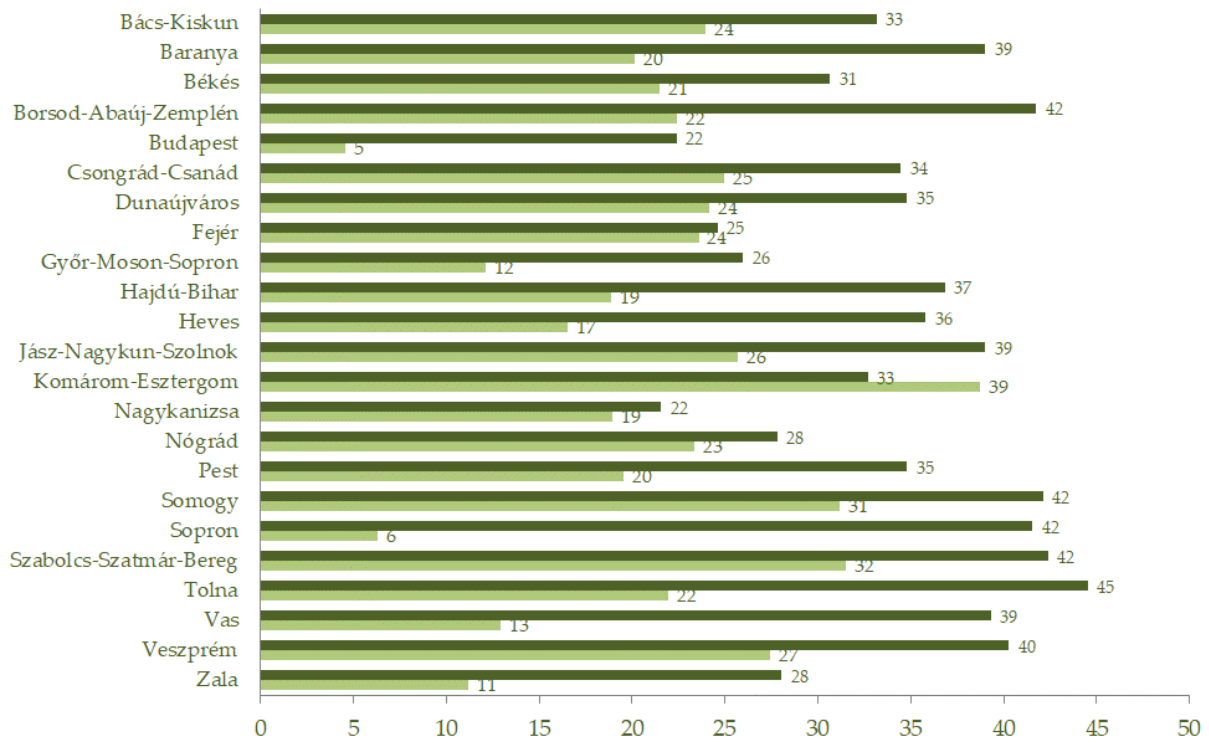
célként, míg tényleges 49%-uk került ebbe az iskolatípusba, de például Sopronban is 36 százalékpont ez a különbség. (2.2.27. ábra)

2.2.27. ábra: A szagimnáziumot/technikumot továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen szagimnáziumba kerülők aránya (százalék), 2020

A szakképző iskolába beiskolázott tanulók aránya látványosan alacsonyabb, mint ami a tanulói terveknek megfelelne. A legnagyobb eltérés Sopronban tapasztalható, ahol a tanulók 42%-a számára lett volna a szakképző iskola az ideális választás, mégis csak 6%-uk került ilyen intézménytípusban beiskolázásra. A legkisebb eltérés Fejér megyében tapasztalható, itt 1 százalékpontos a különbség. Komárom-Esztergom megye az egyetlen, ahol magasabb a ténylegesen szakközépiskolába kerülők aránya azoknál, akik eredetileg is ebbe az iskolatípusba szerettek volna továbbtanulni (6 százalékpont különbség). (2.2.28. ábra)

2.2.28. ábra: A szakképző iskolát továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen szakképző iskolába kerülők aránya (százalék), 2020

Forrás: GVI, 2020 (n=7777)

■ Szakképző iskolát célként megjelölők ■ Ténylegesen szakképző iskolába kerülők

3. Szakma- és pályaválasztás

A fejezetben a tanulók érdeklődési körét vizsgáljuk meg, valamint azt, hogy miben érzik ügyesnek, tehetségesnek magukat, tehát motiváltságuk felől próbáljuk megközelíteni a munkával való kapcsolatukat. Tárgyaljuk továbbá a szakmaválasztással kapcsolatos szülői tanácsokat, valamint a tanulók munkával kapcsolatos tervei, elképzeléseit is.

Főbb eredmények

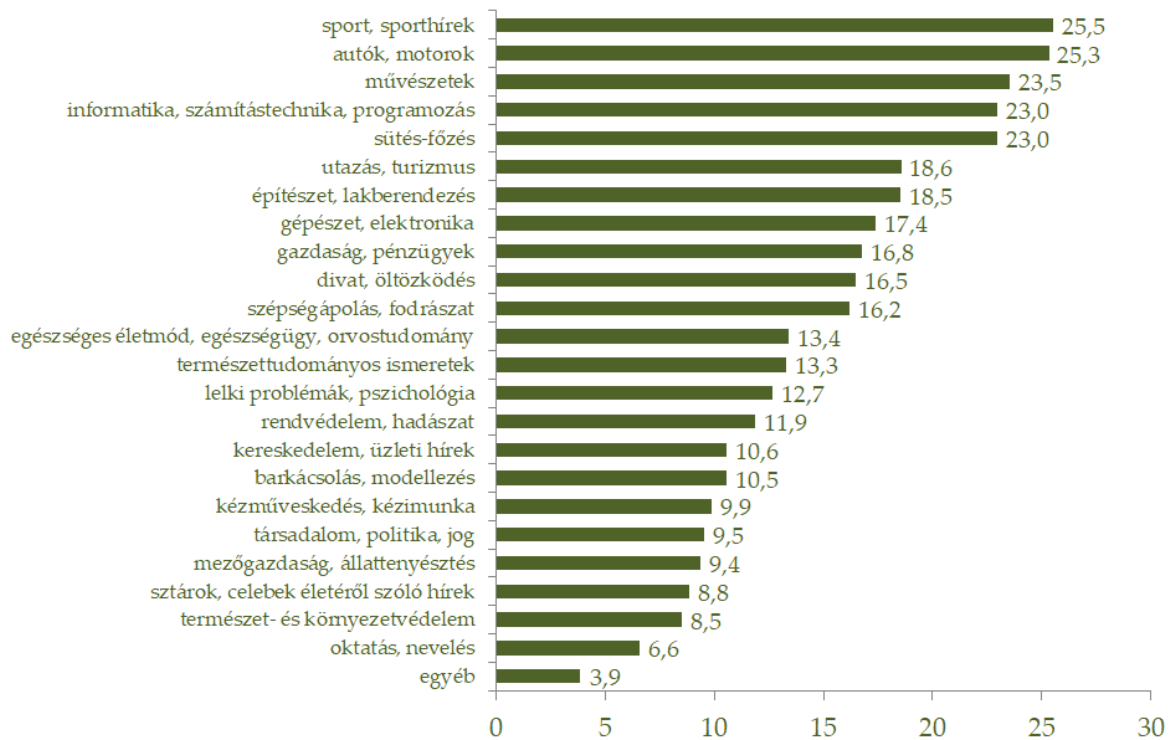
- A legtöbb tanulót a sport, sporthírek (26%) érdeklik, de sokan érdeklődnek az autók, motorok (25%), a különböző művészeti ágak (24%), az informatika, számítástechnika, programozás (23%), valamint a sütés-főzés (23%) iránt is.
- A legtöbb diák idegen nyelvek tanulásában (33%), számítógép kezelésében, informatikában (30%), csapatsportban (30%), rajzolásban, festésben (29%), emberi kapcsolatok kialakításában, kommunikációban (29%), sütésben, főzésben (26%), egyéni sportágakban (26%), barkácsolásban, szerelésben (26%), illetve ház körüli munkákban (25%) mondta magát tehetségesnek.
- A legtöbb tanulónak (68%) azt a tanácsot adták a szülei, hogy szerezzen olyan szakmát, amivel szívesen foglalkozna. A tanulók több mint kétötödének (45%-ának) azt javasolták szülei, hogy olyan szakmát szerezzen, amivel jól tud majd keresni. Az adatok arra is rámutatnak, hogy minél magasabb a családban a legmagasabb szülői iskolai végzettség, annál valószínűbb, hogy a szülők a gyerekekre bízzák a szakmaválasztással kapcsolatos döntés meghozatalát.

- A jövőbeli foglalkozások tekintetében az informatika (21%), a sütés-főzés (21%), a sportolás (20%), a művészeti ágak (20%) a legnépszerűbbek a diákok körében. Az elmúlt években rendre a sport, a művészet, az informatika, sütés-főzés és az állatokkal való foglalkozás volt a legnépszerűbb irány a tanulók számára, míg a bútorkészítés, a fémekkel való foglalkozás és a növénytermesztés a legnépszerűtlenebb.
- Az előző évek felméréseiben is tapasztalható tendenciákhoz hasonlóan a munkával, hivatással kapcsolatos tervek jelentős, megyék, településtípus és nemek szerinti eltéréseket mutatnak, továbbá a szülők iskolai végzettsége is fontos befolyásoló tényező. Az elmúlt évekhez hasonlóan az látható, hogy a tanulók általában olyan foglalkozásokat szeretnének űzni, amelyhez olyan szintű iskolai végzettség szükséges, ami igazodik a családjukban tapasztalható legmagasabb szülői végzettséghez: a szellemi foglalkozásokat általában a magasabb iskolai végzettségűek gyermekei tartják vonzónak, a fizikai foglalkozásokat az alacsonyabb végzettségűeké.
- Kiemelkedő azon diákok aránya, akik a jövőbeli munkájukkal kapcsolatban a jó keresetet tartják fontosnak (51%), emellett a diákok bő kétötöde választotta a három legfontosabb szempont egyikeként, hogy szeresse munkáját (45%). A harmadik legfontosabb tényezőként pedig a munkatársakkal való jó kapcsolat jelent meg a diákok körében (37%).
- Az adatok alapján összességében megállapítható, hogy a szülők kulturális tőkéje, tapasztalatai és tanácsai jelentősen befolyásolhatják a fiatalok továbbtanulásra, szakmaválasztásra vonatkozó döntéseit.

3.1. Érdeklődési kör, tehetség

A diákok érdeklődési körét vizsgáló kérdés esetében a legtöbben a sport, sporthírek (26%), illetve az autók, motorok (25%) területét említették meg. Ezeken kívül sokan válaszolták, hogy különböző művészeti ágak (24%), az informatika, számítástechnika, programozás (23%), valamint a sütés-főzés (23%) érdekli őket. Nagyjából minden hatodik diákot érdekel az utazás, turizmus (19%), az építészet, lakberendezés (19%), a gépészet, elektronika (17%), a gazdaság, pénzügyek (17%), a divat, öltözködés (17%), valamint a szépségápolás, fodrászat (16%). Ennél kevesebben vannak, akiket az egészséges életmód, egészségügy, orvostudomány (13%), természettudományos ismeretek (13%), a lelki problémák, pszichológia (13%), a rendvédelem, hadászat (12%), a kereskedelem, üzleti hírek (11%), illetve a barkácsolás, modellezés (11%) érdekel. A kézműveskedés, kézimunka; a társadalom, politika, jog; a mezőgazdaság, állattenyésztés; a sztárok, celebek életéről szóló hírek; a természet- és környezetvédelem, valamint az oktatás, nevelés területeit egyaránt 10% alatti arányban sorolták a tanulók érdeklődési területeik közé. (3.1.1. ábra)

3.1.1. ábra: A tanulók megoszlása érdeklődési körük szerint (az említések százalékos aránya), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=9016)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A tanulók érdeklődési köreit megyénként vizsgálva számos eltérés körvonalazható. Általánosságban kijelenthető, hogy a fővárosi diákok kiemelten érdeklődnek számos terület iránt. A legmagasabb arányú az érdeklődés (3.1.1. táblázat):

- a művészetek (30%), az informatika (30%), az utazás, turizmus (23%), illetve a sztárok, celebek életéről szóló hírek (12%) iránt a fővárosi diákok körében;
- a sport (34%), a természettudományos ismeretek (18%), illetve a természet- és környezetvédelem (15%) iránt Vas megyében;
- a sütés főzés (27%), a divat, öltözködés (23%) és a szépségápolás, fodrászat (27%) iránt Borsod-Abaúj-Zemplén megyében;

- az építészet, lakberendezés (24%), az egészséges életmód, egészségügy, orvostudomány (17%) és a lelki problémák, pszichológia (17%) iránt Hajú-Bihar megyében;
- a gépészet, elektronika (24%), valamint a barkácsolás, modellezés (14%) iránt Veszprém megyében;
- a gazdaság, pénzügyek (21%), rendvédelem, hadászat (15%) és a kereskedelem, üzleti hírek (14%) iránt Bács-Kiskun megyében;
- a kézműveskedés, kézimunka (16%) iránt Baranya megyében;
- a társadalom, politika, jog (12%) iránt Csongrád-Csanád megyében;
- a mezőgazdaság, állattenyésztés (17%) iránt Somogy megyében;
- az oktatás és nevelés (10%) iránt Zala megyében.

3.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása érdeklődési körük és megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=9016), 2021

	sport, sporthírek	autók, motorok	művészetek	informatika, számítástechnika, programozás	sütés- főzés	utazás, turizmus	építészeti, lakberendezés	gépészet, elektronika	gazdaság, pénzügyek	divat, öltözködés	szépség- ápolás, fodrászat	egészséges életmód, egészségügy, orvostudomány
Budapest	29,0	22,1	29,8	29,9	23,2	22,7	19,4	18,0	18,2	20,0	15,5	15,0
Baranya	22,9	23,1	23,5	20,1	21,2	15,0	19,6	13,3	11,9	14,3	16,6	11,9
Bács-Kiskun	25,2	29,4	21,0	25,2	22,3	21,8	19,6	18,7	20,9	17,2	18,3	10,7
Békés	24,4	27,5	21,3	17,4	17,9	14,5	12,3	16,1	13,8	13,5	16,2	12,7
Borsod-Abaúj-Zemplén	29,6	30,2	22,4	18,5	27,4	15,3	20,2	15,9	19,4	23,1	27,5	13,7
Csongrád-Csanád	22,6	17,7	26,6	22,7	19,7	19,8	17,8	17,3	19,0	16,0	13,9	16,7
Fejér	23,5	23,5	25,3	22,2	21,4	18,9	17,6	20,2	15,8	13,9	17,0	12,4
Győr-Moson-Sopron	24,6	29,9	21,5	23,4	24,3	16,8	20,3	17,9	17,0	13,6	11,1	15,8
Hajdú-Bihar	22,3	24,9	26,5	25,0	19,8	23,0	23,6	21,5	20,2	17,7	14,4	17,4
Heves	28,7	29,1	18,3	19,2	17,9	11,7	22,7	11,1	14,6	15,4	16,4	13,6
Jász-Nagykun-Szolnok	24,3	25,4	21,7	21,9	23,1	15,1	14,6	18,8	12,2	17,8	19,2	15,1
Komárom-Esztergom	23,9	26,5	18,5	19,0	25,8	17,7	9,8	10,4	9,6	9,8	11,5	10,1
Nógrád	22,5	21,2	20,4	26,1	23,9	10,5	12,1	15,7	16,3	15,3	14,6	12,3
Pest	25,7	25,7	24,2	22,0	23,1	20,0	19,2	18,2	17,8	16,0	14,1	11,4
Somogy	23,5	27,7	21,1	18,8	21,1	17,3	17,3	16,4	15,6	13,8	13,5	14,8
Szabolcs-Szatmár-Bereg	23,6	23,8	17,6	18,9	25,3	15,7	18,3	13,3	15,6	16,8	22,0	14,2
Tolna	18,8	27,8	23,0	23,8	24,8	17,6	17,7	19,7	13,7	14,1	11,8	14,2
Vas	29,6	25,3	19,8	24,1	18,8	20,3	14,4	21,2	16,8	9,3	10,5	13,9
Veszprém	22,9	24,1	23,7	26,2	25,8	20,2	19,0	24,1	16,5	14,0	14,5	8,2
Zala	28,9	25,8	22,7	21,1	27,3	16,1	19,4	16,0	14,4	15,1	12,1	12,3

Forrás: GVI, 2021

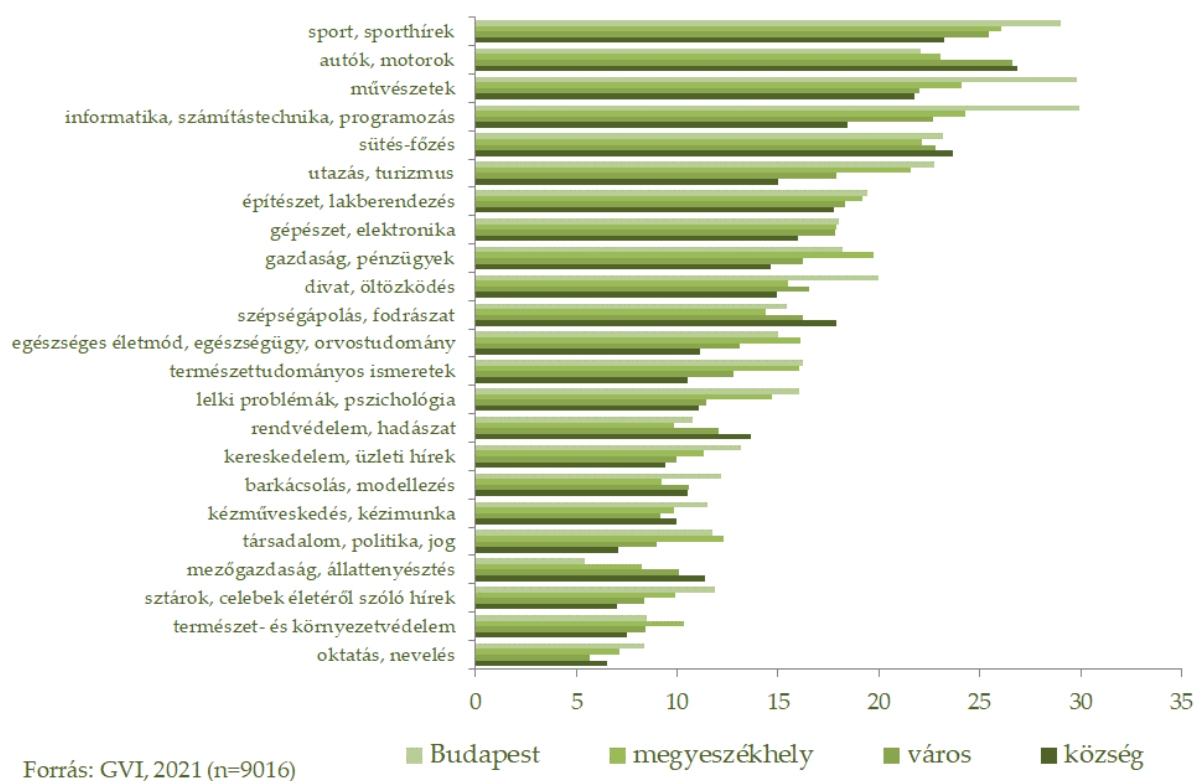
3.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása érdeklődési körük és megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=9016), 2021 (folyt.)

	lelki problémák, pszichológia	rendvédelem, hadászat	kereskedelem, üzleti hírek	barkácsolás, modellezés	kézműveskedés, kézimunka	társadalom, politika, jog	mezőgazdaság, állattenyésztés	sztárok, celebek életéről szóló hírek	természet- és környezetvédelem	oktatás, nevelés
Budapest	16,0	10,8	13,2	12,2	11,5	11,7	5,4	11,9	8,5	8,4
Baranya	9,0	13,0	4,4	8,2	15,9	8,0	12,4	7,8	8,6	7,5
Bács-Kiskun	13,5	15,0	13,5	13,0	9,4	8,6	11,2	8,5	9,0	6,9
Békés	10,3	9,2	6,2	11,9	10,4	6,5	12,4	6,2	6,1	9,6
Borsod-Abaúj-Zemplén	11,4	14,9	9,6	10,2	10,6	8,2	8,9	7,8	4,7	7,2
Csongrád-Csanád	16,0	10,1	11,6	8,4	9,4	12,4	7,9	9,8	10,0	8,8
Fejér	13,1	12,9	9,7	8,4	7,4	9,5	9,7	10,4	9,2	4,9
Győr-Moson-Sopron	9,7	11,0	12,5	12,4	6,9	9,8	7,2	10,7	6,9	5,7
Hajdú-Bihar	16,8	12,3	13,0	12,3	9,8	11,7	8,7	11,3	8,8	7,1
Heves	6,6	7,3	6,6	5,7	8,6	7,8	7,7	5,3	6,3	3,4
Jász-Nagykun-Szolnok	11,8	13,4	8,3	8,8	7,7	9,4	11,2	9,3	11,2	6,8
Komárom-Esztergom	6,9	9,7	7,0	13,0	6,6	7,5	8,0	6,6	6,6	4,8
Nógrád	10,1	9,1	10,6	6,9	6,7	7,8	5,6	6,7	5,1	2,8
Pest	13,1	12,3	12,0	11,8	11,8	10,0	10,7	8,5	8,4	5,1
Somogy	10,8	11,8	10,6	9,4	8,2	7,2	17,2	9,4	13,8	6,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	10,5	11,5	9,4	6,5	6,3	8,9	9,8	7,1	8,7	5,9
Tolna	13,6	11,4	7,9	8,5	11,9	10,0	8,8	8,7	12,5	6,9
Vas	13,7	9,4	12,0	7,9	9,2	10,6	13,7	5,3	15,5	4,8
Veszprém	12,3	14,6	9,3	13,6	10,6	7,2	7,5	6,6	8,7	6,5
Zala	14,6	12,6	7,9	11,3	9,1	8,8	13,4	6,9	7,9	9,7

Forrás: GVI, 2021

A tanulók iskolájának településtípusa szerint az érdeklődési körök vonatkozásában a legtöbb esetben az a tendencia rajzolódik ki, hogy a településméret növekedésével jellemzően érdeklődőbbek a diákok. Kivételt jelent ez alól az autók, motorok, a sütés-főzés, a szépségápolás, a rendvédelem, illetve a mezőgazdaság területe, melyek a kisebb településeken iskolába járók körében általában népszerűbbek, mint a megyeszékhelyeken és Budapesten. (3.1.2. ábra)

3.1.2. ábra: A tanulók megoszlása érdeklődési körük és iskolájuk településtípusa szerint (az említések százalékos aránya), 2021

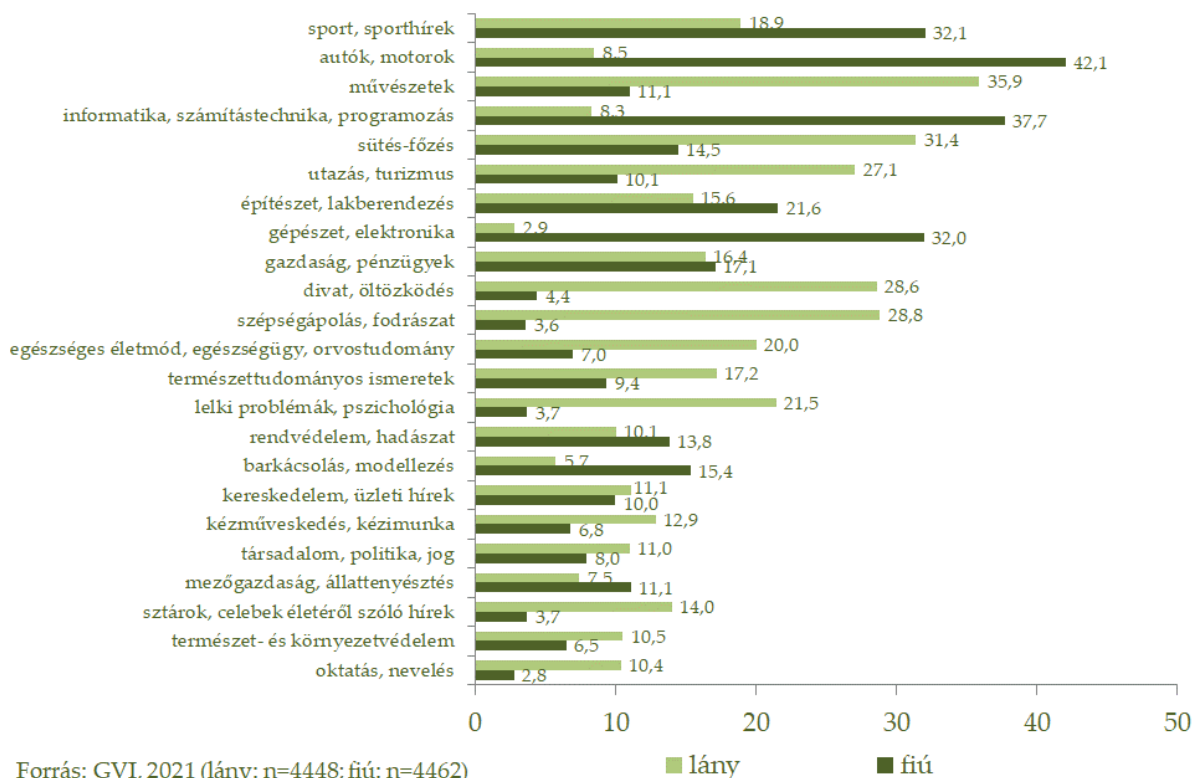

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Ha nemek szerint vizsgáljuk a diákok érdeklődési körét, azt tapasztaljuk, hogy a gazdaság, pénzügyek, valamint a kereskedelem, üzleti hírek iránt érdeklődők körében kiegyenlítettnek mondható a nemek aránya. A többi érdeklődési terület esetében viszont jelentős eltérések figyelhetők meg. A lányok körében népszerűbbek a szépségápolás (lányok: 29%, fiúk: 4%), a művészetek (lányok: 36%, fiúk: 11%), a divat (lányok: 29%, fiúk: 4%), a lelki problémák, pszichológia (lányok: 21%, fiúk: 4%), a

sütés-főzés (lányok: 31%, fiúk: 14%), az utazás, turizmus (lányok: 27%, fiúk: 10%), az egészséges életmód, egészségügy, orvostudomány (lányok: 20%, fiúk: 7%), a sztárok, celebek életéről szóló hírek (lányok: 14%, fiúk: 4%), a természettudományos ismeretek (lányok: 17%, fiúk: 9%), az oktatás, nevelés (lányok: 10%, fiúk: 3%), a kézműveskedés (lányok: 13%, fiúk: 7%), a természet- és környezetvédelem (lányok: 11%, fiúk: 6%) és a társadalom, politika, jog (lányok: 11%, fiúk: 8%). A fiúkat pedig jobban érdeklik az autók és motorok (fiúk: 42%, lányok: 8%), a gépészet, elektronika (fiúk: 32%, lányok: 3%), a számítástechnika és programozás (fiúk: 38%, lányok: 8%), a sporthírek (fiúk: 32%, lányok: 19%), a barkácsolás (fiúk: 15%, lányok: 6%), az építészet, lakberendezés (fiúk: 22%, lányok: 16%), a rendvédelem (fiúk: 14%, lányok: 10%), valamint a mezőgazdaság (fiúk: 11%, lányok: 7%). (3.1.3. ábra)

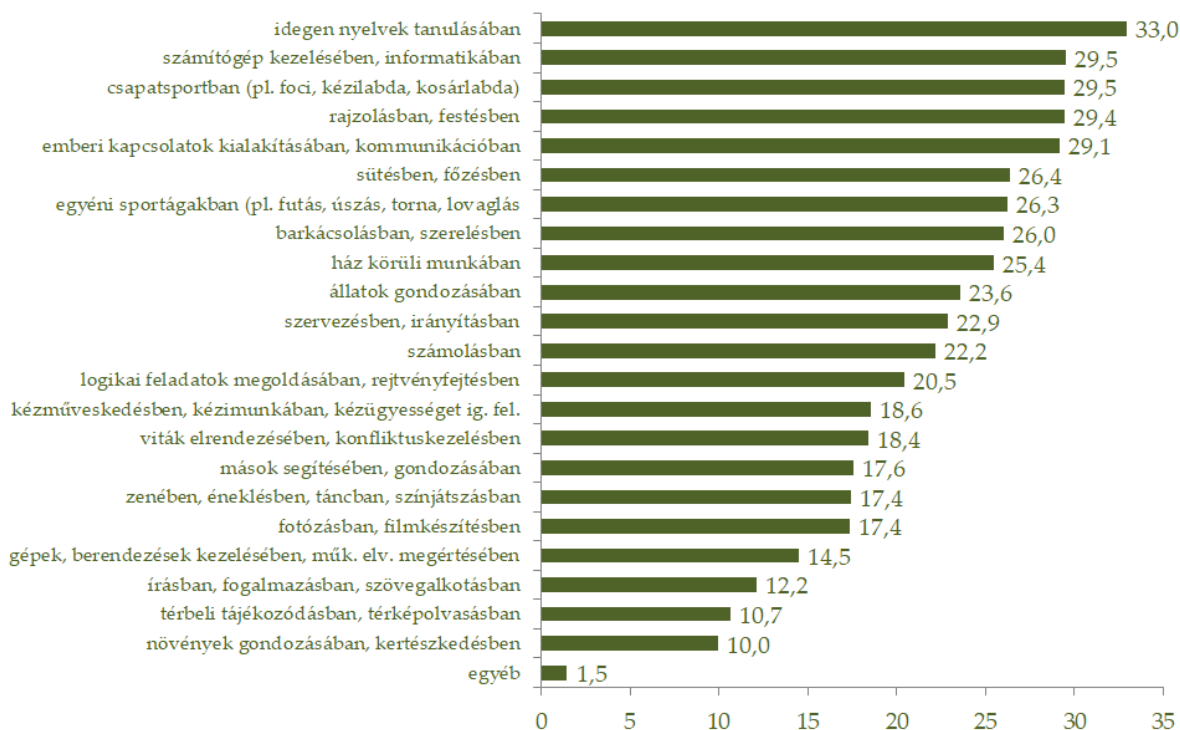
3.1.3. ábra: A tanulók megoszlása érdeklődési körük és nemek szerint (az említések százalékos aránya), 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A tanulókat arról is megkérdeztük, hogy miben érzik ügyesnek magukat, miben tehetségesek. A legtöbben idegen nyelvek tanulásában (33%), számítógép kezelésében, informatikában (30%), csapatsportban (30%), rajzolásban, festésben (29%), emberi kapcsolatok kialakításában, kommunikációban (29%), sütésben, főzésben (26%), egyéni sportágakban (26%), barkácsolásban, szerelésben (26%), illetve ház körüli munkákban (25%) mondták magukat tehetségesnek. Az állatok gondozását 24, a szervezést 23, a számolást 22, a logikai feladatok megoldását 21%-uk említette. A kézműveskedésben 19%-uk, konfliktuskezelésben, illetve mások segítségével 18%-uk, fotózásban, filmkészítésben, vagy zenélésben, éneklésben 17%-uk jeleskedik. 15%-uk gépek kezelésében, 12%-uk írásban, fogalmazásban, szövegalkotásban, 11%-uk térbeli tájékozódásban, 10%-uk pedig növények gondozásában, kertészkedésben tartja magát ügyesnek. (3.1.4. ábra)

3.1.4. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy miben tartják ügyesnek magukat (az említések százalékos aránya), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8976)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Megyénként vizsgálva összességében az látható, hogy a felsorolt szempontok mentén a tanulók legkevésbé Komárom-Esztergom, Nógrád, illetve Heves megyében tartják magukat ügyesnek, leginkább pedig Budapesten, Csongrád-Csanád, Fejér, valamint Veszprém megyében. A fővárosi diákok a ház körüli teendők, a barkácsolás, az állatok gondozása, a sütés, főzés, illetve a rajzolás, festés kivételével jellemzően ügyesebbnek értékelték magukat a vidéki tanulókhoz képest. (3.1.2. táblázat)

Általános iskolások pályaválasztása 2021

3.1.2. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy miben tartják ügyesnek magukat (az említések százalékos aránya, N=8976), 2021

	idegen nyelvek tanulásában	számítógép kezelésében, informatikában	csapatsportban (pl. foci, kézilabda, kosárlabda)	rajzolásban, festésben	emberi kapcsolatok kialakításában, kommunikációban	sütésben, főzésben	egyéni sportágakban (pl. futás, úszás, torna, lovaglás)	barkácsolásban, szerelésben	ház körüli munkában	állatok gondozásában	szervezésben, irányításban	számolásban
Budapest	39,6	34,8	29,2	27,7	35,6	24,6	30,7	24,7	18,9	23,1	25,7	24,7
Baranya	32,2	28,0	29,1	32,2	27,0	25,8	25,0	26,9	25,1	27,5	20,3	19,6
Bács-Kiskun	33,1	30,8	25,1	33,4	26,1	27,7	27,2	27,6	27,6	25,1	22,6	23,1
Békés	26,2	25,1	29,3	27,5	24,3	23,9	23,0	28,2	26,2	24,4	15,5	19,5
Borsod-Abaúj- Zemplén	25,0	27,1	33,0	28,4	25,9	29,2	24,8	30,9	36,2	20,9	22,8	19,6
Csongrád-Csanád	40,8	29,0	30,1	33,2	37,6	28,4	34,0	21,9	20,8	24,7	29,3	24,3
Fejér	39,8	27,3	30,5	33,4	35,1	27,7	25,8	30,2	22,3	26,7	26,5	22,4
Győr-Moson-Sopron	34,9	29,2	32,7	30,1	33,2	25,2	25,9	24,1	24,9	25,2	29,2	23,7
Hajdú-Bihar	41,2	29,5	27,4	31,8	34,2	25,7	30,5	26,1	27,8	24,1	25,3	27,9
Heves	34,4	29,7	26,0	27,8	32,8	17,7	18,6	29,0	28,2	15,0	14,3	16,8
Jász-Nagykun- Szolnok	30,8	25,6	24,0	32,0	25,6	27,7	23,4	24,8	24,8	26,2	19,7	17,9
Komárom-Esztergom	21,0	28,0	18,9	27,5	14,2	20,8	16,2	22,9	15,8	18,9	14,8	24,1
Nógrád	21,5	27,2	22,1	21,2	14,4	22,3	16,0	22,8	27,6	18,4	14,5	9,8
Pest	29,5	29,4	30,7	27,8	26,7	26,3	27,3	24,7	24,6	22,8	23,0	22,1
Somogy	29,1	25,1	35,2	27,8	31,3	25,0	26,6	26,6	31,5	28,6	23,5	24,1
Szabolcs-Szatmár- Bereg	26,8	28,8	31,9	30,3	23,7	33,1	22,5	24,1	30,4	23,1	18,5	20,5
Tolna	42,5	31,0	27,9	30,2	29,6	28,3	26,1	27,6	24,0	24,6	28,2	20,5
Vas	42,2	28,6	36,4	29,6	32,5	26,1	28,3	23,1	25,3	24,5	21,5	25,2
Veszprém	34,2	33,2	30,5	29,8	26,1	30,3	27,3	30,4	24,1	22,8	24,8	24,2
Zala	26,4	26,1	30,6	28,8	30,0	26,6	22,9	26,6	32,9	29,4	24,0	18,2

Forrás: GVI, 2021

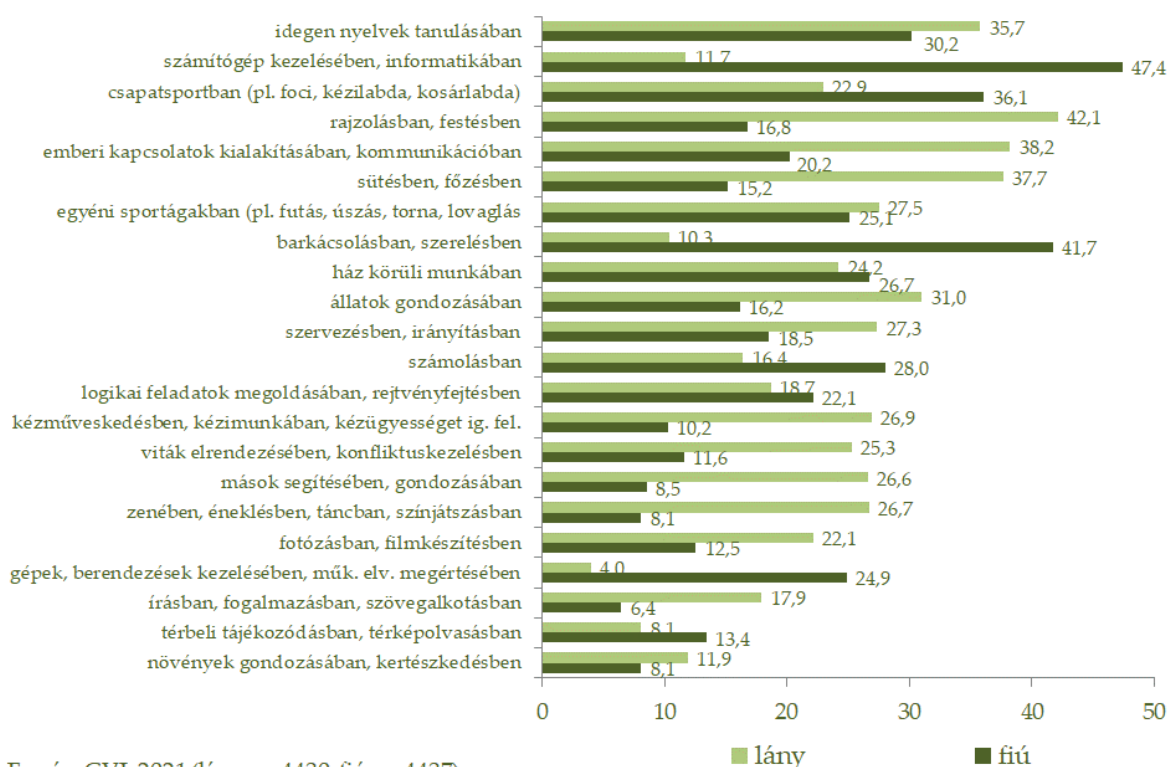
3.1.2. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy miben tartják ügyesnek magukat (az említések százalékos aránya, N=8976), 2021 (folyt.)

	kézműveskedésben, kézimunkában, kézügyességet igénylő feladatokban	viták elrendezésében, konfliktuskezelésben	mások segítésében, gondozásában	zenében, éneklésben, táncban, színjátásban	fotózásban, filmkészítésben	gépek, berendezések kezelésében, működési elvének megértésében	írásban, fogalmazásban, szövegalkotásban	térbeli tájékozódásban, térképolvasásban	növények gondozásában, kertészkedésben
Budapest	21,2	20,3	18,4	22,6	22,6	16,6	14,1	14,2	11,4
Baranya	21,6	16,4	15,9	18,1	18,4	11,0	10,2	7,9	6,9
Bács-Kiskun	17,8	17,7	16,7	14,8	14,5	15,6	13,1	7,7	7,9
Békés	16,4	13,6	18,8	20,6	13,9	11,0	10,3	7,6	11,9
Borsod-Abaúj-Zemplén	17,6	18,5	18,1	18,4	15,4	11,4	8,6	6,7	7,4
Csongrád-Csanád	21,1	24,2	20,6	22,3	19,5	18,1	18,3	15,8	13,0
Fejér	21,1	21,5	20,0	13,3	20,3	16,6	15,4	10,6	7,7
Győr-Moson-Sopron	17,6	17,0	20,5	13,6	16,6	17,4	13,3	15,5	11,4
Hajdú-Bihar	20,6	22,3	18,3	16,7	17,7	14,5	15,0	12,9	11,4
Heves	12,6	10,8	12,0	10,5	10,6	7,5	6,9	8,4	8,6
Jász-Nagykun-Szolnok	20,6	15,5	17,8	15,9	17,6	13,1	14,6	10,1	10,3
Komárom-Esztergom	11,9	15,8	12,6	13,0	15,0	11,6	9,8	7,4	6,3
Nógrád	18,2	9,5	15,3	15,0	11,9	9,1	8,3	5,6	7,0
Pest	19,3	18,9	16,6	18,0	18,1	14,8	12,2	10,8	10,1
Somogy	18,9	18,0	17,6	18,1	13,9	14,1	10,3	10,8	12,3
Szabolcs-Szatmár-Bereg	13,0	18,0	18,4	17,5	12,5	12,8	10,6	6,8	11,1
Tolna	18,1	22,6	20,7	11,2	16,0	17,1	11,4	8,3	11,2
Vas	16,1	19,5	18,9	17,3	18,3	17,8	12,2	13,5	12,5
Veszprém	21,2	19,1	16,3	17,4	19,9	18,1	11,0	14,3	7,3
Zala	15,6	16,1	15,1	11,0	17,7	14,2	7,7	8,1	10,6

Forrás: GVI, 2021

A nemek szerinti bontás azt mutatja, hogy a fiúk a lányokhoz képest jóval nagyobb arányban érzik magukat ügyesnek a számítógép kezelésében, a barkácsolásban, a gépek kezelésében, a csapatsportokban és a számolásban. A lányok pedig általában rajzolásban, festésben, sütésben, főzésben, zenében, éneklésben, mások segítésében, emberi kapcsolatok kialakításában, kézműveskedésben, állatok gondozásában, viták elrendezésében, írásban, fogalmazásban, szövegalkotásban, szervezésben, valamint fotózásban, filmkészítésben tartják magukat ügyesebbnek, mint a fiúk. A ház körüli munkákban, idegen nyelvek tanulásában, egyéni sportágakban, rejtvényfejtésben, térbeli tájékozódásban, illetve kertészkedésben hasonló arányban tartják magukat ügyesnek a fiúk és a lányok. (3.1.5. ábra)

3.1.5. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy miben tartják ügyesnek magukat (az említések százalékos aránya), 2021

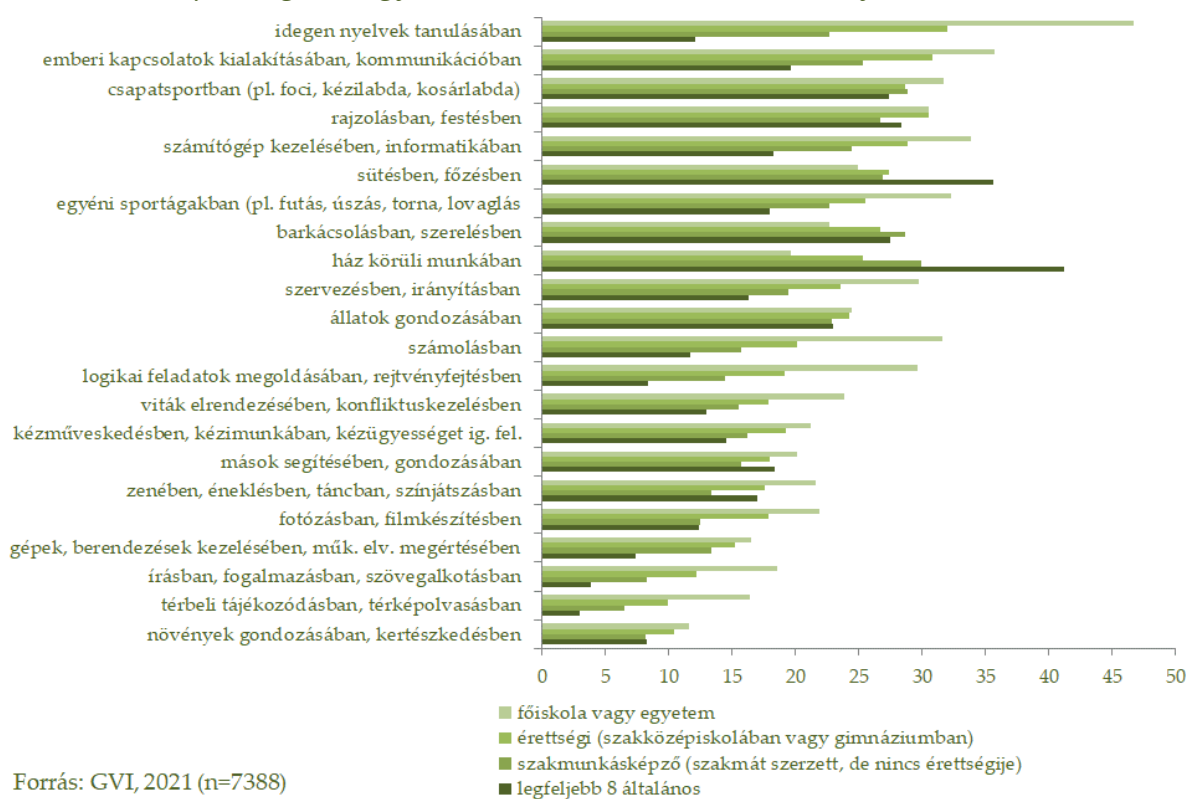
Forrás: GVI, 2021 (lánycsapat: n=4430; fiúcsapat: n=4437)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Több készség esetében szembeötlő, hogy minél magasabb a szülő iskolai végzettsége, a gyermeke annál nagyobb valószínűséggel tartja magát ügyesnek az

adott területen – ilyenek az idegen nyelvek tanulása, a kommunikáció, a csapat- és az egyéni sportok, a számítógép-kezelés, a szervezés, a számolás, a rejtvényfejtés, a konfliktuskezelés, a kézműveskedés, mások segítése, a fotózás, a gépek kezelése, a fogalmazás, valamint a térbeli tájékozódás is. A sütés-főzés és a ház körüli munkák esetében fordított a helyzet: a legalacsonyabb iskolai végzettségűek gyermekei tartják nagy százalékban ügyesnek magukat ezekben. (3.1.6. ábra)

3.1.6. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy miben tartják magukat ügyesnek (az említések százalékos aránya), 2021

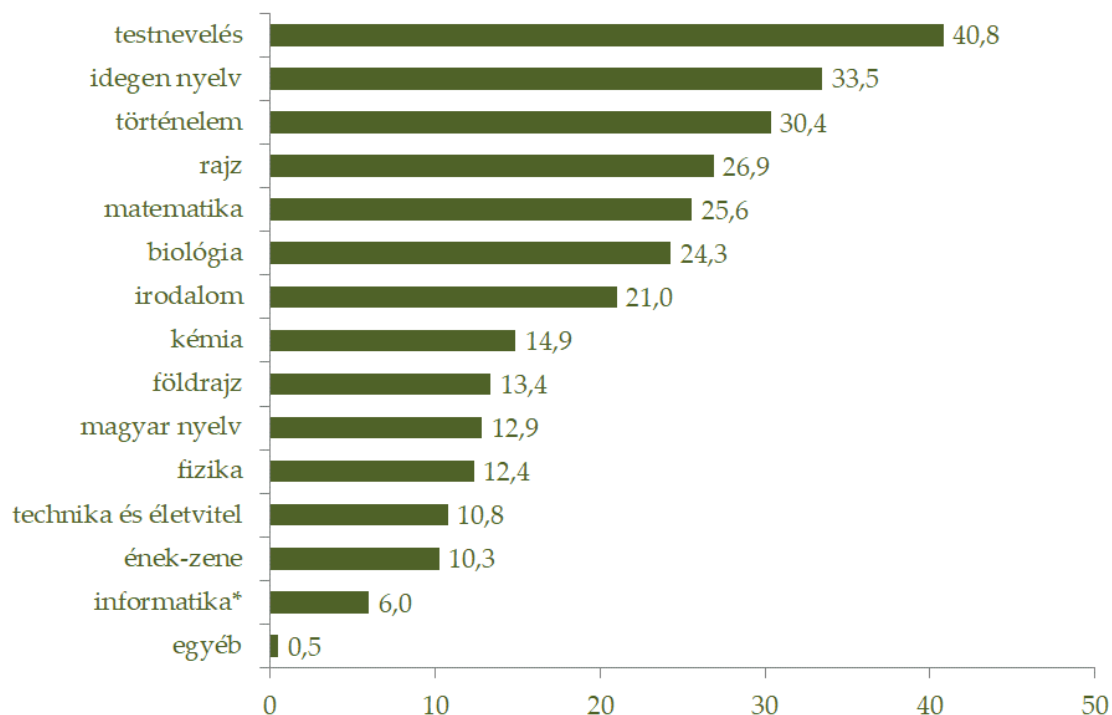
Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A tanulók legnagyobb arányban a testnevelést tartják kedvenc tantárgyuknak (41%). Szintén nagy arányban említették még az idegen nyelveket (34%), a történelmet (30%), a rajzot (27%) és a matematikát (26%). Legkevésbé az informatika (6%)⁵, az ének-

⁵ Az informatika kapcsán meg kell jegyeznünk, hogy a kérdőívben nem volt külön tantárgyként kiemelve, hanem az egyéb válasz megjelölésénél adták válaszként a megkérdezett tanulók. Valószínűsíthető, hogy kiemelt tantárgyként lényegesen nagyobb arány jelenne meg az informatika tantárgynál, látva a téma népszerűségét a diákok körében.

zene (10%), a technika és életvitel (11%), a fizika (12%), illetve a magyar nyelv (13%) tantárgyak népszerűek a diákok körében. (3.1.7. ábra)

3.1.7. ábra: A tanulók megoszlása kedvenc tantárgyuk szerint (említések százalékos aránya), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8961)

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg. *Az informatika nem volt kiemelve külön tantárgyként a kérdőívben, hanem az egyéb válasz megjelölésénél adták válaszként a megkérdezett tanulók.

Az egyes tantárgyak népszerűségét megyénként vizsgálva jelentős, akár 10–20 százalékpontos különbségek rajzolódnak ki, ugyanakkor ezek nem mutatnak tendenciaszerű mintázatot. A testnevelés (52%) és a rajz (37%) Somogy megyében, az idegen nyelvek (44%) és az informatika (10%) Csongrád-Csanád megyében, a történelem (47%) és a kémia (25%) Tolna megyében, a matematika (31%) Komárom-Esztergom megyében, a biológia (32%) Hajdú-Bihar megyében, az irodalom (26%) és a magyar nyelv (17%) Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, a földrajz (18%) Jász-Nagykun-Szolnok megyében, a fizika (17%) Veszprém megyében, a technika és életvitel (19%) és az ének-zene (17%) Békés megyében a legnépszerűbb. A legtöbb vizsgált tantárgy Bács-Kiskun megyében a legkevésbé népszerű. (3.1.3. táblázat)

3.1.3. táblázat: A tanulók megoszlása kedvenc tantárgyuk és megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=8961), 2021

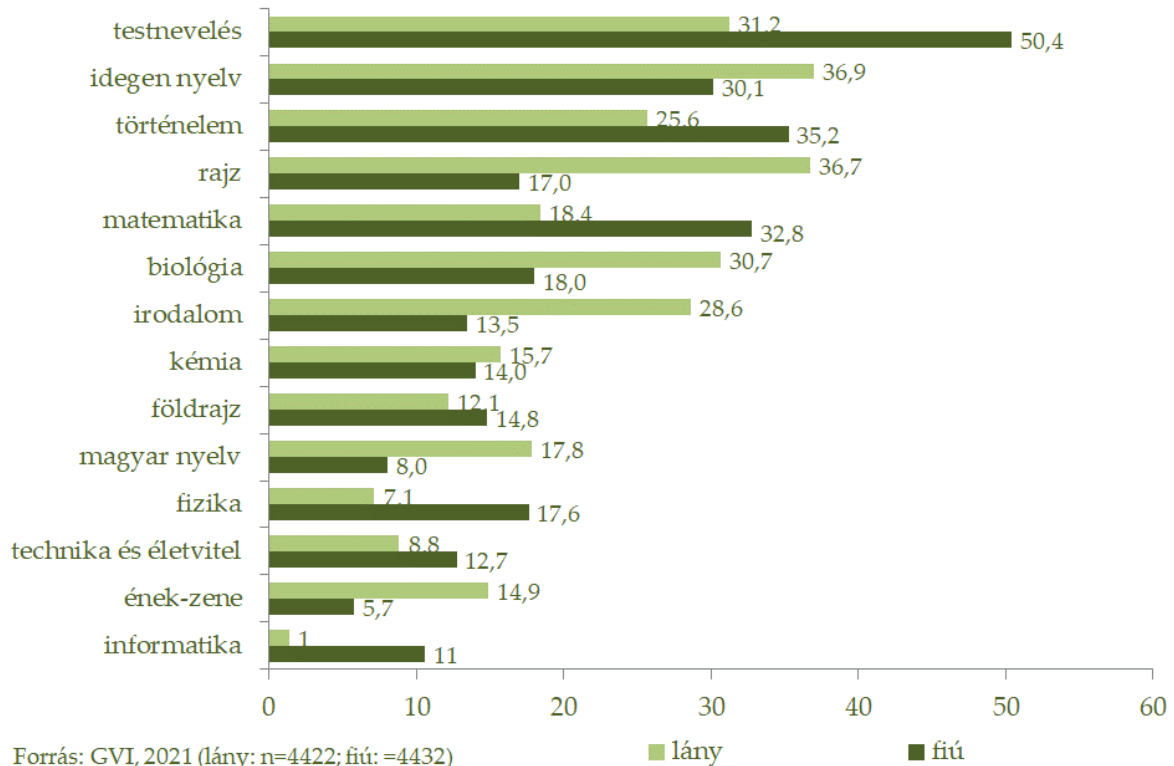
	testnevelés	idegen nyelv	történelem	rajz	matematika	biológia	irodalom	kémia	földrajz	magyar nyelv	fizika	technika és életvitel	éneke-zene	informatika
Budapest	34,5	38,9	29,5	23,4	26,8	17,2	23,5	12,3	14,3	13,7	14,3	14,6	8,2	7,2
Baranya	42,8	27,9	27,3	31,3	18,1	22,9	20,2	13,4	14,2	16,0	12,3	11,1	12,5	6,3
Bács-Kiskun	42,4	37,1	31,1	23,9	27,4	22,5	17,8	11,9	10,4	8,9	13,4	7,8	13,0	7,0
Békés	41,9	22,7	30,8	26,3	28,4	23,4	19,4	15,2	9,2	11,8	13,1	18,9	16,5	7,0
Borsod-Abaúj-Zemplén	46,6	25,8	30,8	25,5	26,7	22,9	18,2	17,4	15,1	14,4	16,7	8,1	14,7	4,7
Csongrád-Csanád	37,3	43,6	31,5	23,6	22,5	25,6	17,5	19,2	12,1	13,5	11,5	10,7	6,8	9,5
Fejér	39,7	37,1	38,2	23,9	26,7	27,3	17,9	16,0	6,5	9,5	14,4	11,6	10,3	5,5
Győr-Moson-Sopron	42,1	32,8	25,8	31,1	29,5	24,2	19,8	14,0	16,9	8,0	13,1	9,8	7,3	5,3
Hajdú-Bihar	36,0	36,1	31,4	21,8	28,6	32,5	25,5	17,0	15,1	14,4	10,4	6,0	8,8	6,1
Heves	37,6	39,5	28,4	31,3	27,4	29,7	26,2	13,1	10,2	14,3	8,6	15,8	9,2	5,7
Jász-Nagykun-Szolnok	42,5	29,2	29,2	30,2	19,5	28,5	19,1	14,1	17,7	14,1	13,5	10,7	12,1	6,6
Komárom-Esztergom	37,0	29,6	28,9	26,9	31,0	23,0	21,9	20,5	14,0	6,9	13,5	9,9	9,6	1,3
Nógrád	44,9	25,4	41,1	25,8	20,3	19,0	21,9	17,4	13,6	6,7	8,1	11,6	14,8	4,5
Pest	43,2	35,0	31,7	28,0	25,7	25,5	19,1	13,2	13,6	14,7	10,8	8,8	9,1	6,1
Somogy	51,7	29,7	22,0	36,8	23,8	28,7	21,9	14,3	9,5	11,2	8,5	12,1	14,6	6,7
Szabolcs-Szatmár-Bereg	41,1	24,8	28,7	29,4	22,1	29,2	26,4	16,8	14,1	17,4	9,7	9,1	12,7	4,5
Tolna	39,5	31,4	47,2	21,3	28,7	22,9	20,9	24,8	9,2	13,8	12,4	9,7	7,6	4,0
Vas	45,6	39,5	23,1	22,0	24,0	30,3	18,0	15,4	16,3	9,6	10,5	11,4	7,6	7,7
Veszprém	40,2	39,0	31,2	30,6	22,9	18,4	22,3	13,3	13,8	10,8	17,3	10,5	7,6	6,1
Zala	43,8	28,6	27,2	35,1	26,2	23,8	18,9	13,9	14,6	11,3	7,2	11,3	7,7	5,4

Forrás: GVI, 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg.

A testnevelés, a történelem, a matematika, a fizika, illetve az informatika a fiúk körében népszerűbb, míg az idegen nyelveket, a rajzot, a biológiát, az irodalmat, a magyar nyelvet, valamint az ének-zenét a lányok tanulják szívesebben. (3.1.8. ábra)

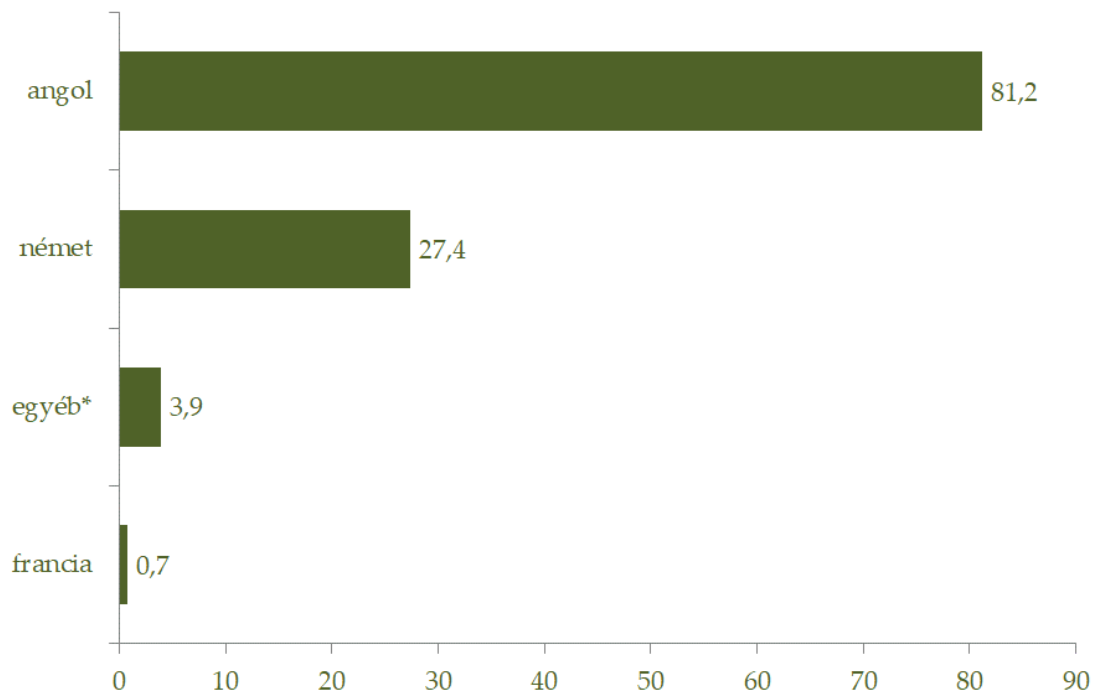
3.1.8. ábra: A tanulók megoszlása kedvenc tantárgyuk és nemek szerint (az említések százalékos aránya), 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg.

Ebben az évben is megkérdeztük a diákoktól, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak. A diákok több mint négyötöde (81%) tanul angolul, bő egynegyedük németül (27%), és közel 1%-uk franciául. Egyéb idegen nyelvet említett a diákok 3,9%-a. Az egyéb nyelvek közül a spanyol, az olasz, a horvát, az orosz és a japán nyelv tanulói voltak 20 főnél többen. (3.1.9. ábra)

3.1.9. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8888)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. *Egyéb leggyakrabban: spanyol, olasz, horvát, orosz, japán.

A 3.1.4. táblázatban látható, hogy Győr-Moson-Sopron és Baranya megye kivételével minden megyében az angol a domináns tanult idegen nyelv. Az angol nyelvet legnagyobb arányban Csongrád-Csanád, Heves, Bács-Kiskun és Pest megyében tanulják, míg a németet leginkább a dunántúli megyékben.

3.1.4. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya, N=8888), 2021

	angol	német	francia
Budapest	83,6	24,3	1,0
Baranya	54,9	52,9	0,6
Bács-Kiskun	90,8	35,6	0,7
Békés	80,2	20,0	0,0
Borsod-Abaúj-Zemplén	82,2	25,8	1,2
Csongrád-Csanád	97,6	7,0	0,6
Fejér	82,4	23,9	1,4
Győr-Moson-Sopron	56,8	66,8	1,4
Hajdú-Bihar	83,2	25,0	0,8
Heves	94,6	5,4	0,4
Jász-Nagykun-Szolnok	79,0	28,5	0,4
Komárom-Esztergom	68,9	31,4	0,4
Nógrád	65,1	43,8	0,0
Pest	89,0	13,9	0,9
Somogy	83,4	19,1	0,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	84,0	22,3	0,2
Tolna	86,5	45,2	1,0
Vas	71,6	56,1	0,4
Veszprém	80,4	29,7	0,7
Zala	59,8	44,3	0,4

Forrás: GVI, 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A 3.1.5 táblázat alapján látható, hogy a két nyelven tanuló diákok aránya a dunántúli megyékben, és Bács-Kiskun megyében a legmagasabb: Vas megyében a diákok 42%-a, Tolna megyében 35%-uk, Bács-Kiskun megyében 30%-uk, Győr-Moson-Sopron megyében 26%-uk tanul két nyelvet is. A többi megyében 20% alatti a két nyelven tanuló diákok aránya, a legalacsonyabb Heves megyében (1%).

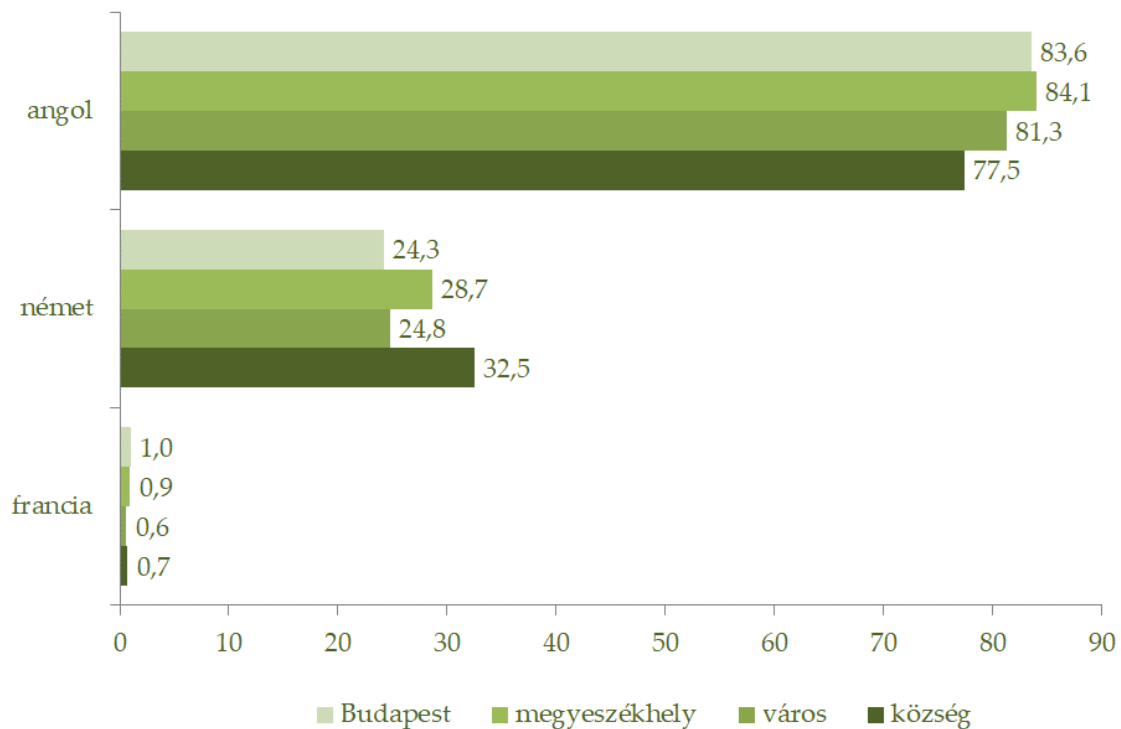
3.1.5. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy hány idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya, N=8888), 2021

	egy nyelvet tanul	kettő vagy több nyelvet tanul
Budapest	86,4	13,6
Baranya	90,2	9,8
Bács-Kiskun	69,7	30,3
Békés	98,6	1,4
Borsod-Abaúj-Zemplén	89,9	10,1
Csongrád-Csanád	91,0	9,0
Fejér	90,0	10,0
Győr-Moson-Sopron	73,8	26,2
Hajdú-Bihar	85,9	14,1
Heves	99,0	1,0
Jász-Nagykun-Szolnok	90,6	9,4
Komárom-Esztergom	98,4	1,6
Nógrád	85,2	14,8
Pest	93,0	7,0
Somogy	97,0	3,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	92,7	7,3
Tolna	64,7	35,3
Vas	57,8	42,2
Veszprém	86,7	13,3
Zala	84,9	15,1

Forrás: GVI, 2021

A tanulók iskolájának településtípusát, illetve a tanult nyelveket összevetve az látható, hogy az angolt Budapesten és megyeszékhelyeken tanulják nagyobb arányban, a német pedig a községek és szintén a megyeszékhelyek diákjainak körében gyakori. Francia nyelvet tanulók arányában nincs jelentős különbség az egyes településtípusok között. (3.1.10. ábra)

3.1.10. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya), 2021

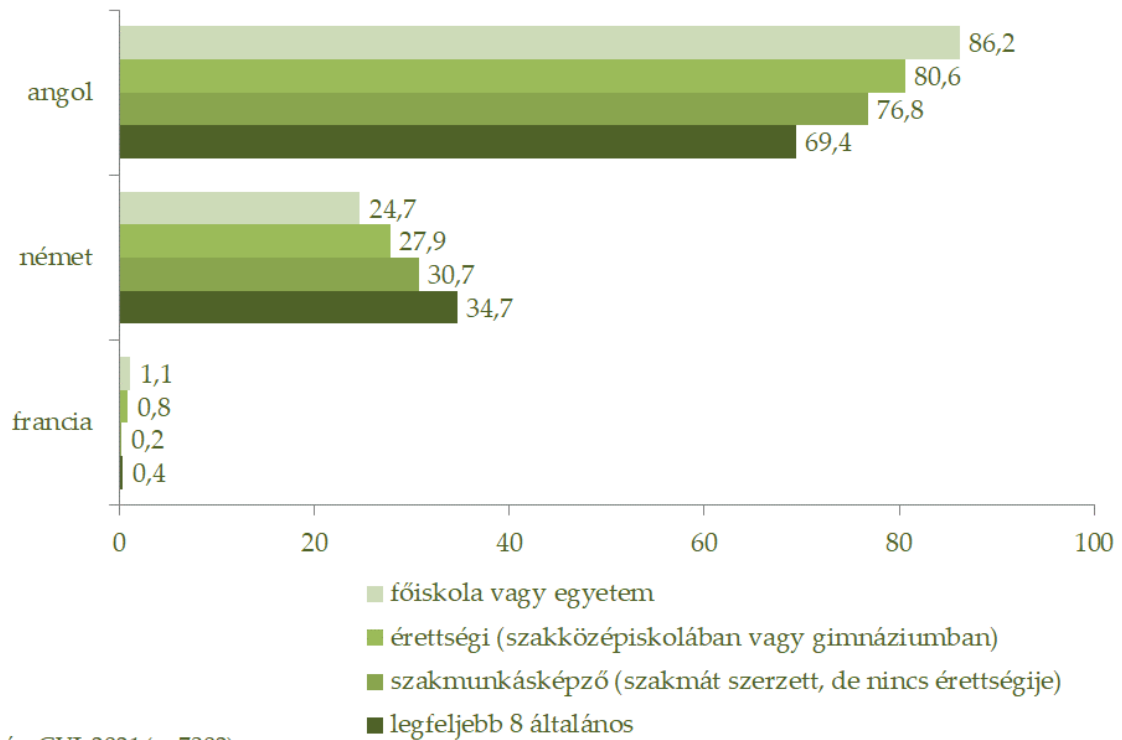

Forrás: GVI, 2021 (n=8888)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A 3.1.11. ábra azt mutatja, hogy az angol nyelv tanulása annál jellemzőbb, minél magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek a tanuló szülei. A német nyelv tanulása ellenben a legfeljebb 8 általános végzettségű szülők gyermekei körében gyakoribb. Francia nyelvet inkább a legalább érettségizett szülők gyermekei tanulnak.

3.1.11. ábra: A tanulók megoszlása a szüleik legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya), 2021

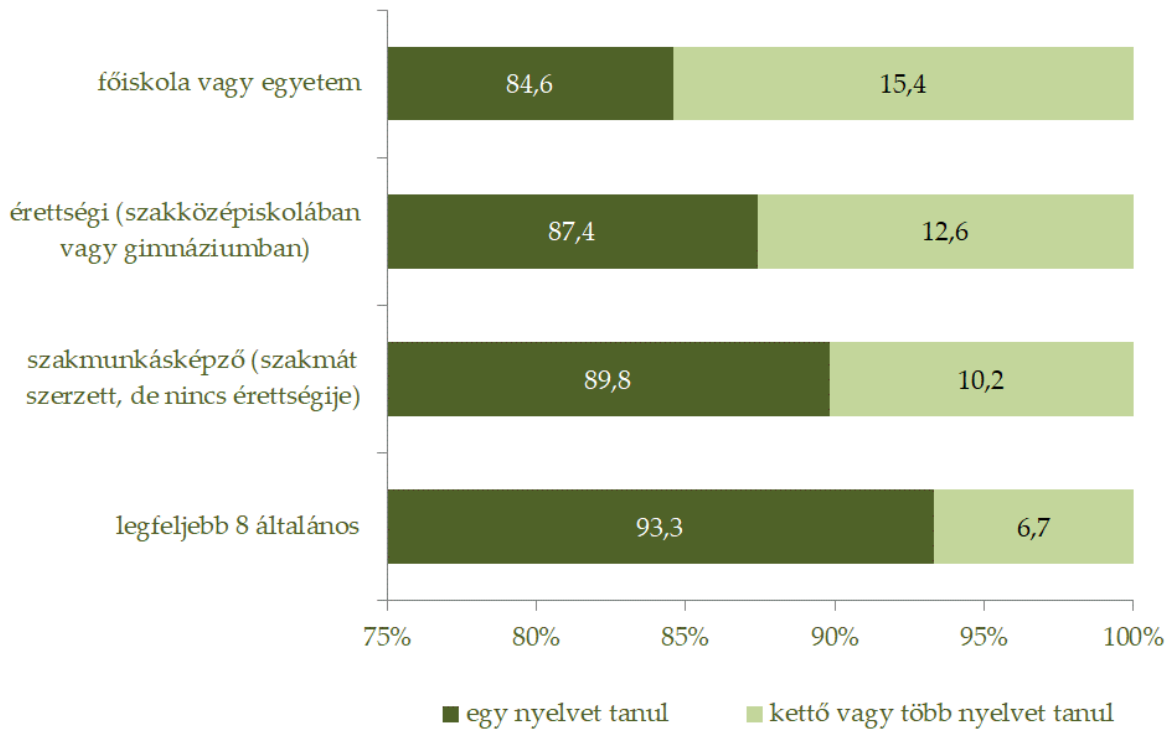

Forrás: GVI, 2021 (n=7302)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A tanult nyelvek száma szintén összefügg a tanulók szüleinek iskolai végzettségével: az iskolázottabb szülők gyermekei nagyobb arányban tanulnak két vagy több nyelvet (3.1.12 ábra).

3.1.12. ábra: A tanulók megoszlása a szüleik legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy hány idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=7302)

3.2. Szülői tanácsok

A kérdőíves felmérés során arra is rákérdeztünk, hogy a gyerekeknek mit tanácsoltak szüleik azzal kapcsolatban, miként válasszanak szakmát. A legtöbb megkérdezett diák (68%) azt jelezte, hogy szülei azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzen, amivel szívesen foglalkozna. A diákok csaknem fele (45%-a) említette, hogy szülei olyan szakma kitanulását javasolták, amivel jól tud majd keresni. A szülők jelentős része (35%) gyermekére bízta a döntést. A diákok 16%-ának szülei azt javasolják gyermeküknek, hogy olyan szakmát szerezzen, amivel a közelben tud majd elhelyezkedni, míg 15%-uk esetében azt szeretnék, ha pályaválasztási rendezvényen vennének részt, hogy utána könnyebben tudjanak dönteni. Más jellegű tanácsot a diákok kevesebb, mint 10%-a kapott, az arányokat a 3.2.1. ábra mutatja.

3.2.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy szüleik mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8988)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A különböző szülői tanácsok aránya jelentős eltéréseket mutat megyei bontásban. A megyék többségében a gyerekek körülbelül héttizede mondta azt, hogy szülei azt szeretnék, ha olyan szakmát szerezne, amivel a későbbiekben szívesen foglalkozna, Komárom-Esztergom (50%), Nógrád (58%), Jász-Nagykun-Szolnok (63%) és Szabolcs-Szatmár-Bereg (64%) megyékben 65% alatt marad ez az arány, míg Csongrád-Csanád (76%) és Fejér (76%) megyében meghaladja a 75%-ot. Heves (34%), Komárom-Esztergom (35%), Jász-Nagykun-Szolnok (39%) és Nógrád (40%) megyei iskolákba járó gyerekek látják legkisebb arányban úgy, hogy szülei azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzenek, amivel jól tudnak majd keresni. Ez az arány több megyében is lényegesen meghaladja az országos átlagot, de Borsod-Abaúj-Zemplén (54%), illetve Zala, Hajdú-Bihar és Somogy megyékben a legmagasabb (49-49%). A Jász-Nagykun-Szolnok (41%) és a Tolna megyei (40%), valamint a fővárosi (40%) iskolákba járó gyerekek között legnagyobb azok aránya, akikre szülei rábizzák a

szakmaválasztással kapcsolatos döntést, míg ez Heves (18%), Bács-Kiskun (27%) és Győr-Moson-Sopron (28%) megyékben a legkevésbé jellemző. A lakóhely közelében történő elhelyezkedés a Veszprém (22%), valamint a Békés, a Somogy, a Hajdú-Bihar és a Borsod-Abaúj-Zemplén (20–20%) megyei iskolákba járó diákok szülei számára a legfontosabb, míg ez a szempont legkevésbé a Komárom-Esztergom (7%), a Heves (12%) és a Bács-Kiskun megyében (13%), valamint a fővárosban (13%) tanulók szülei körében jelenik meg. A pályaválasztási rendezvényeken való részvételt leginkább a Tolna (25%), illetve a Vas, a Csongrád-Csanád és a Veszprém (23–23%) megyei szülők támogatják, a legkevésbé pedig a Komárom-Esztergom (6%), a Nógrád (7%) és a Zala (9%) megyei szülők. (3.2.1. táblázat).

3.2.1. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy szüleik mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya, N=8988), 2021

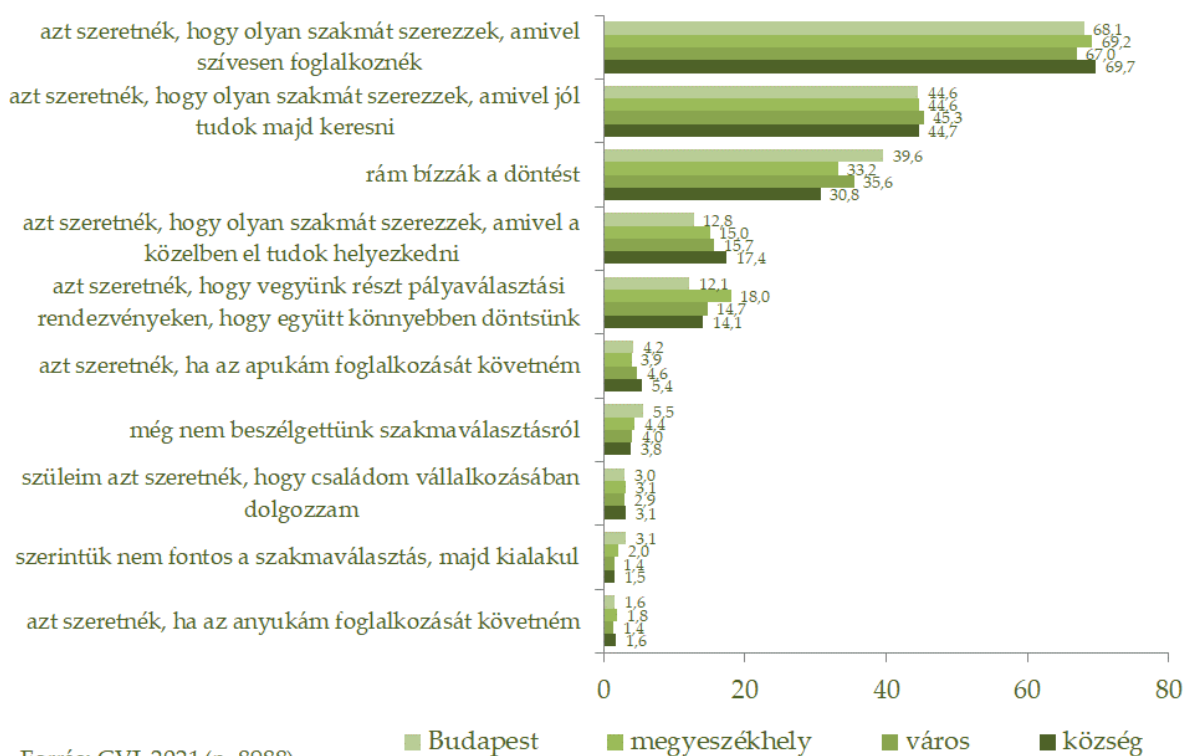
	azt szeretnék, hogyan olyan szakmát szereznek, amivel szívesen foglalkoznák	azt szeretnék, hogyan olyan szakmát szereznek, amivel jól tudok majd keresni	rám bízzák a döntést	azt szeretnék, hogyan olyan szakmát szereznek, amivel a közvetlen el- tudok helyezkedni	azt szeretnék, hogy vegyünk részt pályaválasztási rendezvényeken, hogy együtt könnyebben döntsünk	azt szeretnék, ha az apukám foglalkozását követném	még nem beszélgettünk szakma- választásról	szüleim azt szeretnék, hogyan családom vállalkozásá- ban dolgozzam	szerintük nem fontos a szakma- választás, majd kialakul	azt szeretnék, ha az anyukám foglalkozását követném
Budapest	73,5	46,6	40,2	14,6	24,9	4,8	2,5	3,2	0,8	2,3
Baranya	72,5	46,5	30,9	13,7	23,1	3,9	3,7	1,7	0,5	0,4
Bács-Kiskun	75,7	48,5	36,8	16,0	22,8	3,7	2,3	5,0	3,1	0,5
Békés	69,7	48,3	36,9	21,7	22,7	4,7	2,5	2,8	2,3	0,4
Borsod-Abaúj-Zemplén	68,8	45,1	31,3	20,5	19,9	5,4	2,2	2,8	2,1	0,7
Csongrád-Csanád	72,3	48,7	31,0	19,7	19,0	3,0	3,5	1,7	1,3	1,7
Fejér	76,9	44,4	36,1	16,4	17,9	4,7	3,6	2,7	2,0	1,3
Győr-Moson-Sopron	66,7	33,9	18,4	12,5	17,7	5,8	4,7	2,0	0,7	2,3
Hajdú-Bihar	71,9	42,3	27,9	17,1	17,0	3,7	2,8	4,1	3,0	1,2
Heves	68,8	46,6	27,5	13,3	15,6	4,9	3,0	2,8	1,7	0,8
Jász-Nagykun-Szolnok	62,9	38,9	41,4	15,3	14,8	4,2	6,0	4,2	1,5	1,4
Komárom-Esztergom	68,3	44,9	34,5	15,6	14,8	4,6	4,2	3,0	1,8	1,6
Nógrád	66,0	42,5	36,7	14,2	14,0	2,4	6,1	2,7	1,7	2,9
Pest	66,7	53,7	32,3	19,6	12,6	6,4	3,6	2,4	2,3	2,3
Somogy	69,2	45,1	38,3	14,4	12,3	5,0	4,0	3,4	0,9	1,5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	68,1	44,6	39,6	12,8	12,1	4,2	5,5	3,0	3,1	1,6
Tolna	71,4	48,7	32,9	20,4	11,7	4,5	2,5	4,3	0,2	1,7
Vas	63,6	41,8	29,7	16,3	11,7	6,7	4,9	2,7	1,4	2,9
Veszprém	69,8	48,7	36,7	13,7	9,0	1,8	3,1	2,9	0,7	0,0
Zala	57,6	39,7	37,2	16,7	7,4	6,0	1,1	2,7	1,3	2,7

Forrás: GVI, 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Bizonyos szakmaválasztásra vonatkozó szülői tanácsok esetében különbségek figyelhetők meg aszerint, hogy a diák milyen típusú településen (község, város, megyei jogú város vagy Budapest) jár iskolába. A két legjellemzőbb szülői tanács (szakma, amellyel szívesen foglalkoznának, illetve jó kereseti lehetőség) esetében látható, hogy minden településtípus esetén hasonlóan gyakran hangzik el. Ugyanakkor a fővárosi iskolákba járó tanulók esetében kimagasló azok aránya (40%), akikre a szülei rábízják a szakmaválasztással kapcsolatos döntést. A községi iskolába járók szülei szeretnék a legnagyobb arányban azt, ha gyermekük olyan szakmát választana, amivel a közelben tud elhelyezkedni (17%), és hasonló arány látható a kisvárosban tanuló gyermekek esetében is (16%), míg a fővárosi iskolába járók szülei számára a legkevésbé fontos ez a szempont (13%). A megyeszékhelyen tanulóknak tanácsolják a legnagyobb arányban (18%) azt, hogy a pályaválasztás előtt vegyenek részt közösen pályaválasztási rendezvényen, míg a budapesti tanulóknak a legkisebb arányban (12%). A többi szülői tanács esetében nincs szignifikáns különbség a tanulók iskolájának településtípusa szerint. (3.2.2. ábra)

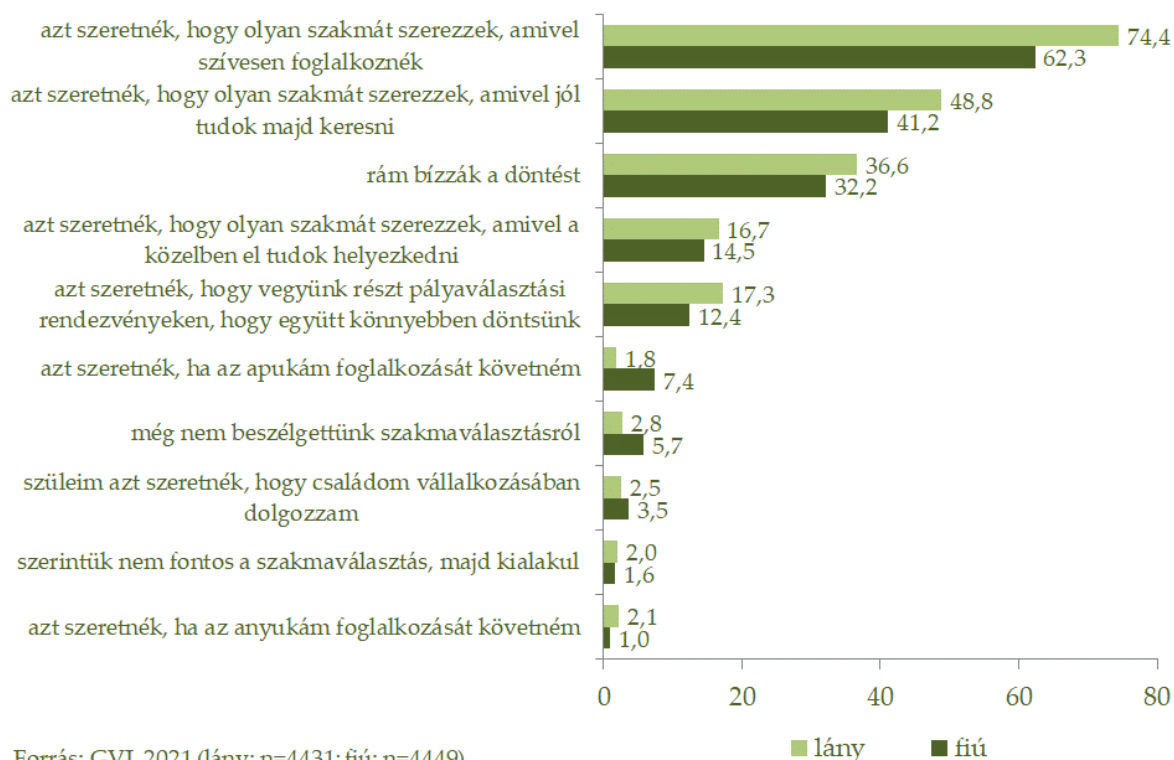
3.2.2. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy szüleik mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Amennyiben nemek szerint vizsgáljuk a szülői tanácsokat, megállapítható, hogy mindössze egy esetben (a szülők szerint nem fontos a szakmaválasztás, majd kialakul) nem mutatható ki szignifikáns különbség. Ugyanakkor a lányok nagyobb arányban kapják azt a tanácsot szüleiktől, hogy olyan szakmát válasszanak, amivel szívesen foglalkoznának, amivel jól lehet keresni, illetve amivel a közelben el tud majd helyezkedni. A pályaválasztási rendezvényeken való részvételt is némiképp nagyobb arányban javasolják a lányok számára, de a döntést is gyakrabban bízzák rájuk. Ugyanakkor a fiúk nagyobb aránya (7%) kapja azt a tanácsot, hogy az apukája foglalkozását kövesse, illetve, hogy tovább vigye a családi vállalkozást (4%), miközben a lányok esetében kevésbé tapasztalható ilyen „elvárás” (2–3%). Továbbá az is megfigyelhető, hogy a fiúkkal kevésbé beszélgetnek szakmaválasztásról a szüleik. (3.2.3. ábra)

3.2.3. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy szüleik mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A szakmaválasztás módjára vonatkozó tanácsok esetében is megfigyelhető, hogy a különböző végzettségű szülők eltérő tanácsokat adnak gyermekeiknek. Mindössze két olyan szülői tanács van (az anya foglalkozásának követése és a családi vállalkozás folytatása), amelyekben nincs számottevő különbség e tekintetben. Azt, hogy gyermekük olyan szakmát válasszon, amivel szívesen foglalkozik, a középfokú, azaz az érettségizett, illetve a szakmunkás végzettséggel rendelkező szülők (72–72%) tartják a legfontosabbnak, míg a legfeljebb 8 általánost végzettek a legkevésbé fontosnak (60%). A jó keresetet azokban a családokban tartják a legfontosabbnak, ahol szintén az érettségi a szülők közötti legmagasabb végzettség (48%), és ott a legkevésbé, ahol diploma vagy a 8 általános (45–45%). Az adatok arra is rámutatnak, hogy minél magasabb a családban tapasztalt legmagasabb szülői iskolai végzettség, annál valószínűbb, hogy a szülők a gyerekekre bízzák a szakmaválasztással kapcsolatos döntés meghozatalát. Fordított tendencia látható a közelben való elhelyezkedés

fontosságának megítélésében: ezt az alacsonyabb végzettségű szülők javasolják inkább a gyerekeknek. Megfigyelhető az is, hogy a magasabb végzettségű szülők gyermekei esetében a legjellemzőbb az a tanács, hogy a pályaválasztási rendezvényeken informálódjanak a lehetőségekről. Viszont a felsőfokú végzettségű szülőkre jellemző leginkább az is, hogy nem tartják fontosnak a szakmaválasztást, illetve ezzel párhuzamosan az is, hogy még nem beszélgettek gyermekükkel erről a témáról. Az apa foglalkozásának követését azokban a családokban tanácsolják kiugró arányban, ahol legfeljebb 8 általános a legmagasabb végzettség a szülők között. (3.2.4. ábra)

3.2.4. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Amennyiben a családban tapasztalt legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettséget vizsgáljuk, látható, hogy a középfokú szakmai végzettség jelenléte a családban növeli azon tanácsok arányát a tanulók körében, mely szerint olyan szakmát válasszanak, amivel szívesen foglalkoznának (szakközépiskola: 73%,

szakmunkásképző: 73%), illetve, amivel jól lehet keresni (szakközépiskola: 49%, szakmunkásképző: 49%). A pályaválasztási rendezvényeken való részvételt azokban a családokban preferálják nagyobb arányban (18%), ahol szakközépiskolai végzettséggel (is) rendelkezik valamelyik szülő. Ahol a szakmunkás végzettség a legmagasabb középfokú szakmai végzettség a szülők között, ott a gyerekek nagyobb aránya kapja azt a tanácsot, hogy olyan szakmát szerezzen, amivel a közelben el tud majd helyezkedni (19%). Egyértelmű, hogy azokban a családokban bízzák inkább a gyerekekre a szakmaválasztással kapcsolatos döntést, amelyekben nem fordul elő középfokú szakmai végzettség a szülők között (36%), s ezekben a családokban nagyobb a valószínűsége annak is, hogy nem beszélgetnek a szakmaválasztásról a gyerekekkel (4%), illetve, hogy nem tartják fontosnak a szakmaválasztást (3%).

3.2.5. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettsége és a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021

A szülők foglalkozása szerint is tapasztalható különbség abban, hogy a szülők milyen tanácsot adnak gyermeküknek a szakmaválasztás kapcsán. Akár az anya, akár

az apa foglalkozása szerint vizsgálódunk, hasonló megállapítások tehetők. A vállalkozó szülők sokkal inkább gyermekükre bízják a döntést, és kiemelkedő esetükben a családi vállalkozás, vagy valamelyik szülő foglalkozásának preferálása a tanácsadás során, míg a többi tanács sokkal visszafogottabban jelenik meg esetükben. Az állandó munkahellyel rendelkező, beosztottként dolgozó szülők a szakma örömét, a jó keresetet és a pályorientációs rendezvények fontosságát emelik ki gyermekük számára, ez utóbbi a vezető munkakörben dolgozó szülőkre is jellemző. Az alkalmi munkások, a közmunkások, illetve a nem dolgozó szülők sokkal inkább szeretnék, ha gyermekük olyan szakmát választana, amivel a közelben el tud majd helyezkedni. (3.2.6. ábra)

3.2.6. ábra: A tanulók megoszlása az anya foglalkozása és a szerint, hogy szüleik mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8474)

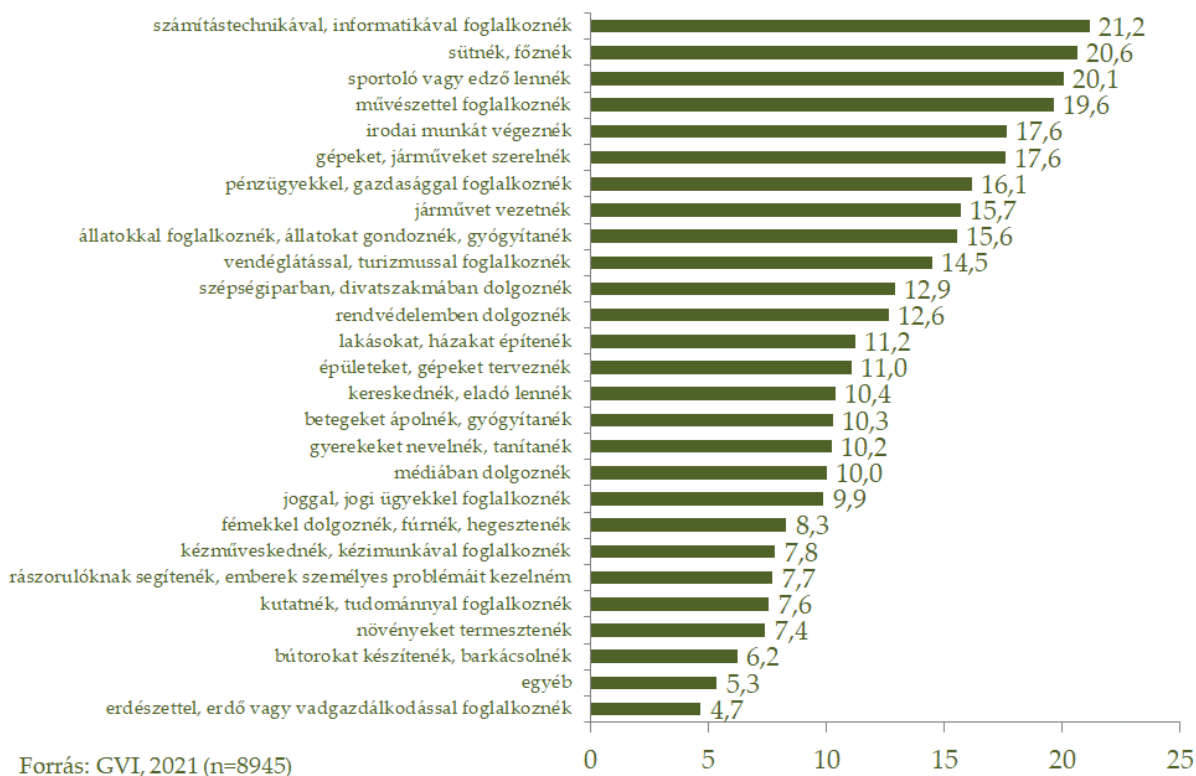
Az eredmények alapján az is megfigyelhető, hogy az iskolában az egyes tantárgyakra adott érdemjegyek alapján gyengébb teljesítményt nyújtó gyerekek szülei sokkal inkább az anya vagy az apa foglalkozásának követését, valamint a

közelben való elhelyezkedés lehetőségének figyelembevételét javasolják gyermeküknek. Ezzel szemben az iskolában jobb eredményeket elérő gyerekek között nagyobb arányban jelennek meg a szakma szeretetének és a jó kereseti lehetőségnek a döntéskor történő figyelembevételére irányuló szülői tanácsok, valamint az önálló döntés és a pályaválasztási rendezvényeken való részvétel támogatása, ösztönzése is.

3.3. Munkával kapcsolatos tervek

A tanulói válaszok szerint az informatikus a legnépszerűbb jövőbeli foglalkozás a diákok körében, továbbá a sütés, főzés is igen népszerű (21–21%). A tanulók szintén közel ötöde foglalkozna sporttal (20,1%), illetve valamilyen művészeti ággal (19,6%). A tanulók csaknem egyötöde irodai munkával (18%), gép- vagy járműszereléssel (18%), pénzügyekkel, gazdasággal (16%), járművezetéssel (16%), illetve állatokkal (16%) foglalkozna. Közel 15% azon tanulók aránya, akik a vendéglátás, turizmus területén dolgoznának. A tanulók több mint tizede dolgozna a szépségiparban (13%), a rendvédelemben (13%), az építőiparban (11%), vagy tervezne épületeket, gépeket (11%), és szintén 10% felett van azon tanulók aránya is, akik kereskedelemmel, gyógyítással, illetve gyerekneveléssel, tanítással foglalkoznának vagy a médiában dolgoznának (10%). Kevesebb, mint 10%-uk válaszolta, hogy joggal foglalkozna (9,9%), fémekkel dolgozna (8%), kézimunkával foglalkozna (8%), rászorulóknak segítene (8%), kutatna vagy tudománnyal foglalkozna (8%), növényeket természetesen (7%), bútorokat készítené, barkácsolna (6%) vagy erdészettel foglalkozna (5%). (3.3.1. ábra)

3.3.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy felnőttként milyen munkát végeznének szívesen (az említések százalékos aránya), 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A kérdőív 2020-as tartalmi változásai miatt a jelenlegi eredmények csak részben vethetők össze az 2020 előtti évekkkel. Az mindenesetre megállapítható, hogy az elmúlt években rendre a sport, az informatika, sütés-főzés és az állatokkal való foglalkozás volt a legnépszerűbb irány a tanulók számára, míg a növénytermesztés, a fémekkel való foglalkozás és a bútorkészítés a legnépszerűtlenebb. Összességében az is elmondható, hogy a művészetek és a járművezetés az a két foglalkozási terület, melynek népszerűsége 2014-hez képest sokat erősödött.

A jövőbeli foglalkozásával kapcsolatos terveket megyék szerint is összehasonlítottuk. Elmondható, hogy a fővárosban és a Pest megyében tanulók számára inkább a szellemi jellegű munkák (például pénzügyek, informatika, irodai munka), valamint a sport, művészet, a vendéglátás-turizmus és a kereskedelem vonzóbbak, míg a fémekkel való foglalkozás, a növénytermesztés, az erdészet és az építőipar kevésbé kedvelt a körükben. Baranya megyében az informatika, a

pénzügyek, a média, a kutatás, a növénytermesztés és az erdőgazdálkodás, míg Somogy megyében az informatika mellett, a vendéglátás, a szépségipar és a bútorkészítés azok a területek, amelyek az országos átlagnál kevésbé népszerűek. Tolna megye diákjai az informatikát, az irodai munkát, a járművezetést, a kereskedelmet, a kutatást és a bútorkészítést preferálják jobban az országosnál. Komárom-Esztergom megyében a sütés-főzést, Fejér megyében a sportolást, a művészeteket és az irodai munkát, Veszprém megyében pedig a vendéglátást, a fémekkel való foglalkozást, a kézműveskedést és a bútorkészítést választó diákok aránya haladja meg az országos átlagot. A Győr-Moson-Sopron megyében tanuló diákok az országosnál lényegesen magasabb arányban jelölték, hogy sporttal, állatgondozással, illetve épület- vagy géptervezéssel foglalkoznának. Zala megyében a sportolás, az állattartás, valamint fémmegmunkálás jelenik meg az országoshoz képest hangsúlyosabban, míg Vas megyében a rászorulóknak segítése és a növénytermesztés. Bács-Kiskun megye diákjai körében a pénzügy és a kereskedelem, Csongrád-Csanád megyében pedig a pénzügy mellett a jogi terület népszerűbb az országosnál. Békés megyében az állatgondozással és a kutatással az országos átlagnál jóval kevésbé szimpatizálnak a tanulók. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei diákok a sportot, a művészetet és a kézműveskedést, a Jász-Nagykun-Szolnok megyei diákok a turizmust, az építőipart és a műszaki területeket jelölték kisebb arányban. A Hajdú-Bihar megyében tanuló diákok között a vendéglátás, a jogi ügyekkel való foglalkozás, valamint a fémmegmunkálás és a bútorkészítés népszerűbb az országosnál. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a sütés-főzés, a gépszerelés, a járművezetés, a szépségipar, a rendvédelem, a lakás és házépítés, az oktatás, valamint a fémekkel való dolgozás, Nógrádban a betegápolás, gyógyítás, míg Hevesben a szintén a gépszerelés, az építőipar és a fémmegmunkálás területének jövőbeli preferálása haladja meg az országos átlagot. (3.3.1. táblázat)

3.3.1. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos tervei megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=8945), 2021

	számítás- technikával, informatikával foglalkoznék	sütnék, főznék	sportoló vagy edző lennék	művészettel foglalkoznék	irodai munkát végeznék	gépeket, járműveket szerelnék	penzügyekkel, gazdasággal foglalkoznék	járművet vezetnék	állatokkal foglalkoznék, állatokat gondoznék, gyógyítanék	vendéglátással, turizmussal foglalkoznék	szépségiparban, divatszakmában dolgoznék	rend- védelemben dolgoznék	lakásokat, házakat építenék
Budapest	27,5	20,1	22,7	23,7	24,6	13,8	20,7	15,4	18,3	16,3	12,4	11,5	10,0
Baranya	17,2	19,6	21,1	22,3	18,3	16,4	10,8	14,5	17,9	14,3	13,8	12,9	13,4
Bács-Kiskun	20,2	18,7	16,3	14,8	20,6	17,0	20,0	15,9	14,3	14,1	12,7	13,7	10,7
Békés	16,4	15,9	21,5	15,9	15,3	16,2	14,9	14,5	11,7	13,9	14,8	7,5	8,6
Borsod-Abaúj- Zemplén	17,1	27,7	21,1	17,4	15,2	22,9	14,7	20,4	14,3	15,1	21,0	17,4	16,1
Csongrád-Csanád	21,6	14,8	20,6	22,3	19,4	11,0	20,2	12,4	13,4	16,4	11,3	10,7	8,9
Fejér	18,4	21,7	22,0	22,3	22,0	19,4	14,8	12,6	15,3	16,6	15,1	12,6	9,8
Győr-Moson- Sopron	22,0	21,3	22,8	15,8	13,3	17,0	13,9	16,4	20,2	13,2	10,3	13,0	13,2
Hajdú-Bihar	24,1	18,2	18,1	20,5	19,0	17,8	17,6	18,4	18,4	18,1	11,7	12,5	13,4
Heves	20,9	18,0	16,0	19,2	14,4	22,0	13,6	12,8	12,0	10,9	12,8	5,9	16,3
Jász-Nagykun- Szolnok	18,7	18,9	18,8	17,3	14,2	14,1	14,3	15,5	16,7	8,3	11,2	14,1	7,7
Komárom- Esztergom	19,7	25,8	17,8	17,9	13,5	16,8	8,6	14,1	12,0	5,7	8,9	7,7	7,4
Nógrád	21,6	19,6	18,0	19,2	12,4	16,7	11,2	14,4	13,1	9,6	15,1	12,9	8,7
Pest	21,3	21,0	21,0	22,4	16,0	18,8	16,9	15,4	14,9	15,6	11,8	14,6	11,4
Somogy	15,3	20,4	18,5	16,2	9,4	20,0	12,6	19,3	15,1	11,1	9,5	15,1	11,6
Szabolcs- Szatmár-Bereg	17,4	21,4	16,4	13,4	15,4	18,4	15,6	15,6	12,6	11,2	15,8	12,9	12,6
Tolna	24,9	19,9	15,9	17,8	21,1	17,9	13,5	18,2	12,5	15,8	12,0	14,6	10,4
Vas	22,9	19,1	19,9	16,9	16,1	18,1	18,6	13,2	17,0	17,1	7,7	9,0	9,2
Veszprém	24,7	24,1	19,0	21,4	18,2	20,9	15,4	13,8	14,6	18,4	12,8	13,9	10,6
Zala	16,9	19,2	23,4	20,9	14,4	20,4	12,6	16,6	19,0	15,8	10,6	10,8	8,7

Forrás: GVI, 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

3.3.1. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos tervei megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=8945), 2021 (folyt.)

	épületeket, gépeket terveznék	kereskednék, eladó lennék	betegeket ápolnék, gyógyítanék	gyerekeket nevelnék, tanítanék	médiában dolgoznék	joggal, jogi ügyekkel foglalkoznék	fémekkel dolgoznék, fűrnék, hegesztenék	kézművesked- nék, kézimunkával foglalkoznék	rászoruló- nak segítenék, emberek személyes problémáit kezelném	kutatnék, tudománnyal foglalkoznék	növényeket termesztenék	bútorokat készítenék, barkácsolnék	erdészettel, erdő vagy vadgazdálkodással foglalkoznék
Budapest	12,2	13,4	11,3	11,8	17,3	10,9	7,0	8,6	8,7	10,4	7,2	6,0	4,3
Baranya	10,6	8,0	11,0	9,7	7,7	10,0	7,5	10,7	7,0	5,2	5,7	6,7	0,3
Bács-Kiskun	10,1	13,6	7,4	9,0	7,6	9,3	7,0	6,6	8,2	5,2	5,7	7,1	5,1
Békés	9,0	11,0	9,9	11,2	7,0	7,4	5,9	6,2	5,5	4,8	7,4	6,6	5,5
Borsod-Abaúj- Zemplén	10,4	12,3	12,2	14,8	6,0	10,0	12,7	7,7	9,8	6,0	6,9	6,7	4,0
Csongrád-Csanád	12,6	10,6	10,2	12,5	9,6	13,4	4,7	7,5	8,7	9,7	7,5	5,8	4,6
Fejér	12,3	8,6	8,1	8,4	11,8	9,5	9,1	5,6	8,1	7,6	7,4	6,0	5,7
Győr-Moson- Sopron	14,6	12,4	12,6	9,0	8,2	8,5	8,7	7,0	7,8	7,1	7,1	6,9	3,5
Hajdú-Bihar	13,0	10,5	12,0	10,7	11,7	14,2	12,3	8,4	9,9	9,2	8,8	7,3	4,0
Heves	11,4	7,0	10,9	6,5	4,9	7,0	12,9	5,3	5,5	4,7	8,1	6,6	3,6
Jász-Nagykun- Szolnok	6,6	7,1	11,3	11,9	11,6	8,5	8,5	8,3	7,6	8,4	8,9	6,1	5,7
Komárom- Esztergom	8,9	3,7	6,7	7,4	8,9	4,6	4,3	5,7	4,1	6,8	6,6	3,3	0,8
Nógrád	6,6	8,3	13,8	7,8	6,5	4,0	6,8	8,2	8,6	4,7	7,0	3,6	2,4
Pest	11,4	10,7	7,6	7,5	9,4	10,8	7,5	9,0	6,5	7,0	7,0	7,2	6,0
Somogy	12,5	8,0	10,6	10,8	8,2	7,1	9,5	7,0	7,7	8,9	8,5	4,7	9,8
Szabolcs- Szatmár-Bereg	8,9	8,6	12,3	10,6	6,6	9,8	6,3	4,5	5,7	6,4	8,0	5,4	4,0
Tolna	13,1	12,5	11,3	11,1	10,9	11,5	9,5	8,4	6,5	12,8	7,4	7,1	6,3
Vas	9,5	9,3	10,7	6,0	7,9	9,1	4,0	10,2	11,1	9,5	12,0	3,2	6,7
Veszprém	11,5	9,4	6,9	11,5	10,1	9,9	11,3	11,3	7,3	5,5	6,0	7,0	3,9
Zala	9,8	7,5	11,0	12,5	9,0	9,7	11,6	6,9	7,8	7,1	7,0	5,2	6,6

Forrás: GVI, 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A diákok iskolájának településtípusa szerint a sütés-főzés, a lakásépítés, a bútorkészítés, az oktatás/nevelés, a növénytermesztés, a szépségipar és az erdőgazdálkodás, mint jövőbeli munkaterület kiválasztása kapcsán nem mutathatók ki statisztikailag szignifikánsan eltérések. A nagyobb településeken – Budapesten vagy megyeszékhelyen – tanuló diákok magasabb aránya menne sportolói, művészi, szellemi foglalkozású (informatika, épületek és gépek tervezése, gazdaság és pénzügyek, jog, média, kutatás), illetve vendéglátó pályára, mint a kisebb településeken iskolába járók. A járművezetést, a gépszerelést és -javítást, a rendvédelmet, valamint a fémekkel dolgozást a kisebb településeken – főként a községekben – tanuló diákok választották lényegesen magasabb arányban, mint a nagyobb településeken tanuló társaik. (3.3.2. táblázat)

3.3.2. táblázat: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy felnőttként milyen munkát végeznének szívesen (az említések százalékos aránya, N=8945), 2021

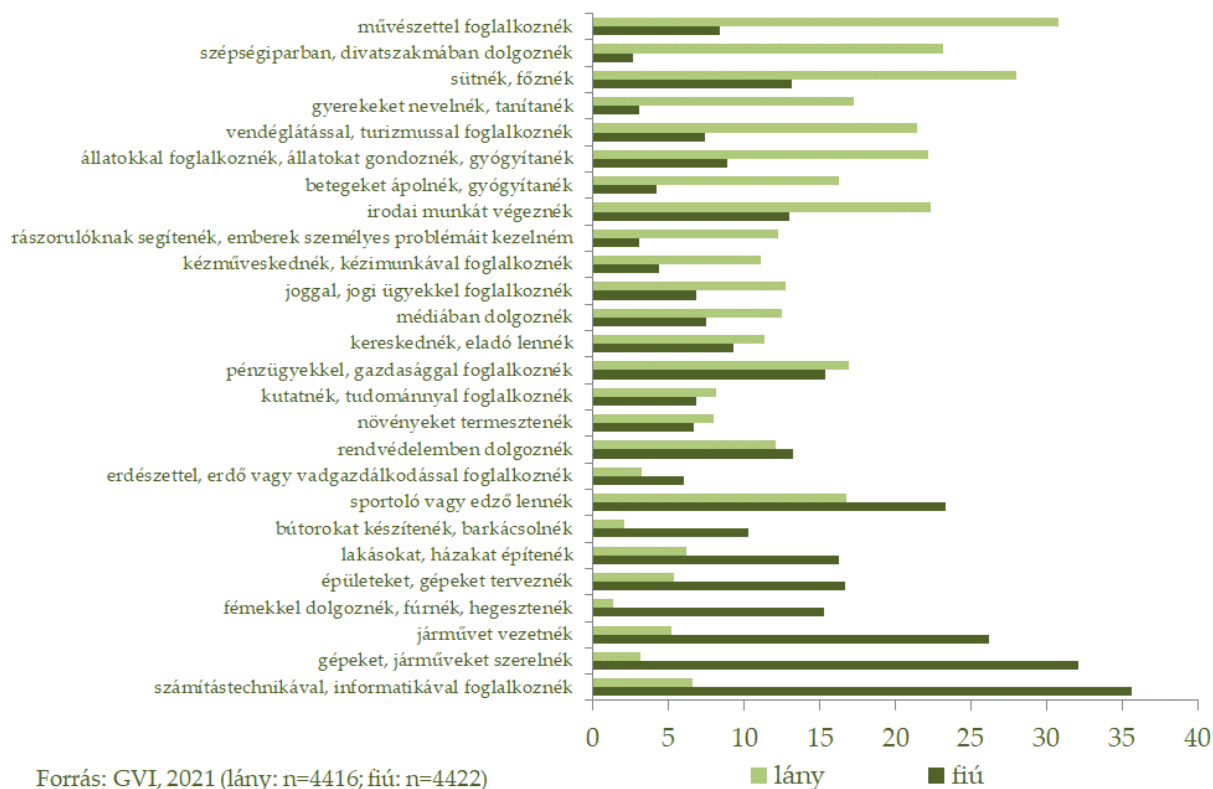
	Budapest	megyeszékhely	város	község
számítástechnikával, informatikával foglalkoznék	27,5	22,6	20,7	17,3
sütnék, főznék	20,1	19,4	20,3	22,3
sportoló vagy edző lennék	22,7	21,4	19,4	18,6
művészzel foglalkoznék	23,7	19,9	19,3	17,6
irodai munkát végeznék	24,6	18,5	16,7	14,4
gépeket, járműveket szerelnék	13,8	15,9	18,0	20,3
pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznék	20,7	18,3	15,1	13,5
járművet vezetnék	15,4	12,7	16,1	17,2
állatokkal foglalkoznék, állatokat gondoznék, gyógyítanék	18,3	16,8	14,4	14,8
vendéglátással, turizmussal foglalkoznék	16,3	15,6	13,5	14,1
szépségiparban, divatszakmában dolgoznék	12,4	12,8	12,6	13,7
rendvédelemben dolgoznék	11,5	10,9	12,8	14,3
lakásokat, házakat építenék	10,0	10,8	11,4	12,0
épületeket, gépeket terveznék	12,2	12,5	10,3	10,4
kereskednék, eladó lennék	13,4	10,3	10,0	9,2
betegeket ápolnék, gyógyítanék	11,3	11,8	9,2	10,1
gyerekeket nevelnék, tanítanék	11,8	10,2	9,5	10,4
médiában dolgoznék	17,3	11,1	9,0	6,3
joggal, jogi ügyekkel foglalkoznék	10,9	12,4	10,0	7,3
fémekkel dolgoznék, fűrnék, hegesztenék	7,0	6,1	8,5	10,4
kézműveskednék, kézimunkával foglalkoznék	8,6	7,9	7,6	7,5
rászorulóknak segítenék, emberek személyes problémáit kezelném	8,7	7,9	6,5	8,7
kutatnék, tudománnyal foglalkoznék	10,4	9,7	7,2	4,9
növényeket termesztenék	7,2	7,2	7,9	6,8
bútorokat készítenék, barkácsolnék	6,0	5,2	6,2	7,1
erdészettel, erdő vagy vadgazdálkodással foglalkoznék	4,3	4,6	4,8	4,8

Forrás: GVI, 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

A munkával, hivatással kapcsolatos tervek jelentős, és az előző évek felméréseiben is tapasztalható tendenciákhoz hasonló nemek szerinti eltéréseket mutatnak. Szinte minden évben csak a pénzügyekkel, a kutatással, tudománnyal, illetve a növénytermesztéssel való tervezett foglalkozás jelölésében nem mutatható ki szignifikáns különbség a lányok és a fiúk válaszai között, ebben az évben a rendvédelem területe csatlakozott még ehhez a csoporthoz. Az adatok szerint a lányok körében jóval népszerűbb a művészettel való foglalkozás (lányok: 31%, fiúk: 8%), a szépségiparban végzett munka (lányok: 23%, fiúk: 3%), a sütés-főzés (lányok: 28%, fiúk: 13%) és a tanítás (lányok: 17%, fiúk: 3%), mint a fiúk között. Emellett vendéglátással, turizmussal (lányok: 21%, fiúk: 7%), állatokkal (lányok: 22%, fiúk: 9%), betegápolással és gyógyítással (lányok: 16%, fiúk: 4%), irodai munkával, illetve személyes segítségnyújtással (lányok: 12%, fiúk: 3%) is inkább a lányok foglalkoznának. Irodai munkát is inkább a lányok végeznének (lányok: 22%, fiúk: 13%) Ezen kívül kézműveskedéssel is inkább ők foglalkoznának (lányok: 11%, fiúk: 4%), továbbá jogi területen (lányok: 14%, fiúk: 8%), a médiában (lányok: 12%, fiúk: 8%) és a kereskedelemben is több lány helyezkedne el (lányok: 11%, fiúk: 9%). Ezzel szemben a számítógéppel végzett munka (fiúk 36%, lányok: 7%), a gépszerelés (fiúk: 32%, lányok: 3%), a gépjárművezetés (fiúk: 26%, lányok: 5%), a fémmegmunkálás (fiúk: 15%, lányok: 1%), az épületek és gépek tervezése (fiúk: 17%, lányok: 5%), valamint a lakások és házak építése (fiúk: 16%, lányok: 6%) a fiúkat jelentősen jobban vonzzák, mint a lányokat. Emellett a fiúkat jobban érdekli a bútorasztalosság (fiúk: 10%, lányok: 2%), és szívesebben válnának sportolóvá (fiúk: 23%, lányok: 17%), illetve dolgoznának erdészeti területen (fiúk: 6%, lányok: 3%), mint a lányok. (3.3.2. ábra)

3.3.2. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy szüleik mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021

Forrás: GVI, 2021 (lánycsapat: n=4416; fiúcsapat: n=4422)

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek. A válaszok a lányok és fiúk közötti különbségek szerint rendezve jelennek meg.

A családban megtalálható legmagasabb iskolai végzettség szerint is megvizsgáltuk, hogy milyen szakmák érdeklik a tanulókat. Csak a gyerekek nevelése, tanítása, a kézműveskedés és a növénytermesztés olyan terület, ahol nem tapasztalható jelentős eltérés e tekintetben. Elmondható, hogy sporthoz, művészethez, állatokhoz, szellemi foglalkozáshoz (informatika, épületek és gépek tervezése, irodai munka, gazdaság és pénzügyek, média, kutatás, jog), az erdészethez és vendéglátáshoz köthető tevékenységeket annál szívesebben végeznének a diákok, minél magasabb – és azon belül is inkább főiskolai vagy egyetemi diploma – szülei iskolai végzettsége. Nagyjából fordított irányú kapcsolat látható a sütés-főzés, a járművezetés, a szépségipar, a gépszerelés, az építőipar, a fémekkel dolgozás, a rendvédelem és a bútorkészítés területek esetében – ezeket annál valószínűbb, hogy említette egy diák, minél alacsonyabb a szülők iskolai végzettsége. A kereskedelem választása azon családok gyerekeinél kiemelkedő, ahol szakmunkásképző a szülők közötti legmagasabb iskolai végzettség. Az elmúlt évekhez hasonlóan tehát azt tapasztalhatjuk, hogy a tanulók általában olyan foglalkozásokat szeretnének űzni, amelyhez olyan szintű iskolai végzettség szükséges, ami igazodik a családjukban tapasztalható legmagasabb szülői végzettséghez. (3.3.3. táblázat)

3.3.3. táblázat: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy felnőttként milyen munkát végeznének szívesen (az említések százalékos aránya, N=7359), 2021

	legfeljebb 8 általános	szakmunkásképző (szakmát szerzett, de nincs érettségije)	érettségi (szakközépiskolában vagy gimnáziumban)	főiskola vagy egyetem
erdészettel, erdő vagy vadgazdálkodással foglalkoznák	3,4	3,9	4,3	5,8
bútorokat készítenék, barkácsolnák	8,7	7,0	6,1	5,1
növényeket termesztenék	7,6	6,1	7,1	8,2
kézműveskednék, kézimunkával foglalkoznák	8,3	7,9	7,8	7,9
kutatnék, tudománnyal foglalkoznák	2,2	3,5	6,7	13,1
rászorulóknak segítenék, emberek személyes problémáit kezelném	10,9	6,4	8,0	9,0
fémekkel dolgoznák, fűrnék, hegesztenék	14,0	12,8	8,0	5,2
kereskednék, eladó lennék	13,7	10,5	9,7	10,5
gyerekeket nevelnék, tanítanék	12,4	9,1	10,4	11,4
joggal, jogi ügyekkel foglalkoznák	4,7	6,9	9,2	15,8
médiában dolgoznák	5,4	6,0	10,8	14,7
betegeket ápolnék, gyógyítanék	11,2	8,8	9,8	13,1
lakásokat, házakat építenék	16,3	12,1	10,7	11,2
épületeket, gépeket terveznék	8,4	8,1	10,8	15,0
rendvédelemben dolgoznák	14,9	14,7	13,0	11,0
szépségiparban, divatszakmában dolgoznák	24,7	15,6	13,8	9,4
vendéglátással, turizmussal foglalkoznák	12,1	13,1	16,3	16,1
járművet vezetnék	19,2	18,8	16,3	11,9
állatokkal foglalkoznák, állatokat gondoznák, gyógyítanék	13,7	12,8	15,9	17,8
pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznák	9,6	12,1	15,8	22,7
gépeket, járműveket szerelnék	21,9	23,8	18,0	12,9
irodai munkát végeznék	9,7	15,4	18,3	22,8
sportoló vagy edző lennék	15,4	16,8	19,5	23,0
művészettel foglalkoznák	14,7	14,7	20,0	23,9
számítástechnikával, informatikával foglalkoznák	9,6	15,3	20,7	25,0
sütnék, főznék	35,5	22,6	19,3	17,0

Forrás: GVI, 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Ez jól látható a szülők foglalkozási státusza szerinti elemzésből is, hiszen a szellemi foglalkozású szülők gyerekei inkább szellemi, a fizikai foglalkozásúaké inkább fizikai jellegű munkát végeznének a későbbiekben. A vállalkozó szülők gyerekei előszeretettel választják az olyan területeket, mint a sport, vendéglátás-turizmus, média, pénzügyek, épülettervezés, jog és állatgondozás.

Ahol van középfokú szakmai végzettségű szülő a családban és azon belül is szakmunkásképző a legmagasabb ilyen végzettség, ott a gyerek az átlagoshoz képest magasabb arányban választ járművezetéshez, gépszereléshez, valamint fémfeldolgozáshoz és hegesztéshez kapcsolódó munkát, míg ahol a szakközépiskolában szerzett végzettség a legmagasabb iskolai végzettség a családban a vendéglátás, turizmus az átlagnál gyakoribb választás.

Amennyiben a tanulók iskolai teljesítménye szerint vizsgálódunk, megállapítható, hogy a sütés-főzés, a járművezetés, a szépségipar, a lakások/házak építése, a gépszerelés, a kereskedelem, a rendvédelem, a fémekkel dolgozás és a bútorkészítés kiválasztása az alacsonyabb iskolai teljesítményt nyújtó diákok körében magasabb, míg a művészet, az állatokkal való foglalkozás, az informatika, az irodai munka, a vendéglátás és turizmus, a gyereknevelés, a média, a pénzügyek és gazdaság, a jog, az épületek és gépek tervezése, a betegápolás és gyógyítás, a rászorulóknak segítése és a kutatás területei a jobb félévi érdemjegyekkel rendelkező tanulók körében. A többi foglalkozási terület esetén nem tapasztalható szignifikáns eltérés e tekintetben.

A kutatás kitért a diákok munkával, tartós munkavállalással kapcsolatos motivációira is. A diákok 11 állítás közül választhatták ki azt a három szempontot, amely számukra a legfontosabb. A tanulók leggyakrabban azt a szempontot említették meg, hogy jól fizető munkájuk legyen (51%). Kiemelkedő azon diákok aránya, akik a jövőbeli munkájukkal kapcsolatban fontosnak tartják, hogy szeressék, amit csinálnak: a diákok 45%-a ezt a tényezőt is beválasztotta a három legfontosabb közé. Lényegesen kisebb azok aránya, akiknél a három legfontosabb szempont közé bekerült a jó

munkatársi kapcsolatok (37%) fontossága, valamint a munka változatossága (32%). További fontos szempontként jelenik meg a munka melletti sok szabadidő (21%), vagy hogy könnyen találjanak új munkahelyet, ha a régi megszűnik (17%), illetve, hogy hasznos munkát végezzenek (16%), valamint hogy munkájuk során önállóan dönthessenek és végezhesék a feladataikat (15%). A nyugodt, illetve kellemes munkahelyi légkör a tanulók 14%-a, a külföldi munkalehetőség 9%-uk számára kiemelkedő szempont. Valamivel kevésbé fontosnak vélik azt, hogy másokon segíthessenek, vagy másokat irányíthassanak munkájuk során, mint ahogy azt is, hogy lehetőségük legyen szakmai előmenetelre (6–6%). Legkevesebben azt tartották fontosnak, hogy pontos szabályok, utasítások szerint dolgozhassanak, illetve, hogy a lakóhelyük közelében dolgozhassanak (5–5%). (3.3.3. ábra)

3.3.3. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg.

A munkavállalással kapcsolatban felmerülő motivációkat megyék szerint vizsgálva az érdekes és a hasznos munka, a mások irányítása, a nyugodt munkakörnyezet és a szakmai fejlődés kivételével szignifikáns különbségek tapasztalhatók. A magas kereset Nógrád megyében jelenik meg kiemelkedő arányban, míg Veszprém és Komárom-Esztergom megyékben az átlagosnál lényegesen kevesebb gyerek jelölte meg ezt a szempontot. A munka szeretetét Vas, Csongrád-Csanád és Fejér megye tanulói az átlagosnál jóval nagyobb arányban sorolták a legfontosabb szempontok közé, míg Győr-Moson-Sopron megyében kisebbre értékelték ennek fontosságát. A munkatársakkal való jó kapcsolat Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a legfontosabb, míg Vas és Csongrád-Csanád megyében a legkevésbé. A munka melletti sok szabadidő fontossága a fővárosban kiemelkedő, ugyanakkor Jász-Nagykun-Szolnok, Hajdú-Bihar, Borsod-Abaúj-Zemplén és Baranya megyékben már kevésbé fontos ez a szempont annál, mint ami országosan tapasztalható. Azt a szempontot, hogy a megszűnő munkahely helyett könnyű legyen újat találni a Hajdú-Bihar és a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben tanuló gyerekek választották az országosnál magasabb arányban, Vas megyében viszont ez a szempont lényegesen kisebb hangsúlyt kap. A Jász-Nagykun-Szolnok megyében tanuló diákok kiemelkedő arányban jelölték fontosnak az önálló döntéshozatalra való lehetőséget a jövőbeli munkaválasztás során, a Komárom-Esztergom megyében tanulók viszont az országoshoz képest kevésbé fontos szempontnak értékelték ezt. A saját ötletek megvalósításának fontossága Csongrád-Csanád és Győr-Moson-Sopron megyében jelenik meg az országosnál szignifikánsan magasabb arányban, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyében viszont az ezt a szempontot jelölők aránya lényegesen kisebb az országos átlagnál. A külföldön is végezhető munka fontossága a Komárom-Esztergom megye diákjai körében jelenik meg az országoshoz képest hangsúlyosabban, és a másokon való segítség lehetőségét is ott jelölték kiemelkedő arányban, míg Budapesten viszont lényegesen kisebb az ez utóbbi szempontot választók aránya az országosnál. Bár a pontos utasítások mentén való munkavégzést, illetve a lakóhely közelében történő elhelyezkedést összességében a diákok nagyon

alacsony hányada válogatta be a három legfontosabb szempont közé, az előbbi szempont Heves, az utóbbi pedig Békés megye tanulói körében került elő az átlagosnál valamivel gyakrabban.

3.3.4. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya, N=8989), 2021

	sok pénzt keressek	szeressem, amivel foglalkozom	jó kapcsolatom legyen a munkatársaimmal	érdekes, változatos legyen a munkám	a munka mellett sok szabadidőm legyen	könnyen találjak új munkahelyet, ha a régi megszűnik	hasznos, mások által is elismert munkát végezzek	önállóan dönthessek, végezhessem a feladataimat
Budapest	55,6	42,9	32,0	31,4	28,6	12,9	15,1	15,0
Baranya	49,3	44,2	40,8	34,6	15,9	16,2	14,4	13,2
Bács-Kiskun	56,4	45,5	37,8	27,0	22,4	14,4	17,5	15,2
Békés	47,0	49,5	37,0	32,5	21,4	17,0	14,6	13,5
Borsod-Abaúj-Zemplén	50,1	42,6	38,8	29,0	14,8	19,4	15,9	13,3
Csongrád-Csanád	56,1	55,6	30,8	31,7	21,3	12,8	16,0	18,1
Fejér	53,4	55,5	37,2	31,3	23,6	18,6	19,5	18,5
Győr-Moson-Sopron	48,3	34,3	36,6	34,5	24,7	15,1	18,2	15,2
Hajdú-Bihar	53,0	45,5	39,7	32,4	16,0	21,5	15,7	13,7
Heves	47,6	44,6	38,4	29,2	18,5	19,6	16,9	12,9
Jász-Nagykun-Szolnok	47,7	42,9	39,8	33,2	16,3	19,2	12,1	20,2
Komárom-Esztergom	35,2	35,6	35,2	31,9	20,3	19,3	17,0	9,2
Nógrád	60,4	37,8	36,1	31,3	21,9	16,8	9,7	16,5
Pest	50,7	44,6	35,8	32,0	21,2	17,4	14,4	15,0
Somogy	53,1	50,2	33,6	28,2	18,5	18,1	15,3	12,7
Szabolcs-Szatmár-Bereg	49,5	37,6	42,8	33,5	16,8	20,8	17,2	17,4
Tolna	49,6	48,8	37,2	33,6	18,9	14,5	21,1	16,4
Vas	50,6	55,9	30,8	32,4	25,9	8,9	15,7	16,7
Veszprém	44,3	50,5	39,2	32,5	22,5	17,7	18,2	16,4
Zala	50,7	44,5	37,9	29,2	19,8	12,2	12,7	15,3

Forrás: GVI, 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg.

3.3.4. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya, N=8989), 2021 (folyt.)

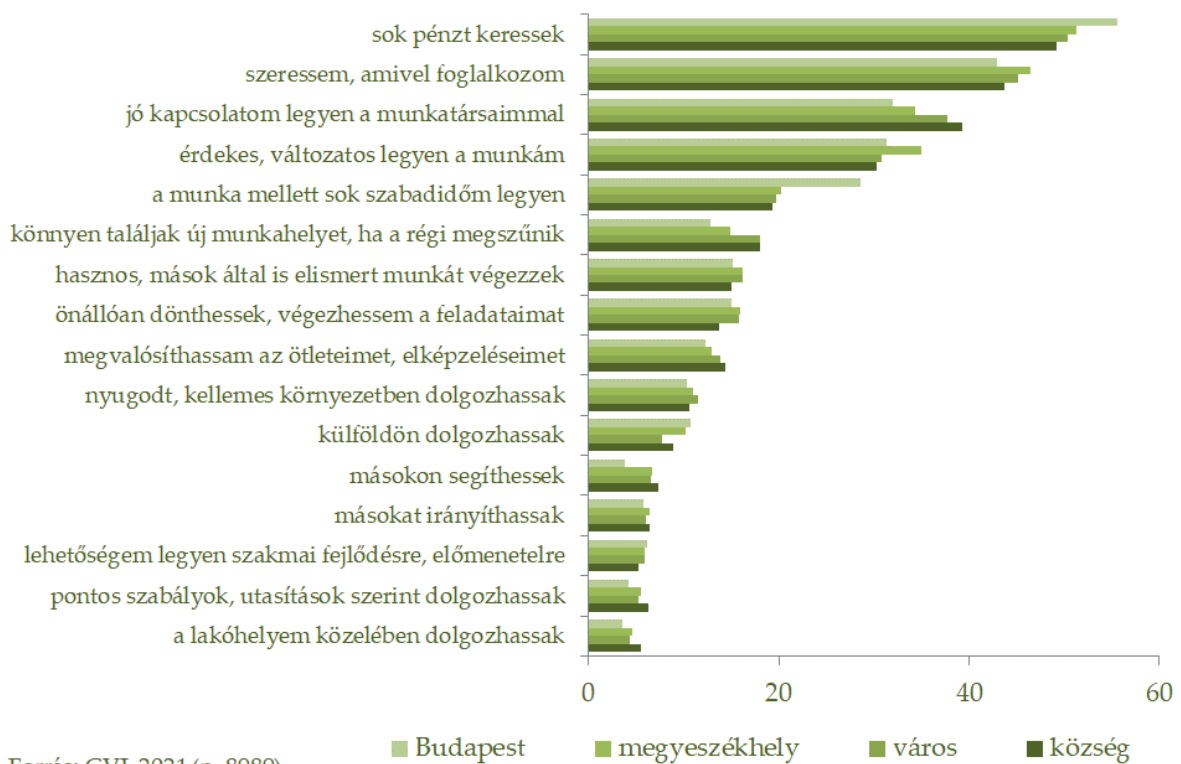
	megvalósíthassam az ötleteimet, elképzeléseimet	nyugodt, kellemes környezetben dolgozhatok	külföldön dolgozhatok	másokon segíthessek	másokat irányíthatok	lehetőségem legyen szakmai fejlődésre, előmenetelre	pontos szabályok, utasítások szerint dolgozhatok	a lakóhelyem közelében dolgozhatok
Budapest	12,3	10,4	10,7	3,9	5,7	6,2	4,2	3,6
Baranya	13,5	11,3	7,6	9,1	4,6	5,5	6,4	4,5
Bács-Kiskun	12,0	11,6	7,1	4,4	3,7	3,5	4,7	5,5
Békés	13,4	7,4	4,5	7,6	5,8	5,4	4,9	8,3
Borsod-Abaúj-Zemplén	13,6	12,5	7,9	8,0	6,6	5,0	6,7	6,1
Csongrád-Csanád	19,0	10,9	11,2	5,5	7,6	7,6	5,7	3,9
Fejér	16,6	13,8	12,0	9,5	6,3	7,4	6,0	5,9
Győr-Moson-Sopron	18,0	9,2	7,8	4,8	7,6	8,7	7,6	5,2
Hajdú-Bihar	9,0	11,7	11,5	5,9	6,9	5,3	3,2	5,4
Heves	13,3	11,3	11,4	7,7	6,3	3,9	8,6	5,0
Jász-Nagykun-Szolnok	12,8	11,2	6,7	7,0	4,3	6,1	6,2	5,0
Komárom-Esztergom	12,1	10,6	14,3	14,1	8,2	5,1	5,1	4,0
Nógrád	12,2	7,5	13,4	11,3	5,0	4,4	0,5	4,3
Pest	15,4	11,2	8,3	4,9	6,7	7,1	5,5	3,5
Somogy	13,8	15,0	8,6	4,3	6,9	5,5	4,7	6,8
Szabolcs-Szatmár-Bereg	9,7	9,8	7,8	6,1	6,8	5,2	7,0	4,6
Tolna	12,4	9,2	5,6	6,1	10,7	3,6	7,3	2,9
Vas	12,6	13,8	8,2	8,3	3,4	4,7	5,8	1,9
Veszprém	16,3	10,4	5,8	5,2	5,5	3,7	6,2	3,4
Zala	17,4	11,6	6,8	10,7	5,3	6,9	2,5	4,7

Forrás: GVI, 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg.

A munka hasznossága, a mások irányítása, az önálló döntéshozatal, a saját ötletek megvalósíthatósága, a szakmai fejlődés lehetősége és a munka szeretete szempontjainak kivételével, a többi szempont esetében a különböző településeken iskolába járó diákok különböznek abban, hogy fontosnak tartják-e az adott szempontot. A magas kereset, a munka melletti sok szabadidő, illetve a külföldi munkavégzés lehetősége inkább a fővárosban élő gyerekek számára tűnik fontosabb szempontnak, míg a kisebb településeken a jó munkatársi kapcsolat, a másokon való segítség, a pontos utasítások alapján történő munkavégzés, valamint a munkanélküliség elkerülése („könnyen találjak új munkahelyet, ha a régi megszűnik”). A munka változatossága pedig a megyeszékhelyen iskolába járó tanulók számára tűnik kiemelkedően fontosnak. (3.3.4. ábra)

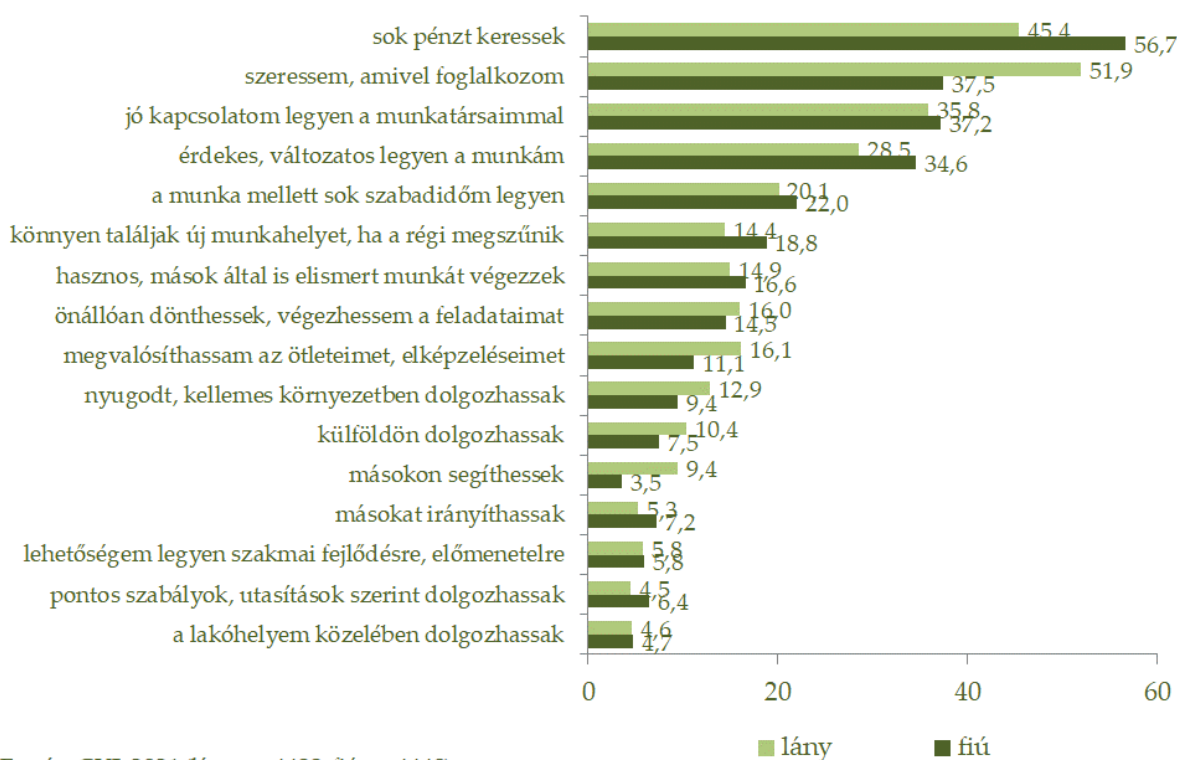
3.3.4. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya) 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg.

Ha a jövőbeli munkával kapcsolatos elképzeléseket nemek szerinti bontásban vizsgáljuk, azt láthatjuk, hogy a fiúk között a lányokhoz képest nagyobb arányban jelenik meg a jövőbeli munkájukkal kapcsolatosan az, hogy sok pénzt keressenek, hogy érdekesnek találják munkakörüket, hogy a munka mellett sok szabadidővel rendelkezzenek, hogy hasznos, mások által is elismert foglalkozásuk legyen, hogy pontos utasítások szerint végezhesék munkájukat, hogy könnyen találjanak új munkahelyet, ha a régi megszűnik, illetve, hogy másokat irányíthassanak. Ezzel szemben a lányok nagyobb arányának fontos a munkakörük szeretete, a saját ötletek, elképzelések megvalósíthatósága, az önálló döntéshozatal, illetve a külföldi munkavégzés lehetősége, a másokon való segítség, valamint a kellemes munkahelyi légkör. A munkatársakkal való jó kapcsolatot, a szakmai fejlődésre nyíló lehetőségeket, valamint a lakóhely közelségét a fiúk és a lányok csaknem ugyanakkora aránya ítéli fontosnak. (3.3.5. ábra)

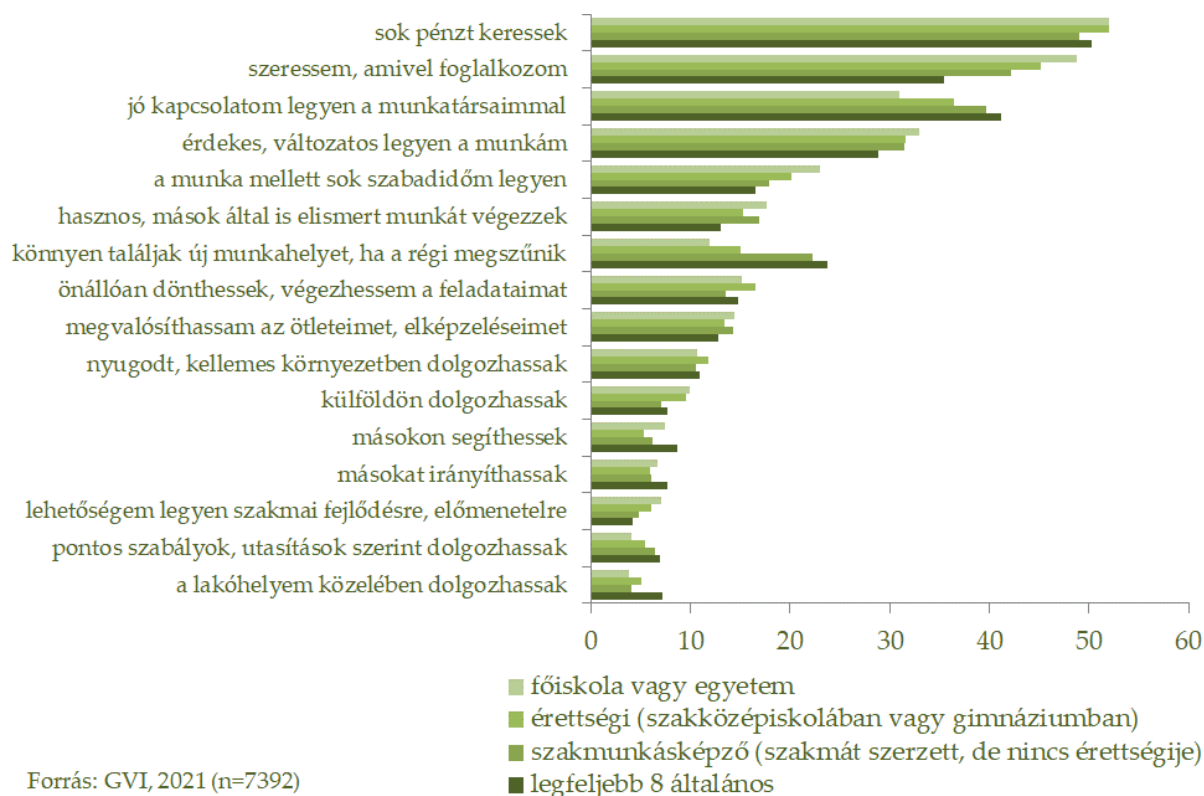
3.3.5. ábra: A különböző nemű diákok a szerint, hogy mekkora részük értékeli fontosra az adott jövőbeli munkával kapcsolatos szempontot (százalék) 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg.

A különböző iskolai végzettségű szülők gyermekei jövőbeli munkájukkal kapcsolatos terveikben is különböznek, ami alól a sok pénz keresése, az önálló döntéshozatal lehetősége, a mások irányítása, a saját ötletek megvalósítása, a kellemes munkahelyi légkör és a változatos munka végzése jelent kivételt. Az adatok azt mutatják, hogy jellemzően a magasabb iskolai végzettségű szülők gyerekei között vannak nagyobb arányban azok, akik a jövőbeli munkájuk kiválasztásakor fontosnak ítélik meg a munkakörük szeretetét, hasznosságát, valamint a szakmai fejlődésre és a külföldi munkavégzésre irányuló lehetőségeket. Ezzel szemben azon családok gyerekei, ahol a szülők iskolai végzettsége alacsonyabb, azt tartják fontosabbnak, hogy jó legyen a kapcsolatuk a kollégáikkal, hogy pontos utasítások alapján dolgozhassanak, hogy könnyen találjanak új munkahelyet, ha a régi megszűnik, illetve, hogy a lakóhelyük közelében tudjanak elhelyezkedni. Jól látható tehát, hogy a jövőbeli munkával kapcsolatban a szabadidő, a külföldi tapasztalatszerzés és a kreativitás szempontjai inkább a magasabban iskolázott szülők gyerekei körében jelenik meg hangsúlyosabban. (3.3.6. ábra)

3.3.6. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021

Megjegyzés: A megkérdezettek maximum 3 válaszlehetőséget jelölhettek meg.

Azon tanulók körében, akik jobb teljesítményt érnek el az iskolákban, a jövőbeli munka kiválasztásakor fontosabb szempontként jelenik meg a munkakör szeretete, a saját ötletek, elképzelések megvalósíthatósága, a hasznos munkavégzés, a munka melletti sok szabadidő, illetve a szakmai fejlődés lehetősége, mint azok körében, akik gyengébb iskolai teljesítményt nyújtanak. Míg a munkatársakkal való jó kapcsolat, a régi megszűnése esetén új munkahely könnyebb elérése, a lakóhely közelsége, valamint a pontos utasítások szerinti munkavégzés inkább a gyengébb iskolai teljesítményt nyújtó diákok körében fontosabb szempont. A többi szempont (változatos munka, önálló döntéshozás, magas kereset, mások segítése, kellemes munkahelyi légkör, mások irányítása, külföldi munkavégzés) szerint nem tapasztalható szignifikáns különbség a tanulók iskolai teljesítménye szerint.

4. Pályaorientációs profilok elemzése

A fejezetben azt vizsgáljuk, hogy a tanulók milyen foglalkozásokat jelöltek meg jellemzően együtt, és hogy az egyes foglalkozáscsoportokat választó tanulók milyen jellemzőkkel rendelkeznek.

Főbb eredmények

- A diákoknak tág elképzelésük van jövőbeli szakmájukról, és jellemzően ehhez az elképzeléshez illeszkedő, egymáshoz hasonló 3 szakma-, illetve foglalkozástípust tartanak vonzónak.
- Elemzésünk szerint 7 fő foglalkozási terület (gép- és fémipar; építészet, tervezés, faipar; mezőgazdaság; humánszolgáltatás; fehérgalléros munkakörök; művészet és szórakoztatás; szolgáltatás) körvonalazható a tanulók együttes jelölései alapján.
- Ezen felül 4 további olyan foglalkozástípus is van (informatika; kutatás, tudomány; sport; rendvédelem), amelyek vagy önmagukban egy jól elkülönülő foglalkozásterületet jelölnek, vagy teljes mértékben függetlennek mutatkoztak bármely más foglalkozás választásától.
- A fehérgalléros munkakörök, illetve a művészet és szórakoztatás területét az előnyösebb családi háttérből érkező, az iskolában jobban teljesítő tanulók választják nagyobb arányban.
- A gép- és fémipar, illetve a szolgáltatás foglalkozási terület a kevésbé előnyös körülmények közül érkező, az iskolában rosszabb eredményeket elérő tanulók számára vonzóbb.
- Az építészet, tervezés, faipar és a humánszolgáltatás foglalkozásterületre többféle szempontból tekintenek a tanulók (és szülei), ezzel összefüggésben elsősorban a legkevésbé, illetve a leginkább jó kulturális családi háttérrel rendelkezők látnak benne nagyobb perspektívát.

- A mezőgazdasági területet választók csoportja valamivel kevésbé jól leírható a családi háttér és az iskolai teljesítmény alapján, mindössze annyi mondható el róluk, hogy a lányok és a diplomás szülők gyermekei között valamivel nagyobb arányban találjuk őket.

Annak feltárására, hogy a tanulók milyen foglalkozásokat jelöltek meg jellemzően együtt – egy kezdeti feltáró faktoranalízis után – a főkomponenselemzés módszerét alkalmaztuk, mellyel a munkával, hivatással kapcsolatos terveket kíséreltük meg foglalkozásterületek szerint csoportosítani. A főkomponenselemzés módszere egyszerre teszteli, hogy a tanulók jelöléseiben mennyire tartoznak össze az adott munkakörök (vagyis mennyire jellemző, hogy egyszerre jelöltek meg bizonyos foglalkozásterületeket), illetve azt is biztosítja, hogy az eredeti kérdésekből a lehető legnagyobb információmennyiséget őrizze meg a létrejött új összetett mutató (főkomponens).⁶

A főkomponenselemzés során az előző évvel megegyezően, 7 fő foglalkozásterületet sikerült azonosítani:

- Gép- és fémipar (gépeket, járműveket szerelnék, javítanék; fémekkel dolgoznék, fúrnék, hegesztenék; járművet vezetnék);
- Építészet, tervezés, faipar (lakásokat, házakat építenék; épületeket, gépeket terveznék; bútorokat készítenék, barkácsolnék);
- Mezőgazdaság (növényeket termesztenék; állatokkal foglalkoznák, állatokat gondoznék, gyógyítanék; erdészettel, erdő vagy vadgazdálkodással foglalkoznák);
- Humánszolgáltatás (betegeket ápolnék, gyógyítanék; gyerekeket nevelnék, tanítanék; rászorulóknak segítenék, emberek személyes problémáit kezelném);
- Fehérgalléros munkakörök (irodai munkát végeznék; joggal, jogi ügyekkel foglalkoznák; pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznák);

⁶ A főkomponenselemzés során kritériumként állapítottuk meg, hogy a kialakított főkomponensek az adott főkomponensbe bevont változók által megtestesített információ legalább 40%-át őrizték meg.

- Művészet és szórakoztatás (művészettel foglalkoznák; médiában dolgoznák; kézműveskednék, kézimunkával foglalkoznák);
- Szolgáltatás (sütnék, főznék; vendéglátással, turizmussal foglalkoznák; szépségiparban, divatszakmában dolgoznák; kereskednék, eladó lennének).

A 4.1. táblázatban összesítettük a főkomponenseket és azok tartalmát. A főkomponensek elemei alapján jól látható, hogy a tanulók nagy valószínűséggel összetartozó jelölései nem feltétlenül igazodnak a gazdasági ágak szerinti besorolásokhoz, inkább az érdeklődésük irányultságát mutatják, ezért a főkomponensek elnevezései is ezt tükrözik. A táblázatban található számok az egyes válaszokhoz tartozó factorsúlyok, ami minél nagyobb, annál inkább kapcsolódik adott változó az adott főkomponenshez.

4.1. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos terveinek csoportosítása (a főkomponenselemzés eredményei), 2021

	Gép- és fémipar	Építészeti, tervezés, faipar	Mezőgazdaság	Humánszolgáltatás	Fehérgalléros munkakörök	Művészet és szórakoztatás	Szolgáltatás
gépeket, járműveket szerelnék, javítanék	0,805						
fémekkel dolgoznék, fűrnék, hegesztenék	0,738						
járművet vezetnék	0,699						
lakásokat, házakat építenék		0,764					
épületeket, gépeket terveznék		0,709					
bútorokat készítenék, barkácsolnék		0,636					
növényeket termesztenék			0,769				
erdészettel, erdő vagy vadgazdálkodással foglalkoznák			0,703				
állatokkal foglalkoznák, állatokat gondoznák, gyógyítanék			0,666				
rászorulóknak segítenék, emberek személyes problémáit kezelném				0,704			
betegeket ápolnék, gyógyítanék				0,688			
gyerekeket nevelnék, tanítanék				0,648			
pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznák					0,758		
joggal, jogi ügyekkel foglalkoznák					0,700		
irodai munkát végeznék					0,699		
művészettel foglalkoznák						0,777	
kézműveskednék, kézimunkával foglalkoznák						0,626	
médiában dolgoznák						0,599	
sütnék, főznék							0,659
vendéglátással, turizmussal foglalkoznák							0,633
szépségiparban, divatszakmában dolgoznák							0,559
kereskednék, eladó lennének							0,493

Megjegyzés: Minden egyes főkomponens a bevont változók által megtestesített információ (heterogenitás) több mint 40 százalékát őrizte meg.

Az, hogy az előző évhez hasonlóan ugyanazt a hét jól elkülönülő főkomponenst sikerült azonosítani, jól mutatja, hogy a tanulók nem találmra jelölnek olyan foglalkozásokat, amelyek valamiért tetszenek nekik. Valamilyen tág elképzelésük már van jövőbeli szakmájukról, és jellemzően ehhez az elképzeléshez illeszkedő, valamilyen szempontból hasonló 3 szakmát jelölték meg.

A főkomponenselemzés során minden diákhoz hozzárendelhetünk értékeket (ún. faktorszakókat), melyek átlaga 0 (szórása pedig 1). Adott főkomponens 0 átlaga az összes megkérdezett tanuló átlagos véleményét mutatja. Mind a hét foglalkozáscsoporthoz (főkomponenshez) tartozik tehát egy érték (faktorszakó), mely annál magasabb az egyes válaszadóknál, minél inkább az adott csoportba tartozó foglalkozásokat jelölték meg. Vagyis a foglalkozásterületek összevont mutatóin (főkomponenseken) legmagasabb értékkel szereplő tanulók a főkomponensben összesített valamennyi szakma- és foglalkozástípussal kapcsolatban azt jelölték, hogy szívesen végeznék felnőttkorukban, míg a legalacsonyabb értékkel azok szerepelnek, akik egyik területet sem választották. Másként fogalmazva: az adott foglalkozáscsoport választása a pozitív értékek felé növekszik, míg a negatív értékek felé csökken.

Négy szakmát, foglalkozást nem sikerült besorolni, összevonni ilyen nagyobb terület alá. Ezek vagy önmagukban egy jól elkülönülő foglalkozásterületet jelölnek, vagy teljes mértékben függetlennek mutatkoztak bármely más foglalkozás választásától.

- Informatika (számítástechnikával, informatikával foglalkoznék);
- Kutatás, tudomány (kutatnék, tudománnyal foglalkoznék);
- Rendvédelem (rendvédelemben dolgoznék – pl. rendőr, katona);
- Sport (sportoló vagy edző lennék).

Az eredmények ismertetése előtt fontos kiemelni, hogy az adatredukciós módszerek – mint amilyen a főkomponenselemzés – „ára”, hogy elveszítjük az egyedi

és az atipikus eseteket, ugyanakkor az információk sűritése eredményeként az így nyert összefüggések, következtetések megbízhatósága nő. Az összevont mutatók által végzett elemzések, csoportosítások tehát lényeges tendenciákat, irányvonalakat tárnak fel, annak ellenére, hogy mindenképpen adatvesztéssel járnak.

A továbbiakban tehát azt mutatjuk be, hogy miként jellemezhetőek azok a tanulói csoportok, akik az egyes foglalkozásterületeket választották.

4.1. Gép- és fémipar

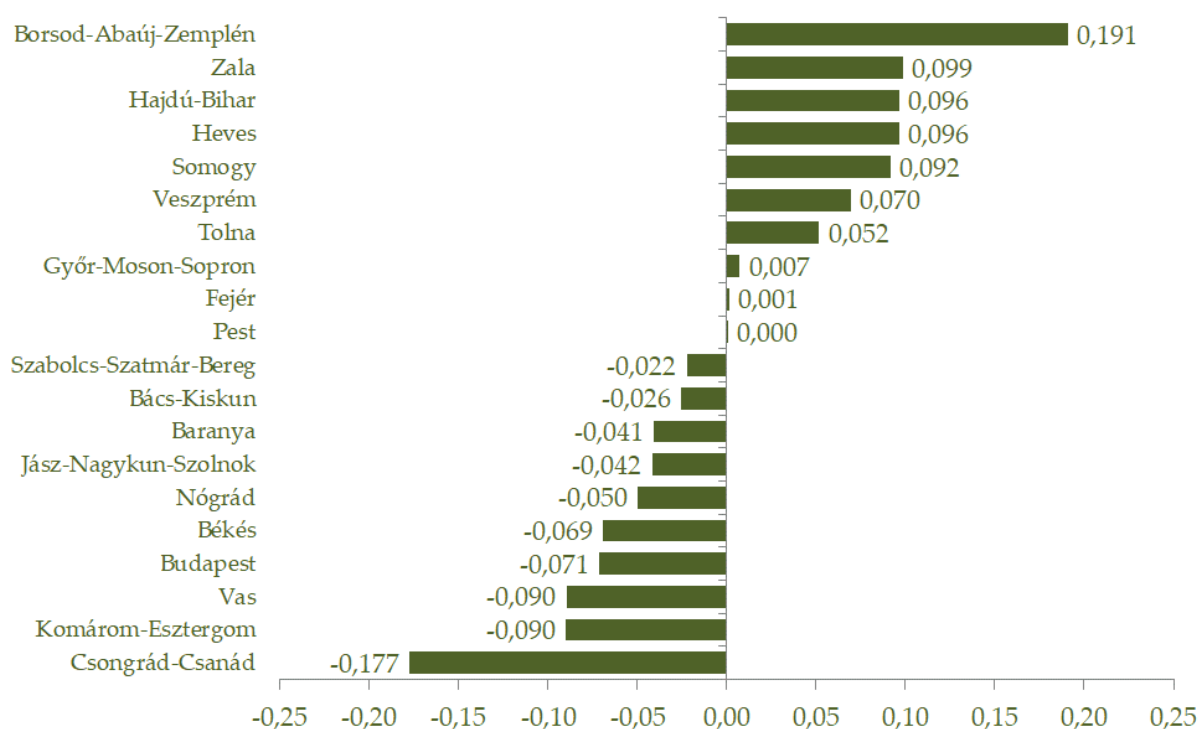
A gép- és fémipar főkomponens az alábbi foglalkozásokat tömöríti:

- gépeket, járműveket szerelnék, javítanék;
- fémekkel dolgoznék, fúrnék, hegesztenék;
- járművet vezetnék.

A mutatón legmagasabb pozitív értékkel szereplő tanulók mindhárom munkatípussal kapcsolatban azt jelölték, hogy szívesen végeznék felnőttkorukban, míg a legalacsonyabb negatív értékkel azok szerepelnek, akik egyik területet sem választották, köztes értéket pedig olyanok kaptak, akik egyet vagy kettőt említettek a három munkaterület közül.

A gép- és fémipar foglalkozásterület népszerűségét mutató főkomponens értéke Csongrád-Csanád, Komárom-Esztergom és Vas megyében az átlagnál lényegesen alacsonyabb, míg Borsod-Abaúj-Zemplén, Zala, Hajdú-Bihar, Heves és Somogy megyékben jelentősen magasabb (4.1.1. ábra).

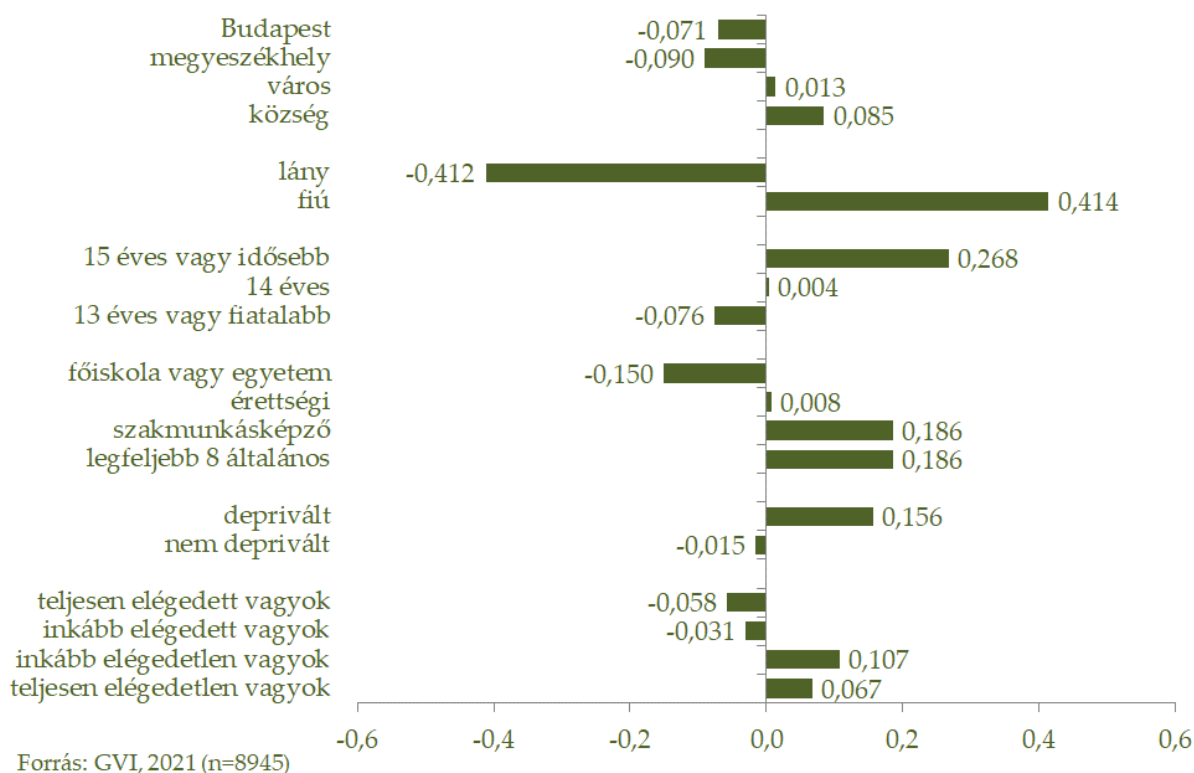
4.1.1. ábra: A gép- és fémipar foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8945)

Összességében az is megállapítható, hogy a mutató értéke a kisebb településeken tanuló diákok, a fiúk, az idősebbek, a deprivált tanulók, az alacsonyabb iskolai végzettségű, illetve fizikai munkát végző szülők gyerekei, valamint az iskolában rosszabb érdemjegyeket szerző és az iskolai teljesítményüket rosszabbra értékelők körében magasabb (4.1.2. ábra).

4.1.2. ábra: A gép- és fémipar foglalkozásterület népszerűsége településtípus, nem, kor, szülők iskolai végzettsége, depriváltság és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2021

4.2. Építészet, tervezés, faipar

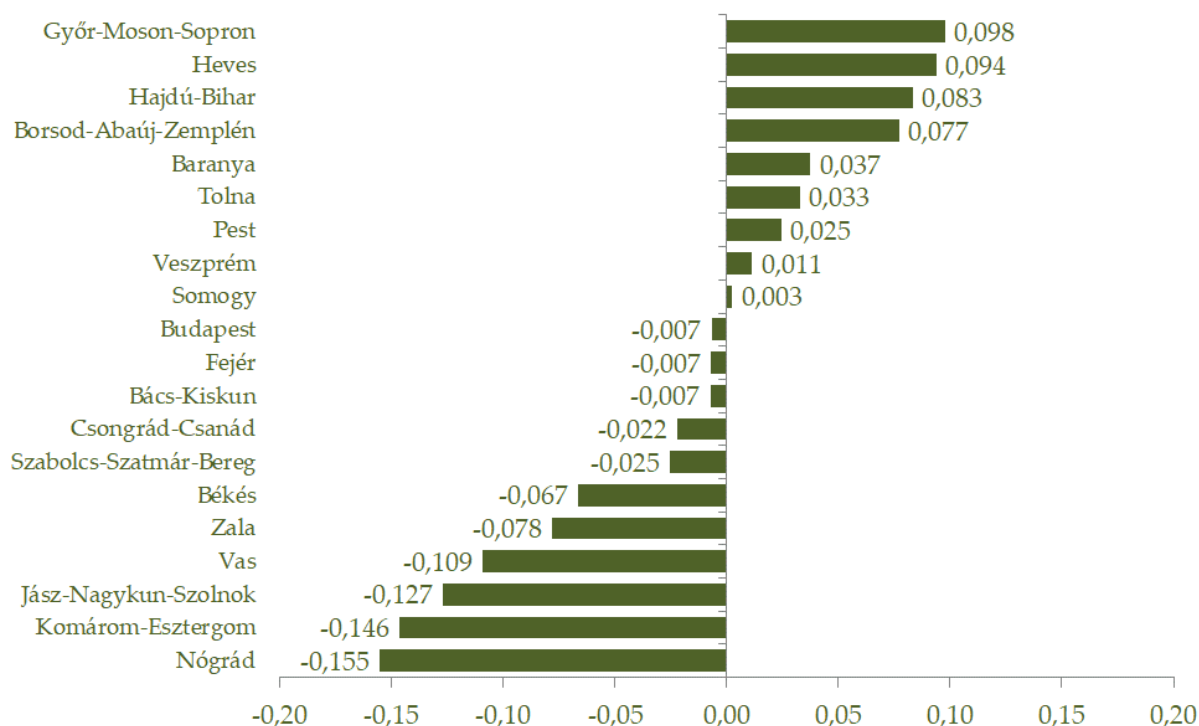
Az építészet, tervezés, faipar főkomponens az alábbi foglalkozásokat tömöríti:

- lakásokat, házakat építenék;
- épületeket, gépeket terveznék;
- bútorokat készítenék, barkácsolnék.

A mutató legmagasabb pozitív értékkel szereplő tanulók mindhárom munkatípussal kapcsolatban azt jelölték, hogy szívesen végeznék felnőttkorukban, míg a legalacsonyabb negatív értékkel azok szerepelnek, akik egyik területet sem választották, köztes értéket pedig olyanok kaptak, akik egyet vagy kettőt említettek a három munkaterület közül.

Az építéset, tervezés, faipar foglalkozásterület népszerűségét mutató főkomponens értéke Nógrád, Komárom-Esztergom, Jász-Nagykun-Szolnok és Vas megyékben az átlagnál lényegesen alacsonyabb, míg Győr-Moson-Sopron, Heves, Hajdú-Bihar és Borsod-Abaúj-Zemplén megyékben jelentősen magasabb (4.2.1. ábra).

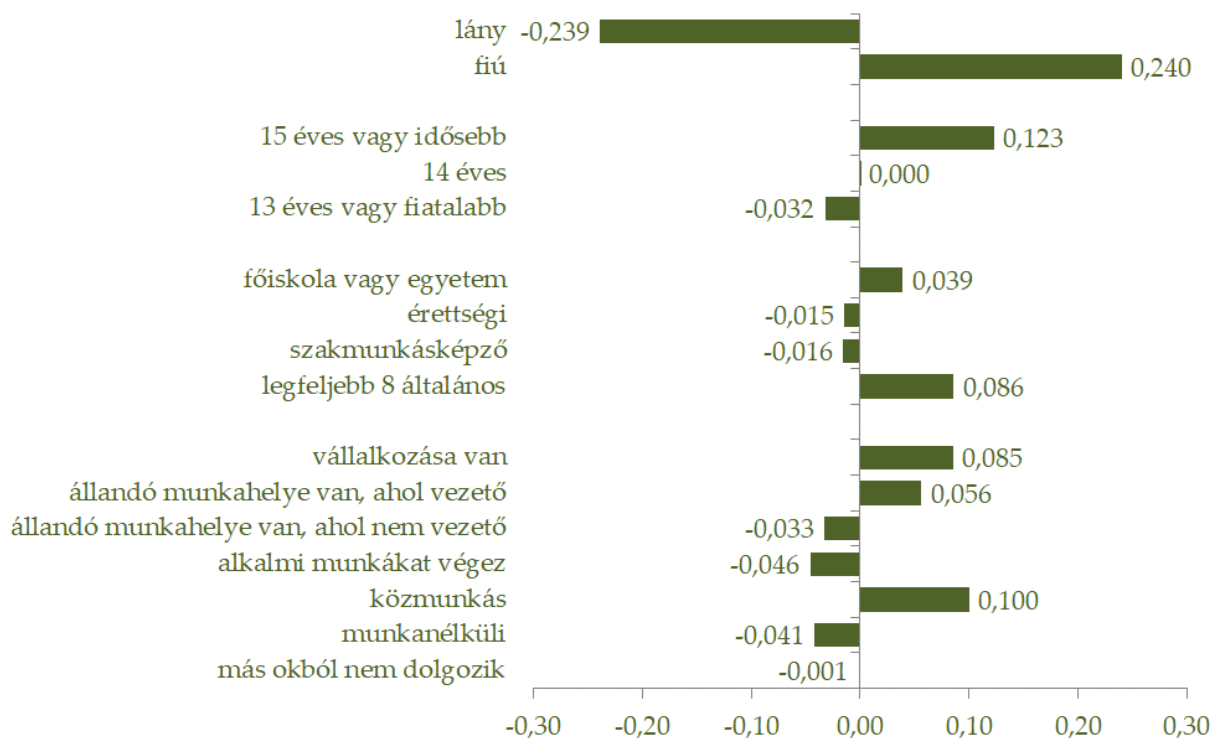
4.2.1. ábra: Az építéset, tervezés, faipar foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8945)

Összességében az is megállapítható, hogy a mutató értéke a fiúk és az idősebb tanulók, a diplomával vagy 8 általános végzettséggel rendelkező, illetve a vállalkozó, vezető beosztásban dolgozó vagy közmunkás szülők gyerekei körében magasabb (4.2.2. ábra). Mindez azt is jelenti, hogy a lakásépítés, a tervezés és a bútorkészítés területeire többféle szempontból tekintenek a tanulók (és szüleik), és elsősorban a legkevésbé, illetve a leginkább jó kulturális családi háttérrel rendelkezők látnak bennük nagyobb perspektívát.

4.2.2. ábra: Az építészet, tervezés, faipar foglalkozásterület népszerűsége nem, kor, szülők iskolai végzettsége és az apa munkaerőpiaci státusza szerint, 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8945)

4.3. Mezőgazdaság

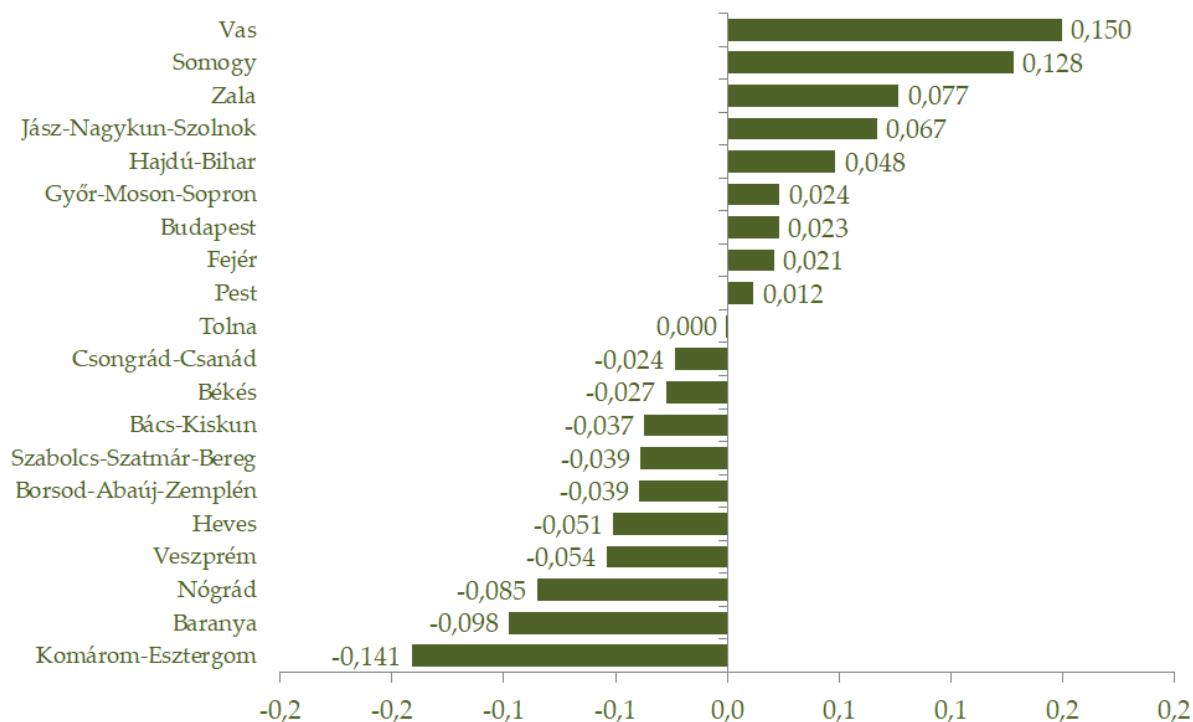
A mezőgazdaság főkomponens az alábbi foglalkozásokat tömöríti:

- növényeket termesztének;
- állatokkal foglalkoznék, állatokat gondoznák, gyógyítanék
- erdészettel, erdő vagy vadgazdálkodással foglalkoznák.

A mutató legmagasabb pozitív értékkel szereplő tanulók mindkét munkatípussal kapcsolatban azt jelölték, hogy szívesen végeznék felnőttkorukban, míg a legalacsonyabb negatív értékkel azok szerepelnek, akik egyik területet sem választották, köztes értéket pedig olyanok kaptak, akik csak az egyiket említették a két munkaterület közül.

A mezőgazdaság foglalkozásterület népszerűségét mutató főkomponens értéke Komárom-Esztergom, Baranya és Nógrád megyékben az átlagnál lényegesen alacsonyabb, míg Vas és Somogy megyékben jelentősen magasabb (4.3.1. ábra).

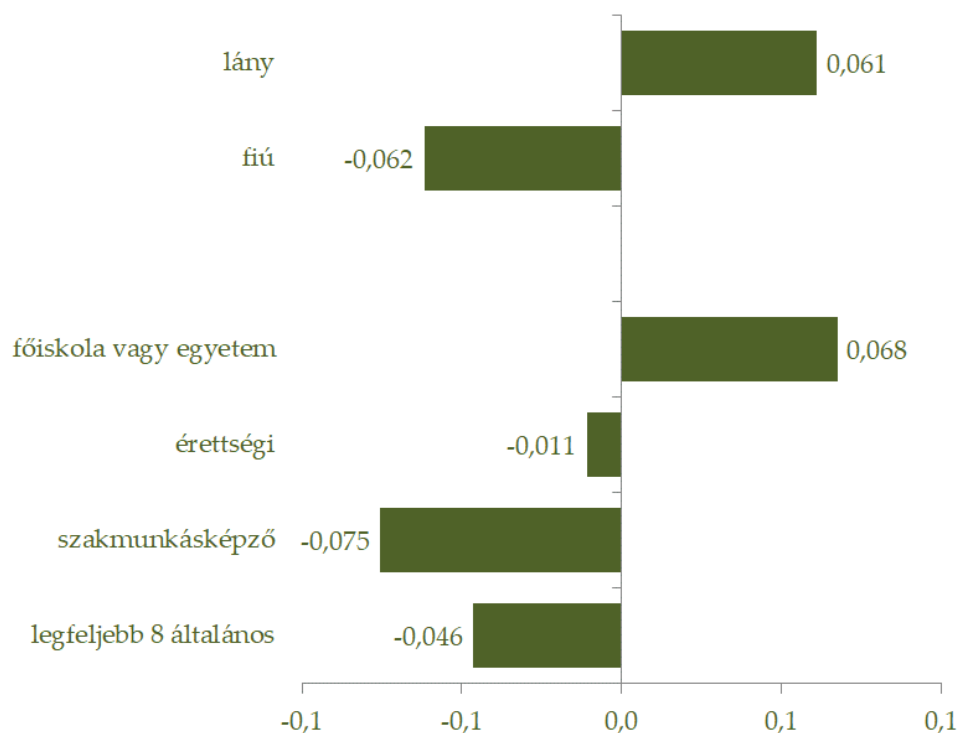
4.3.1. ábra: A mezőgazdaság foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8945)

Összességében az is megállapítható, hogy a mutató értéke a lányok és diplomás szülők gyermekei körében magasabb (4.3.2. ábra).

4.3.2. ábra: A mezőgazdaság foglalkozásterület népszerűsége nem és a szülők iskolai végzettsége szerint, 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8945)

4.4. Humánszolgáltatás

A humánszolgáltatás főkomponens az alábbi foglalkozásokat tömöríti:

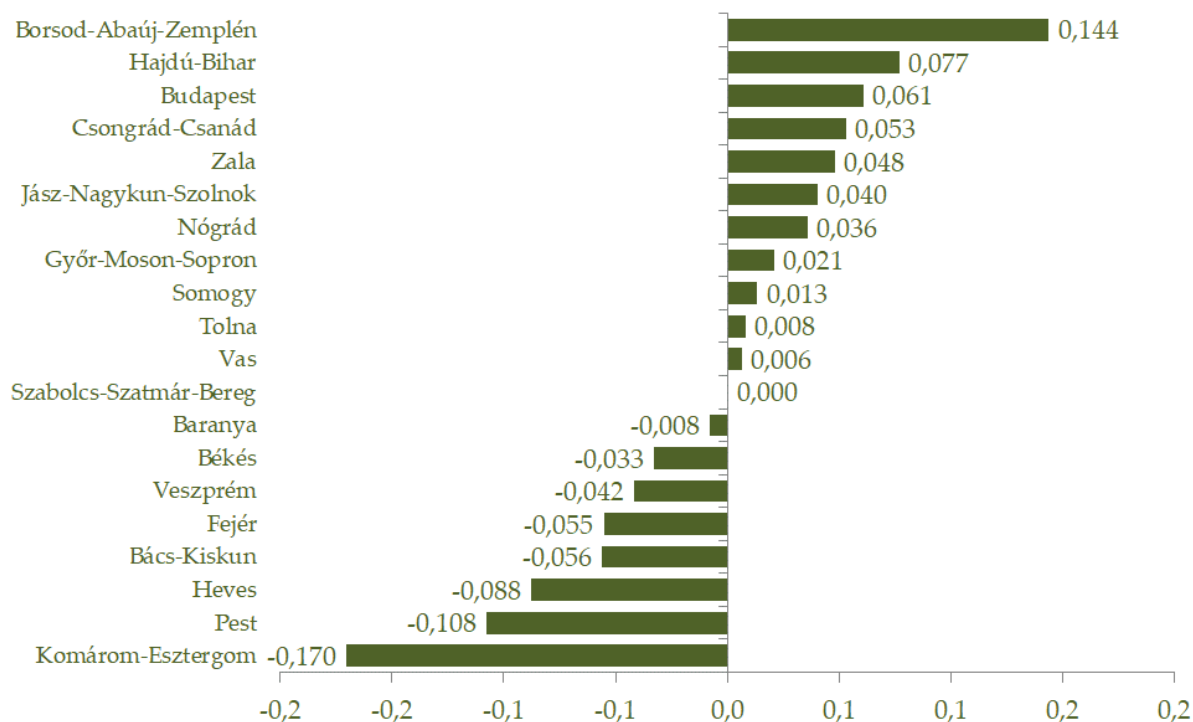
- betegeket ápolnék, gyógyítanék;
- gyerekeket nevelnék, tanítanék;
- rászorulóknak segítenék, emberek személyes problémáit kezelném.

A mutatón legmagasabb pozitív értékkel szereplő tanulók mindhárom munkatípussal kapcsolatban azt jelölték, hogy szívesen végeznék felnőttkorukban, míg a legalacsonyabb negatív értékkel azok szerepelnek, akik egyik területet sem választották, köztes értéket pedig olyanok kaptak, akik egyet vagy kettőt említettek a három munkaterület közül.

A humánszolgáltatás foglalkozásterület népszerűségét mutató főkomponens értéke Komárom-Esztergom, Pest és Heves megyékben az átlagnál lényegesen

alacsonyabb, míg Borsod-Abaúj-Zemplén és Hajdú-Bihar megyékben jelentősen magasabb (4.4.1. ábra).

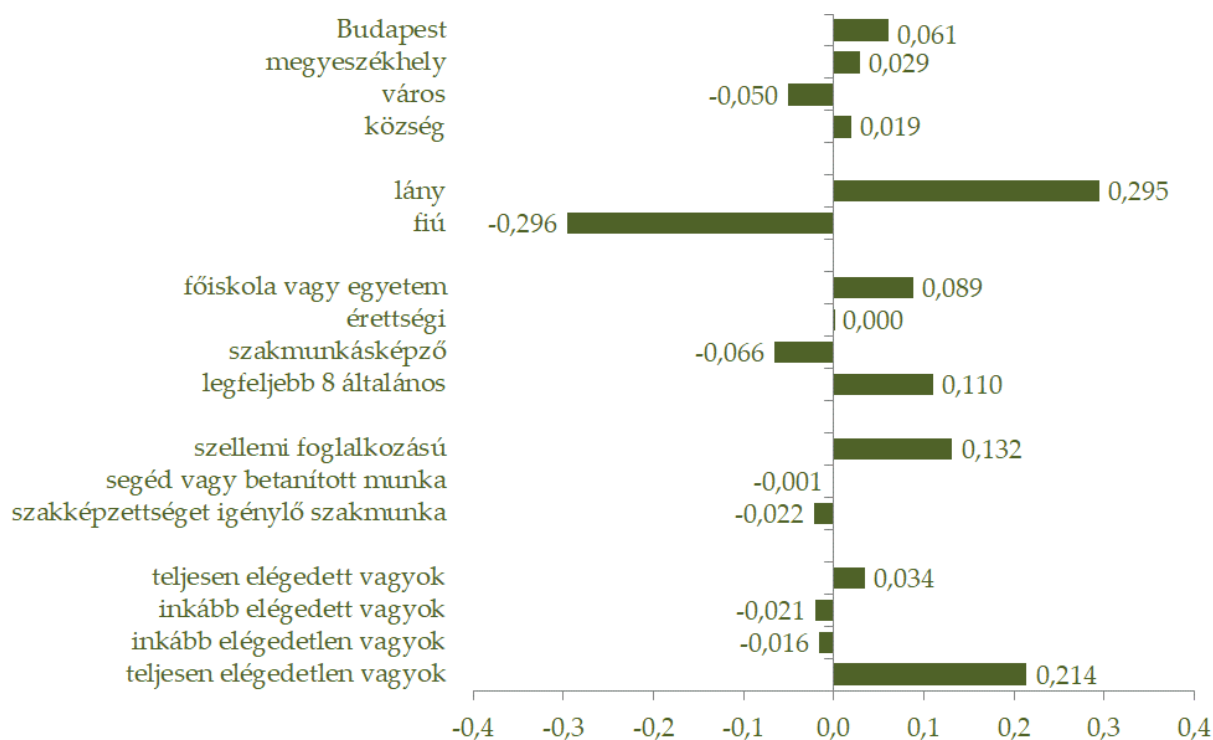
4.4.1. ábra: A humánszolgáltatás foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8945)

Összességében az is látható, hogy a mutató értéke a nagyobb városokban tanulók, a lányok, a diplomás és a 8 általános végzettséggel rendelkező, illetve a szellemi foglalkozású szülők gyermekei, valamint a tanulmányi eredményüket a legjobbra és a legrosszabbra értékelő diákok körében magasabb (4.4.2. ábra). Ahogy azt már az építészet, tervezés, faipar területénél láttuk, a humánszolgáltatásokra is többféle szempontból tekintenek a tanulók (és szüleik), és elsősorban a legkevésbé, illetve a leginkább jó kulturális családi háttérrel rendelkezők látnak bennük nagyobb perspektívát.

4.4.2. ábra: A humánszolgáltatás foglalkozásterület népszerűsége településtípus, nem, szülők iskolai végzettsége, apa foglalkozása és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8945)

4.5. Fehérgalléros munkakörök

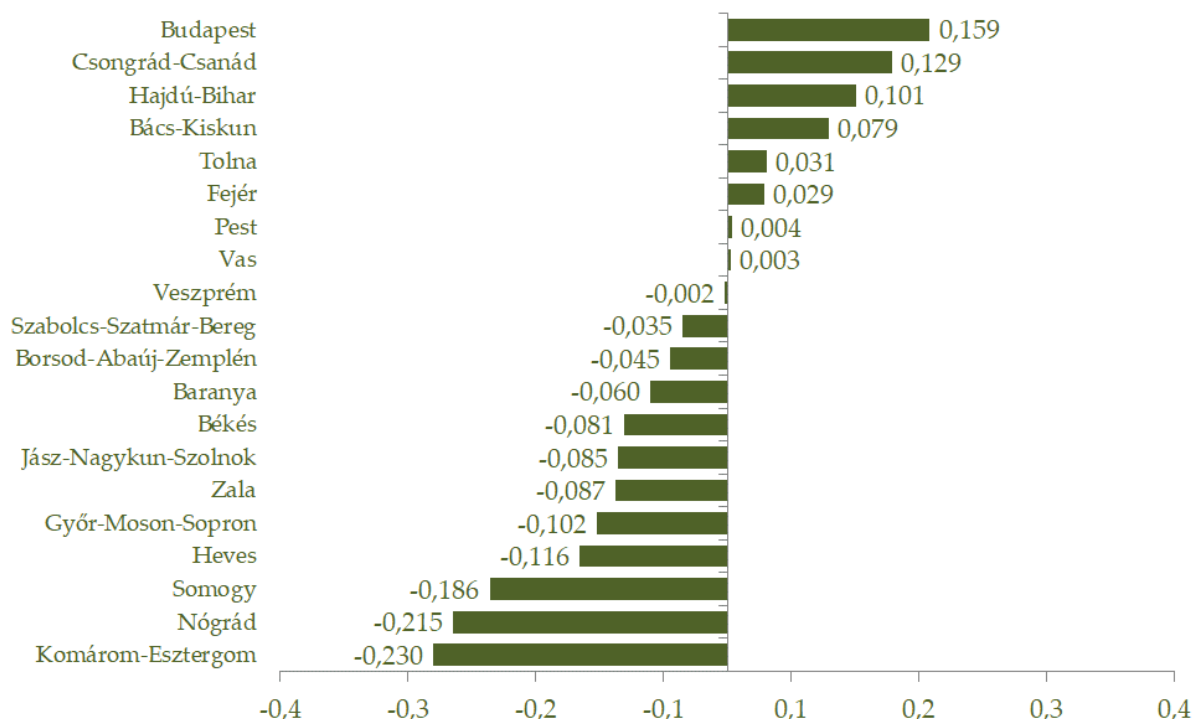
A fehérgalléros munkakörök főkomponens az alábbi foglalkozásokat tömöríti:

- irodai munkát végeznék;
- joggal, jogi ügyekkel foglalkoznák;
- pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznák.

A mutatón legmagasabb pozitív értékkel szereplő tanulók mindhárom munkatípussal kapcsolatban azt jelölték, hogy szívesen végeznék felnőttkorukban, míg a legalacsonyabb negatív értékkel azok szerepelnek, akik egyik területet sem választották, köztes értéket pedig olyanok kaptak, akik egyet vagy kettőt említettek a három munkaterület közül.

A fehérgalléros munkakörök népszerűségét mutató főkomponens értéke Komárom-Esztergom, Nógrád és Somogy megyékben az átlagnál lényegesen alacsonyabb, míg Budapesten, Csongrád-Csanád és Hajdú-Bihar megyékben jelentősen magasabb (4.5.1. ábra).

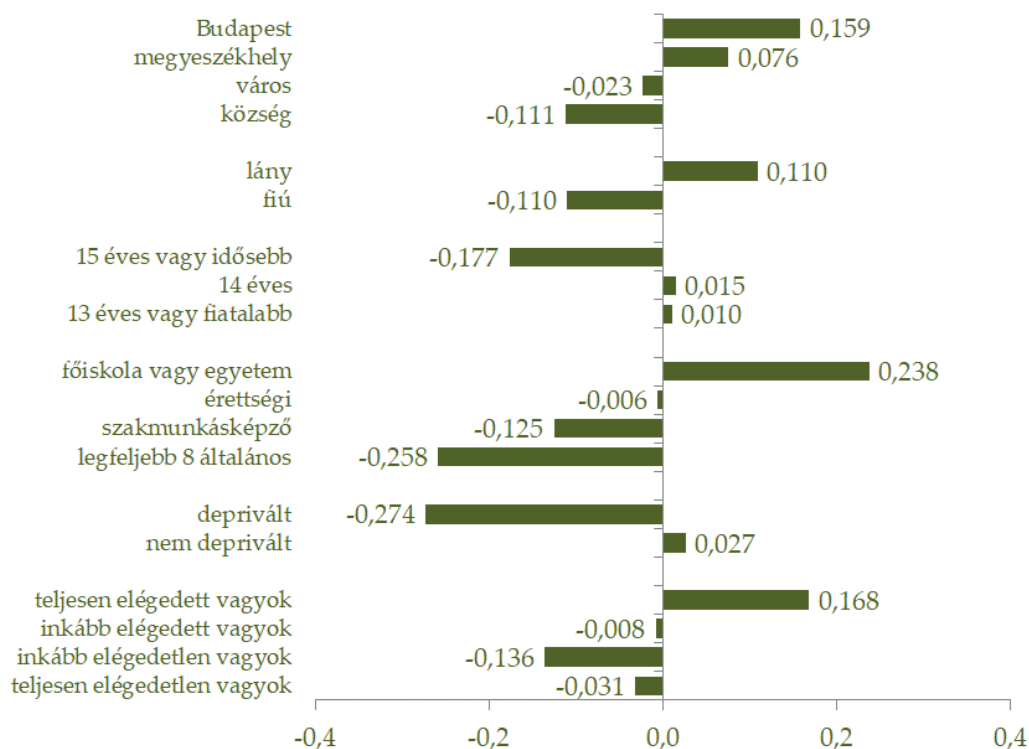
4.5.1. ábra: A fehérgalléros munkakörök népszerűsége megyék szerint, 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8945)

Az adatok összességében azt mutatják, hogy a mutató értéke fővárosban és a megyeszékhelyeken tanulók, a lányok, a 15 évesnél fiatalabbak, a diplomás szülők, illetve a vállalkozók vagy vezető beosztásúak, valamint a szellemi foglalkozásúak gyerekei és a nem deprivált diákok körében magasabb. Ezen felül az is megállapítható, hogy minél jobbak egy tanuló iskolában kapott érdemjegyei, és ő minél elégedettebb ezekkel, annál inkább választ fehérgalléros munkakört. (4.5.2. ábra)

4.5.2. ábra: A fehérgalléros munkakörök népszerűsége településtípus, nem, kor, szülők iskolai végzettsége, depriváltság és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8945)

4.6. Művészet és szórakoztatás

A művészet és szórakoztatás főkomponens az alábbi foglalkozásokat tömöríti:

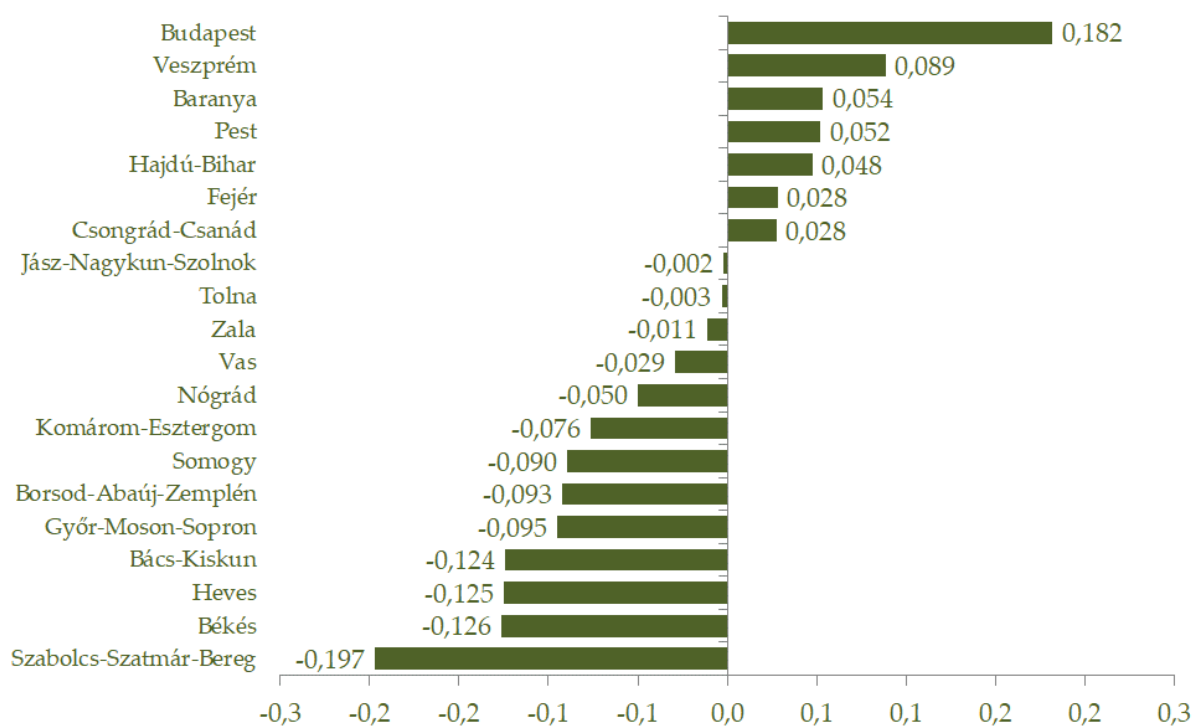
- művészettel foglalkoznák;
- kézműveskednék, kézimunkával foglalkoznák;
- médiában dolgoznák.

A mutató legmagasabb pozitív értékkel szereplő tanulók mind a négy munkatípussal kapcsolatban azt jelölték, hogy szívesen végeznék felnőttkorukban, míg a legalacsonyabb negatív értékkel azok szerepelnek, akik egyik területet sem választották, köztes értéket pedig olyanok kaptak, akik egyet vagy kettőt említettek a három munkaterület közül.

A művészet és szórakoztatás foglalkozásterület népszerűségét mutató főkomponens értéke Szabolcs-Szatmár-Bereg, Békés, Heves és Bács-Kiskun

megyékben az átlagnál lényegesen alacsonyabb, míg Budapesten és Veszprémben megyében jelentősen magasabb (4.6.1. ábra).

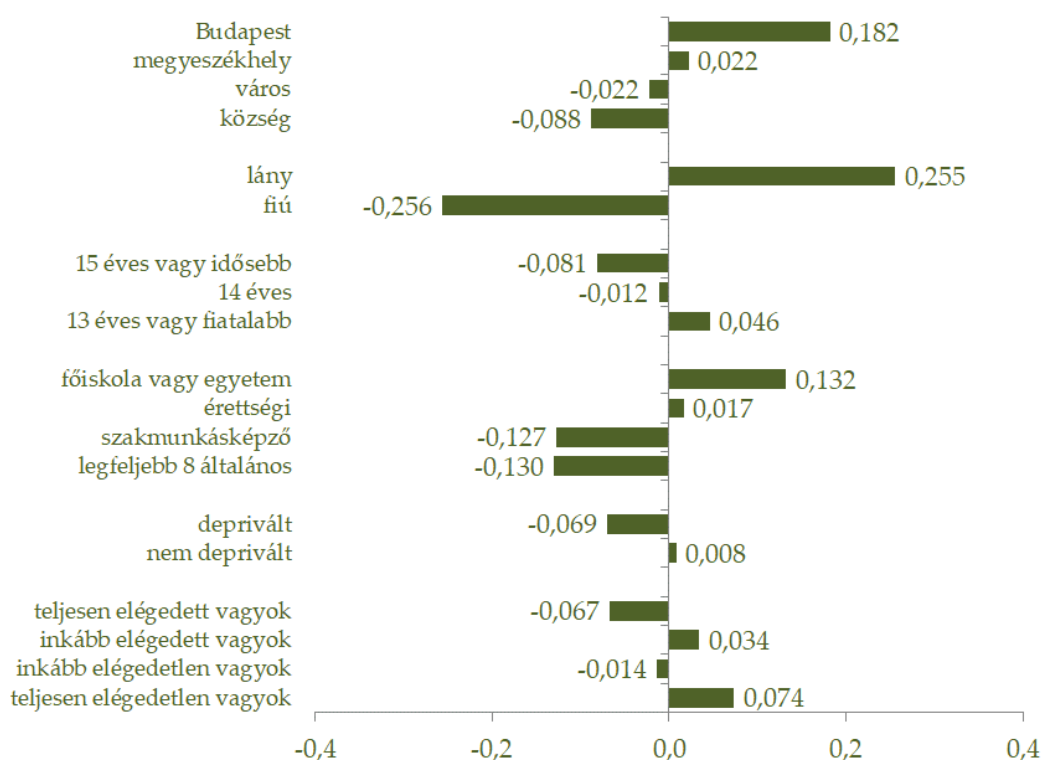
4.6.1. ábra: A művészet és szórakoztatás foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8945)

Összességében az is látható, hogy a mutató értéke a fővárosban és a megyeszékhelyeken tanulók, a lányok, a 13 éves vagy fiatalabbak, a diplomás, illetve a szellemi foglalkozású szülő gyerekei, valamint a nem deprivált diákok körében magasabb. Ezen felül az is megállapítható, hogy minél jobbak egy tanuló iskolában kapott érdemjegyei, annál inkább szeretne művészet és szórakoztatás foglalkozásterülethez tartozó munkát. Érdekes módon azonban ez a tanulmányi eredménnyel való szubjektív elégedettség esetében inkább fordított összefüggés érvényesül: azok a tanulók választanának művészi pályát nagyobb arányban, akik a legkevésbé elégedettek iskolai teljesítményükkel. (4.6.2. ábra)

4.6.2. ábra: A művészet és szórakoztatás foglalkozásterület népszerűsége településtípus, nem, kor, szülők iskolai végzettsége, depriváltság és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8945)

4.7. Szolgáltatás

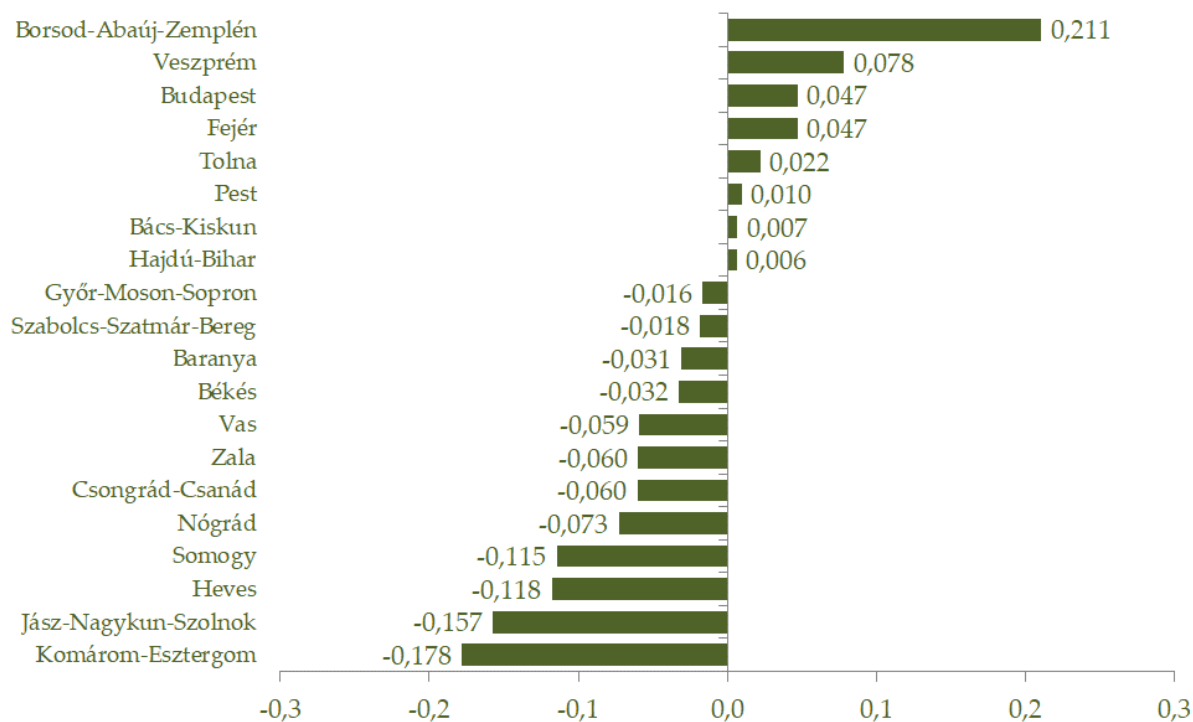
A szolgáltatás főkomponens az alábbi foglalkozásokat tömöríti:

- sütnék, főznék;
- vendéglátással, turizmussal foglalkoznák;
- szépségiparban, divatszakmában dolgoznák;
- kereskednék, eladó lennének.

A mutatón legmagasabb pozitív értékkel szereplő tanulók mind a négy munkatípussal kapcsolatban azt jelölték, hogy szívesen végeznék felnőttkorukban, míg a legalacsonyabb negatív értékkel azok szerepelnek, akik egyik területet sem választották, köztes értéket pedig olyanok kaptak, akik egyet, kettőt vagy hármat említettek a négy munkaterület közül.

A szolgáltatás foglalkozásterület népszerűségét mutató főkomponens értéke Komárom-Esztergom, Jász-Nagykun-Szolnok, Heves és Somogy megyékben az átlagnál lényegesen alacsonyabb, míg Borsod-Abaúj-Zemplén és Veszprém megyében jelentősen magasabb (4.7.1. ábra).

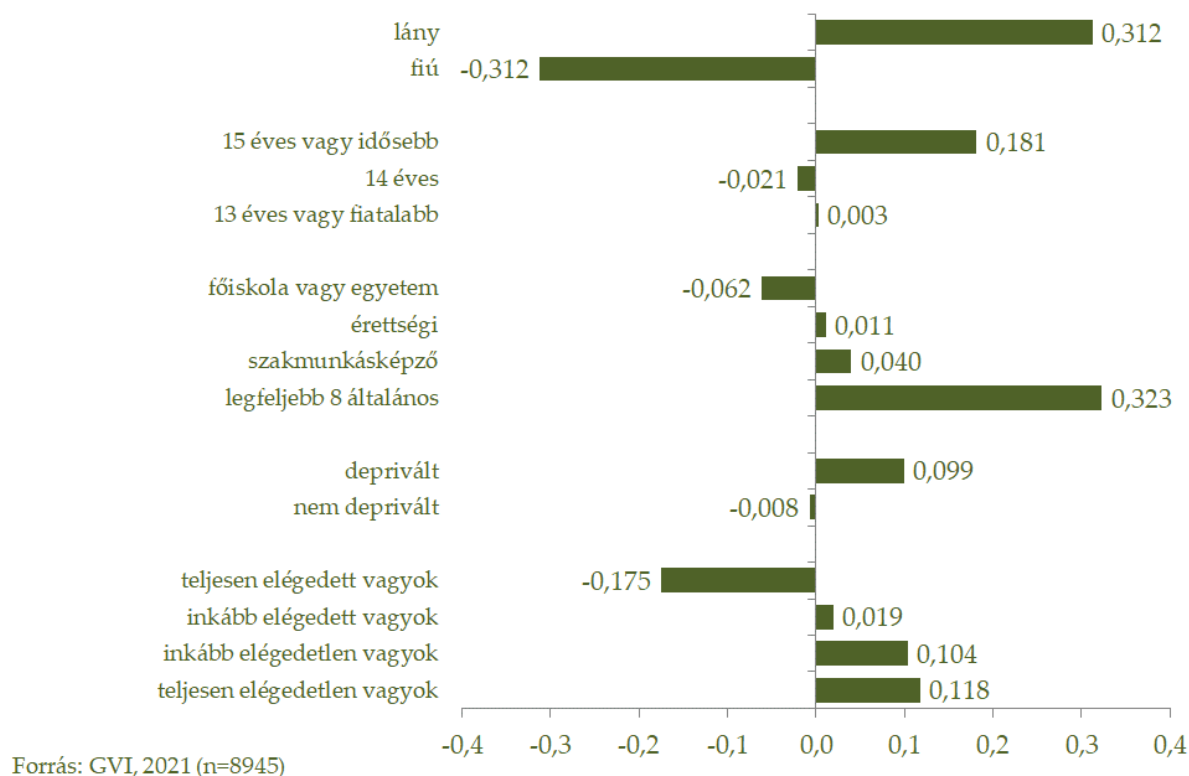
4.7.1. ábra: A szolgáltatás foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2021

Forrás: GVI, 2021 (n=8945)

Összességében az is látható, hogy a mutató értéke a lányok, a 15 évesek, az alacsonyabb végzettségű, illetve a közmunkás vagy alkalmi munkákat végző szülők gyerekei körében magasabb. Ezen felül az is megállapítható, hogy az iskolában kevésbé jól teljesítő és az eredményeikkel kevésbé elégedett tanulók szintén nagyobb valószínűséggel választanak a szolgáltatás foglalkozásterülethez tartozó munkát. (4.7.2. ábra)

4.7.2. ábra: A szolgáltatás foglalkozásterület népszerűsége nem, kor, szülők iskolai végzettsége, depriváltság és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2021

5. Következtetések

Tanulmányunk körbejárta a nyolcadik osztályos tanulók pályaválasztásról alkotott véleményét, továbbtanulási és foglalkozási terveit. 2021-es eredményeink nagymértékben illeszkednek a korábbi adatfelvételek által jelzett főbb tendenciákba.

Az adatokból összességében az látható, hogy az általános iskola végzős évfolyamába járók továbbtanulási és szakmaválasztási terveire jelentős mértékben hat a családi háttérük és életkörülményeik: a szülők iskolai végzettsége, munkaerőpiaci státusza és pályaválasztási tanácsai nagymértékben befolyásolják a tanulók preferenciáit, pályaorientációját.

A szülők közel fele azt szeretné, hogy gyermeke szakmát és/vagy érettségit szerezzon az általános iskola után, de emellett a szülők csaknem egynegyede felsőfokú végzettséget szán gyermekének. A szülők jelentős aránya, egyötöde gyermekére bízta a választást. A szülők és gyermekeik továbbtanulási céljai általában egybeesnek. Hozzáteve, hogy a szülők iskolai végzettsége sok esetben továbböröklődik, ez mind a szakképzettséggel rendelkező, mind a diplomás szülőkre igaz. Emellett az alacsonyabb végzettségű szülők többsége a saját végzettségénél eggyel magasabb szintű végzettséget szán gyermekének. Ezt azért is fontos megjegyeznünk, mert az adatok alapján elmondható, hogy a gyermek pályaválasztási döntésére még akkor is jelentős hatást gyakorol a szülői példa és az otthon hallott tanácsok, ha a szülők teljesen rábízák gyermekükre a jövőjükre vonatkozó fontos továbbtanulási döntéseket.

Az eredményekből mindemellett arra is következtethetünk, hogy a szülők a szakmaszerzést és a diplomaszerezést egymást kizáró továbbtanulási utaknak gondolják, holott a szakgimnázium/technikum utáni diplomaszerezés is egy lehetséges továbbtanulási út. Ráadásul a pályaválasztás során rendkívül fontos, hogy a gyerek érdeklődése, készségei és a választott pályaút egy irányba tartson.

A nyolcadik osztályos tanulók attitűdjét, terveit megvizsgálva az előző évhez hasonlóan azt láttuk, hogy jellemzően hét nagyobb foglalkozási csoport rajzolódik ki közöttük. A fehérgalléros munkakörök, illetve a művészet és szórakoztatás területét az előnyösebb családi háttérből érkező, az iskolában jobban teljesítő tanulók választják nagyobb arányban. A gép- és fémipar, illetve a szolgáltatás foglalkozási terület a kevésbé előnyös körülmények közül érkező, az iskolában rosszabb eredményeket elérő tanulók számára vonzóbb. Az építészeti, tervezési, faipari foglalkozásokat és a humánszolgáltatások területét a legkevésbé, illetve a leginkább jó kulturális családi háttérrel rendelkezők preferálják. Míg a mezőgazdasági területet választók csoportja valamivel kevésbé jól leírható a családi háttér és az iskolai teljesítmény alapján, mindössze annyi mondható el róluk, hogy a lányok és a diplomás szülők gyermekei között valamivel nagyobb arányban találjuk őket. Összességében az is megállapítható, hogy a szellemi foglalkozásokat általában a magasabb iskolai végzettségűek gyermekei tartják vonzónak, a fizikai foglalkozásokat az alacsonyabb végzettségűeké.

Problémát jelenthet, hogy a szakmunkásnak szánt gyerekek sok esetben rossz anyagi helyzetű családból származnak, szüleik gyakran alacsony végzettségű fizikai munkások, illetve segélyből élő munkanélküliek. A családi háttér nagyon nagy hátrányt jelenthet ezen fiatalok számára, mivel alacsony motivációs szintet és önállóságot hoznak otthonról, és a tanulásban gyakran elmaradnak társaiktól. Ez gyakran egyenes utat jelent a szakképzésbe, holott nem lenne szükségszerű, hogy csak az alacsonyabb tanulási képességekkel rendelkező gyerekekből váljanak szakmunkások. A jól képzett, érettségivel is rendelkező szakképzett pályakezdők számára sokkal szélesebb körű munka- és továbblépési lehetőségek nyílnának meg, akár egy későbbi szakmaváltás, továbbtanulás, vagy külföldi munkaszerzés során. Ezért lenne fontos, hogy a szakmát tanulók – korábbi esetleges hátrányaikat kompenzálандó – a szakképzésben tovább fejlődjenek alapkompenciáik és több, problémamegoldással kapcsolatos általános készséget sajátíthassanak el.

A probléma területi vonatkozásai is figyelmet érdemelnek: az adatok azt mutatják, hogy a gazdaságilag és jövedelmileg rosszabb helyzetű kelet-magyarországi régiókban a gyerekek – szüleik által is támogatott – szakmaválasztása is újratermeli az egyenlőtlenségeket, és ezáltal tovább mélyítheti a regionális leszakadást. Az eredményekből ugyanis kiderül, hogy Közép-Magyarországon és a Dunántúlon a diákok inkább választják a szellemi munkákat, Magyarország keleti részén (főként az Alföldön) pedig a fizikai foglalkozások a népszerűbbek.

Az egyenlőtlenségek újratermelésére hívja fel a figyelmet az is, hogy az eredmények szerint a szegény környezetben felnövő gyerekek továbbtanulási, pályaválasztási ambíciói sokkal alacsonyabb szintűek, mint a jobb módú családból származóké. Így a rossz körülmények között élő fiatalok jellemzően érettségit nem adó szakképző iskolába készülnek, és csak nagyon ritkán terveznek felsőfokú tanulmányokat végezni, ami azt jelenti, hogy a felfelé irányuló társadalmi mobilitást erősen meghatározó iskolai végzettségi szintjük alacsonyabb szinten állandósul a hosszabb ideig tanuló társaikénál.

A szakképzés magyarországi helyzete, a szakmunkáshiány és az egyes területeken ezzel egy időben fennálló túlképzés felhívja a figyelmet az ebben a területben rejlő lehetőségekre és kihívásokra. Ezért is lenne érdemes minél több vizsgálatot folytatni a témában. Ez a kutatássorozat jelentheti az általános iskolások pályaaorientációjának helyzetét feltérképező folyamat első lépéseit. A témakör további vizsgálati lehetőségeket rejt, a felmérés több irányban is továbbfejleszhető. További adatfelvételek lennének szükségesek az időbeli tendenciák megismerésére, valamint egy pályakövetéses vizsgálat gazdag információt szolgáltatna a pályaválasztási tervek megvalósulásáról, megteremtve a továbbtanulási szándékok és a pályaválasztási tervek mélyebb megismerésének, az összefüggések részletesebb feltárásának lehetőségét.

Ábrajegyzék

Ö1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2014–2021	6
1.1. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya kérdező kamaránként, 2021 11	
1.2. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya megyénként, 2021	12
1.3. táblázat: A válaszadók száma és százalékos aránya régióként, 2021	13
1.1. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa szerint (százalék), 2021 ...	14
1.2. ábra: A tanulók megoszlása nemük szerint (százalék), 2021	15
1.3. ábra: A tanulók megoszlása életkoruk szerint (százalék), 2021	16
1.4. ábra A tanulók megoszlása lakóhelyük és iskolájuk elhelyezkedése szerint (százalék), 2021	17
1.5. ábra A tanulók megoszlása lakóhelyük és iskolájuk elhelyezkedése településtípus szerint (százalék), 2021	18
1.6. ábra A tanulók megoszlása szüleik legmagasabb iskolai végzettsége szerint (százalék), 2021	19
1.7. ábra: A tanulók megoszlása aszerint, hogy mi a legmagasabb iskolai végzettség a (velük együtt élő) szüleik között (százalék), 2021	20
1.8. ábra: A tanulók megoszlása aszerint, hogy mi a legmagasabb iskolai végzettség a (velük együtt élő) szüleik között figyelembe véve a szülők végzettségbeli különbségét (százalék), 2021	21
1.9. ábra: A tanulók megoszlása aszerint, hogy van-e és ha igen, akkor mi a (velük együtt élő) szüleik között a legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettség (szakmunkásképző vagy szakközépiskola) (százalék), 2021	22
1.10. ábra: A tanulók megoszlása a szülők foglalkozása szerint (százalék), 2021	23
1.11. ábra: A tanulók megoszlása az alapvető szükségletre vonatkozó állításokra adott válaszai szerint (százalék), 2021	24

1.12. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hány alapvető szükséglet esetében tekinthetők depriváltak (százalék), 2021	25
1.13. ábra: A tanulók félévi eredményei a főbb tantárgyakból (átlag), 2021.....	26
1.14. ábra: A tanulók elégedettsége az iskolai teljesítményükkel (százalék), 2021	27
2.1.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya),2021	31
2.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása megyék a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (százalék), 2021	32
2.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása megyék a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (százalék), 2021 (folyt.).....	33
2.1.2. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya). 2021	34
2.1.3. ábra: A tanulók megoszlása nem és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2021	35
2.1.4. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szüleik legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2021.....	36
2.1.5. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szüleik legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettsége és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2021	37
2.1.6. ábra: A tanulók megoszlása deprivált helyzetük és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2021.....	38
2.1.7. ábra: A tanulók megoszlása iskolai teljesítményükkel való elégedettségük és a szerint, hogy hol került eddig szóba pályaválasztásuk (az említések százalékos aránya), 2021	39
2.2.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2020	40
2.2.1. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék, N=9002), 2021.....	41

2.2.2. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2021	42
2.2.3. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2021	43
2.2.4. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2021	44
2.2.5. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szülei legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettsége és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2021	45
2.2.6. ábra: A tanulók megoszlása deprivált helyzetük és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2021	46
2.2.7. ábra: A tanulók megoszlása iskolai teljesítményükkel való elégedettségük és a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után (százalék), 2021	47
2.2.8. ábra: A tanulók átlagos félévi érdemjegyei a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után, 2021	48
2.2.9. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2021	49
2.2.10. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2014–2021	50
2.2.2. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék, N=8993), 2021	51
2.2.11. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2021...	52
2.2.12. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2021	53
2.2.13. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2021	55

- 2.2.14. ábra: A tanulók megoszlása a (velük együtt élő) szüleik legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettsége és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2021 56
- 2.2.15. ábra: A tanulók megoszlása deprivált helyzetük és a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2021... 57
- 2.2.16. ábra: A tanulók átlagos félévi érdemjegyei a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2021..... 58
- 2.2.17. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után, illetve, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során (százalék), 2021 59
- 2.2.18. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2021..... 60
- 2.2.3. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék, N=8969), 2021..... 62
- 2.2.19. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2021 63
- 2.2.20. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2021 64
- 2.2.21. ábra: A tanulók megoszlása szüleik a (velük együtt élő) szüleik legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2021 65
- 2.2.22. ábra: A tanulók megoszlása deprivált helyzetük és a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2021 66
- 2.2.23. ábra: A tanulók átlagos félévi érdemjegyei a szerint, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2021 67
- 2.2.24. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy hol szeretnének továbbtanulni az általános iskola után, illetve, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének a szüleik, hogy elérjenek életük során (százalék), 2021 69

2.2.25. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnének elérni életük során, illetve, hogy mi az a legmagasabb végzettség, amit a szüleik szeretnének, hogy elérjenek (százalék), 2021	70
2.2.4. táblázat: Az adatfelvétel előző hullámában részt vevő iskolák nyolcadik évfolyamra vonatkozó beiskolázási adatai az iskolák által szolgáltatott utánkövetési adatok alapján (százalék)	71
2.2.26. ábra: A gimnáziumot továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen gimnáziumba kerülők aránya (százalék), 2020	72
2.2.27. ábra: A szakgimnáziumot/technikumot továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen szakgimnáziumba kerülők aránya (százalék), 2020	73
2.2.28. ábra: A szakképző iskolát továbbtanulási célként megjelölők aránya és a ténylegesen szakképző iskolába kerülők aránya (százalék), 2020	74
3.1.1. ábra: A tanulók megoszlása érdeklődési körük szerint (az említések százalékos aránya), 2021	78
3.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása érdeklődési körük és megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=9016), 2021	80
3.1.1. táblázat: A tanulók megoszlása érdeklődési körük és megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=9016), 2021 (folyt.).....	81
3.1.2. ábra: A tanulók megoszlása érdeklődési körük és iskolájuk településtípusa szerint (az említések százalékos aránya), 2021	82
3.1.3. ábra: A tanulók megoszlása érdeklődési körük és nemek szerint (az említések százalékos aránya), 2021.....	83
3.1.4. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy miben tartják ügyesnek magukat (az említések százalékos aránya), 2021	84
3.1.2. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy miben tartják ügyesnek magukat (az említések százalékos aránya, N=8976), 2021	86
3.1.2. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy miben tartják ügyesnek magukat (az említések százalékos aránya, N=8976), 2021 (folyt.).....	87
3.1.5. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy miben tartják ügyesnek magukat (az említések százalékos aránya), 2021.....	88

3.1.6. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy miben tartják magukat ügyesnek (az említések százalékos aránya), 2021	89
3.1.7. ábra: A tanulók megoszlása kedvenc tantárgyuk szerint (említések százalékos aránya), 2021	90
3.1.3. táblázat: A tanulók megoszlása kedvenc tantárgyuk és megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=8961), 2021	91
3.1.8. ábra: A tanulók megoszlása kedvenc tantárgyuk és nemek szerint (az említések százalékos aránya), 2021.....	92
3.1.9. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya), 2021	93
3.1.4. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya, N=8888), 2021	94
3.1.5. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy hány idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya, N=8888), 2021	95
3.1.10. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya), 2021.....	96
3.1.11. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy milyen idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya), 2021	97
3.1.12. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy hány idegen nyelvet tanulnak (az említések százalékos aránya), 2021.....	98
3.2.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021.....	99
3.2.1. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya, N=8988), 2021	101
3.2.2. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021	103
3.2.3. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021...	104

3.2.4. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021.....	105
3.2.5. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb középfokú szakmai iskolai végzettsége és a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021	106
3.2.6. ábra: A tanulók megoszlása az anya foglalkozása és a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021	107
3.3.1. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy felnőttként milyen munkát végeznének szívesen (az említések százalékos aránya), 2021	109
3.3.1. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos tervei megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=8945), 2021	111
3.3.1. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos tervei megyék szerint (az említések százalékos aránya, N=8945), 2021 (folyt.)	112
3.3.2. táblázat: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy felnőttként milyen munkát végeznének szívesen (az említések százalékos aránya, N=8945), 2021	114
3.3.2. ábra: A tanulók megoszlása nemek és a szerint, hogy szülei mit tanácsolnak nekik a szakmaválasztással kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021...	116
3.3.3. táblázat: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy felnőttként milyen munkát végeznének szívesen (az említések százalékos aránya, N=7359), 2021	118
3.3.3. ábra: A tanulók megoszlása a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021.....	120
3.3.4. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya, N=8989), 2021	123
3.3.4. táblázat: A tanulók megoszlása megyék és a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya, N=8989), 2021 (folyt.)	124

3.3.4. ábra: A tanulók megoszlása iskolájuk településtípusa és a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya) 2021.....	125
3.3.5. ábra: A különböző nemű diákok a szerint, hogy mekkora részük értékeli fontosra az adott jövőbeli munkával kapcsolatos szempontot (százalék) 2021	126
3.3.6. ábra: A tanulók megoszlása a szülei legmagasabb végzettsége és a szerint, hogy mit tartanak a legfontosabbnak jövőbeli munkájukkal kapcsolatban (az említések százalékos aránya), 2021	128
4.1. táblázat: A tanulók későbbi foglalkozásukkal kapcsolatos terveinek csoportosítása (a főkomponenselemzés eredményei), 2021	133
4.1.1. ábra: A gép- és fémipar foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2021	136
4.1.2. ábra: A gép- és fémipar foglalkozásterület népszerűsége településtípus, nem, kor, szülők iskolai végzettsége, depriváltság és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2021	137
4.2.1. ábra: Az építészet, tervezés, faipar foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2021	138
4.2.2. ábra: Az építészet, tervezés, faipar foglalkozásterület népszerűsége nem, kor, szülők iskolai végzettsége és az apa munkaerőpiaci státusza szerint, 2021	139
4.3.1. ábra: A mezőgazdaság foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2021	140
4.3.2. ábra: A mezőgazdaság foglalkozásterület népszerűsége nem és a szülők iskolai végzettsége szerint, 2021	141
4.4.1. ábra: A humánszolgáltatás foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2021	142
4.4.2. ábra: A humánszolgáltatás foglalkozásterület népszerűsége településtípus, nem, szülők iskolai végzettsége, apa foglalkozása és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2021	143
4.5.1. ábra: A fehérgalléros munkakörök népszerűsége megyék szerint, 2021	144

4.5.2. ábra: A fehérgalléros munkakörök népszerűsége településtípus, nem, kor, szülők iskolai végzettsége, depriváltság és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2021	145
4.6.1. ábra: A művészet és szórakoztatás foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2021	146
4.6.2. ábra: A művészet és szórakoztatás foglalkozásterület népszerűsége településtípus, nem, kor, szülők iskolai végzettsége, depriváltság és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2021.....	147
4.7.1. ábra: A szolgáltatás foglalkozásterület népszerűsége megyék szerint, 2021 ...	148
4.7.2. ábra: A szolgáltatás foglalkozásterület népszerűsége nem, kor, szülők iskolai végzettsége, depriváltság és szubjektív tanulmányi elégedettség szerint, 2021	149

Melléklet 1: Mintavétel és súlyozás

A mintavétel alapelveit az MKIK és az MKIK GVI közösen határozta meg. A mintát a 2020–2021-es tanév nappalis 7. évfolyamos általános iskolai tanulóinak megye és településtípus szerinti megoszlása alapján alakítottuk ki. A minta kialakításához a KIR-STAT adatbázis 2020–2021-es tanévre vonatkozó adatait használtuk, és az így kapott arányok figyelembevételével írtuk elő a területi kamarák részére, hogy a különböző méretű és elhelyezkedésű iskolákban hány tanulót szükséges megkérdezniük.

Az előző évi felméréssel ellentétben 2021-ben minden területi kamarában papír-alapú kérdőíves felmérésre került sor. A járványhelyzet következtében – hasonlóan az előző évi felméréshez, de az azt megelőző évektől eltérően – az adatfelvételre nem a tavaszi, hanem az őszi félévben, és nem a hetedik, hanem a nyolcadik évfolyamos általános iskolai tanulók körében került sor.

Az adatfelvétel során összesen 9 197 nyolcadik osztályos tanuló töltötte ki a kérdőívet. A súlyozás által a megkérdezett tanulók megoszlását iskoláik⁷ bizonyos jellemzői szerint igazítottuk hozzá a populációs arányokhoz. A figyelembe vett tulajdonságok a következők:

- 1) az iskola elhelyezkedése megyei bontásban;
- 2) az iskola elhelyezkedése településtípus szerint:
 - a) Budapest,
 - b) megyeszékhely, megyei jogú város,
 - c) város,
 - d) község szerint;

⁷ A súlyozásnál statisztikai feladatellátási hely szintű adatokat használtunk.

- 3) az iskola 2019. évi kompetenciamérésen elért eredményei (mivel 2020-ban elmaradt a mérés) a következő három kategória szerint:
- a) a 6. évfolyamos diákok olvasás és matematika pontszáma is szignifikánsan elmarad az országos átlagtól,
 - b) legalább az egyik pontszám megegyezik az országos átlaggal, de nem haladja meg azt,
 - c) legalább az egyik pontszám meghaladja az országos átlagot;
- 4) az iskolában tanuló hetedikes diákok létszáma a következő két kategória szerint:
- a) legfeljebb 30 hetediket tanító iskolák,
 - b) több mint 30 hetediket tanító iskolák.

A fenti ismérvek szerinti arányokat a KIR-STAT 2020–2021-es tanévre vonatkozó adatai, illetve az Országos Kompetenciamérés 2019. évi eredményei alapján állapítottuk meg.

A súlyváltozót iteratív eljárással hoztuk létre, mely így biztosítja, hogy a mintában szereplő 8. évfolyamos tanulók iskolájuk megyéje, településtípusa, mérete és a kompetenciamérésen elért átlagos eredménye alapján számított arányai megegyezzenek a teljes nyolcadik évfolyamos populációban tapasztaltakkal. Feltételezve, hogy a rendelkezésünkre álló 2020–2021-es tanév hetedik évfolyamos tanulói adatai jól közelítik a jelenleg nyolcadik osztályba járók adatait.

A rendelkezésre álló adatok 9 070 tanuló esetében tették lehetővé a súlyozást, így eredményeink 9 070 fő adatain alapulnak.

Melléklet 2: A 2021. évi adatfelvétel kérdőíve

Kérdőív azonosító sorszáma:									
a1. Iskola 9-jegyű kódja:									

(Ezeket a mezőket a Kamara munkatársa tölti ki, kérjük, hagyj üresen!)

„Ahol a világ igénye és az egyén tehetsége találkozik, ott van az ember munkahelye.” (Arisztotelész)

Pályaválasztási kérdőív tanulók részére

Kedves Tanuló!

Arra kérünk, hogy töltsd ki ezt a kérdőívet, amely az érdeklődési körödről, az általános iskola utáni továbbtanulási terveidről és a munka világáról szóló kérdéseket tartalmaz.

Van, ahol csak EGY általunk megadott választ adhatsz, máshol TÖBB választ is megjelölhetsz, és vannak olyan kérdések, ahol legfeljebb HÁROM választ jelölhetsz meg! Ezt mindig jelezzük majd neked (zárójelben).

Kérjük, olvasd alaposan át a kérdéseket, és utána jelöld a válaszodat!

A NEVEDET NEM KELL MEGADNOD.

Köszönjük a segítséged!
Magyar Kereskedelmi és Iparkamara

A válaszadás önkéntes. Az adatszolgáltatás név nélkül, kizárólag statisztikai és kutatási célra történik. A kapott információk kezelése és feldolgozása az Európai Unió 2016/679 számú általános adatvédelmi rendeletében (GDPR) megállapított szabályoknak megfelelően történik.

Mi az iskolád neve?

.....

Melyik településen (városban vagy faluban) van az iskolád?

.....

1. Melyik évben születted?

2. Nemed: a) fiú b) lány

3. Lakóhelyed? (Csak EGY választ jelölj!)

- a) Budapest
- b) megyeszékhely, megyei jogú város.....
- c) más város.....
- d) község, falu.....

4. Ugyanazon a településen laksz, ahol az iskolád is van? (Csak EGY választ jelölj!)

- a) igen.....
- b) nem, ezért bejáró vagyok (naponta utazom a két település között)
- c) nem, ezért nem otthon lakom (pl. kollégium, intézet, albérlet, rokonok).

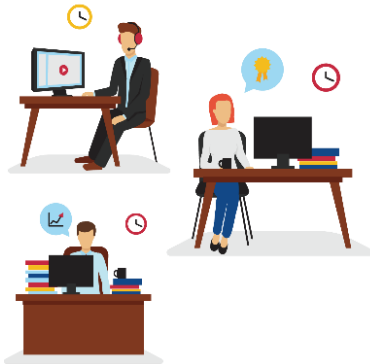
5. Hány testvéred van? (Amennyiben nincs testvéred, kérjük, írd 0-át. Kérjük, a féltestvéreid is számítsd bele.)

..... fő

6. Mi édesanyád/nevelőanyád legmagasabb iskolai végzettsége? (Csak EGY választ jelölj!)

- a) 8 általánosnál kevesebb
- b) 8 általános.....
- c) szakmunkásképző (szakmát szerzett, de nincs érettségije).....
- d) szakközépiskola (szakmája és érettségije van).....
- e) gimnázium.....
- f) főiskola vagy egyetem
- g) nem tudom.....
- h) nem él édesanyám, nincs nevelőanyám.....

7a. Édesanyád/nevelőanyád dolgozik-e jelenleg? (Csak EGY választ jelölj!)

- a) igen, vállalkozása van (vállalkozó, őstermelő)
- b) igen, állandó munkahelye van, ahol vezető beosztásban dolgozik.....
- c) igen, állandó munkahelye van, ahol nem vezető beosztásban dolgozik
- d) igen, alkalmi munkákat végez.....
- e) igen, közmunkás
- f) nem, jelenleg munkanélküli
- g) nem, más okból nem dolgozik (pl. GYES, nyugdíjas, háztartásbeli)
- h) nem tudom.....
- i) nem él édesanyám, nincs nevelőanyám

7b. Ha DOLGOZIK édesanyád/nevelőanyád, milyen munkát végez? (Csak EGY választ jelölj! Amennyiben NEM DOLGOZIK, kérjük, hogy a jelenleg nem dolgozik válaszlehetőséget jelöld.)

- a) szakképzettséget igénylő szakmunkát
- b) szakképzettséget nem igénylő segéd vagy betanított munkát
- c) szellemi foglalkozású (pl. orvos, ügyvéd, tanár, irodai alkalmazott)
- d) nem tudom.....
- e) jelenleg nem dolgozik
- f) nem él édesanyám, nincs nevelőanyám

8. Mi édesapád/nevelőapád legmagasabb iskolai végzettsége? (Csak EGY választ jelölj!)

- a) 8 általánosnál kevesebb
- b) 8 általános.....
- c) szakmunkásképző (szakmát szerzett, de nincs érettségije).....
- d) szakközépiskola (szakmája és érettségije van).....
- e) gimnázium
- f) főiskola vagy egyetem
- g) nem tudom.....
- h) nem él édesapám, nincs nevelőapám

9a. Édesapád/nevelőapád dolgozik-e jelenleg? (Csak EGY választ jelölj!)

- a) igen, vállalkozása van (vállalkozó, őstermelő)
- b) igen, állandó munkahelye van, ahol vezető
beosztásban dolgozik
- c) igen, állandó munkahelye van, ahol nem vezető
beosztásban dolgozik
- d) igen, alkalmi munkákat végez
- e) igen, közmunkás
- f) nem, jelenleg munkanélküli
- g) nem, más okból nem dolgozik (pl. GYES, nyugdíjas,
háztartásbeli)
- h) nem tudom
- i) nem él édesapám, nincs nevelőapám

9b. Ha DOLGOZIK édesapád/nevelőapád, milyen munkát végez? (Csak EGY választ jelölj! Amennyiben NEM DOLGOZIK, kérjük, hogy a jelenleg nem dolgozik válaszlehetőséget jelöld.)

- a) szakképzettséget igénylő szakmunkát
- b) szakképzettséget nem igénylő segéd vagy betanított munkát
- c) szellemi foglalkozású (pl. orvos, ügyvéd, tanár, irodai alkalmazott)
- d) nem tudom
- e) jelenleg nem dolgozik
- f) nem él édesapám, nincs nevelőapám

10. Szóba került-e már az általános iskola 8. osztálya utáni iskolaválasztásod, pályaválasztásod?

NEM, még nem került szóba

IGEN, mivel... (TÖBB választ is jelölhetsz!)

- a) TV-ben, rádióban hallottam, újságban,
kiadványokban olvastam róla
- b) interneten (pl. honlapok, facebook) olvastam róla
- c) szüleimmel, családtagjaimmal beszélünk róla
- d) osztálytársaimmal, barátaimmal, ismerőseimmel beszélünk róla
- e) osztályfőnöki órán beszélgettünk róla
- f) más tanárral beszélgettünk róla
- g) pályaválasztási tanácsadóval beszélgettünk róla
- h) általános iskolai pályaválasztási rendezvényen beszélgettünk róla
- i) középiskolai tájékoztatón, nyílt napon vettem részt
- j) kamarai pályaválasztási rendezvényen (pl. Szakmavilág roadshow, Szakma Sztár Fesztivál, pályaaorientációs táborok) beszélgettünk róla
- k) egyéb, éspedig:

11. Az általános iskola befejezése után hol szeretnél továbbtanulni? (Csak EGY választ jelölj!)

- a) szakképző iskolában
- b) technikumban/szakgimnáziumban
- c) gimnáziumban
- d) nem szeretnék továbbtanulni
- e) nem tudom, még nem gondolkoztam rajta

12. Milyen témák érdekelnek? (TÖBB választ is jelölhetsz!)

- a) autók, motorok.....
- b) sütés-főzés.....
- c) sport, sporthírek
- d) egészséges életmód, egészségügy, orvostudomány
- e) szépségápolás, fodrászat
- f) építészet, lakberendezés
- g) sztárok, celebek életéről szóló hírek.....
- h) gazdaság, pénzügyek
- i) kereskedelem, üzleti hírek
- j) természettudományos ismeretek (pl. állat- és növényvilág, csillagászat).....
- k) társadalom, politika, jog
- l) divat, öltözködés
- m) művészetek (pl. zene, tánc, film, rajz, festészet, fotózás, irodalom).....
- n) informatika, számítástechnika, programozás
- o) utazás, turizmus
- p) barkácsolás, modellezés
- q) kézműveskedés, kézimunka.....
- r) rendvédelem, hadászat
- s) mezőgazdaság, állattenyésztés.....
- t) gépészet, elektronika
- u) oktatás, nevelés
- v) lelki problémák, pszichológia
- w) természet- és környezetvédelem.....
- x) egyéb, éspedig:

**13. Mi az a legmagasabb iskolai végzettség, amit életed során szeretnél elérni?
(Csak EGY választ jelölj!)**

- a) elvégezni a 8 általánost.....
- b) szakmát szeretnék szerezni.....
- c) szakmát és érettségim is szeretnék szerezni.....
- d) érettségim szeretnék szerezni.....
- e) felsőfokú végzettséget, diplomát szeretnék szerezni
- f) doktori végzettséget szeretnék szerezni.....
- g) nem tudom, még nem gondolkoztam rajta

14. Mi az a legmagasabb iskolai végzettség, amelyet a szüleid (nevelőszüleid) szeretnének, hogy elérj? (Csak EGY választ jelölj!)

- a) azt szeretnék, hogy elvégezzem a 8 általánost
- b) azt szeretnék, hogy szakmát szerezzek
- c) azt szeretnék, hogy szakmát szerezzek és érettségim is legyen
- d) azt szeretnék, hogy érettségim legyen
- e) azt szeretnék, hogy diplomás ember legyek
- f) azt szeretnék, hogy doktori végzettséget szerezzek
- g) rám bízzák a választást
- h) nem tudom, erről még nem beszélgettünk.....

15. Miben vagy ügyes? (TÖBB választ is jelölhetsz!)

- a) barkácsolásban, szerelésben.....
- b) rajzolásban, festésben.....
- c) számítógép kezelésében, informatikában
- d) számolásban
- e) idegen nyelvek tanulásában.....
- f) emberi kapcsolatok kialakításában, kommunikációban
- g) ház körüli munkában
- h) logikai feladatok megoldásában, rejtvényfejtésben ...
- i) egyéni sportágakban (pl. futás, úszás, torna, lovaglás)
- j) csapatsportban (pl. foci, kézilabda, kosárlabda)
- k) kézműveskedésben, kézimunkában, kézügyességet igénylő feladatokban
- l) szervezésben, irányításban
- m) mások segítésében, gondozásában.....
- n) zenében, éneklésben, táncban, színjátszásban.....
- o) fotózásban, filmkészítésben.....
- p) sütésben, főzésben.....
- q) növények gondozásában, kertészkedésben.....
- r) gépek, berendezések kezelésében, működési elvének megértésében
- s) térbeli tájékozódásban, térképolvasásban
- t) viták elrendezésében, konfliktuskezelésben.....
- u) állatok gondozásában.....
- v) írásban, fogalmazásban, szövegalkotásban
- w) egyéb, éspedig:

16. Mit tanácsolnak szüleid, hogyan válassz szakmát? (TÖBB választ is jelölhetsz!)

- a) azt szeretnék, ha az anyukám foglalkozását követném
- b) azt szeretnék, ha az apukám foglalkozását követném
- c) azt szeretnék, hogy családom vállalkozásában dolgozzam
- d) azt szeretnék, hogy vegyünk részt pályaválasztási rendezvényeken, hogy együtt, könnyebben döntsünk.....
- e) azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzek, amivel szívesen foglalkoznék
- f) azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzek, amivel jól tudok majd keresni
- g) azt szeretnék, hogy olyan szakmát szerezzek, amivel a közelben el tudok helyezkedni
- h) szerintük nem fontos a szakmaválasztás, majd kialakul
- i) rám bízzák a döntést
- j) még nem beszélgettünk szakmaválasztásról

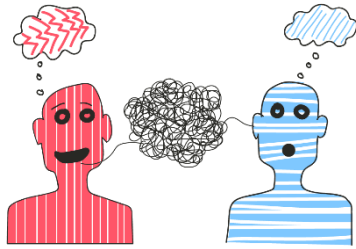
17. Melyik a HÁROM kedvenc tantárgyad? (Legfeljebb 3-AT jelölj!)

- a) magyar nyelv
- b) irodalom
- c) matematika.....
- d) történelem
- e) biológia.....
- f) kémia.....
- g) fizika.....
- h) földrajz.....
- i) ének-zene
- j) rajz.....
- k) idegen nyelv
- l) testnevelés.....
- m) technika és életvitel
- n) egyéb, éspedig:.....

18. Hányas voltál az előző tanév végén az alábbi tantárgyakból?

- a) magyar nyelv:
- b) irodalom:
- c) matematika:

19. Tanulsz valamilyen idegen nyelvet?

NEM, nem tanulok idegen nyelven.....

IGEN (TÖBB választ is jelölhetsz!)

a) angol.....

b) német

c) francia.....

d) egyéb idegen nyelv, éspedig:

19.1. Hányas voltál az előző tanév végén abból az idegen nyelvből, amit a legtöbb órában tanulsz?

.....

20. Jellemzően igazak-e rád az alábbiak? (Válassz IGEN és NEM válasz között! Soronként EGY választ jelölj!)

	Igen	Nem
a) naponta legalább háromszor étkezem	☐	☐
b) minden nap eszem friss gyümölcsöt vagy zöldséget	☐	☐
c) a tankönyveimen kívül van legalább egy saját könyvem	☐	☐
d) van zsebpénzem (olyan pénzed, amit magadra költhetsz)	☐	☐
e) megvannak a sportolásomhoz, hobbijaimhoz szükséges felszerelések, dolgok	☐	☐
f) előfordult már, hogy nem tudtam elmenni egy iskolai programra, mert a szüleim nem tudták kifizetni	☐	☐
g) több, mint egy pár jó állapotú cipőm van	☐	☐
h) van olyan nyugodt hely otthon, ahol meg tudom írni a házi feladatokat	☐	☐
i) van otthon internet (wifi) elérésünk	☐	☐
j) évente legalább egyszer el szoktunk utazni a családdal pihenni	☐	☐

21. Általános iskolai tanulmányaid során buktál-e valaha év végén vagy félévkor? (Kérjük, mindegyiket jelöld be, ami előfordult veled!) (TÖBB választ is jelölhetsz!)

a) igen, félévkor.....

b) igen, év végén, de a pótvizsgán átmentem.....

c) igen, évet is ismételttem.....

d) nem, soha.....

22. Mennyire vagy elégedett az iskolai teljesítményeddel (Csak EGY választ jelölj!)

- a) teljesen elégedett vagyok
- b) inkább elégedett vagyok.....
- c) inkább elégedetlen vagyok.....
- d) teljesen elégedetlen vagyok

23. Felnőttként milyen munkát végeznél szívesen? (TÖBB választ is jelölhetsz!)

- a) gépeket, járműveket szerelnék
- b) fémekkel dolgoznék, fűrnék, hegesztenék
- c) számítástechnikával, informatikával foglalkoznék
- d) sütnék, főznék.....
- e) betegeket ápolnék, gyógyítanék
- f) lakásokat, házakat építenék
- g) épületeket, gépeket terveznék.....
- h) bútort készítenék, barkácsolnék
- i) járművet vezetnék.....
- j) irodai munkát végeznék.....
- k) gyerekeket nevelnék, tanítanék.....
- l) növényeket termesztenék.....
- m) állatokkal foglalkoznék, állatokat gondoznék, gyógyítanék
- n) szépségiparban (pl. fodrász, kozmetikus), divatszakmában dolgoznék.....
- o) kereskednék, eladó lennék
- p) művészettel foglalkoznék (pl. zene, tánc, színészet, rajz, fotózás, filmzés, írás).....
- q) sportoló vagy edző lennék
- r) pénzügyekkel, gazdasággal foglalkoznék
- s) rászorulókon segítenék, emberek személyes problémáit kezelném
- t) médiában dolgoznék (pl. tévé, újság)
- u) kutatnék, tudománnyal foglalkoznék.....
- v) rendvédelemben dolgoznék (pl. rendőr, katona)
- w) vendéglátással, turizmussal foglalkoznék.....
- x) joggal, jogi ügyekkel foglalkoznék
- y) erdészettel, erdő vagy vadgazdálkodással foglalkoznék
- z) kézműveskednék, kézimunkával foglalkoznék.....
- zs) egyéb, éspedig:

24. Az alábbiak közül jelöld meg azt a HÁRMAT, amit a legfontosabbnak tartasz a jövőbeli munkáddal kapcsolatban! (Legfeljebb 3-AT jelölj!)

- a) érdekes, változatos legyen a munkám.....
- b) könnyen találjak új munkahelyet, ha a régi megszűnik.....
- c) hasznos, mások által is elismert munkát végezzek.....
- d) jó kapcsolatom legyen a munkatársaimmal
- e) másokat irányíthassak.....
- f) önállóan dönthessek, végezhessem a feladataimat
- g) pontos szabályok, utasítások szerint dolgozhassak.....
- h) sok pénzt keressek
- i) a munka mellett sok szabadidőm legyen.....
- j) megvalósíthassam az ötleteimet, elképzeléseimet
- k) nyugodt, kellemes környezetben dolgozhassak.....
- l) lehetőségem legyen szakmai fejlődésre, előmenetelre.....
- m) a lakóhelyem közelében dolgozhassak
- n) szeressem, amivel foglalkozom
- o) másokon segíthessek
- p) külföldön dolgozhassak

Köszönjük a válaszokat és sikeres pályaválasztást kívánunk!
Magyar Kereskedelmi és Iparkamara